

วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม

Phimoldhamma Research Institute Journal

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2567)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางด้านสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พระพุทธศาสนา ปรัชญา การศึกษา รัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์
2. เพื่อเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการและผลงานวิจัยของบุคลากรในมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป

การพิจารณาคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-blind peer review)

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. พระพรหมวัชรวิธานจารย์, ศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระราชพัฒนวัชรบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ สนั่นนารี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

มาริสสา ไสวงาม

กองบรรณาธิการ

1. พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระมหาโยธิน โยธโก, รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. รองศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด มหาวิทยาลัยขอนแก่น
7. รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก มหาวิทยาลัยขอนแก่น
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
10. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
11. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
13. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ โพธิ์सान มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิน ทองปิ่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรัช เรืองแสน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชญ์ อนันต์ธีระกุล มหาวิทยาลัยขอนแก่น
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
20. อาจารย์ ดร.สัญญา เคนณภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้จัดการวารสาร

สาริกา ไสวงาม

ออกแบบปก

สาริกา ไสวงาม

จำนวนพิมพ์

เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
อาคาร 100 ปี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) เลขที่ 30 หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น 40000
โทรศัพท์ 082-855-8962 โทรสาร 0-4328-3399
<http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/kkjin/> E-mail: phimoldhamma.prij@gmail.com

พิมพ์ที่

เอมี ก๊อปปี เซนเตอร์ 88/27 ถนนเหล่านาดี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
โทร. 0-4330-6845 แฟกซ์ 0-4330-6845 E-mail: emmy_emma_emem@hotmail.com

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารสถาบันวิจัยฟิลิปปิน (Peer Review)

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2567)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย ฮวดศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ มีโคตรทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูภาณจนกฤษฎี ปลื้มรัมย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชิตชนก เชิงเขาว์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ บัวเจริญ	มหาวิทยาลัยพายัพ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุทธราช	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์โธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปทุมพร เปี้ยถนอม	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์	มหาวิทยาลัยพายัพ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกราช บุญเรือง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร จตุพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณา สุตสมบูรณ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร	สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณี สันจิตินิชย์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ดวงจักร	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรีพร นาคสัมฤทธิ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
18. พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี (สกลสิงห์), อาจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บรรณาธิการแถลง

วารสารสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ผลงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และการบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ของผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และบุคลากรปฏิบัติการวิชาชีพ ในสถาบันอุดมศึกษาทุกระดับ รวมถึงนักวิชาการจากองค์กรต่างๆ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และนักวิชาการอิสระที่ต้องการนำเสนอผลการศึกษาทั้งในเชิงทฤษฎีและการสะท้อนองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามสภาพจริงที่สามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้พัฒนาในด้านต่างๆ ได้ วารสารสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรมฉบับนี้ เป็นปีที่ 11 ฉบับที่ 2 ประกอบด้วยบทความวิจัย 11 บทความ และบทความวิชาการ 3 บทความ และวิจารณ์หนังสือ 1 บทความ

ขอขอบพระคุณผู้สนับสนุนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาพิจารณาอ่านบทความและให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาทางวิชาการ ทำให้วารสารสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรมสามารถดำรงคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ สามารถนำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมในระดับชาติและระดับนานาชาติ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ สันันนารี)

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง

บทความวิจัย: Research Article

- **แนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทย ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**
Guidelines for Sangka Organisation Management in Thailand Under the Sufficiency Economy Philosophy 1
พระมหาชาตรี เชื้อบุญจันทร์ (ชาตรี เชื้อบุญจันทร์), พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิต
และปัญญาวัฒน์ จุฑามาศ
Phramaha Chatree Chaueboonjan (Chatree Chaueboonjan),
Phongsak Phetsathit and Panyawat Juthamas
- **ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี**
Digital Leadership of School Administrators Affecting Uses of Digital Technology for Instructional Management Among Teachers in the Sec-ondary Education Service Area Office Pathum Thani 19
ชาญชัย ประพาน, สุภาวดี วงษ์สกุล และดวงทอง นุกุลกิจ
Chanchai Prapan, Supawadee Wongsakul and Tuangthong Nukulki
- **การพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด การติดยา ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร**
The Development of a Community Participation Model in the Implementation of the Sustainable Community Project to Address Drug Problems: A Case Study of Ban Khok Kham Community, Khok Kham Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province 37
ชนิสรา มณีรัตน์ และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร
Chanisara Maneerat and Rachen Noppanatwongsakorn
- **การจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา**
Modern Management in Private Universities That Affects Students' Deci-sion to Study Further 49
นธิมา ยืนยง
Nithima Yuenyong

- ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุน เพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรัก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Satisfaction Factors Affecting the Success of the Child Support Grant Program of the Pak Phraek Subdistrict Administrative Organization, Bang Saphan Noi District, Prachuap Khiri Khan Province 63

ชญชนก ปรีชาชน, เกษมชาติ นเรศเสนีย์, รัชฎา จิवालัย, ชัยฤทธิ์ ทองรอด และสุเชาวน์ มีหนองหว้า

Chanchanok Preechachon, Kasemchart Naressenie, Ratchada Jiwalai, Chairit Thongrawd and Suchao Meenongwah
- การพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

Developing of a Moral School Model to Promote Learners' Quality in Digital Era of Khamsakaesaeng School, Nakhon Ratchasima Secondary Educational Service Area Office 75

สุภาพร วงศ์สุขสิน

Supaporn Wongsuksin
- แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนลุ่มแม่น้ำโขง จังหวัดเลย

Social Immunity Strategies Against COVID-19 with Buddhist Integration in the Mekong River Basin Border Area, Loei Province 93

พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนฺโน (สมศักดิ์ สิ้นนา)

Phramaha Somsak Satisompanno (Somsak Sinna)
- คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

The Quality of Life of Burmese Foreign Workers in the Wat Sriburanawas Community, Khok Kham Subdistrict, Mueang District, SamutSakhon Province 109

ณัฐชยา สุตินยามณี และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร

Nutchaya Sutinyamanee and Rachen Noppanatwongsakon
- สภาพและความคาดหวังเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี เขต 1

Conditions and Expectations Regarding Democracy Promotion of Students at Ban Mak Khaeng School Under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 1 119

เกษมสันต์ ชันดี และวินัย ผลเจริญ

Kasemsun Kunttee and Vinai Poncharoen

- ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

The Skills of Educational Institution Administrators in the 21st Century According to the Three Pāpaṇika Dhamma Principles by Educational In-stitution Administrators under the Office of Vocational Education, Khon Kaen Province 133

จิตราภรณ์ สารภักดี, สุนทร สายคำ และพระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (บุญช่วย อัยวงศ์)
Jittraporn Sarapakdee, Sunthon Saikham
and Phrakhrupalad Boonchuay Jotivamso (Boonchuay Auiwong)
- ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

The Administrative Factors Influencing Internal Educational Quality Assurance According to the Four Iddhipāda Principles in Local Administrative Child Development Centers in Phanat Nikhom District, Chonburi Province 147

ปรามินทร์ สัจจันทร์สด, เกษม แสงนนท์ และสัมฤทธิ์ กางเพ็ง
Poramin Seejanhod, Kasem Saengnon and Samrit Kangpeng

บทความวิชาการ: Academic Article

- ยุทธศาสตร์ผู้นำกับการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะแบบร่วมมืออย่างยั่งยืน

Leadership Strategies and Local Management for Sustainable Collaborative Smart City Development 161

เรียงดาว ทวะชาลี
Riangdow Tavachalee
- ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยในปัจจุบัน

Political Tactics of the Thai Youth Movement at Present 173

นิพนพิชฌน์ เครื่องสนุก, มุจลินท์ นทีประสิทธิพร, ณัฐพร อินทะกันท์ และพลอยพัชชา ไคว้สุวรรณกิจ
Nippeach Krueangsanuk, Mujalin Nateprasittiporn, Nattaporn Intagun and Ploypatcha Kowsuwankit
- นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาผ่านกระบวนการ Makerspace

Innovation in Education Administration based on the Makerspace Process 191

พัชรภรณ์ ดวงชื่น และอรุณศรี อัครปัญญาธร
Patcharaporn Duangchurn and Aroonsri Arckarapunyathorn

บทวิจารณ์หนังสือ: Book Reviews

■ รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่

Modern Public Administration

205

ฉัตรวัฒน์ ชัยชนาภวัฏฐ์

Chattawat Shatnataphat

ภาคผนวก:

■ กระบวนการพิจารณาบทความ

217

■ แนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

219

แนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทย
ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*
Guidelines for Sangka Organisation Management in Thailand
Under the Sufficiency Economy Philosophy

พระมหาชาตรี เชื้อบุญจันทร์ (ชาตรี เชื้อบุญจันทร์), พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิต และปัญญวัฒน์ จุฑามาศ
Phramaha Chatree Chaueboonjan (Chatree Chaueboonjan), Phongsak Phetsathit
and Panyawat Juthamas
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
North Bangkok University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: chatree.chau@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการกิจกรรมสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์ 2) ศึกษาปัจจัยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการกิจกรรมสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) วิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทย จำนวน 400 วัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ One way ANOVA) และ Multiple regression analysis การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์แนวทางใช้หลักการวิเคราะห์ SWOT Analysis

ผลการวิจัยพบว่า

1. การเปรียบเทียบประสิทธิผลของภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์ พบว่า ด้านจำนวนพระสงฆ์และสามเณรภายในวัด

---

*ได้รับบทความ: 30 เมษายน 2567; แก้ไขบทความ: 17 กรกฎาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 25 กรกฎาคม 2567
Received: April 30, 2024; Revised: July 17, 2024; Accepted: July 25, 2024

แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ปัจจัยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ พบว่า ด้านการสั่งการ ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม ส่งผลต่อประสิทธิผลของภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีทั้งหมด 4 แนว ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี การพัฒนารูปแบบการควบคุมงบประมาณในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดอย่างพอประมาณ ส่งเสริมการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการพัฒนาบูรณาการดำเนินงานตามภารกิจของคณะสงฆ์

คำสำคัญ: การจัดการคณะสงฆ์; ประสิทธิภาพ; เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research the objectives were to 1) Study and compare the effectiveness of the Sangha missions under the philosophy of Sufficiency Economy classified by factors and characteristics of the Sangha organization. 2) to Study the factors of management of the Sangha organization under the philosophy of Sufficiency Economy that is sent. Effects on the effectiveness of monastic missions under the philosophy of sufficiency economy and 3) to analyze and present guidelines for managing monastic organizations in Thailand under the philosophy of sufficiency economy. It is survey research. The sample group consisted of 400 temple organizations in Thailand. The research instrument was a questionnaire. The reliability value was .89. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance (F-test, One way ANOVA). and Multiple regression analysis. The analysis of the guidelines uses the principles of SWOT Analysis.

The research result finds that:

1. Comparison of the effectiveness of Sangha missions under the philosophy of Sufficiency Economy Classified according to the characteristics of the Sangha organization, it was found that the number of monks and novices within the temple The difference

was statistically significant at the .01 level.

2. Factors in the management of the Sangha organization were found to be in the area of command. Coordination and control affected the effectiveness of the mission of the Sangha under the philosophy of Sufficiency Economy. Overall, the effect was statistically significant at the .01 level.

3. Guidelines for organizing the organization of the Sangha in Thailand under the philosophy of Sufficiency Economy. There are 4 approaches, namely, promotion and development of the study of the Pariyatitham, Dhamma section and Pali section. Developing a budget control model for temple restoration in a modest manner. Promote moral and ethical training in propagating Buddhism and development and integration of operations according to the mission of the Sangha.

Keywords: Sangha Management; Effectiveness; Sufficiency Economy

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชนทุกคนให้ทำความดีและเว้น ความชั่วเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ในสังคมอย่างมีความสุขในอดีตคนไทยดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มีความเคารพในกฎกติกาของสังคม มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและดำเนินชีวิตแบบพอเพียงคำสอนในพระพุทธศาสนามีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย วิถีของพระพุทธศาสนาจึงเข้าไปมีบทบาทอยู่ในสังคมของคนไทยทุกชนชั้น คนไทยทุกชนชั้นได้นำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุข ความเจริญทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ (กรมการศาสนา, 2560) ปัจจุบันนี้มหาเถรสมาคมมีหน้าที่ในการออกข้อปฏิบัติหน้าที่ภารกิจในการจัดการวัดให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่วัดเป็นสถานที่สำคัญเป็นหน่วยงานปกครอง การดำเนินการกิจคณะสงฆ์ และภารกิจที่มีส่วนร่วมกับพระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดเป็นฐานที่สำคัญในการดูแลหมู่สงฆ์รวมทั้งพระพุทธศาสนา ซึ่งองค์กรหลักในการปกครองคณะสงฆ์มีเกณฑ์ในการดูแลหมู่สงฆ์ได้กำหนดในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โดยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจเพียงพอตามแผนการพัฒนาสังคมและการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ถึง ฉบับที่ 13 ประเทศไทยได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจเพียงพอมาเป็นหลักสำหรับขับเคลื่อนทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นสำคัญทำตามหลักการสายกลาง ซึ่งต้องระลึกถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดชีวิต พระพุทธศาสนาเมื่อกล่าวถึงการพัฒนากิจการบิณฑบาต จะหมายถึงการจัดการตน การจัดการคน และการจัดการงานเป็นสำคัญ การปรับปรุงทัศนคติและ

พฤติกรรมความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง พระพุทธเจ้าทรงปรารถนาให้สังคมมีการจัดการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งธรรมะ เป็นสังคมที่ยกย่องบูชาและยึดถือธรรมะเป็นหลักเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน ทรงสอน ให้คนเป็นคนดีมีศีลธรรม ละเว้นจากการประพฤติชั่ว มีจิตใจที่เมตตากรุณา และไม่เบียดเบียนกัน ทั้งนี้ การจัดการองค์กรคณะสงฆ์เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการจัดการ 5 ประการ ของฟาโยล (Henri Fayol, 1916) ได้แก่ 1) การวางแผน จัดวางโครงการและแผนปฏิบัติรวมทั้งวิธีปฏิบัติงานไวล่วงหน้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน 2) การจัดองค์การ กำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนคนและการจัดสายงานเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ 3) การสั่งการ การบริหารงาน ด้านบุคคลอื่น ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา และการพัฒนาบุคลากร และการเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี 4) การประสานงาน ดูแลปฏิบัติงานในฐานะที่ผู้บริหารเป็นหัวหน้าหน่วยงาน และ 5) การควบคุม กิจกรรมด้านต่างๆ ในการควบคุมของหน่วยงานเพื่อให้เกิดมีการร่วมมือและดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน ทั้งนี้ การปกครองคณะสงฆ์ได้มีมาแล้วตั้งแต่สมัยพุทธกาลโดยมีพระพุทธเจ้าเป็นผู้ปกครองสงฆ์สูงสุดในช่วงระยะต้นพุทธกาลยังไม่มีการบัญญัติพระวินัยในช่วงระยะต้นของพุทธกาล เมื่อพระพุทธเจ้ายังมีชีวิต การปกครองคณะสงฆ์นั้นถูกดำเนินโดยพระพุทธเจ้าเอง พระองค์ได้ให้คำแนะนำและกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการปกครองคณะสงฆ์ การเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ของภารกิจที่สำคัญของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง งานปกครองของสงฆ์ ทั้งนี้ วัดเป็นหน่วยงานปกครองและหน่วยงานดำเนินกิจการคณะสงฆ์ และกิจการพระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดและเป็นฐานอันสำคัญยิ่งของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาเป็นองค์กรหลักในการปกครองคณะ วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมายดังเช่นบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ในการต่างๆ เองมิได้จำเป็นต้องมีผู้แทนเพื่อใช้สิทธิและหน้าที่หรือแสดงเจตนา ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่งและสำหรับการบริหารวัดที่มหาเถรสมาคม 2) ด้านการเรียนพระพุทธศาสนา หมายถึง การจัดการศึกษาปริยัติธรรมและการศึกษาอื่นๆ อันควรแก่สมณะ ซึ่งได้แก่การศึกษาพระปริยัติธรรมหรือการศึกษาวรรณบาลี ซึ่งปัจจุบันได้จำแนกเป็นสองส่วน คือ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม การศึกษาพระปริยัติแผนกบาลี และการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ 3) ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไปปัจจุบันมีการดำเนินการดังนี้ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดโรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับทึน 4) ด้านการเผยแผ่ เป็นการเผยแผ่ศาสนาธรรม ดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ เป็นโครงการปฏิบัติสืบเนื่องและเป็นโครงการเฉพาะกิจปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล 5) ด้านการสาธารณูปการเป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่นๆ การพัฒนาเหล่านี้ ได้แก่ การดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมารุ อาคารเรียน

หอธรรม ภูมิศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกันมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ทางวัดจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการศาสนาเป็นบางส่วนเรียกว่าเงินอุดหนุนบูรณะวัด 6) ด้านการสาธารณะสงเคราะห์เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมีวัดและพระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อนโครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาในการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปัญหาการจัดการองค์กรคณะสงฆ์โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการจัดการ 5 ประการ ของฟาโยล (Henri Fayol, 1916) ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การสั่งการ 4) การประสานงาน และ 5) การควบคุม ซึ่งภารกิจที่สำคัญของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการเรียนพระพุทธศาสนา 3) ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ 5) ด้านการสาธารณูปการ 6) ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ จากสภาพของปัญหาต่างๆ เป็นเหตุให้วัดเกิดการเปลี่ยนแปลงมีวัดเพิ่มขึ้นทุกปีและจำนวนวัดในประเทศไทยมีแนวโน้มที่มีจำนวนวัดเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนที่สังเกตได้ชัดเจน การเพิ่มประสิทธิผลในการบำรุงรักษาวัดเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชนและชุมชนได้ดีขึ้นซึ่งอาจเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้จำนวนวัดเพิ่มขึ้นทุกปีในประเทศไทย

จากข้อมูลและประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาสภาพของปัญหาต่างๆ เป็นเหตุให้วัดเกิดการเปลี่ยนแปลงมีวัดเพิ่มขึ้นทุกปีและจำนวนวัดในประเทศไทยมีแนวโน้มที่มีจำนวนวัดเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนที่สังเกตได้ชัดเจน การเพิ่มประสิทธิผลในการบำรุงรักษาวัดเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชนและชุมชนได้ดีขึ้นซึ่งอาจเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้จำนวนวัดเพิ่มขึ้นทุกปีในประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันปัญหาการขาดแคลนพระภิกษุและสามเณรนอกเขตเมืองส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยต่างๆ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามวัตถุประสงค์ขององค์กร มีความเหมาะสมตามยุคสมัยปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามสังคม และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาใช้ในการจัดการตามภารกิจขององค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยให้เกิดประสิทธิผลสืบต่อไป โดยการนำหลักการจัดการองค์กรและหลักปฏิบัติทางธุรกิจมาปรับใช้ในการจัดการคณะสงฆ์ที่มุ่งเน้นการสร้างความเป็นองค์กรที่มีประสิทธิผลและยั่งยืนจะช่วยให้คณะสงฆ์สามารถทำภารกิจของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามความต้องการของสังคมได้ดีขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการกิจกรรมสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการกิจกรรมสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้ข้อมูลและระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและวิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ด้านประชากร (Population) องค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทย ได้แก่ วัดราษฎร์ 43,379 วัด (องค์กรคณะสงฆ์) และวัดอารามหลวง จำนวน 311 วัด ซึ่งองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยมีจำนวนวัดทั้งหมด 43,690 วัด (องค์กรคณะสงฆ์) ที่มีรายชื่อและได้รับอนุญาตจากมหาเถรสมาคม (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างของประชากรผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่; และมอแกน (Krejcie, & Morgan, 1970, pp. 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทย โดยแบ่งตามสัดส่วน (Stratified Random Sampling) โดยพิจารณาตามเขตการปกครององค์กรคณะสงฆ์ (4 หน) ประกอบด้วย 1) หนกลาง 2) หนเหนือ 3) หนตะวันออก 4) หนใต้ ผู้วิจัยเลือกวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากตามรายชื่อองค์กรคณะสงฆ์จนครบตามจำนวนที่กำหนด โดยเก็บข้อมูลจากองค์กรคณะสงฆ์ จำนวน 1 วัด (องค์กรคณะสงฆ์) ทั้งนี้ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามเพิ่มอีกจำนวน 450 วัด (องค์กรคณะสงฆ์) เพื่อป้องกันการผิดพลาดและได้ข้อมูลไม่ครบ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างกลับมา จำนวน 400 วัด (องค์กรคณะสงฆ์)

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองวัดในฐานะเป็นผู้ปกครองวัดและมีฐานะเป็นผู้แทนของวัด (องค์กรคณะสงฆ์) จำนวน 1 ฉบับ มี 5 ส่วน ดังนี้ต่อไปนี้เป็นส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สังกัดนิายของพระสงฆ์ อายุ พรรษา ระดับการศึกษา (วุฒิทางการศึกษาสายสามัญ) วุฒิการศึกษาสายพระปริยัติธรรม (แผนกบาลี) วุฒิการศึกษาสายนักธรรม (แผนกธรรม) โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check list) ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์ ได้แก่ 1) เขตการปกครององค์กรคณะสงฆ์ (4 หน) 2) ประเภทของวัด 3) สังกัดนิายของวัด 4) จำนวนพระสงฆ์และสามเณรภายในวัด และ 5) จำนวนบุคลากรที่อยู่ภายใต้การดูแลของวัดอย่างเป็นทางการ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check list) ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การสั่งการ 4) การประสานงาน และ 5) การควบคุม มีข้อคำถามลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบ โดยใช้มาตรวัดระดับความคิดเห็นแบบประเมินค่า (Rating Scales) ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการเรียนรู้พระพุทธศาสนา 3) ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ มีข้อคำถามลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ โดยใช้มาตรวัดระดับความคิดเห็นแบบประเมินค่า (Rating scales) และส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็น

วิธีหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน (Rovinelli & Hambleton, 1997) โดยค่าดัชนีทราขข้อมีความสอดคล้องที่ได้ 0.5 ถึง 0.8 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหาในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ดำเนินการโดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด คำนวนค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient ครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.893 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหาในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3. ด้านการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง ส่งไปรษณีย์ไปยังวัดในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มจัดส่งแบบสอบถามในเดือนกันยายน พ.ศ. 2566 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2567 โดยใช้ช่องทางส่งไปรษณีย์ จำนวน 450 ฉบับ ถึงวัดในประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลจากวัดละ 1 ฉบับ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเก็บแบบสอบถามที่สมบูรณ์ได้ทั้งหมด 400 ฉบับ

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย การวิเคราะห์คุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์ ได้แก่ 1) เขตการปกครององค์กรคณะสงฆ์ (4 หน) 2) ประเภทของวัด 3) สังกัดนิกายของวัด 4) จำนวนพระสงฆ์ และสามเณรภายในวัด และ 5) จำนวนบุคลากรที่อยู่ภายใต้การดูแลของวัดอย่างเป็นทางการ โดยการพรรณนาสถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การสั่งการ 4) การประสานงาน และ 5) การควบคุม โดยการพรรณนาอธิบายลักษณะตัวแปร คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์การเปรียบเทียบประสิทธิผลของภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์ โดยวิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสองกลุ่ม ด้วยสถิติทดสอบ t (t-test) เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มากกว่าสองกลุ่ม วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สถิติ F (F-test) จะใช้วิธีการหาค่าสถิติ Levene (Levene Statistic) (ปริญา สิริอรรถกุล, 2555, หน้า 13-23) จากการทดสอบ Homogeneity of variance test หากการทดสอบ พบว่า ความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลไม่แตกต่างกัน (p-value มากกว่า .05) การเปรียบเทียบจะใช้ค่าสถิติในตาราง (ANOVA) และหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) หากการทดสอบ พบว่า ค่าความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลแตกต่างกัน (p-value น้อยกว่าหรือเท่ากับ .05) การเปรียบเทียบจะใช้ค่าสถิติในตาราง Welch (Welch Test) และหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Dunnett's T3 2) การหาความสัมพันธ์โดยการวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ MRA (Multiple regression analysis) โดยใช้สถิติ Adjusted R^2 ค่า F และ t

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลของการวิเคราะห์การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์แสดงได้ดังนี้ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลของการวิเคราะห์ความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลของการดำเนินการกิจกรรมสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์ ($n = 400$)

คุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์	สรุปผลการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ			
	Statistic		P-value	ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ
1. เขตการปกครององค์กรคณะสงฆ์ (4 ทน)	Statistic F	1.590	.191	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
2. ประเภทของวัด	Statistic t	-.630	.079	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
3. สังกัดนิกายของวัด	Statistic t	.875	.991	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
4. จำนวนพระสงฆ์และสามเณร	Statistic ^a	7.763**	.001	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
5. จำนวนบุคลากรที่อยู่ภายใต้การดูแลของวัดอย่างเป็นทางการ	Statistic ^a	2.035	.134	ไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

a. Asymptotically F distributed

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินการกิจกรรมสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์ ด้านเขตการปกครององค์กรคณะสงฆ์ (4 ทน) ด้านประเภทของวัด ด้านสังกัดนิกายของวัด ด้านจำนวนบุคลากรที่อยู่ภายใต้การดูแลของวัดอย่างเป็นทางการ แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์ ด้านจำนวนพระสงฆ์และสามเณรภายในวัดที่ต่างกันมีประสิทธิผลของการดำเนินการกิจกรรมสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตาม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินการกิจกรรมสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (วัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของการดำเนินภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม (n = 400)

ปัจจัยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p-value
	B	SE	Beta		
(Constant)	.987	.119	-	8.266**	.000
1. การวางแผน	.034	.025	.044	1.330	.184
2. การจัดองค์กร	.029	.018	.052	1.612	.108
3. การสั่งการ	.235	.037	.291	6.416**	.000
4. การประสานงาน	.073	.028	.088	2.600**	.010
5. การควบคุม	.390	.037	.484	10.647**	.000
R = .820, R ² = .672, Adjusted R ² = .668, SEE = .20718, F = 161.321, p-value = .001					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 ด้าน สามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิผลของการดำเนินภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 66.8 (Adjusted R² = .668) โดยปัจจัยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการสั่งการ ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม ส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ด้านการควบคุม มีน้ำหนักมากที่สุด (Beta = .484) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสั่งการ (Beta = .291) รองลงมา ได้แก่ ด้านการประสานงาน (Beta = .088) ตามลำดับ ในขณะที่ปัจจัยอื่นๆ ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. สรุปแนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีทั้งหมด 4 แนวทาง ดังนี้ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

3.1 แนวทางส่งเสริมและพัฒนากิจการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี

ของคณะสงฆ์ภายใต้เงื่อนไขการรอบรู้ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย: เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเงื่อนไขการรอบรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในการดำเนินการกิจของคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเรียนพระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในกระบวนการจัดการศึกษาบทบาทของคณะสงฆ์

3.2 แนวทางการพัฒนารูปแบบการควบคุมงบประมาณในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดอย่างพอประมาณ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย: เพื่อเพิ่มพัฒนารูปแบบการควบคุมงบประมาณในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดอย่างพอประมาณในการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผลการสาธิตการเป็นกระบวนการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ โดยจัดกิจกรรมการพัฒนาภายในวัดที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง การบูรณปฏิสังขรณ์การดูแลจัดการวัดเรื่องเสนาสนะและถาวรวัตถุต่างๆ ภายในวัด เพื่อพัฒนารูปแบบการควบคุมงบประมาณให้เหมาะสมกับการบูรณปฏิสังขรณ์วัดอย่างพอประมาณ

3.3 แนวทางส่งเสริมการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่เยาวชน วัตถุประสงค์และเป้าหมาย: เพื่อการฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่เยาวชน กระตุ้นความเข้าใจและการกระตุ้นแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนในการเป็นผู้สร้างสรรค์และผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในเกิดการเรียนรู้ คุณธรรม ในการเผยแผ่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพและมีประสิทธิผล

3.4 แนวทางการพัฒนาบูรณาการดำเนินงานตามภารกิจของคณะสงฆ์สู่คุณธรรมและรับผิดชอบต่อส่วนรวม วัตถุประสงค์และเป้าหมาย : เพื่อพัฒนาบูรณาการดำเนินงานตามภารกิจของคณะสงฆ์สู่คุณธรรมและรับผิดชอบต่อส่วนรวมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากมีผลต่อการดำเนินงานของทุกๆ ระดับภารกิจศูนย์ในชุมชนพุทธศาสนา การเสริมสร้างการศึกษาและการสอนให้แก่พระสงฆ์และบริหารงานที่เกี่ยวข้องให้มีความโปร่งใสและมีความมีประสิทธิภาพ และเป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคมในด้านความดีงามและคุณธรรม

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยแนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินการกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์ ด้านเขตการปกครององค์กรคณะสงฆ์ (4 หน) ด้านประเภทของวัด ด้านสังกัดนิกายของวัด ด้านจำนวนบุคลากรที่อยู่ภายใต้การดูแลของวัดอย่างเป็นทางการ แตกต่างอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ และปัจจัยคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์ ด้านจำนวนพระสงฆ์และสามเณรภายในวัดที่ต่างกันมีประสิทธิผลของการดำเนินการกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตาม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน พระมหาอัครพงษ์ พูลผล (2561) พบว่า ผลการเปรียบเทียบวัดสังกัดอยู่ในคณะสงฆ์แต่ละอำเภอกว้างภาพรวมและรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเจ้าอาวาสต้องมีความเข้าใจหน้าที่ของตนเองและมีแบบแผนในการดูแลพระภิกษุและสามเณรให้ปฏิบัติได้ถูกต้อง ด้านการศึกษาควรจัดการศึกษาให้พระภิกษุและสามเณร มีความรู้ทั้งในส่วนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี และปริยัติสามัญ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรส่งเสริมการศึกษาสำหรับเยาวชนและประชาชนทั่วไป ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมพระภิกษุสามเณรให้มีความสามารถในการเผยแผ่ การจัดปฏิบัติธรรม ด้านการสาธารณูปการ ควรปรับปรุงที่ศรัทธาให้ความร่วมมือ สวयงามสร้างเสนาสนะเท่าที่จำเป็นให้มีความคุ้มค่าในการใช้สอยด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น สร้างถนนสร้างโรงพยาบาลดูแลพระภิกษุสามเณรผู้เจ็บไข้ นำสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาปรีชา เขมนันโท (เหล่าทวีคุณ) (2561) พบว่า เจ้าสำนักจะต้องให้ความสำคัญดูแลเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานร่วมกันในทุกกระบวนการในการบริหารเครือข่ายต้องจัดการประชุมพูดคุยปรึกษาหารือร่วมกันของทุกภาคส่วนเพื่อวางแผนร่วมกันการบริหารจัดการเชื่อมโยงต่อไปยังเจ้าสำนักพระพุทธธรรมในจังหวัด เชื่อมโยงนำไปปฏิบัติในสำนักของตน ถ้าพบปัญหาอุปสรรคเชื่อมโยงกลับมายังศูนย์กลางข้อมูลประสานงาน

2. ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ทั้ง 5 ด้าน สามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิผลของภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมได้ร้อยละ 66.8 ($\text{Adjusted } R^2 = .668$) โดยปัจจัยการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ ด้านการสั่งการ ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม ส่งผลต่อประสิทธิผลของภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสันติธรรมมาภิรัต (บุญชัย สุนติกโร) (2557) พบว่า มีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาอย่างจริงจัง สรรหาองค์กรที่จะสนับสนุนเรื่องการศึกษา เพื่อพัฒนาองค์กรและพัฒนาระบบงาน การพัฒนารูปแบบด้านงานบุคลากร ส่งเสริมบุคลากรให้ไปศึกษาดูงานในด้านที่สนใจหรือที่เกี่ยวข้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย มีการจัดอบรมประชุมสัมมนาเพื่อเสริมสร้างให้บุคลากรมีวิสัยทัศน์ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจัดอบรมบุคลากรในด้านเทคโนโลยี บัญชีการเงิน และระเบียบวินัย มารยาทที่เกี่ยวข้องกับงานปกครองการพัฒนารูปแบบด้านอำนวยการ นำระเบียบกฎหมายของคณะสงฆ์ และของภาครัฐไปสร้างกติกาในการปฏิบัติภารกิจร่วมกัน และให้ยอมรับกฎเกณฑ์เดียวกันเพื่อปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน มีการประเมินผลการปฏิบัติทุกโครงการที่จัดขึ้น และการพัฒนารูปแบบด้านการกำกับดูแลเป็นไปในลักษณะที่ปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข มีการบริหารงานแบบบนลงล่าง และมีคณะกรรมการติดตามแต่ละฝ่ายอย่างใกล้ชิด อีกทั้งต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับภารกิจของคณะสงฆ์ในภาพรวมทั้ง

6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ และ ด้านการสาธารณูปการ ซึ่งสอดคล้องกับพระครูปลัดอภิชาติ สุวณฺณโชโต (ทรงกิจจิวิศวการ) (2558) พบว่า การศาสนศึกษามีวัฒนธรรมส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีแก่พระภิกษุสามเณรภายในวัด การลดลงของพระภิกษุสามเณรที่ไม่ได้เรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีอย่าง ต่อเนื่อง การมีหนังสือคอมพิวเตอร์ไว้สำหรับค้นคว้ามิน้อยไม่เพียงพอต่อการค้นคว้า และสอดคล้องกับ งานวิจัยของพระมหาศรณชัย มหาบุญโญ (2556) พบว่า การบริหารจัดการด้านการศึกษาที่ยังคงไว้ซึ่งพระ ธรรมวินัย แต่มีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น จึงควรให้ความสำคัญ ในด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี ปรับปรุงกฎระเบียบการจัดการศึกษาให้เข้า กับยุคสมัย วางนโยบายให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดเอกภาพทางการศึกษา พร้อมสร้างแรงจูงใจให้ เห็นความสำคัญในการเรียนบาลี เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

3. ผลการศึกษาและเสนอแนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การจัดการเรียนรู้ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจะต้องเน้น การจัดการองค์กรคณะสงฆ์ ได้แก่ ด้านการจัดองค์กร ด้านการสั่งการและด้านการควบคุมส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นที่การพัฒนาบุคลากรภาพ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมและการทำงานในอนาคตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพของภารกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงต้องอาศัยการจัดการ องค์กรคณะสงฆ์ ได้แก่ การจัดองค์กร การสั่งการ การประสานงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่ง สำคัญที่สุดในการช่วยเหลือและสงเคราะห์ในคณะสงฆ์ ซึ่งจะช่วยให้ภารกิจเหล่านี้ดำเนินไปอย่างมี ประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์อย่างมี ประสิทธิภาพและความสำเร็จ การเผยแพร่ความรู้และหลักธรรมศาสนาไม่เพียงแต่เป็นกระบวนการการสอน เท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างการเข้าใจและการเชื่อมโยงกับคนในสังคมที่กว้างขวางอีกด้วย ดังนั้น การใช้วิธี การเผยแพร่ที่หลากหลายและเหมาะสมจะช่วยให้คณะสงฆ์สามารถทำภารกิจของตนได้อย่างมี ประสิทธิภาพและมีความสำเร็จในการส่งเสริมศาสนาและคุณค่าทางศาสนาต่อสังคมได้ดียิ่งขึ้น โดยการ จัดการองค์กรคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการสาธารณูปการจะช่วยให้ คณะสงฆ์สามารถสร้างคุณค่าและผลประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืนผลการศึกษา พบว่า แนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ กำหนดเป็นแนวทาง 4 แนวทาง ได้แก่ 1) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และแผนกบาลีของคณะสงฆ์ภายใต้เงื่อนไขการรอบรู้ 2) การพัฒนารูปแบบการควบคุมงบประมาณในการ บูรณปฏิสังขรณ์วัดอย่างพอประมาณ 3) ส่งเสริมการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมในการเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาสู่เยาวชน และ 4) การพัฒนาบูรณาการดำเนินงานตามภารกิจของคณะสงฆ์สู่คุณธรรมและรับผิดชอบ

ต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาจรัญ ภูริโกวิท (พรมเลิศ) (2562) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีเชิงพุทธบูรณาการ ผลจากการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีมี 6 วิธี ทุกแนวทางก็ได้พบกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร จึงได้เสนอให้นำหลักพุทธธรรมมาใช้บูรณาการแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ได้แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรีเชิงพุทธบูรณาการมี ดังนี้ 1) ด้านการปกครอง ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย ข้อบังคับ คำสั่ง โดยมีธรรมเข้ามาบูรณาการ เพราะช่วยทำให้เกิดความเจริญในหมู่คณะ 2) ด้านการศาสนศึกษา จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ รวมทั้งการส่งเสริมพระภิกษุสามเณรให้ศึกษาพระธรรม โดยมีหลักไตรสิกขาเข้ามา มีศีล ฝึกฝนอบรมพัฒนาตน สมาธิ มีจิตแน่วแน่ต่อการเรียนรู้ ปัญญา ความฉลาดรอบรู้ 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จัดการเรียนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนา โดยมีหลักสังคัตถุเข้ามาบูรณาการ เพราะเป็นหลักธรรมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่น เป็นการเอื้ออาทรเกื้อกูลทางด้านการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการเผยแผ่ ทำให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้ว น้อมนำไปปฏิบัติได้ มีหลักพุทธวิธีการสอนเข้ามาบูรณาการ เพราะการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ในระดับต่างๆ 5) ด้านการสาธารณูปการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาวัดทางด้านวัตถุภายในวัด 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ดำเนินงานช่วยสังคมทั้งทางจิตใจและวัตถุในรูปแบบต่างๆ โดยมีหลักสาราณียธรรมเข้ามาบูรณาการ เป็นการสงเคราะห์ที่ให้ความช่วยเหลือต่อสาธารณชน ที่จะได้นำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างมีคุณค่าต่อไปได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอัศรพงษ์ พูลผล (2561) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดชุมพร พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่า ด้านการปกครอง เจ้าอาวาสต้องมีความเข้าใจหน้าที่ของตนเองและมีแบบแผนในการดูแลพระภิกษุและสามเณรให้ปฏิบัติได้ถูกต้อง ด้านการศาสนศึกษาควรจัดการศึกษาให้พระภิกษุและสามเณร มีความรู้ทั้งในส่วนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี และปริยัติสามัญ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรส่งเสริมการศึกษาสำหรับเยาวชนและประชาชนทั่วไป ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมพระภิกษุสามเณรให้มีความสามารถในการเผยแผ่ การจัดปฏิบัติธรรม ด้านการสาธารณูปการ ควรปรับปรุงภูมิทัศน์วัดให้ความร่มรื่น สวยงามสร้างเสนาสนะเท่าที่จำเป็นให้มีความคุ้มค่าในการใช้สอยด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น สร้างถนนสร้างโรงพยาบาลดูแลพระภิกษุสามเณรผู้เจ็บไข้ นำสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ (สำหรับองค์กรคณะสงฆ์)

1.1 ควรมีการศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคในทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทย ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามภารกิจภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนดำเนินงานเน้นสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการนำไปเป็นแนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะขององค์กรคณะสงฆ์และการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นควรคำนึงความแตกต่างของกลุ่ม จำนวน พระสงฆ์และสามเณรภายในวัด โดยคำนึงถึงประสิทธิผลของการดำเนินการกิจการคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

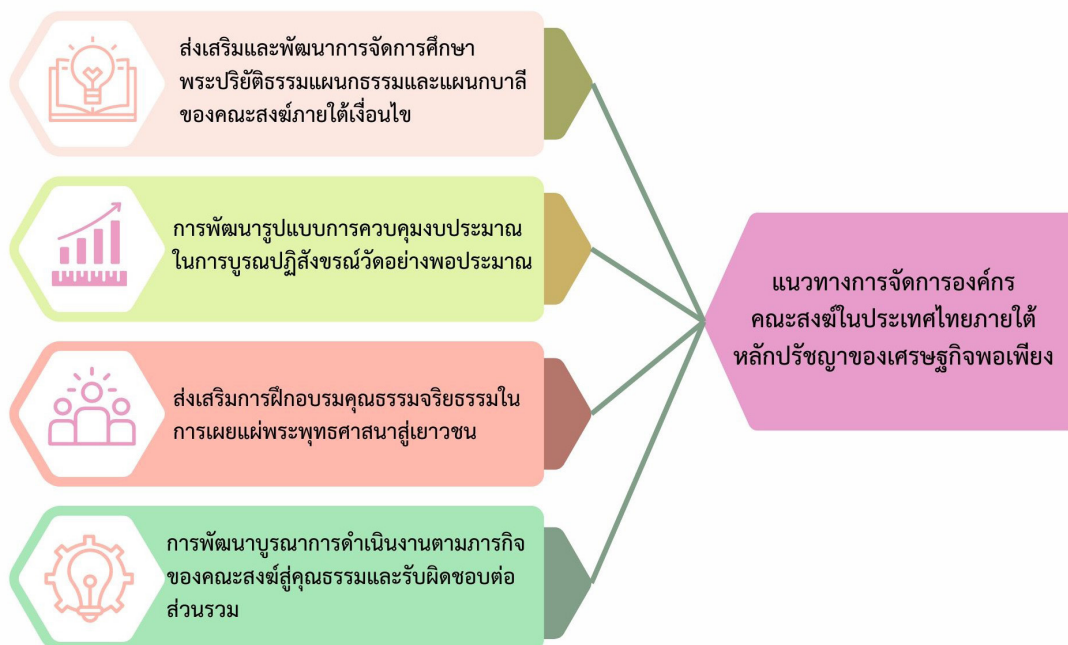
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเรื่องแนวทางประสิทธิผลของการดำเนินการกิจคณะสงฆ์ด้านการเรียนพระพุทธานุสา โดยศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเรื่องการแสดงธรรมของพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้คู่คุณธรรม และด้านการสาธารณูปการ โดยศึกษาเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างภายในวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้มีการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในการจัดการควบคุมงบประมาณได้อย่างพอประมาณและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.2 ควรวิจัยแนวทางประสิทธิผลของการดำเนินการกิจคณะสงฆ์ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ โดยศึกษาเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร เพื่อเพิ่มความรู้ คู่คุณธรรมเพื่อให้มีการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ มีการประสานงานในการฝึกอบรมพระธรรมตามภารกิจและการสนับสนุนงบประมาณอย่างพอประมาณ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในประเทศไทยภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกำหนดเป็นแนวทาง 4 แนวทาง ได้แก่ 1) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีของคณะสงฆ์ภายใต้เงื่อนไขการรอบรู้ 2) การพัฒนารูปแบบการควบคุมงบประมาณในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดอย่างพอประมาณ 3) ส่งเสริมการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่เยาวชน และ 4) การพัฒนาบูรณาการดำเนินงานตามภารกิจของคณะสงฆ์สู่คุณธรรมและรับผิดชอบต่อส่วนรวม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2560). *แผนยุทธศาสตร์ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2565)*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- ปริญญา สิริอิตตะกุล. (2555). การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว: การวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 1(1), 13-23.
- พระครูปลัดอริยาดี สุวณฺณโชโต (ทรงกิจ วิสวการ). (2558). *รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสันติธรรมมาภิรัต (บุญชัย สันติโกโร). (2557). *การพัฒนาแบบการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาจรัญ ภูริโกวิท (พรมเลิศ). (2562). *แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีเชิงพุทธบูรณาการ*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาปรีชา เขมนนโท (เหล่าทวีคุณ). (2561). *การประยุกต์หลักกัทธิบาทธรรมเพื่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาศรณชัย มหาบุญโญ. (2556). *การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอัครพงษ์ พูลผล. (2561). *แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์สังกัดมหานิกาย: กรณีศึกษาการบริหารของเจ้าอาวาสของวัดในจังหวัดชุมพร*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2566). *การพัฒนาองค์การไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้*. เข้าถึงได้จาก <https://www.onab.go.th/th/content/category/detail/id/1049/iid/45486>
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Educational Administration*. (8th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Fayol, H. (1916). *General and industrial management*. London: Sir Isaac Pitman and Son.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1997). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
ในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาปทุมธานี*

Digital Leadership of School Administrators Affecting Uses of Digital
Technology for Instructional Management Among Teachers in the
Secondary Education Service Area Office Pathum Thani

ชาญชัย ประพาน, สุภาวดี วงษ์สกุล และดวงทอง นุกุลกิจ

Chanchai Prapan, Supawadee Wongsakul and Tuangthong Nukulkiij

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

Panyapiwat Institute of Management, Thailand

Corresponding Author, E-mail: chanchai.ppn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู และ 3) วิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 336 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.48) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการสื่อสารดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล ด้านการรู้และใช้ดิจิทัล และด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตามลำดับ

---

*ได้รับบทความ: 25 มิถุนายน 2567; แก้ไขบทความ: 14 กรกฎาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 6 สิงหาคม 2567

Received: June 25, 2024; Revised: July 14, 2024; Accepted: August 6, 2024

2. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.40) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาความรู้ ด้านกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล และด้านการสื่อสารดิจิทัลส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูได้ ร้อยละ 45.80 ในขณะที่ด้านการรู้และใช้ดิจิทัล และด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ไม่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล; เทคโนโลยีดิจิทัล; การจัดการเรียนการสอน

Abstract

The purposes of this research were 1) study the digital leadership of school administrators, 2) examine teachers' use of digital technology in teaching, and 3) analyze the impact of school administrators' digital leadership on teachers' use of digital technology in teaching. This is quantitative research. The sample group includes 336 government teachers under the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office, selected through stratified random sampling. The research tool is a questionnaire with a reliability coefficient of 0.94. The statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, skewness, kurtosis, and multiple regression analysis.

The research findings are as follows:

1. The digital leadership of school administrators is at a high level overall ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.48). The average scores, ranked from highest to lowest, are as follows: digital communication, creating a digital culture, digital literacy and use, and digital vision.

2. Teachers' use of digital technology in teaching is at a high level overall ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.40). The average scores, ranked from highest to lowest, are as follows: curriculum and content knowledge, activities and learning management, and assessment and evaluation.

3. The digital leadership of school administrators that impacts teachers' use of digital technology in teaching includes creating a digital culture and digital communication.

These factors can explain 45.80% of the variance in teachers' use of digital technology in teaching. In contrast, digital literacy and use, and digital vision do not impact teachers' use of digital technology in teaching.

Keywords: Digital Leadership; Digital Technology; Instructional Management

1. บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบัน ทำให้วิถีในการใช้ชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การทำธุรกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันก็มีความรวดเร็วมากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควิด 2019 (COVID-19) ทำให้มนุษย์มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) ซึ่งการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัล มนุษย์จะต้องเรียนรู้และให้ความสำคัญอยู่อย่างเสมอ โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการจัดการศึกษาเพื่อก่อให้เกิดพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพในยุคการศึกษาบนโลกดิจิทัล (Digital Education) โดย ชูกิจ ลิ้มปิจำนงค์ (2564) ได้กล่าวว่า ถึงแม้ว่าการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากมาย แต่ก็ยังมีข้อจำกัดบางประการอยู่ โดยเฉพาะจากการที่เทคโนโลยีมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ส่งผลให้โรงเรียนครูผู้สอนหรือแม้แต่ นักเรียนไม่สามารถที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้ สอดคล้องกับรายงานการศึกษาแนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครูของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) พบว่า ควรมีการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเทคโนโลยี โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้บริการการศึกษาและจัดการเรียนรู้ทุกคน จะต้องปรับทัศนคติที่จะเปิดรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และนอกจากนี้ยังพบว่า ครูรุ่นใหม่ที่เกิดด้านดิจิทัลมีทักษะกระบวนการจัดการเรียนการสอนสู่ครูรุ่นเก่าไม่ได้ ที่แม้จะไม่เก่งในทักษะดิจิทัลแต่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างน่าสนใจ จึงต้องมีวิธีการในการผสมผสานทักษะของครูทั้งสองกลุ่มเข้าด้วยกัน นอกจากนี้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการจัดการเรียนการสอนก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เนื่องจากผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในช่วงเวลาไหนก็ได้ตามความต้องการ นอกจากนี้ยังสามารถกลับมาดูเนื้อหาได้อีกครั้งเพื่อทบทวนเนื้อหาได้หากเรียนเนื้อหาที่ไม่เข้าใจ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัลจะมีบทบาทมากเพียงใด ครูผู้สอนเองก็ยังมี ความสำคัญอยู่ แต่เนื่องจากยุคสมัยที่มีความเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้ก็ควรจะปรับเปลี่ยนตาม จากที่กล่าวมา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นฟันเฟืองสำคัญในการพัฒนาครูผู้สอน โดยการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้

บรรลุปเป้าหมายได้นั้น การมีภาวะผู้นำดิจิทัลถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมี ซึ่งการที่ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ และมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ มาช่วยในการสนับสนุน การบริหารจัดการ การจัดการศึกษาก็จะสามารถนำพาสถานศึกษาก้าวเข้าสู่สถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้ สอดคล้องกับซัชชญา พิระธรณิศร์ (2563, หน้า 126-139) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความท้าทายการจัดการศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึง (Disruptive Change) ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพในการใช้กระบวนการบริหารการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพทันต่อสถานการณ์ในโลกยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้บรรลุปเป้าหมายได้นั้น การมีภาวะผู้นำเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมี เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้และเกิดการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านอย่างแท้จริง ซึ่งการที่ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ และมีการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนจะสามารถนำพาสถานศึกษาก้าวเข้าสู่สถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้ (กมลทิพย์ อินแก้วเครือ, 2564, หน้า 988) จากข้อมูลดังกล่าว กระแสการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้นำน้องครุในยุคดิจิทัลจะต้องเตรียมพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง และถ้าผู้นำคนใดมีภาวะผู้นำแบบดิจิทัล อยู่แล้วก็จะสามารถนำพาองค์กรผ่านความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไปได้ (รุ่งรัตน์ พลชัย, 2563, หน้า 53-62)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ถือเป็นหน่วยงานที่รับนโยบายการจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการมาสู่โรงเรียนในสังกัด โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำของสถานศึกษาเป็นผู้รับนโยบายจากเขตพื้นที่มาจัดการการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งในการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานนั้น ย่อมต้องอาศัยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อน รวมถึงมีการสนับสนุนและพัฒนาครูให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน นำมาเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง รวมถึงพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้และทักษะการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลได้ในลำดับต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู

3. เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินงานและระเบียบวิธีวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,035 คน (ข้อมูลบุคลากร ณ วันที่ 27 พฤศจิกายน 2566) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 336 คน จาก 22 โรงเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973, p. 125) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การรู้และใช้ดิจิทัล การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล และการสื่อสารดิจิทัล แปลความหมายโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท และตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู ประกอบด้วย หลักสูตรและเนื้อหาความรู้ กิจกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล แปลความหมายโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103)

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ 3 เป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบบสอบถามทุกชุดได้นำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แล้วนำมาหาค่า IOC และปรับแก้เครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับข้าราชการครูที่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.947 ถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับที่สูงมาก มีความเหมาะสมสำหรับใช้ในการเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะกรรมการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี และผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ทั้ง 22 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม เก็บ

รวบรวมและติดตามแบบสอบถามด้วยตนเอง จนเก็บแบบสอบถามได้ครบทั้งหมด 336 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ปรากฏว่ามีความสมบูรณ์ทุกฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency distribution) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและวิเคราะห์ระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู

5. การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยคำนึงถึงเรื่องจริยธรรมในการวิจัยจึงมีการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยให้กับผู้ให้ข้อมูลรับทราบอย่างครบถ้วน พร้อมกับปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อไม่ให้กระทบสิทธิของผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวม

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี สรุปผลได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ 1) การสื่อสารดิจิทัล ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.51) 2) การสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.53) 3) การรู้และใช้ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.52) และ 4) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.55) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้ (SK) พบว่า ทุกด้านมีค่าความเบ้อยู่ในช่วง -1.52 ถึง -1.07 ซึ่งมีค่าเป็นลบทั้งหมด แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบเบ้ซ้ายจึงทำให้ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความโด่ง (KU) พบว่า ทุกด้านมีค่าความโด่งอยู่ในช่วง 1.77 ถึง 3.53 ซึ่งมีค่าเป็นบวกทั้งหมด แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย และการแจกแจงของข้อมูลมีลักษณะสูงกว่าโค้งปกติ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความเบ้ (SK) ค่าความโด่ง (KU) และระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวม

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	SK	KU	ระดับ
1. การรู้และใช้ดิจิทัล	4.39	0.52	-1.52	3.53	มาก
2. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.38	0.55	-1.28	2.07	มาก
3. การสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล	4.41	0.53	-1.49	3.16	มาก
4. การสื่อสารดิจิทัล	4.44	0.51	-1.07	1.77	มาก
รวม	4.40	0.48	-1.46	3.25	มาก

2. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาความรู้ ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.44) 2) ด้านกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.46) และ 3) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.45) ตามลำดับเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้ (SK) พบว่า ทุกด้านมีค่าความเบ้อยู่ในช่วง -1.08 ถึง -1.29 ซึ่งมีค่าเป็นลบทั้งหมด แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบเบ้ซ้าย จึงทำให้ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความโด่ง (KU) พบว่า ทุกด้านมีค่าความโด่งอยู่ในช่วง 1.21 ถึง 2.72 ซึ่งมีค่าเป็นบวกทั้งหมด แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลค่อนข้างน้อย และการแจกแจงของข้อมูลมีลักษณะสูงกว่าโค้งปกติ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความเบ้ (SK) ค่าความโด่ง (KU) และระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวม

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู	$\bar{X}$	S.D.	SK	KU	ระดับ
1. ด้านหลักสูตรและเนื้อหาความรู้	4.46	0.44	-1.29	2.72	มาก
2. ด้านกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้	4.44	0.46	-1.08	1.21	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.41	0.45	-1.15	2.01	มาก
รวม	4.44	0.40	-1.18	1.80	มาก

3. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีในภาพรวม โดยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล (X_3) ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .245 และในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .324 และภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสื่อสารดิจิทัล (X_4) ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .192 และในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .247 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูในภาพรวมได้ ร้อยละ 45.80 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression Coefficient) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวม

variable	B	SE_b	β	t	Sig	Zero Order Correlation	Collinearity Statistics	
							Tolerance	VIF
Constant	1.984	.150		13.244	< .001			
X_3	.245	.061	.324	4.003	< .001	.649	.250	4.001
X_4	.192	.058	.247	3.332	< .001	.628	.299	3.341
R = .677			$R^2 = .458$			SEest .295		

จากตารางสามารถสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y = 1.984 + .245X_3 + .192X_4$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z = .324Z_3 + .247Z_4$$

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยอภิปรายผล

การวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับภาวะผู้นำดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้ดังนี้ 1) ด้านการสื่อสารดิจิทัล 2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล 3) ด้านการรู้และใช้ดิจิทัล และ 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านการสื่อสารดิจิทัล พบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการสื่อสารดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีความสามารถในการสร้างภาพลักษณ์และรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านสื่อออนไลน์ ใช้แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ในการสื่อสารได้อย่างเชี่ยวชาญ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ มีการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาหรือข้อความที่เข้าใจง่าย และเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นอาจเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลในระดับที่สูง โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของสุชญา โกมลวานิช และสิทธิชัย สอนสุภี (2564, หน้า 160-163) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสื่อสารดิจิทัล ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นอันดับแรกอีกด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้การสื่อสารทางโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณค่าให้กับโรงเรียน ตลอดจนการใช้ความสามารถในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์สถานศึกษาให้เป็นที่รู้จักผ่านโซเชียลมีเดียอีกด้วย

2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีมีการส่งเสริมและสนับสนุนและสร้างบรรยากาศภายในสถานศึกษาให้มีการใช้ดิจิทัลอย่างแพร่หลาย มีการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม ตลอดจนการพัฒนาครูให้มีความรู้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตรกร จันทรสุข และจิรนนท์ วัชรกุล (2564, หน้า 41) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศในสถานศึกษาที่มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล และควรมีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรโดย

ให้ครูสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีในการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับ Karakose, Polat & Papadakis (2021, pp. 14-16) ที่พบว่า ในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ผู้อำนวยการโรงเรียนมีระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อำนวยการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลให้เกิดขึ้นในโรงเรียน และนอกจากนี้ยังได้ให้ข้อสรุปว่า เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดิจิทัลภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารจะต้องแสดงความเป็นผู้นำดิจิทัลและสนับสนุนในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลให้เกิดขึ้นในโรงเรียน

3. ด้านการรู้และใช้ดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการรู้และใช้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจและสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี มีการใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและทันสมัยในโลกยุคดิจิทัล โดยภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการรู้และใช้ดิจิทัล เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยในยุคดิจิทัล จึงทำให้ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการรู้และใช้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของสุรรัตน์ รอดพัน, นเรศ ชันธะรี และสุวิมล โพธิ์กลิ่น (2564, หน้า 42) ที่พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้และใช้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการใช้งานแอปพลิเคชันขั้นต้นสำหรับการทำงาน และมีการใช้ดิจิทัลในการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของผนทิพย์ หาญชนะ และศีกฤทธิ์ ศิลาลาย (2565, หน้า 127) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้และใช้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ในเรื่องของดิจิทัล มีทักษะด้านการใช้ดิจิทัลได้มีการแสดงออกถึงการใช้ความสามารถในการนำสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

4. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล พบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลจะเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ก็ยังมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีมีความสามารถในการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลที่ชัดเจน แสดงออกให้ครูเห็นถึงการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลสามารถกำหนดนโยบายการพัฒนาครูให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของการจัดการศึกษาในโลกยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ AlAjmi (2022, pp. 5-6) ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางดิจิทัลด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลเพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับภูริรัตน์ สุกใส (2565, หน้า 101-103) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็น

ผลเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้บริหารงานภายใต้กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล จึงอาจส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษายังคงต้องขับเคลื่อนวิสัยทัศน์เดิมให้ประสบผลสำเร็จเสียก่อน จึงทำให้ยังนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ดิจิทัลที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายในให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่บริบทของสถานศึกษาเอื้ออำนวย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาความรู้ 2) ด้านกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตรและเนื้อหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านหลักสูตรและเนื้อหาความรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรและเนื้อหาความรู้เป็นพื้นฐานที่ช่วยให้ครูเตรียมการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ครูยังมีความรู้ ความเข้าใจในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้าง พัฒนา รวมไปถึงการปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาความรู้ในบทเรียน มีการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่ตรงตามหลักสูตรและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ครูสามารถวางแผนการสอนที่เหมาะสมและเน้นเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเหมาะสม และการที่ครูผู้สอนได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมผ่านช่องทางออนไลน์ได้นั้น น่าจะเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อครูในการเตรียมการสอนและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้นสำหรับนักเรียนในชั้นเรียนโดยเฉพาะผู้เรียนในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับการวิจัยของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2563, หน้า 75) ที่พบว่า สภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลตามแนวทางวิถีชีวิตใหม่ของครู กศน. สังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามความคิดเห็นของนักศึกษา กศน. สังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เนื่องจากครู กศน. ได้มีการนำหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามสภาพความต้องการและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

2. ด้านกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ พบว่า ระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูสามารถใช้แพลตฟอร์มการสร้างห้องเรียนออนไลน์และบริหารจัดการห้องเรียนได้เป็นอย่างดี สามารถกระตุ้นให้ อยากศึกษาเพิ่มเติมหลังจากเรียนจบใน

ชั่วโมงผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และเรียนรู้เพิ่มเติมจากโมเดลปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่พัฒนาขึ้นเพื่อสนทนากับมนุษย์โดยผู้เรียนสามารถสนทนาในประเด็นที่อยากรู้ได้เสมือนคุยกับผู้เชี่ยวชาญจากด้านนั้นจริงๆ เช่น โปรแกรม ChatGPT และ Microsoft Copilot นอกจากนี้ครูผู้สอนยังสามารถใช้แพลตฟอร์มการสื่อสารออนไลน์เพื่อสร้างพื้นที่พูดคุยและการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่กระตือรือร้นระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียนในห้องเรียนออนไลน์ มีการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อตรวจสอบความคืบหน้าของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเชมณัฐ มิ่งศิริธรรม (2566, หน้า 8) ที่ศึกษาเรื่อง ChatGPT กับการศึกษายุคดิจิทัล พบว่า การนำ ChatGPT มาใช้กับการจัดการศึกษาจะสามารถช่วยเติมเต็มความรู้และประหยัดเวลาต่อผู้ใช้งาน และสามารถให้คำแนะนำในด้านการจัดการเรียนการสอนยุคดิจิทัลได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับการวิจัยของมุกดาภิณี ศรีพงษ์เพริศ (2561, หน้า 131-132) ที่พบว่าครูผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อที่ทันสมัย มีการมอบหมายให้ผู้เรียนค้นหาคำความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อสารสนเทศ และมีการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ เพื่อช่วยในการจัดการเรียนรู้

3. ด้านการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการวัดและประเมินผลจะเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ก็ยังมีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการออกแบบและสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้โปรแกรมดิจิทัลในการในการวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีการวัดและประเมินผลในรูปแบบออนไลน์ สามารถประเมินพฤติกรรมของนักเรียนในรูปแบบออนไลน์ได้ รวมไปถึงการสร้างตกลงในทดสอบออนไลน์และมีวิธีการลงโทษที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่ทุจริต สอดคล้องกับกานดา บุญราช และพรทิพา จุลสุคนธ์ (2566, หน้า 42-45) ที่พบว่า การบริหารการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง สรุปผลการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผล เพื่อปรับปรุง แก้ไข ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัลให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทราบ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรมีการสนับสนุน และพัฒนาครูในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการวัดและประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า มี 2 ด้านของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูในภาพรวม คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล และด้านการสื่อสารดิจิทัล ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.01 และ สามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูในภาพรวมได้ ร้อยละ 45.80 ในขณะที่อีก 2 ด้าน คือ ด้านการรู้และใช้ดิจิทัลและด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ไม่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัลส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .245 และในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .324 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางรากฐานตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมและสนับสนุนการใช้ดิจิทัลให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาอย่างแพร่หลาย พัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูนำดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาครูให้มีความรู้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ตลอดจนการสนับสนุนครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเฉพาะช่วงการระบาดของ COVID-19 ที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการโครงสร้างพื้นฐานภายในสถานศึกษาให้การจัดการเรียนการสอนสามารถดำเนินต่อไปได้ จากการประกาศปิดสถานศึกษาทั่วทั้งประเทศ ซึ่งทำให้ครูผู้สอนเองต้องเผชิญกับการปรับตัวสู่การเรียนการสอนและการสอบออนไลน์ เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดหวัง โดยนำแพลตฟอร์มในการสร้างห้องเรียนออนไลน์มาในการจัดกิจกรรมและบริหารจัดการห้องเรียน รวมถึงใช้แพลตฟอร์มการสื่อสารออนไลน์มาใช้ในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ทำให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Karakose, Polat & Papadakis (2021, pp. 14-16) ที่พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีการสนับสนุนเทคโนโลยีดิจิทัลและพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐานภายในโรงเรียนอย่างมีอาชีพ นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้อำนวยการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลให้เกิดขึ้นในโรงเรียน และยังได้ให้ข้อสรุปว่า เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดิจิทัลภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารจะต้องแสดงความเป็นผู้นำดิจิทัลและสนับสนุนในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เพราะจะส่งผลให้ครูมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสื่อสารดิจิทัลส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .192 และในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .247 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมมาใช้ในการสื่อสารกับครู ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ในการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ ติดต่อสื่อสารกับครูผ่านสื่อดิจิทัลด้วยภาษาหรือข้อความที่เข้าใจง่ายและชัดเจน เลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน สามารถเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมในการให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังครูผู้สอนเกี่ยวกับการนำ

เทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งความเห็นในเชิงบวกและเชิงลบ เพื่อสร้างพลังทางบวกและทำให้ครูผู้สอนมีความมั่นใจในการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการสอนมากยิ่งขึ้น กล้าที่จะริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน และครูสามารถนำคำแนะนำมาปรับปรุงและการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้มากขึ้น สอดคล้องกับ AlAjmi (2022, pp. 5-6) ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีของครูในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ให้ข้อเสนอว่า หากผู้อำนวยการใช้ความสามารถในการสื่อสารดิจิทัลให้ความกระจ่างแก่ครูในเรื่องการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาก็จะส่งผลให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาภายในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับไววิทย มุลทรัพย์ (2565, หน้า 100) ที่พบว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลโดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการสื่อสาร และมีการการใช้สื่อสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม จะเป็นการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาในการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้และใช้ดิจิทัล ไม่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจถึงบริบทของการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีความรู้เกี่ยวกับแพลตฟอร์มและเทคโนโลยีใหม่ๆ แต่ทั้งนี้อาจจะยังไม่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครูเท่าที่ควรเพราะ อาจจะมีบุคลากรบางส่วน โดยเฉพาะครูผู้สอนที่ยังมีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมไปถึงขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย จริยธรรม และมารยาทในการใช้ดิจิทัลอย่างเพียงพอในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการในด้านนี้ได้ยังไม่เต็มที่มากนัก จึงอาจทำให้ครูขาดทักษะและความเข้าใจในทักษะดิจิทัล ยังไม่สามารถวิเคราะห์สื่อ รวมถึงการนำเอาสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียน นอกจากนี้ยังทำให้ครูไม่มีเครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดสอนให้เด็กมีความรู้เท่าทันสื่อในปัจจุบัน สอดคล้องกับการวิจัยของชูลีพร หล้าทุม และอำนาจ ชนะวงศ์ (2566, หน้า 53) ที่พบว่า สถานการณ์โลกในปัจจุบันเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา รวมถึงการติดต่อประสานงานและจัดระบบบริการสารสนเทศต่างๆ แต่ขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านดิจิทัล จึงอาจทำให้การบริหารจัดการในด้านนี้ได้ยังไม่เต็มที่มากนัก

4. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ก็เป็นอีกด้านที่ไม่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางวิสัยทัศน์ให้ครูพัฒนาตนเองในทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งเสริมให้รับการประเมินสมรรถนะ

ดิจิทัลเพื่อให้พัฒนาก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและสนองนโยบายต้นสังกัด แต่ก็ยังไม่ส่งผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะอาจจะยังขาดการเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำวิสัยทัศน์ดิจิทัลมากำหนดนโยบายเพื่อลงไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะยังขาดความต่อเนื่องในการนำเอาวิสัยทัศน์ดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากสภาพแวดล้อมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงอาจทำให้ครูผู้สอนมีช่องว่างในการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับภุรีรัตน์ สุกใส (2565, หน้า 101) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้ภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลในการบริหารงานภายใต้ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหลายมิติ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงอาจทำให้ผู้บริหารสถานศึกษายังคงต้องขับเคลื่อนวิสัยทัศน์เดิมที่ได้กำหนดไว้ให้ประสบผลสำเร็จก่อน จึงทำให้การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายในให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้เท่าที่บริบทสถานศึกษาจะเอื้ออำนวย

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุน อำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลภายในสถานศึกษาอย่างแพร่หลาย และควรพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลด้าน การสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ครูมีความรู้ที่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลและสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลกับครู นักเรียนและผู้ปกครอง อยู่สม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครูมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสาร และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการสื่อสารดิจิทัล เพราะจะทำให้ครูมีการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนผ่านช่องทางออนไลน์กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน โดยการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา งบประมาณที่จำเป็น รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีองค์ความรู้และทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน

1.4 ครูสามารถนำผลการวิจัยผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู มาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองด้วยการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการรู้และใช้ดิจิทัล ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล และด้านการสื่อสารดิจิทัล โดยจากงานวิจัยจะเห็นว่า หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการสร้างวัฒนธรรมการใช้ดิจิทัล และด้านการสื่อสารดิจิทัล จะส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนของครู ทำให้ครูผู้สอนมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษาภายในห้องเรียนและใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ อินแก้วเครือ. (2564). ทักษะและภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14, 18 สิงหาคม 2564*, (หน้า 985-991). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- กานดา บุญราช และพรทิวา จุลสุคนธ์. (2566). การบริหารการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3. *วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 3(2), 35-46.
- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2566). ChatGPT กับการศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 15(2), 1-10.
- จิตรกร จันทรสุข และจิรนนท์ วัชรกุล. (2564). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(2), 36-49.
- ชัชฌา พิระธรณิศร์. (2563). ความท้าทายการจัดการศึกษาในยุค Disruptive Change ของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Inclusive and Innovative Education*, 4(2), 126-139.
- ชุลีพร หล้าทุม และอำนาจ ชนะวงศ์. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 13(4), 47-57.
- ชูกิจ ลิ้มปิจำนงค์. (2564). *เรียนวิถี-คณิต บนฐานสมรรถนะด้วยสื่อดิจิทัล Project 14*. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/112203>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ฝนทิพย์ หาญชนะ และศีกฤทธิ์ ศิลาลาย. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรีระยอง. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(6), 117-133.
- ภูริรัตน์ สุกใส. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรดิษฐ์. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มุกดาเมณี ศรีพงษ์เพริศ. (2561). *ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รุ่งรัตน์ พลชัย. (2563). ภาวะผู้นำกับการบริหารในยุคดิจิทัล. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร. วิทยาเขตอีสาน*, 1(3), 53-62.
- ไวยวิทย์ มูลทรัพย์. (2565). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2563). *การศึกษาศาภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลตามแนวทางวิถีชีวิตใหม่ของครู กศน. สังกัดสำนักงาน กศน. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุขญา โกมลวานิช และสิทธิชัย สอนสุภี. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. *วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา)*, 9(2), 159-167.
- สุรรัตน์ รอดพัน, นเรศ ชันธะรี และสุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9(35), 36-45.
- AlAjmi, M. K. (2022). The impact of digital leadership on teachers' technology integration during the COVID-19 pandemic in Kuwait. *International Journal of Educational Research*, 112(2022), 1-10.
- Karakose, T., Polat, H., & Papadakis, S. (2021). Examining Teachers' Perspectives on School Principals' Digital Leadership Roles and Technology Capabilities during the COVID-19 Pandemic. *Sustainability*, 13(23), 13448.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการ
ชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด กรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกขาม
ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร*

The Development of a Community Participation Model in the
Implementation of the Sustainable Community Project to Address
Drug Problems: A Case Study of Ban Khok Kham Community,
Khok Kham Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province

ชนิสรา มณีรัตน์ และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร

Chanisara Maneerat and Rachen Noppanatwongsakorn

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Southeast Asia University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Chanisara.kik@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ชุมชนบ้านโคกขามและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ของชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ การประชาสัมพันธ์

*ได้รับบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2567; แก้ไขบทความ: 12 พฤษภาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 5 สิงหาคม 2567

ให้ประชาชนเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ของการดำเนินโครงการ รวมถึงการปรับปรุงแบบการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการให้เหมาะสมกับชุมชน กระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งการลงโทษทางกฎหมายและการบำบัดรักษาควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและเห็นเป็นรูปธรรม

2. แนวทางในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ การปรับปรุงแบบการทำกิจกรรมในชุมชนที่เอื้อต่อบริบทของชุมชนเป็นหลัก การลงพื้นที่พบปะประชาชนแบบเชิงรุกและความใส่ใจในการแก้ไขปัญหายาของชุมชนอย่างจริงจัง เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์มากขึ้น

คำสำคัญ: รูปแบบการมีส่วนร่วม; ชุมชน; ผู้นำชุมชน

Abstract

The purposes of this research were 1) study the development of a participatory model in the implementation of the Sustainable Community Project to address drug problems in Ban Khok Kham Community, Khok Kham Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province, and 2) propose guidelines for developing the participatory model in the implementation of the Sustainable Community Project to address drug problems in Ban Khok Kham Community, Khok Kham Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province. This study is qualitative research. The key informants include 15 community leaders in the Ban Khok Kham area and police officers involved in the Sustainable Community Project to address drug problems. The data collection tools are in-depth interviews and focus group discussions. Data analysis was conducted using content analysis, followed by descriptive analysis.

The research findings are as follows:

1. The development of a participatory model in the implementation of the Sustainable Community Project to address drug problems in Ban Khok Kham Community, Khok Kham Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province, includes publicizing to help citizens understand and see the benefits of the project implementation, as well as adjusting the participation activities to fit the community. The process of addressing drug problems should be systematic and tangible, including legal penalties and rehabilitation.

2. The guidelines for developing the participatory model in the implementation of the Sustainable Community Project to address drug problems in Ban Khok Kham Community, Khok Kham Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province, include adjusting community activities to be conducive to the community context, proactive visits to meet residents, and serious attention to solving community problems, which are important for encouraging the community to participate more in the project and benefit more from it.

Keywords: Participation Model; Community; Community Leaders

1. บทนำ

ปัญหายาเสพติด นับว่าเป็นหนึ่งในปัญหาสังคมที่รุนแรงที่สุดในแต่ละประเทศทั่วโลก ถึงแม้ว่าจะมีมาตรการรวมถึงนโยบายต่างๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง โดยจากข้อมูลรายงาน World Drug Report 2022 ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime) พบว่าในปี 2563 มีจำนวนประชากรกว่า 284 ล้านคนจากทั่วโลก ในช่วงอายุ 15-64 ปี ที่ติดยาเสพติด ซึ่งคิดเป็น 26% เพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับสิบปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ติดยาเสพติดมีแนวโน้มที่จะมีอายุน้อยลงเรื่อยๆ เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดมากกว่าผู้ใหญ่รวมถึงใช้ในปริมาณที่มากกว่าเช่นเดียวกัน (สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ, 2565)

ตามที่รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้กำหนดให้แก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติด ทุกมิติอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการทุกภาคส่วน โครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ เป็นโครงการหนึ่ง ที่ดำเนินการเพื่อลดระดับปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนให้ปรากฏผลอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ผ่านกระบวนการโดยใช้หลักการ 7 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาแกนนำ: คัดเลือกกลุ่มบุคคล ซึ่งมาจากผู้นำตามธรรมชาติหรือผู้นำจากการแต่งตั้งโดยสมาชิกในชุมชนเป็นผู้คัดเลือก เพื่อเป็นตัวแทนชุมชน ขั้นตอนที่ 2 การจุดประกายความคิด: จัดอบรมเสริมสร้างความรู้ ทักษะ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และแนวคิดในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาพื้นฐานชุมชน (ร่วมทราบปัญหา): ศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนลักษณะโดยทั่วไปของประชาชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาชุมชน: ร่วมหาสาเหตุของปัญหา ร่วมหาแนวทางแก้ไข ร่วมเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และจัดลำดับความสำคัญ ความจำเป็นเร่งด่วน ตลอดจนค้นหาสาเหตุของปัญหาเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาคืบต่อไปขั้นตอน

ที่ 5 การตัดสินใจและการกำหนดโครงการ/กิจกรรม : ร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหามาชิกในชุมชนร่วมกันกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยกำหนดเป็นมาตรการ หรือโครงการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และความต้องการของชุมชน ขั้นตอนที่ 6 การนำกิจกรรมไปสู่การปฏิบัติ: นำโครงการ/กิจกรรมที่สมาชิกได้ร่วมกันกำหนดและตัดสินใจดำเนินการมากำหนดวิธีการ แนวทางให้สมาชิกในชุมชนได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้แนวทางจิตอาสาในการปฏิบัติกิจกรรมที่ได้ร่วมกันกำหนด ขั้นตอนที่ 7 การติดตามประเมินผล : ติดตามประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรมที่เกิดขึ้นด้วยสมาชิกในชุมชนเองว่าดีหรือไม่ ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อเป็นบทเรียนในการทำกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชนต่อไป

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่พบว่า ประชาชนในชุมชนขาดความร่วมมือในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เนื่องจากประชาชนยังขาดความไว้วางใจ และไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ เนื่องด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นญาติของตนหรือเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ขาดการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในชุมชน เช่น การแจ้งเบาะแสเมื่อพบเห็นการซื้อ-ขายยาเสพติด หรือการใช้ยาเสพติดเองของคนในชุมชน และยังพบว่า ความมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีน้อย ขาดความร่วมมือของทั้งผู้นำชุมชน ไม่ว่าจะเป็น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. และประชาชนชาวบ้านก็ตาม จึงไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดเท่าที่ควร ปัญหาสำคัญจึงอยู่ที่ความมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ด้วยว่าหากประชาชนมีส่วนร่วมให้ความร่วมมือมากขึ้นกว่าปัจจุบัน ซึ่งยังไม่ถือว่าพึงพอใจเชื่อว่าปัญหายาเสพติดอาจได้รับการแก้ไข และลดปริมาณการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้จะทำให้ชุมชน สังคมมีความปลอดภัยมากขึ้นกว่าปัจจุบัน

ทั้งนี้ การดำเนินโครงการชุมชนยั่งยืน เป็นโครงการที่รับทราบปัญหาของชุมชนในทุกด้าน และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหามาชิกของชุมชนโดยกระบวนการของชุมชนเป็นหลัก เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้เข้าดำเนินกิจกรรมจะเข้ามาเป็นผู้ประสานการปฏิบัติและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อบูรณาการการปฏิบัติร่วมกัน เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของภาครัฐ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกต่อการลดผู้เสพยาเสพติดในหมู่บ้าน ด้วยกระบวนการบำบัดรักษาฟื้นฟู และการติดตามช่วยเหลือแบบครบวงจร ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการปฏิบัติตามของภาครัฐ และเป็นการกระตุ้นเชิญชวนให้ผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟู เพื่อลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ชุมชนบ้านโคกขาม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน 2) เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด จำนวน 10 คน รวมจำนวนทั้งหมด 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้มีการสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นมาเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ 2) กล้องถ่ายรูป ผู้ศึกษาได้มีการนำกล้องถ่ายรูป ไปใช้ในการเก็บข้อมูลในขณะลงพื้นที่เพื่อบันทึกภาพกิจกรรมต่างๆ 3) สมุดบันทึก ผู้ศึกษาจะใช้สมุดบันทึกในการจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ทั้งในขณะดำเนินการสัมภาษณ์ เหตุการณ์ต่างๆ ที่พบเห็นในขณะลงพื้นที่ เพื่อช่วยในการจดจำข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธี 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดกรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร 2) การสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกลุ่มกับผู้นำชุมชน เพื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดกรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

4. การตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) หลังจากได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำเสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง หลังจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา และหลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกและตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์ โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งวิธีการตรวจสอบข้อมูลดังนี้ 1) การตรวจสอบแหล่งเวลาผู้วิจัยได้ทดลองทำการสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ชุมชนบ้านโคกขาม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับ

โครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดจำนวน 10 คน ในช่วงเวลาที่ต่างกัน จากการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากช่วงเวลาต่างๆ นั้น ข้อมูลมีความเหมือนกัน 2) การตรวจสอบสถานที่ ผู้วิจัยได้ทดลองทำการสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชนในพื้นที่ชุมชนบ้านโคกขาม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และปราชญ์ชาวบ้าน และ 2) เจ้าหน้าที่ตำรวจโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่สถานที่ทำงาน โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ 2 ชุด โดยมีจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากสถานที่ต่างกันั้นนั้น ข้อมูลที่ได้รับเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) การตรวจสอบบุคคล ผู้วิจัยได้ทดลองสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ชุมชนบ้านโคกขาม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ปราชญ์ชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด จากการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกตนั้น ข้อมูลมีความเหมือนกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล จัดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ การจดบันทึก เป็นการบรรยายหรือบอกกล่าวถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่เกิดขึ้นจริงในการทำงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้น ข้อมูลจึงกำหนดเป็นตัวเลขตายตัวไม่ได้และไม่สามารถนำสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และเนื่องจากงานวิจัยเชิงคุณภาพไม่มีกรอบที่ตายตัว ข้อมูลที่ได้มาจึงเป็นลักษณะการบรรยาย และการจดบันทึกเป็นส่วนใหญ่ที่ได้มาจากการสังเกต การสัมภาษณ์และจดบันทึกไว้ ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบการแยกจำแนกข้อมูล จัดตามชนิดข้อมูล และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน โครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการตอบคำถามเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจ และเห็นถึงประโยชน์ของการดำเนินโครงการ ปรับรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการให้สอดคล้อง

เหมาะสมกับวิถีชุมชน การกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งการลงโทษทางกฎหมายและการบำบัดรักษาควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและเห็นเป็นรูปธรรม และมีการเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น ควรปรับรูปแบบการดำเนินกิจกรรมของโครงการให้เหมาะสมกับชุมชน เช่น การปรับวันและเวลาจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวิถีชุมชน เน้นการประชาสัมพันธ์เชิงลึกเข้าถึงและทันสมัย การลงพื้นที่พบปะประชาชนแบบเชิงรุก และความใส่ใจในการแก้ไขปัญหายาของชุมชนอย่างจริงจังเห็นเป็นรูปธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์มากขึ้นเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยเข้ามามีบทบาทในกระบวนการดำเนินงานของโครงการจะทำให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากโครงการดังกล่าว และสุดท้ายการประเมินผลการดำเนินโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดต้องเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ด้านการกำหนดแผนการปฏิบัติงานตามโครงการของเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติงาน ควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการกำหนดแนวทางและวางแผนร่วมกับเจ้าหน้าที่และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เสนอแนวทางการดำเนินงานที่ชุมชนและเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติงานสามารถดำเนินงานร่วมกันได้ รวมถึงมีการจัดประชุม หรือเปิดเวทีเสวนา รับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนรอบด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาในพื้นที่ต่อไป ควรมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน กระชับ และทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้กระทบต่อการดำรงชีวิตและวิถีชีวิตของประชาชน ผู้รับผิดชอบโครงการควรมีอำนาจตัดสินใจในการแก้ไขปัญหายาต่างๆ ที่เกิดขึ้นสามารถบูรณาการประสานการปฏิบัติสามารถดำเนินการโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ของการดำเนินโครงการปรับรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการให้เหมาะสมกับชุมชน ดำเนินการของโครงการที่เป็นระบบและเห็น

เป็นรูปธรรม เป็นส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้การให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยเข้ามามีบทบาทในกระบวนการดำเนินงานของโครงการจะทำให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากโครงการดังกล่าว และสุดท้ายการประเมินผลการดำเนินโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดต้องเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี การพัฒนารูปแบบด้านต่างๆ เช่น การปรับรูปแบบการทำกิจกรรมในชุมชนที่เอื้อต่อบริบทของชุมชนเป็นหลัก การประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงและทันสมัย การลงพื้นที่พบปะประชาชนแบบเชิงรุก และความใส่ใจในการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างจริงจัง เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์มากขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องงานวิจัยของจักรพงษ์ พวงงามขึ้น และคณะ (2556, หน้า 215-233) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษา บ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโดยใช้เทคนิค A-I-C สามารถช่วยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนมากขึ้นในทั้ง 4 ประเด็น คือ 1) การตัดสินใจ 2) การดำเนินงาน 3) การใช้ประโยชน์จากป่า และ 4) การประเมินผล นั่นคือ กระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมด้วยเทคนิค A-I-C สามารถทำให้ชาวบ้านกลับมาให้ความสำคัญกับการจัดการป่าชุมชน และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ สอดคล้องกับบทความของอรรถัย กักผล (2556, หน้า 99-100) เห็นว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ควรยึดถือไว้ในการออกแบบและบริหารจัดการโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย 4S คือ 1) Starting Early กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องดำเนินการก่อนการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจ หมายความว่าก่อนการตัดสินใจไม่ว่าวัน หรือไม่กี่สัปดาห์ มิติเวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนความจริงใจของหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม ควรให้มีเวลาเพียงพอในการรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เพื่อให้การตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นของชุมชนนอกจากนี้ ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้น มีประโยชน์ช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือกหรือแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น และเป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการ การบริหารการมีส่วนร่วมควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อตระหนักถึงปัญหาความจำเป็นของโครงการ ในขั้นของการหาข้อมูลพื้นฐาน 2) Stakeholders ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม สำหรับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอาจต้องได้รับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นกลุ่มต้นๆ การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมต้องมั่นใจว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญทุกกลุ่มได้โอกาสเข้ามามีส่วนร่วมและแต่ละกลุ่มอาจมีรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม เช่น กำหนดเวลาการรับฟังความคิดเห็นที่ชาวบ้านมาร่วมได้ หรือการใช้ภาษาท้องถิ่นรวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านในการเดิน

ทางไปร่วม การพยายามเข้าหากลุ่มที่ด้อยโอกาส 3) Sincerity การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน และความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมและประชาชนถือว่ามีความสำคัญในการบริหารการมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการหรือมีอำนาจอนุมัติต้องจัดกระบวนการอย่างจริงจัง เปิดเผย ชื่อสัตย์ ปราศจากอคติ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารสองทางตลอดเวลา โดยเฉพาะให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอ ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง อธิบายกระบวนการได้อย่างชัดเจน ลดปัญหาข้อสงสัยที่อาจก่อให้เกิดข้อกล่าวหาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระยะเริ่มต้น ขณะเดียวกันตั้งใจรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นและนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ

ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันนำมาสู่ความร่วมมือ ความเข้าใจ และการสื่อสารที่ดีขึ้นในสังคม 4) Suitability การเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความหลากหลายและลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดจนความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมสังคม และค่านิยม ระดับความสนใจของชุมชนในประเด็นหรือโครงการความสามารถหรือความพร้อมรวมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น ด้านระยะเวลาบุคลากรและงบประมาณ ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมอยู่ที่ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และเลือกกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์ต้องประกอบด้วยกระบวนการย่อยหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนั้นยังต้องตระหนักว่าการให้ข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของการปรึกษาหารือที่มีประสิทธิภาพพระวัชชัย สนธิธมโม (วรรณาวิน) (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ที่พบว่า 1) การตัดสินใจ ควรมีการเพิ่มช่องการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเสียงตามสายให้ทั่วถึง หน่วยงานควรให้ความสำคัญชุมชนทุกชุมชนให้เท่ากันในการส่งงบประมาณให้ชุมชนได้พัฒนา ถ้ามีการประชุม ควรเห็นเป็นวันหยุดหรือวันว่างงาน 2) การดำเนินงานอยากให้นายกเทศมนตรีควรลงพื้นที่พบปะประชาชนให้บ่อยๆ อยากให้ทางเจ้าหน้าที่บ้านเมืองปฏิบัติหน้าที่เข้มงวดกวาดล้าง ยาเสพติด อยากให้มีงานสำหรับวัยรุ่นในวัยเรียน ทำให้สร้างรายได้ช่วยเหลือครอบครัว 3) การรับผลประโยชน์ ฝึกอบรมประชาชน ให้ความรู้ ความเข้าใจให้ความสำคัญทุกชุมชนและให้บริการที่ทั่วถึงทุกชุมชนได้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง อยากให้ดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพที่ดีกว่านี้ ในด้านอาชีพ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การเจ็บป่วยที่มีหมอ มียาให้ทันเห็นการณยามลูกหลานไม่ช่วยดูแล 4) การประเมินผล ควรให้มีผู้แดงประจำชุมชน สอบถามถึงปัญหาให้แท้จริงปฏิบัติจริง ในการแก้ไขเจาะให้ตรงประเด็นนั้นๆ ควรมีการแจ้งผลประเมินให้ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึง ทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ เป็นต้น นราศักดิ์ ปานบุตร (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างวิชุมชนในการป้องกัน ปัญหายาเสพติด โดยความร่วมมือ

ของแกนนำในชุมชน บ้านบ่อแปดร้อย เทศบาลตำบลในเมือง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัยพบว่า ก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการวิจัย ประชาชนเมื่อมีปัญหาเรื่องยาเสพติดจะเป็นลักษณะต่างคนต่างแก้ไขไม่มีการปรึกษาหารือกัน จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ที่หน่วยงานต่างๆ กำหนด ให้ซึ่งในทางปฏิบัติไม่สามารถปฏิบัติได้ทั้งหมด คงปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้ามาจัดการ การศึกษาในครั้งนี้เปิดโอกาสให้ตัวแทนประชาชนมาพูดคุยและหาวิธีการร่วมกันจนได้วิธีการ ที่จะนำมาใช้เป็นวิธีชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสมกับชุมชนและสามารถปฏิบัติได้

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ชุมชนที่มีการบูรณาการจากทุกภาคส่วน ทั้งชุมชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนประสานความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของตนเอง การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับคนในชุมชน จนเกิดความไว้วางใจ มีการให้ข้อมูลข่าวสาร และประสานความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง โดยคนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ต่างๆ ผู้นำชุมชนควรมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดแก่คนในชุมชน ผู้ปกครอง เยาวชน และมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อติดตามจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับเสติดมากขึ้น

1.2 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด เน้นการสร้างช่องทางติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนกับผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้สานประสานการปฏิบัติได้รวดเร็วขึ้น พัฒนารูปแบบช่องทางการแจ้งเบาะแสในสะดวกในการรวบรวมข้อมูล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงพฤติกรรมเกี่ยวกับรูปแบบการการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลประชากรในพื้นที่ที่กว้างขึ้น เพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข หรือเหตุผลในการเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการจากกลุ่มประชากร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนต่อไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องเดียวกันกับพื้นที่อื่นๆ ในลักษณะที่คล้ายกัน เพื่อทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด ภูมิศึกษา ชุมชนบ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ กลุ่มผู้นำชุมชน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จของชุมชนปลอดยาเสพติดอย่างยั่งยืน ดังภาพภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ. (2556). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: ภูมิศึกษา บ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.*, 36(2), 215-233.

- นราศักดิ์ ปานบุตร. (2554). *การสร้างรั้วชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยความร่วมมือของแกนนำในชุมชนบ้านบ่อแปดร้อย เทศบาลตำบลในเมือง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย*. สุโขทัย: สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 6.
- พระธวัชชัย สุนติธมโม (วรรณนาวัน). (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว*. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ. (2565). *ข้อมูลจากรายงาน World Drug Report 2022*. (n.d.-b). United Nations: Office on Drugs and Crime. เข้าถึงได้จาก <https://www.unodc.org/unodc/data-and-analysis/world-drug-report-2022.html>
- อรทัย กิกผล. (2556). *การบริหารปกครองสาธารณะ: การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.

การจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจ
เข้าศึกษาต่อของนักศึกษา*
Modern Management in Private Universities That Affects
Students' Decision to Study Further

นิธิมา ยืนยง

Nithima Yuenyong

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: Nithima@ptu.ac.thm

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชน 2) ศึกษาการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา และ 3) ศึกษาการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.54) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.63) ด้านสวัสดิการและการบริการ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.79) และด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.75) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.62)
2. การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.65) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ มีหลักสูตรและสาขาวิชาตรงตามความต้องการ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.75) เพื่อนส่วนใหญ่นิยมเรียนสถาบันแห่งนี้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.75) และเป็นสถาบันที่สร้างโอกาสและ

*ได้รับบทความ: 6 กรกฎาคม 2567; แก้ไขบทความ: 7 สิงหาคม 2567; ตอปรับตีพิมพ์: 9 สิงหาคม 2567

Received: July 6, 2024; Revised: August 7, 2024; Accepted: August 9, 2024

เปิดรับสิ่งใหม่ๆ ให้แก่นักศึกษา ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.76) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เชื่อว่าบัณฑิตมหาวิทยาลัยเอกชนสามารถประสบความสำเร็จในอาชีพการงานได้ไม่แตกต่างกับบัณฑิตมหาวิทยาลัยของรัฐบาล ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.94)

3. การจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาพบว่า การจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนด้านบุคลากร (X_4) ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน (X_5) ด้านสวัสดิการและการบริการ (X_7) และด้านสถานที่ตั้ง (X_2) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถทำนายการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา ร้อยละ 40.3 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y' = 1.651 + .214(X_4) + .228(X_5) + .096(X_7) + .098(X_2)$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = .261(X_4) + .275(X_5) + .121(X_7) + .112(X_2)$

คำสำคัญ: การจัดการสมัยใหม่; มหาวิทยาลัยเอกชน; การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ

Abstract

The purposes of this research were 1) study the state of modern management in private universities, 2) examine students' decision-making regarding further education, and 3) investigate how modern management in private universities affects students' decisions to pursue further education. The research is quantitative in nature. The sample group consists of 400 undergraduate students from private higher education institutions in Pathum Thani Province. The research instrument used is a questionnaire with a reliability coefficient of 0.92. The statistical methods employed include mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The research findings revealed that:

1. The overall modern management conditions in private universities were at a high level ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.54). The areas ranked from highest to lowest were: public relations ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.63), welfare and services ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.79), curriculum and teaching management ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.75), and the area with the lowest mean was the institution's image ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.62).

2. The overall decision to pursue further studies by students was at a high level ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.65). The areas ranked from highest to lowest were: having programs and fields of study that meet their needs ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.75), most friends prefer to study

at this institution ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.75), and being an institution that creates opportunities and embraces new things for students ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.76). The item with the lowest mean was the belief that graduates from private universities can succeed in their careers similar to graduates from public universities ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.94).

3. The modern management in private universities that influenced students' decisions to pursue further studies included personnel management (X_4), curriculum and teaching management (X_5), welfare and services (X_7), and location (X_2). These factors significantly influenced students' decisions at the .01 level, predicting 40.3% of the decision to pursue further studies. The raw score prediction equation was $Y' = 1.651 + .214(X_4) + .228(X_5) + .096(X_7) + .098(X_2)$. The standard score prediction equation was $Z = .261(X_4) + .275(X_5) + .121(X_7) + .112(X_2)$.

Keywords: Modern Management; Private University; Decision to Pursue Further Studies

1. บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์นับเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาหน่วยงานหรือองค์กร ตลอดจนการพัฒนาประเทศและระดับโลกอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ในการพัฒนาดังกล่าวแล้วแต่ต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์ ในการขับเคลื่อน และสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น ก็คือการศึกษา (Education) เมื่อการศึกษา คือ สิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ มนุษย์จึงต้องพยายามหาความรู้เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การศึกษา ยังสามารถเป็นตัวกำหนดทิศทางของประเทศ เพราะหากประเทศใดที่มีการส่งเสริมการศึกษาที่ถูกทิศทาง ตลอดจนวางแผนการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้ประเทศนั้น มีต้นทุนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพในการร่วมกันสร้างประเทศให้ก้าวไปข้างหน้ารวมไปถึงหน่วยย่อยระดับองค์กร หากคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเข้ามาทำงาน ก็ย่อมทำให้องค์กรพัฒนาได้อย่างก้าวหน้าได้เช่นกัน (ธีรวิ ทองเจือ และปรีดี ทุมเมฆ, 2560, หน้า 389-403)

จากกระแสของการเปลี่ยนแปลงการแข่งขันในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและการศึกษา โดยเฉพาะด้านการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์และเป็นหนึ่งปัจจัยที่เพิ่มความเจริญของบุคคล ในการขับเคลื่อนการพัฒนาของชาติบ้านเมือง มนุษย์ทุกคนจึงควรได้รับการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงใจ ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน

ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และให้บุคคลตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในการพัฒนาประเทศชาติ ให้สามารถก้าวทันตามกระแสสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน มีแผนหลักในการดำเนินการพัฒนาประเทศ (Sustainable Development Goals: SDGs) การดำเนินการเพื่อไปสู่ประเทศไทย 4.0 ได้มีการปรับโครงสร้างประเทศไทย รวมไปถึงประเด็นการปฏิรูปประเทศไทย และยังได้ให้ความสำคัญกับความร่วมมือภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ในการร่วมกันจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ และวิสัยทัศน์ เพื่อมุ่งไปสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) แนวทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ คือ “ซ่อม” และการ “สร้าง” ควบคู่กัน เพื่อปรับแต่งกลไกการศึกษาเดิมให้ดีขึ้น และเสริมสร้างกลไกเพื่อตอบสนองพลวัตการเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษที่ 21 รวมถึงเสริมสร้างพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ให้ก้าวสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ช่วยขับเคลื่อนให้เกิดผลในการพัฒนาการศึกษาเรียนรู้ของไทยในทางปฏิบัติอย่างยั่งยืนและสมดุล เป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ขณะเดียวกันองค์กรก็ไม่ควรหยุด ที่จะพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากร เพราะการศึกษานั้นไม่มีวันจบ ทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้ไปตลอดชีวิต และต้องมีการพัฒนาตนเองที่อยู่ตลอดเวลาเช่นกัน ด้วยเหตุนี้การศึกษาของชนชาติใด ก็ต้องจัดการให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของชาตินั้น (สุโษชะ จานงลักษณ์, 2564)

ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และขับเคลื่อนประเทศ สถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นสถานที่บ่มเพาะประสบการณ์ เป็นคลังความรู้ แหล่งเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เยาวชนของชาติ ทั้งนี้ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มหาวิทยาลัยในประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ เป็นสาเหตุที่อาจจะทำให้มหาวิทยาลัยบางแห่งประสบปัญหาอาจขึ้นที่จะต้องปิดตัวลงภายในระยะเวลาไม่นานนี้ ดังนั้นมหาวิทยาลัยในประเทศไทยจึงต้องปรับตัวให้ก้าวทันต่อความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อความอยู่รอดของมหาวิทยาลัย ในส่วนของมหาวิทยาลัยรัฐบาลจะมีความได้เปรียบในเรื่องของงบประมาณที่รัฐบาลได้สนับสนุน รวมถึงสถานที่และชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ในขณะที่มหาวิทยาลัยเอกชนนั้นจะต้องหาทุนและจัดสรรงบประมาณด้วยตนเอง ยังต้องจัดเตรียมงบประมาณไว้สำหรับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรตรงกับความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชน นวมถึงการทุ่มเงินทุนไปที่การโฆษณาประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยในการผลักดันมหาวิทยาลัยให้มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในวงกว้าง สถานการณ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในปัจจุบันมีภาวะการแข่งขันที่สูงมาก มหาวิทยาลัยเอกชนบางมหาวิทยาลัยใช้งบประมาณในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง เช่น โฆษณา โทรทัศน์ ซึ่งมหาวิทยาลัยเอกชนแต่ละรายจะต้องทำการตลาดเชิงรุกเพื่อแบ่งส่วนทางการตลาด จากนั้นนโยบายให้นักศึกษาสามารถกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (Implantable Collamer Lens: ICL) ที่ให้สิทธินักศึกษากู้ยืมและบริหารจัดการเงินด้วยตนเองโดยตรง ทำให้การตัดสินใจเลือกสถานศึกษาเพื่อศึกษาในระดับอุดมศึกษา

เป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น โดยไม่มีปัจจัยเรื่องทุนการศึกษามาแทรกแซง ในขณะที่ตัวนักศึกษาเองมีกำลังซื้อที่สูงขึ้น จึงทำให้สามารถเลือกศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชนที่ตัวเองมีความสนใจได้ นอกจากนี้ในประเด็นของชื่อเสียงสถาบันไม่ใช่แค่การแข่งขันระหว่างมหาวิทยาลัยภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการแข่งขันกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศด้วย เนื่องจากมีจำนวนผู้เรียนที่ให้ความสนใจและเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศมากขึ้น หากแต่ในสถานการณ์วิกฤติมหาวิทยาลัยเอกชนก็พอที่จะมีโอกาสอยู่บ้าง แม้ว่าประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยของรัฐบาลอยู่จำนวนมาก แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าคุณภาพของการเรียนการสอนหลักสูตร หรือคุณภาพชีวิตในรั้ว มหาวิทยาลัยของแต่ละที่ไม่เท่าเทียมกัน ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนไป ทำให้เด็กนักเรียนที่สอบติดมหาวิทยาลัยของรัฐยอมสละสิทธิ์จำนวนมาก เนื่องจากไม่ได้เรียนในคณะและสาขาวิชาที่ตนเองต้องการเรียน จึงไม่รู้จะเรียนไปเพื่ออะไร เพราะหากฝันหนีเรียนไปก็คงไม่ประสบความสำเร็จหรือหากต้องการไปศึกษาต่อในต่างประเทศก็มีค่าใช้จ่ายและค่าครองชีพสูง ซึ่งแน่นอนว่าไม่ใช่เด็กนักเรียนทุกคนที่สามารถมีทางเลือกได้มากขนาดนั้น (อิสราภรณ์ ขวัญใจ, 2562)

มหาวิทยาลัยในประเทศไทย ทั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชนล้วนมีจุดเด่นและคุณภาพที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่นักเรียนนำมาประกอบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และในปัจจุบันสถานการณ์การแข่งขันเพื่อรับนักศึกษาที่มีการแข่งขันที่มีความรุนแรงมากขึ้น อันเนื่องมาจากการเปิดรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยต่างๆ มีการใช้เทคนิค หรือเงื่อนไขใหม่ๆ จึงเป็นเหตุให้การเปิดรับนักศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยมีอัตราการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น (สุไบชะ จำนงลักษณ์, 2564) รวมถึงจำนวนมหาวิทยาลัยเอกชนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบอย่างมากต่อมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคมีจำนวนรวม 88 แห่งไม่นับรวมวิทยาเขต (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา ที่เป็นสาเหตุในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชนของนักศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะนำไปเป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยเอกชนนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชน
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Survey Research) รายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดปทุมธานี ไม่ทราบจำนวนแน่นอน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในจังหวัดปทุมธานี เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อใช้ประมาณสัดส่วนของประชากร โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 หรือที่ระดับความคลาดเคลื่อนยอมรับได้ไม่น้อยกว่า 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (พิมพา หิริญกิตติ, 2552)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ดำเนินการหาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.927 เมื่อเครื่องมือผ่านกระบวนการหาคุณภาพแล้ว คณะผู้วิจัยนำเครื่องมือไปแปลงเป็นแบบออนไลน์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน

4. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลเกี่ยวกับสภาพการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชน

สภาพการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน	3.69	0.62	มาก
2. ด้านสถานที่ตั้ง	4.23	0.71	มาก
3. ด้านการประชาสัมพันธ์	4.42	0.63	มาก
4. ด้านบุคลากร	4.26	0.76	มาก
5. ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน	4.28	0.75	มาก

สภาพการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6. ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน	4.21	0.83	มาก
7. ด้านสวัสดิการและการบริการ	4.39	0.79	มาก
รวม	4.21	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชน รวมทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.63) ด้านสวัสดิการและการบริการ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.79) และด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.62)

2. ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลเกี่ยวกับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา

การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เป็นสถาบันที่จบการศึกษาแล้วได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงาน	4.33	0.96	มาก
2. เป็นสถาบันที่สร้างโอกาสและเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ให้แก่นักศึกษา	4.46	0.76	มาก
3. มีหลักสูตรและสาขาวิชาตรงตามความต้องการ	4.50	0.75	มาก
4. เพื่อนส่วนใหญ่นิยมเรียนสถาบันแห่งนี้	4.47	0.75	มาก
5. ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวแนะนำให้เลือกเรียนสถาบันแห่งนี้	4.36	0.97	มาก
6. บุคคลที่นักเรียนประทับใจ (Idol) เป็นศิษย์เก่าของสถาบันนี้	4.41	0.98	มาก
7. ชื่อเสียง คุณค่า และภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเอกชนไม่แตกต่างกับมหาวิทยาลัยของรัฐบาล	4.42	0.96	มาก
8. การเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนมีอิสระทางความคิดและการแสดงออกมากกว่ามหาวิทยาลัยรัฐบาล	4.29	0.98	มาก

การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
9. เชื่อว่ามหาวิทยาลัยเอกชนสามารถตอบสนองความต้องการศึกษาในคณะที่ชอบมากกว่ามหาวิทยาลัยรัฐบาล	4.26	0.94	มาก
10. เชื่อว่าบัณฑิตมหาวิทยาลัยเอกชนสามารถประสบความสำเร็จในอาชีพการงานได้ไม่แตกต่างกับบัณฑิตมหาวิทยาลัยของรัฐบาล	4.25	0.94	มาก
รวม	4.37	0.65	มาก

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ มีหลักสูตรและสาขาวิชาตรงตามความต้องการ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.75) เพื่อนส่วนใหญ่นิยมเรียนสถาบันแห่งนี้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.75) และเป็นสถาบันที่สร้างโอกาสและเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ให้แก่นักศึกษา ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ เชื่อว่าบัณฑิตมหาวิทยาลัยเอกชนสามารถประสบความสำเร็จในอาชีพการงานได้ไม่แตกต่างกับบัณฑิตมหาวิทยาลัยของรัฐบาล ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.94)

3. ผลการวิเคราะห์การจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา พบว่า ด้านบุคลากร (X_4) ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน (X_5) ด้านสวัสดิการและการบริการ (X_7) และด้านสถานที่ตั้ง (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ (R) เท่ากับ .640 และค่าสัมประสิทธิ์การทำนายที่ปรับแก้หรืออำนาจการทำนาย (Adjusted R^2) เท่ากับ .403 และทั้ง 3 ปัจจัยสามารถทำนายการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ร้อยละ 40.3) สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y' = 1.651 + .214(X_4) + .228(X_5) + .096(X_7) + .098(X_2)$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = .261(X_4) + .275(X_5) + .121(X_7) + .112(X_2)$

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านสวัสดิการและการบริการ และด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน

ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน ทั้งนี้ด้านการประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเนื่องจาก มีการประชาสัมพันธ์ด้านต่างๆ ของสถาบันอย่างทั่วถึง เช่น Facebook วิทยุป้ายประกาศ มีกิจกรรมพิเศษนอกสถาบันแสดงต่อสาธารณะ เช่น การจัดแสดงผลงานของนักศึกษา การร่วมประกวด และมีการโฆษณาผ่านวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การติดป้าย ประชาสัมพันธ์ และสื่อมวลชน สอดคล้องกับวันวิสา ขมภูวิเศษ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามพบว่า การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อ ได้แก่ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ ของสถาบันปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับวิฑูรย์ เหล่ามะลอ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมากที่สุดคือ กลุ่มปัจจัยด้านสถาบันการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านหลักสูตร และด้านสังคม ตามลำดับ และสอดคล้องกับสุโษะ จานงลักษณ์ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ โดยภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก

2. จากผลการวิเคราะห์การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ มีหลักสูตรและสาขาวิชาตรงตามความต้องการ เพื่อนส่วนใหญ่นิยมเรียนสถาบันแห่งนี้ และเป็นสถาบันที่สร้างโอกาสและเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ให้แก่นักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของรังสิยา บุญยัง (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการตัดสินใจของนิสิตในการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับวันวิสา ขมภูวิเศษ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ของสถาบันด้านบุคลากร และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. จากผลการวิเคราะห์การจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา พบว่า ด้านบุคลากร (X_4) ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน (X_5) ด้านสวัสดิการและบริการ (X_7) และด้านสถานที่ตั้ง (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ (R) เท่ากับ .640 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับแก้หรืออำนาจการทำนาย (Adjusted R^2) เท่ากับ .403 และทั้ง 3 ปัจจัยสามารถทำนายการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ร้อยละ 40.3) สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y' = 1.651 + .214(X_4) + .228(X_5) + .096(X_7) + .098(X_2)$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = .261(X_4) + .275(X_5) + .121(X_7) + .112(X_2)$ ทั้งนี้การที่ผลการ

วิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าในด้านบุคลากร มหาวิทยาลัยมีอาจารย์ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่อง การเรียนการสอนเอาใจใส่นักศึกษาเป็นอย่างดี คณาจารย์มีบุคลิกภาพที่ดี น่าเชื่อถือ และมีความเชี่ยวชาญ ในการถ่ายทอดความรู้ และคณาจารย์มีความรู้ ความสามารถตรงกับสาขาวิชาที่สอน ในขณะที่ด้าน หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยมีหลักสูตรที่เปิดสอนตรงตามความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรที่เปิดสอนเป็นที่นิยมในปัจจุบัน และมีหลักสูตรให้เลือกเรียนที่หลากหลาย ในขณะที่เดียวกันด้าน สวัสดิการและการบริการนั้น การที่มหาวิทยาลัยมีหอพักและสนามกีฬา มีทุนการศึกษาเพื่อบรรเทาความ เดือดร้อน และมีสวัสดิการด้านการประกันสุขภาพ/ประกันอุบัติเหตุให้กับนักศึกษาก็เป็นสาเหตุที่นักศึกษา เลือกเข้าศึกษาต่อ และนอกจากนี้ในด้านสถานที่ตั้ง สถาบันอยู่ใกล้แหล่งชุมชนการคมนาคมไปมาสะดวก มีอาคาร และจำนวนห้องเรียนที่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา และมีศูนย์อาหาร ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องประชุม ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เพียงพอต่อความต้องการ ก็เป็นสาเหตุที่นักศึกษาเลือกเข้าศึกษาต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของจำลอง นามูลตรี (2561) ได้ทำการ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ปัจจัยทำนาย ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1) การรับรู้โลกของอาชีพและการทำงาน (X_2) และความคาดหวังของครอบครัว (X_3) สามารถพยากรณ์การเลือกศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้ร้อยละ 34.5 สมการ พยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = .192 + .401x_2 + .226x_1 + .153x_3$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนน มาตรฐาน $Z = .318x_2 + .225x_1 + .175x_3$ และสอดคล้องกับวันวิสา ขมภูวิเศษ (2562) ได้ทำการการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัจจัย ด้านภาพลักษณ์ และปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปร การตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ร้อยละ 59.20)

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนความเห็นในเรื่องศิษย์เก่าของสถาบัน เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับจากสังคม น้อยที่สุด ดังนั้นควรต้องมีการตั้งชมรมศิษย์เก่า หรือ เครือข่ายศิษย์เก่า เพื่อรวบรวมสมาชิกให้ได้มากที่สุด เพื่อทางคณะฯ จะได้นำเสนอศิษย์เก่า ที่ประสบความสำเร็จ หรือสร้างชื่อเสียงให้กับคณะฯ ไปสู่สังคม หรือโลกออนไลน์ให้ได้มากที่สุด ซึ่งทำให้เกิดแรงบรรดาล ใจ มีรุ่นพี่เป็นไอดอล หรือเป็นแบบอย่าง

1.2 ด้านสถานที่ตั้งกลุ่มตัวอย่างให้คะแนนความเห็นในเรื่องอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุขน้อยที่สุด แสดงว่ามหาวิทยาลัยอาจจะตั้งอยู่ไม่ห่างจากแหล่งอบายมุข ดังนั้น ควรมีการสร้างความเข้าใจ รณรงค์ให้ความรู้เรื่องโทษ หรือการเที่ยวแหล่งอบายมุข

1.3 ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนความเห็นในเรื่องมีเอกสารคู่มือประกอบการใช้งานน้อยที่สุด ต้องพิจารณาในเรื่องการจัดทำเอกสารคู่มือประกอบการใช้งาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ของนักศึกษาแต่ละหลักสูตร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ เช่น มีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก จะทำให้นักวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการสำรวจถึงความต้องการหลักสูตรที่นักศึกษาต้องการ เพื่อให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้ใช้บัณฑิต ในแต่ละหน่วยงานหรือสถานประกอบการที่มี นักศึกษาปฏิบัติงานอยู่

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการสมัยใหม่ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา ทำให้ได้ทราบว่า การจัดการด้านบุคลากร หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน สวัสดิการและบริการ และสถานที่ตั้ง มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา และในส่วนของจัดการด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน การประชาสัมพันธ์ และอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ถึงแม้ว่าจะไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา หากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยนับได้ว่ามีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา ดังนั้นผลการวิจัยที่ได้จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กำหนดนโยบายทางการบริหารการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาสถานการณ์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน รวมถึงการวางแผน จัดทำนโยบาย กำหนดยุทธศาสตร์และกลวิธีสู่การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อสร้างความเชื่อมั่น และความเป็นที่นิยมของนักศึกษาและผู้ปกครอง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- จำลอง นามูลตรี. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีรวิ ทองเจือ และปรีดี ทুমเมฆ. (2560). แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21: มิติด้านการศึกษา. วารสารวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 5(3), 389-403.
- พิมพา หิรัญกิตติ. (2552). การวิจัยการตลาด. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร จำกัด.
- รังสียา บุญยัง. (2560). การศึกษาการตัดสินใจของนิสิตในการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันวิสา ขมภูวิเศษ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- วิทวัส เหล่ามะลอ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปีการศึกษา 2562 โดยผ่านการคัดเลือกด้วยระบบ TCAS. ขอนแก่น: สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร พุทธศักราช 2566 ปรับปรุงตามมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุไพบชะ จำนงลักษณ์. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (รายงานการวิจัย). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อิศราภรณ์ ขวัญใจ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและแนวโน้มการศึกษาต่อมหาวิทยาลัยเอกชนขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลของนักศึกษาปริญญาตรี. (สารนิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุน
เพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก
อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

Satisfaction Factors Affecting the Success of the Child Support Grant
Program of the Pak Phraek Subdistrict Administrative Organization,
Bang Saphan Noi District, Prachuap Khiri Khan Province

ชญชนก ปรีชาชน, เกษมชาติ นเรศเสนีย์, รัชฎา จิวาลัย, ชัยฤทธิ์ ทองรอด และสุเชาว์ มีหนองหว้า
Chanchanok Preechachon, Kasemchart Naressenie, Ratchada Jiwalai, Chairit Thongrawd
and Suchao Meenongwah
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
College of Management Innovation Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand
Corresponding Author, E-mail: bluesky28@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด และ 2) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการกับความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด จำนวน 101 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.79 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศึกษาระดับความพึงพอใจที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านความยั่งยืนของการพัฒนาเด็ก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.25) 2) ด้านคุณภาพชีวิตของเด็กแรกเกิด ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.26) และ 3)

*ได้รับบทความ: 15 มกราคม 2567; แก้ไขบทความ: 24 กรกฎาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 30 กรกฎาคม 2567

Received: January 15, 2024; Revised: July 24, 2024; Accepted: July 30, 2024

ด้านความพึงพอใจของผู้มีสิทธิในการเข้าร่วมโครงการ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.25) ตามลำดับ

2. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการกับความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Pearson Correlation ในการทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรก

คำสำคัญ: เงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด; ความสำเร็จของโครงการ; องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the level of satisfaction that affects the success of the Child Support Grant Program and 2) to test the relationship between project management factors and the success of the newborn child care subsidy project. This is a quantitative research study. The sample group consisted of 101 parents caring for children who received subsidies for newborn care. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.79. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, and Pearson correlation analysis.

The research findings are as follows:

1. The study of the satisfaction level affecting the success of the Child Support Grant Program found that overall satisfaction was high. When considered by aspect, the findings were as follows: 1) sustainability of child development ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.25), 2) quality of life of newborns ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.26), and 3) satisfaction of eligible participants in the program ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.25).

2. Testing the relationship between project management factors and the success of the Child Support Grant Program using Pearson correlation analysis found a significant positive correlation at the 0.01 level. Overall, the project management factors positively correlated with the success of the newborn child care subsidy project.

Keywords: Newborn Child Support Grant; Project Success; Subdistrict Administrative Organization

1. บทนำ

นโยบายหลักของประเทศไทยในปัจจุบัน คือการแก้ไขปัญหาความยากจนและการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย และยังให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายเด็กในช่วงปฐมวัย (0-6 ปี) เป็นช่วงที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของชีวิตคนคนหนึ่ง การพัฒนาชีวิตเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา ภาษาและสังคมเข้าด้วยกัน เป็นการสร้างโอกาสชีวิตที่ดีให้กับเด็กในการเติบโตต่อไป เพราะว่าการพัฒนาเด็กปฐมวัยจะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาทักษะต่างๆ เป็นขั้นแรกที่จะก้าวสู่การมีความรู้ที่ดีและมีโอกาสสูงในการทำงานที่ดี และลดปัจจัยเสี่ยงของการขาดสารอาหาร ปัญหาสุขภาพจิต และการประกอบอาชญากรรม ในอีกด้านหนึ่งการที่เด็กได้รับโภชนาการที่ดี การเลี้ยงดูที่เหมาะสม ได้รับความเอาใจใส่ และมีโอกาสหลากหลายที่จะเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมต่างๆ เป็นความจำเป็นพื้นฐานสำหรับเด็ก เพื่อจะให้เด็กๆ เหล่านี้มีความพร้อมเมื่อเข้าโรงเรียนและเป็นประชากรที่มีคุณภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไทยได้อย่างเต็มศักยภาพในอนาคต (ปรีดา ตาสี และคณะ, 2563, หน้า 168-190)

ปัจจุบันประเทศไทยมีระบบสวัสดิการถ้วนหน้าเพื่อคุ้มครองทางสังคมให้กับกลุ่มคน ทุกช่วงวัยได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง เช่น การรักษาฟรี โครงการเรียนฟรี เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเบี้ยยังชีพผู้พิการ แต่ยังมีช่องว่างเพียงหนึ่งเดียวของระบบสวัสดิการของไทย คือ เด็กแรกเกิดและ เด็กเล็ก ที่ยังขาดหายไป ทั้งที่เด็กแรกเกิดเป็นกลุ่มที่ต้องการพึ่งพิงถ้าหากถูกปล่อยปละละเลย และไม่ได้รับการเลี้ยงดูที่ดี เด็กที่เติบโตมาก็จะสูญเสียโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ดังนั้นโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เป็นนโยบายสำคัญระดับชาติตามแผนบูรณาการการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ซึ่งเป็นการสร้างระบบคุ้มครองทางสังคม (social protection) โดยจัดสวัสดิการเงินอุดหนุนให้กับเด็กแรกเกิดในครัวเรือนยากจนหรือครัวเรือนที่เสี่ยงต่อความยากจน รวมทั้งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นการประกันสิทธิให้เด็กได้รับสิทธิโดยตรง ทั้งด้านการอยู่รอด แล้วยังเป็นการสร้างช่องทางให้เด็กเข้าถึงสิทธิในเรื่องอื่นๆ ตามมาเป็นมาตรการให้พ่อแม่พาลูกเข้าสู่อะบบบริการของรัฐ เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด สามารถนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดทั้งทางด้านสุขภาพ โภชนาการ เครื่องนุ่งห่ม และอุปกรณ์เครื่องมือในการกระตุ้นพัฒนาการเด็ก (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2562, หน้า 1-2)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจและมีประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการในระยะหนึ่งแล้ว ดังนั้น บทความนี้จะนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อผลการดำเนินงานการจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดสู่การถ่ายโอนภารกิจงานด้านงานแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินงานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกตามนโยบายของรัฐ โดยมีกระบวนการคัดกรองการให้เงินกับเด็ก ซึ่งใช้ฐานเกณฑ์รายได้ของผู้มีรายได้น้อยตามโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ และไม่เป็นภาระงบประมาณแผ่นดินมากนัก ครอบครัวเด็กในครอบครัวยากจนหรือเสี่ยงต่อความยากจนเพิ่มขึ้น และไม่เข้าซ้อนกับสิทธิประโยชน์อื่นๆ ของรัฐบาลในปัจจุบัน ทั้งนี้ให้มีกระบวนการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ที่ผ่านมาขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและด้านการคุ้มครองเด็ก และส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้องสมวัยและสามารถทำให้เด็กเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพได้ อย่างไรก็ตามโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดมักจะมีปัญหาจากระเบียบ ขั้นตอน และแนวทางการปฏิบัติงานที่กำหนด รวมถึงการให้บริการแก่ผู้ได้รับสิทธิทำให้การจ่ายเงินให้กับผู้ที่ได้รับสิทธิ์ล่าช้า ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงการให้บริการและการดูแลสิทธิและประโยชน์ที่จะได้รับของผู้ได้รับสิทธิ ให้ครอบคลุมมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการกับความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองที่ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 136 คน โดย คำนวณโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 101 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ต่อเดือน และอาชีพ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ เกี่ยวกับความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดวัดจากโครงการที่ได้รับ ประกอบด้วย ความพึงพอใจของบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ ความพึงพอใจของผู้มีสิทธิในโครงการ ความยั่งยืนของโครงการ โดยที่แบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Scale) และได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ระดับ

3. การสร้างแบบสอบถามและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษา ค้นคว้าและวิเคราะห์แนวคิด หลักการ ทฤษฎีความพึงพอใจ ทฤษฎีการให้บริการ ทฤษฎีการบริหารจัดการ เพื่อรวบรวมข้อมูลมาสร้างข้อคำถาม 2) ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 3) ปรับปรุงแก้ไขและนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารโครงการ โดยวิธีตรวจสอบด้วยความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความชัดเจนของภาษาที่ใช้ โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 4) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ 5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองที่ดูแลเด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ครอบคลุมผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่ม รวมทั้งสิ้น 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Co-efficient) ของครอนบาค เท่ากับ 0.79

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 101 ชุด โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกด้วยตนเอง และติดตาม แบบสอบถามกลับมาครบทั้ง 101 ชุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยรวม

ความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุน เพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
1. คุณภาพชีวิตของเด็กแรกเกิด	3.49	0.26	ปานกลาง	2
2. ความพึงพอใจของผู้มีสิทธิในการเข้าร่วมโครงการ	3.48	0.25	ปานกลาง	3
3. ความยั่งยืนของการพัฒนาเด็ก	3.53	0.25	มาก	1
รวม	3.50	0.24	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ปกครองที่ได้รับเงินอุดหนุนจากโครงการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.24) หากพิจารณารายด้าน พบว่า ความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดวัดจากโครงการที่ได้รับอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน และปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยมี ลำดับคิดเห็นด้านความยั่งยืนของการพัฒนาเด็ก เป็นอันดับหนึ่ง ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.25) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพชีวิตของเด็กแรกเกิด ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.26) และด้านความพึงพอใจของผู้มีสิทธิในการเข้าร่วมโครงการ ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.25) ตามลำดับ

2. ผลทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการกับความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

ตารางที่ 2 ผลทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการกับความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด วัดจากโครงการที่ได้รับ โดยรวม

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการ	ความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด		
1. การวางแผน	0.395**	0.000	ต่ำ
2. การจัดการองค์การ	0.303**	0.002	ต่ำ
3. การบังคับบัญชาสั่งการ	0.457**	0.000	ปานกลาง
4. การประสานงาน	0.424**	0.000	ปานกลาง
5. การควบคุม	0.354**	0.000	ต่ำ
รวม	0.861**	0.000	สูง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Pearson Correlation ในการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม โดยรวม และ รายด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน การวางแผน การควบคุม และการจัดการองค์การ ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความยั่งยืนของการพัฒนาเด็ก มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณภาพชีวิตของเด็กแรกเกิด และด้านความพึงพอใจของผู้มีสิทธิในการเข้าร่วมโครงการ ตามลำดับ เช่นเดียวกับศิริพงษ์ โภคินวงศ์หิรัญ (2562) ผลการศึกษาสภาพการปฏิบัติโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของในจังหวัดฉะเชิงเทราโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ช่วยเสริมสร้างสภาพความ

เท่าเทียมในการเริ่มต้นของเด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่มีรายได้น้อยหรือกำลังจะเข้าสู่สถานการณ์ทางสังคมที่ยากลำบาก การให้เงินอุดหนุนสามารถช่วยในการรองรับค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดูแลเด็กแรกเกิด เช่น ค่าอาหาร ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าการศึกษาเบื้องต้น โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดยังสามารถช่วยลดความยากลำบากของครอบครัวที่มีเด็กแรกเกิดในส่วนของค่าใช้จ่ายพื้นฐาน เช่น ค่าอาหารและที่อยู่อาศัย ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาการตามวัย รวมไปถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของเด็ก นอกจากนี้โครงการอาจช่วยเสริมสร้างความสุขในครอบครัว ลดความกังวลเกี่ยวกับการเงินและการดูแลเด็ก ลดอัตราความไม่เสมอภาคทางสังคมและช่วยให้ครอบครัวที่มีรายได้น้อยมีโอกาสดูแลเด็กอย่างเท่าเทียมกับครอบครัวที่มีรายได้มากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาในหลายประเทศ พบว่าเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาวจากการศึกษาของ ศ.ดร. เจมส์ เจ. เฮคแมน นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล พบว่า การลงทุนในเด็กเล็กจะได้ผลตอบแทนในระยะยาวกลับมา 7 เท่า และการลงทุนในกลุ่มเด็กเล็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากจนจะได้รับผลตอบแทนระยะยาวถึง 17 เท่า ดังนั้น การที่ประเทศไทยเห็นความสำคัญและลงทุนกับการพัฒนาเด็กแรกเกิดในครัวเรือนยากจนและครัวเรือนที่เสี่ยงต่อความยากจน ผ่านโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ย่อมเกิดผลตอบแทนต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาวซึ่งประโยชน์ที่ได้รับ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2562)

2. การบริหารจัดการโครงการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์การบริหารส่วน ตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหาร คณะทำงาน รวมถึงบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก มีการปฏิบัติงานโดยการนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงการใช้ทรัพยากรบุคคลและการใช้งบประมาณจำเป็นต้องมีการจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการให้ความสำคัญต่อโครงการตั้งแต่ การวางแผน การจัดการองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมโครงการ ซึ่งจากกระบวนการจัดการโครงการเหล่านี้ทำให้ผู้ปกครองที่ได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการรู้สึกถึงความพอใจเมื่อโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดเป็นประโยชน์ต่อลูกของพวกเขาในด้านคุณภาพชีวิตของเด็กแรกเกิด รวมถึงการให้บริการที่ดีของเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และผู้ปกครองยังสามารถนำเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปต่อยอดในการเลี้ยงดูลูกให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และส่งเสริมด้านการพัฒนาเด็กด้วยความยั่งยืน สอดคล้องกับฉันทพล บัวเปลี่ยนสี (2558, หน้า 140-147) ศึกษาแบบการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการของอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกเช่นเดียวกับณชพัฒน์ ศรีหิรัญ และบุญฤทธิ์ ผ่องเมฆินทร์ (2560, หน้า 40-45) ศึกษาการบริหารจัดการของผู้ประกอบการ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัด

ชุมพร พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการของผู้ประกอบการด้าน การเข้าถึงแหล่งเงินทุน ด้านการจัดการแรงงาน ด้านการตลาดและด้านการจัดการธุรกิจและค่าคงที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดชุมพรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดโครงสร้างบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน โดยปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการกำหนดบุคลากรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก ควรมีการจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพในทุกระดับ

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก ควรมีการสำรวจเชิงรุกถึงครอบครัวที่ต้องการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เนื่องจากมีเด็กในครอบครัวยากจน เข้าไม่ถึงสิทธิเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เพราะขาดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ไม่รู้หนังสือ หรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในระดับพื้นที่เทศบาล/ตำบลเข้าไม่ถึงกลุ่มเป้าหมาย

2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก ควรมีการติดตามและประเมินผลของโครงการในระยะยาวเพื่อการพัฒนาชีวิตของเด็กอย่างยั่งยืน

2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เนื่องจากข้อมูลโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ยังมีความคลาดเคลื่อน และไม่เป็นปัจจุบัน

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับอุปสรรคในการเข้ารับสิทธิของโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดว่ามีอุปสรรคใดบ้างเพื่อหาแนวทางแก้ไขให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงสิทธิได้

3.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ว่ามีการบริการที่ดี รวดเร็ว สะดวกต่อกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ เพื่อจะได้นำมาพัฒนาและปรับปรุงระบบการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การประเมินโครงการที่มีพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ เช่น การวางแผนและการดำเนินงาน การจัดการองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการติดตามและการวัดผล รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบว่าโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของพวกเขามีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลควรนำแนวทางการบริหารภาครัฐแนวใหม่มาใช้ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังควรสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหาร และกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้การบริหารงานมีความเสมอภาค โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงานต่างๆ ควรมีคุณธรรมและความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน การบริหารตามโครงการเงินอุดหนุนสำหรับการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในองค์การบริหารส่วนตำบลควรปฏิบัติตามแนวทางการบริหารภาครัฐแนวใหม่ เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งการบริหารแบบเดิมอาจไม่สามารถตอบสนองทุกความต้องการ และอาจเกิดข้อร้องเรียนจากประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปรับตัวและยึดมั่นในแนวทางการบริหารภาครัฐแนวใหม่เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2562). *รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2562*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณชพัฒน์ ศรีหิรัญ และบุญฤทธิ์ ผ่องเมฆินทร์. (2560). ปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดชุมพร. *Journal of Business Administration and Languages (JBAL)*, 5(2), 40-45.
- ณัฐพล บัวเปลี่ยนสี. (2558). รูปแบบการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของอุตสาหกรรมไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 4(3), 140-147.
- ปรีดา ตาสี และคณะ. (2563). การศึกษาผลการดำเนินงานการจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดสู่ความพร้อมการถ่ายโอนภารกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารธรรมศาสตร์*, 40(1), 168-190.
- ศิริพงศ์ โภคินวงศ์หิรัญ. (2562). *การประเมินความสำเร็จตามโครงการโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยชินวัตร.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.

การพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล
โรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา*
Developing of a Moral School Model to Promote Learners' Quality
in Digital Era of Khamsakaesaeng School, Nakhon Ratchasima
Secondary Educational Service Area Office

สุภาพร วงศ์สุขสิน

Supaporn Wongsuksin

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา,

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

Nakhon Ratchasima Secondary Education Service Area Office,

Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, Thailand

E-mail: Mubmib2518@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล 2) สร้างและพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล 3) ทดลองใช้รูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล และ 4) ประเมินคุณภาพผู้เรียนและรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 68 คน ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ศึกษาจากโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ 1 โรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า PNI_{modified} การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลพื้นฐานรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล พบว่า 1) องค์ประกอบของรูปแบบโรงเรียนคุณธรรม มี 6 องค์ประกอบ 2) มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม มี 6 ด้าน

*ได้รับบทความ: 14 มิถุนายน 2567; แก้ไขบทความ: 13 สิงหาคม 2567; ตอบรับตีพิมพ์: 19 สิงหาคม 2567

Received: June 14, 2024; Revised: August 13, 2024; Accepted: August 19, 2024

3) กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมด้วย PACIM Model มี 5 ขั้นตอน 4) การประเมินองค์ประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5) สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น และ 6) แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

2. รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินการของรูปแบบ 5) การประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขสำหรับการนำรูปแบบไปใช้ และคู่มือการใช้รูปแบบ มีทั้งหมด 4 ส่วน คือ 1) บทนำ 2) สารของรูปแบบ 3) การนำรูปแบบไปใช้ และ 4) เกณฑ์การประเมิน

3. ทดลองใช้รูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของรูปแบบ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตนเองตามองค์ประกอบหลักของรูปแบบสูงขึ้น

4. ประเมินคุณภาพผู้เรียนและรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ของการพัฒนาโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ; โรงเรียนคุณธรรม; คุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล

Abstract

The purposes of this research were 1) Study the basic information on the model of moral schools to enhance student quality in the digital era; 2) Develop a model of moral schools to enhance student quality in the digital era; 3) Implement the moral school model to enhance student quality in the digital era; and 4) Evaluate student quality and the moral school model to enhance student quality in the digital era. This is a Research and Development (R&D) study. The target group includes 68 school administrators and teachers, 5 experts, a case study of a model moral school, and 10 experts participating in focus group discussions, selected through purposive sampling. Research tools include questionnaires, semi-structured interviews, and focus group discussion records with an instrument reliability of .91. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, PNI modified, and content analysis.

The research findings are as follows:

1. The basic information on the model of moral schools to enhance student quality in the digital era revealed that: 1) The model has 6 components; 2) The moral

school standards encompass 6 aspects; 3) The development process of the moral school using the PACIM Model consists of 5 steps; 4) The components were evaluated by experts; 5) The current and desired states were identified; and 6) Best Practices were established.

2. The development model of moral schools includes 6 components: 1) Principles of the model; 2) Objectives of the model; 3) Content of the model; 4) Implementation methods; 5) Model evaluation; and 6) Conditions for applying the model. The user manual consists of 4 parts: 1) Introduction; 2) Model content; 3) Implementation of the model; and 4) Evaluation criteria.

3. The implementation of the moral school model to enhance student quality in the digital era found that trainees increased their knowledge of the model's content and better understood their roles and responsibilities according to the model's key components.

4. The evaluation of student quality and the moral school model to enhance student quality in the digital era revealed that the feasibility was at a high level, and the overall usefulness of the school development was rated as very high.

Keywords: Model Development; Moral School; Student Quality in the Digital Era

1. บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากผลของการยกระดับสุขภาวะ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้นตามดัชนีการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติสะท้อนว่าคนไทยทุกช่วงวัยมีความรู้ความสามารถโดยรวมเพิ่มขึ้น แต่กลับพบว่ามีทักษะด้านการอ่านหรือการศึกษาหาความรู้ลดลง และมีจำนวนเยาวชนที่ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานใดๆ เพิ่มขึ้น ทำให้ศักยภาพของเยาวชนกลุ่มนี้ไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ และไม่ได้ได้รับการพัฒนา ซึ่งประเด็นด้านการพัฒนาทุนทรัพยากรมนุษย์เชิงคุณภาพเป็นความท้าทายที่สำคัญของไทยมาโดยตลอด จากระบบและคุณภาพการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จากรายงานขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนอายุ 15 ปีทั่วโลก ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน พบว่านักเรียนไทย ร้อยละ 59.50 อยู่ในกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และมีนักเรียนไทยเพียงร้อยละ 0.18 ที่ทำคะแนนได้ในระดับสูงกว่าค่ามาตรฐาน ทั้งยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างระบบการศึกษาและตลาดแรงงาน และยังไม่มีระบบฐานข้อมูลอุปสงค์และอุปทานกำลังคนของประเทศเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนากำลังแรงงานที่จะช่วยระบุถึง

สมรรถนะและ 12 ทักษะที่จำเป็นของงานแต่ละอาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ภาคธุรกิจให้ความสำคัญมากกว่าคุณวุฒิทางการศึกษา จึงเป็นข้อจำกัดในการผลิตและยกระดับทักษะแรงงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและทิศทาง การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศสู่ฐานนวัตกรรมที่มีแนวโน้มความต้องการทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น อาทิ ความรอบรู้ด้านดิจิทัล การจัดการข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ โค้ดดิ้ง รวมไปถึงทักษะที่เทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนได้ โดยเฉพาะทักษะทางพลวัตกรรม อาทิ ทักษะมนุษย์ การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม หรือความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการภารกิจหลักตามยุทธศาสตร์ชาติ ได้จัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566-2580) ฉบับปรับปรุง ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนประเด็น 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ในแผนย่อยที่ 3.3 การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) โดยเฉพาะหมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งนโยบายและแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ จึงได้กำหนดหลักการสำคัญ ไว้คือ 1) สร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียนและประชาชน โดยให้ทุกหน่วยงานนำรูปแบบการทำงานที่บูรณาการการทำงานร่วมกัน และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อสานต่อความร่วมมือที่เข้มแข็ง และสร้างหลักประกันว่าทุกคนจะต้องมีการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ 2) สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร ประชาชนและประเทศชาติ โดยให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผ่านกลไกการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา 3) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมุ่งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชน โดยมุ่งเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา เพื่อร่วมกัน “พลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัล” (Transforming Education to Fit in the Digital Era) ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยคำนึงถึงชาติ ศาสนา ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม กีฬา ความปลอดภัย ความมีโอกาและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งมีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10

ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม โดยร่วมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ความสามารถเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยผลการหารือสรุปได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกลึกซึ้งผูกพันชั่วชีวิตรวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงาน ด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563, หน้า 2) ซึ่งโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 โรงเรียน ด้านที่ 2 ผู้บริหาร ด้านที่ 3 ครู และด้านที่ 4 นักเรียน

โรงเรียนขามสะแกแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา เป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอขนาดใหญ่ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในปีการศึกษา 2566 มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 68 คน มีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 1,348 คน จากการจัดการเรียนการสอนในปี 2564-2566 ที่ผ่านมา พบว่านักเรียนมีผลการเรียน 0 ร มส. มผ. ปีการศึกษา 2564 จำนวน 62 คน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 248 คน และปีการศึกษา 2566 จำนวน 302 คน ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี แม้โรงเรียนจะดำเนินการจัดทำโครงการ “ขามแสงให้โอกาส” เพื่อเป็นการติดตามช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ทุกปีการศึกษาก็ยังมีนักเรียนที่มีปัญหาผลการเรียน อันเนื่องมาจากสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ นั่น เทคโนโลยีเป็นส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบใหม่ ซึ่งเป็นโอกาสอันดีของผู้เรียนในการเลือกรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง นำไปสู่พฤติกรรมและความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาทักษะความรู้ในการทำงาน ทักษะชีวิตและความรู้ในชีวิตประจำวันโดยวิธีหาความรู้เพิ่มเติม จากสื่อต่างๆ มากขึ้น โดยเป็นผู้มีคุณธรรม มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ ใช้ภาษาได้น้อย 2 ภาษา มีพื้นฐานและทักษะการคำนวณที่ดี สามารถเล่นดนตรีและกีฬา มีวิธีการคิดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมเผชิญปัญหาที่มีอิสระ เป็นตัวของตัวเองและสามารถสร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตได้ มีทักษะการอ่านออก เขียนได้ คิดเป็น มีวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ เข้าใจความแตกต่าง ทำงานเป็นทีม รู้เท่าทันสื่อดิจิทัล มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะอาชีพ และมีคุณธรรม (งานวัดผลโรงเรียนขามสะแกแสง ปีการศึกษา 2566) เมื่อนักเรียนขาดคุณธรรมด้านดิจิทัล จึงส่งผลให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรตามกรอบระยะเวลา ดังนั้น โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งมีมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน จึงยังไม่เพียงพอต่อการ

พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล พบว่ามีมาตรฐานของโรงเรียนคุณธรรม อีก 2 ด้านที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล ได้แก่ ด้านเครือข่ายผู้ปกครอง และด้านเทคโนโลยี เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมาเพื่อพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรม ไปสู่การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุงและพัฒนาเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของโรงเรียนคุณธรรม และการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา
4. เพื่อประเมินรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา ได้แก่ 1) การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 2) รูปแบบการพัฒนา ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ วิธีดำเนินการของรูปแบบ การประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จในการใช้รูปแบบ 3) มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย ด้านนักเรียน ด้านเทคโนโลยี ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านเครือข่ายชุมชน 4) วิธีดำเนินการของรูปแบบพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan: P) การดำเนินงาน (Action: A) การตรวจสอบ (Check: C) การปรับปรุงพัฒนา (Improve: I) และการรักษาผลลัพธ์ (Maintain results: M) ด้านตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1) องค์ประกอบของรูปแบบโรงเรียนคุณธรรม เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา และ 3) ผลประเมินคุณภาพผู้เรียนและรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียน

خامสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

2. ด้านกลุ่มเป้าหมายเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 68 คน ผู้เชี่ยวชาญให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 คน โรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ จำนวน 1 โรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน ทั้งหมดได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ในปีการศึกษา 2566

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็นของโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียน خامสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.93 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.91 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ และมาตรฐานของโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล 3) แบบประเมินความเป็นโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียน خامสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

4. วิธีการเก็บข้อมูลตามระยะของการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียน خامสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล 2) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน เกี่ยวกับมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล 3) การศึกษาสภาพที่เป็นจริง ความคาดหวัง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียน خامสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา และ 4) การศึกษาแบบอย่างที่ดี (Best Practice) ของโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียน خامสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ได้แก่ 1) ยกร่างรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบของโรงเรียนคุณธรรม 2) วิพากษ์ ร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียน خامสะแกแสง โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 3) ประเมินร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียน خامสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา 4) สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียน خامสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา และ 5) ประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียน خامสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียน ขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ได้แก่ 1) จัดทำแผนการทดลองใช้ รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา 2) อบรมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจการ ดำเนินการตามคู่มือรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียน ขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา และ 3) ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา โรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

ระยะที่ 4 ประเมินคุณภาพผู้เรียนและรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุค ดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ได้แก่ 1) ประเมินผล คุณภาพผู้เรียน 2) ประเมินผลรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา และ 3) ประเมินความพึง พอใจต่อรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสาร และ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการการวิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า PNI_{modified} และค่าทดสอบที (t-test)

4. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียน ขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบโรงเรียนคุณธรรม การประเมินองค์ประกอบของ รูปแบบโรงเรียนคุณธรรม การศึกษาสภาพที่เป็นจริง ความคาดหวัง และความต้องการจำเป็นของโรงเรียน คุณธรรม และการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ สรุปผลได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบของรูปแบบโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดองค์ประกอบ แผนภาพ แผนผัง หรือไดอะแกรมที่แสดงโครงสร้างแนวคิด ทฤษฎีของตัวแปรที่มีหลายมิติเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็น แบบจำลองระบบการปฏิบัติงานของสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตหรือสิ่งที่เตรียมเอาไว้ล่วงหน้า 3) เนื้อหาของ

รูปแบบ 4) วิธีดำเนินการของรูปแบบ 5) การประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขสำหรับการนำรูปแบบไปใช้

1.2 มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านเทคโนโลยี 3) ด้านโรงเรียน 4) ด้านผู้บริหาร 5) ด้านครู และ 6) ด้านเครือข่ายชุมชน

1.3 กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมด้วย PACIM Model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan: P) การดำเนินงาน (Action: A) การตรวจสอบ (Check: C) การปรับปรุงพัฒนา (Improve: I) และการรักษาผลลัพธ์ (Maintain results)

1.4 ผลการประเมินองค์ประกอบของรูปแบบโรงเรียนคุณธรรม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่างค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนхамสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.59) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ วิธีดำเนินการของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.49) ลำดับสุดท้ายคือ หลักการของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.59)

1.5 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนхамสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา มีดังนี้

1.5.1 สภาพที่เป็นจริงของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนхамสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านเครือข่ายชุมชน (Community Network) ($\bar{X} = 2.74$, S.D. = 0.53) ลำดับที่ 2 คือ ด้านครู (Teacher) ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 0.61) ลำดับที่ 3 ด้านผู้บริหาร (Director) ($\bar{X} = 2.56$, S.D. = 0.49) ลำดับที่ 4 ด้านโรงเรียน (School) ($\bar{X} = 2.55$, S.D. = 0.55) ลำดับที่ 5 คือ ด้านเทคโนโลยี (Technology) ($\bar{X} = 2.54$, S.D. = 0.50) และลำดับที่ 6 คือ ด้านนักเรียน (Student) ($\bar{X} = 2.49$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

1.5.2 สภาพที่ควรจะเป็นของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนхамสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ด้านเทคโนโลยี (Technology) ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.44) ลำดับที่ 2 คือ ด้านเครือข่ายชุมชน (Community Network) ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) ลำดับที่ 3 คือ ด้านโรงเรียน (School) ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.45) ลำดับที่ 4 คือ ด้านนักเรียน (Student) ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.45) ลำดับที่ 5 คือ ด้านผู้บริหาร (Director) ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) และลำดับที่ 6 คือ ด้านครู (Teacher) ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ

1.5.3 ค่า PNI_{modified} ของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 0.83 โดยด้านนักเรียน (Student) มีค่า PNI_{modified} สูงสุด (PNI_{modified} = 0.90) รองลงมาลำดับที่ 2 คือ ด้านเทคโนโลยี (Technology) (PNI_{modified} = 0.87) ลำดับที่ 3 คือ ด้านโรงเรียน (School) (PNI_{modified} = 0.85) ลำดับที่ 4 คือ ด้านผู้บริหาร (Director) (PNI_{modified} = 0.84) ลำดับที่ 5 คือ ด้านครู (Teacher) (PNI_{modified} = 0.78) และลำดับที่ 6 คือ เครือข่ายชุมชน (Community Network) (PNI_{modified} = 0.72)

1.6 ผลการศึกษาแบบอย่างที่ดี (Best Practice) ของโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ

1.6.1 แนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ได้แก่ 1) การบรรจุโครงการโรงเรียนคุณธรรมไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน 2) การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทั้งหน่วยงานภายใน และหน่วยงานภายนอกที่มีบทบาทต่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 3) การจัดให้มีการบูรณาการเรียนการสอนโดยการสอดแทรกความรู้ และปลูกฝังคุณธรรมอัตลักษณ์ในแผนการจัดการเรียนรู้ทุกรายวิชา 4) การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูที่ปรึกษา และนักเรียนจัดทำโครงการคุณธรรม เพื่อนำเสนอ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกปีการศึกษา

1.6.2 ลำดับขั้นตอนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ได้แก่ 1) วางแผน และแบ่งหน้าที่การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้แนวคิดโรงเรียนเล็กในโรงเรียนใหญ่ ซึ่งในแต่ละระดับชั้นจะมีหัวหน้าระดับชั้นละ 1 คน รวมทั้งหมด 6 คน (ม.1-6) ทำหน้าที่กำกับ ติดตาม ดูแล และช่วยเหลือ การดำเนินงานของครูที่ปรึกษานักเรียนในแต่ละห้อง 2) จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม 3) กำหนดปฏิทินในการดำเนินงานขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม 4) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอกองค์กร 5) ดำเนินงานตามแผนงานโครงการกิจกรรม

1.6.3 การดำเนินการตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม การปฏิบัติงานให้สอดคล้อง สามารถวัดผล และประเมินผลได้ โดยใช้กระบวนการ PDCA ได้แก่ 1) Planing: P วางแผนงาน และกำหนดวิธีการ 2) Doing: D ลงมือปฏิบัติ 3) Checking: C ตรวจสอบการดำเนินงาน 4) Acting: A ปรับปรุงพัฒนางานสู่คุณภาพ

2. ผลการสร้างรูปแบบ และพัฒนารูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา พบว่า

2.1 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา โดยผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนคุณธรรม แล้วนำมาয়กร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ประกอบด้วย

6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 4 วิธีดำเนินการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 5 การประเมินรูปแบบ และองค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขสำหรับการนำรูปแบบไปใช้

2.2 คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา มีทั้งหมด 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของคู่มือ 3) ประโยชน์ของคู่มือ 4) คำแนะนำสำหรับผู้ใช ส่วนที่ 2 สารของรูปแบบ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) เนื้อหาของรูปแบบ 5) วิธีดำเนินการของรูปแบบ 6) การประเมินรูปแบบ 7) เงื่อนไขสำหรับการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 3 ประกอบด้วย การนำรูปแบบไปใช้ 1) ด้านนักเรียน (Student) 2) ด้านเทคโนโลยี (Technology) 3) ด้านโรงเรียน (School) 4) ด้านผู้บริหาร (Director) 5) ด้านครู (Teacher) 6) ด้านเครือข่ายชุมชน (Community Network) และส่วนที่ 4 เกณฑ์การประเมินรูปแบบโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งได้ผลการสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา พบว่า

3.1 แผนการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา ประกอบด้วย กิจกรรม ระยะเวลา ผู้เกี่ยวข้อง และผู้รับผิดชอบ

3.2 ผู้เข้ารับการอบรมรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการตามรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา พบว่ามีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของรูปแบบ และความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตนเองตามองค์ประกอบหลักของรูปแบบสูงขึ้น

4. ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา พบว่า

4.1 ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2565 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 85.14 ปีการศึกษา 2566 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 85.51 ผลการเปรียบเทียบ เท่ากับ +0.37 ด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และเขียน ปีการศึกษา 2565 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 94.89 ปีการศึกษา 2566 มีค่า

เฉลี่ยร้อยละ 95.00 และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ปีการศึกษา 2565 มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 94.54 ปีการศึกษา 2566 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.74 ผลการเปรียบเทียบเท่ากับ +1.20

4.2 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนхамสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ในภาพรวม

4.3 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนхамสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนхамสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน ในยุคดิจิทัล โรงเรียนхамสะแกแสง ในส่วนของการศึกษามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนхамสะแกแสง พบว่า ด้านนักเรียน (Student) มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ในการดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนхамสะแกแสง เป็นโรงเรียนคุณธรรม ต้องให้ความสำคัญในด้านนักเรียนเป็นลำดับแรก ทั้งนี้ เนื่องมาจากนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรมประสบความสำเร็จ เพราะนอกจากนักเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของสถานศึกษาแล้ว ยังต้องมีการจัดทำโครงการตามคุณธรรมอัตลักษณ์ (หนึ่งห้องเรียน หนึ่งโครงการคุณธรรม) มีการนำเสนอ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการสรุปองค์ความรู้จากการทำโครงการ และมีการจัดแสดงผลงาน เป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่นๆ และยังเผยแพร่โครงการคุณธรรมนี้ไปสู่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ รวมถึงมีการประพฤติปฏิบัติตน ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ เป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบ และมีความกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ จัดตั้งกลุ่มชุมชนในการปฏิบัติกิจกรรมขยายผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรม จนได้รับการยอมรับจากชุมชน และได้รับรางวัลในระดับต่างๆ จากการศึกษาสภาพที่เป็นจริงในการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนхамสะแกแสง พบว่า ด้านนักเรียน (Student) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แสดงให้เห็นว่าที่ผ่านมาโรงเรียนхамสะแกแสง มีการดำเนินการโรงเรียนคุณธรรมในด้านนักเรียน (Student) ยังไม่ชัดเจน กล่าวคือ นักเรียนบางส่วนขาดความตระหนักรู้ถึงความสำคัญ และประโยชน์ในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม ส่งผลให้นักเรียนขาดการสร้างเครือข่าย ขาดการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ลงมือทำ แก้ไขปัญหาขาดการถ่ายทอดกระบวนการของโครงการคุณธรรมในลักษณะรุ่นสู่รุ่นให้กลายเป็นวัฒนธรรม

องค์กร ซึ่งจากการดำเนินการตามรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมด้วยการศึกษาสภาพที่เป็นจริง จึงสามารถพัฒนามาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม ในด้านนักเรียนได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม และเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2. การสร้างและพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรม เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุค ดิจิทัล โรงเรียนхамสะแกแสง ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญที่มีความเป็นเลิศในการบริหาร และ ประสบความสำเร็จในประเด็นเกี่ยวกับมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล และศึกษาแบบอย่างที่ดี (Best Practice) ของโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ คือ โรงเรียนหนองแค “สรกิจ พิทยา” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จังหวัดสระบุรี จากนั้นได้ดำเนินการยกร่างรูปแบบ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบ ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนхамสะแกแสงอย่างเป็นระบบ ตามหลักการการพัฒนารูปแบบโดยใช้ ระเบียบวิธีวิจัย และพัฒนา (Research and Development: R&D) ตามลำดับ ซึ่งเป็นการดำเนินการ ศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด (2543) ได้กล่าวถึงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบว่าอาจทำได้ 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยยกร่าง หรือพัฒนารูปแบบ ขึ้นมาก่อน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี ผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพ สถานการณ์ต่างๆ กำหนดองค์ประกอบในรูปแบบ คิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้น แล้วปรับปรุงเพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ขั้นที่ 2 การประเมินรูปแบบเพื่อทดสอบดูความเหมาะสม การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรม โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สร้าง รูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ ส่งผลให้การพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรม เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนхамสะแกแสง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. การทดลองใช้รูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียน หามสะแกแสง มีการประเมินผลภายหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเนื้อหาของรูปแบบซึ่งมี 6 ด้าน เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนใน ยุคดิจิทัล ได้แก่ ด้านนักเรียน (Student) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านโรงเรียน (School) ด้าน ผู้บริหาร (Director) ด้านครู (Teacher) และด้านเครือข่ายชุมชน (Community Network) ซึ่งเกิดจาก การปรับประยุกต์การขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้น ฐาน ซึ่งเดิมนั้นมีมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 โรงเรียน ด้านที่ 2 ผู้บริหาร ด้านที่ 3 ครู และด้านที่ 4 นักเรียน โดยการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล จะมีวิธีการดำเนิน งานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม PACIM Model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การ วางแผน (Plan: P) 2) การดำเนินงาน (Action: A) 3) การตรวจสอบ (Check: C) 4) การปรับปรุงพัฒนา

(Improve: I) 5) การรักษาผลลัพธ์ (Maintain results: M) ซึ่งสอดคล้องกับธิดินันดา สิงห์แก้ว (2562) กล่าวว่า การพัฒนาการทำงานในรูปของกระบวนการ PDCA ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยการวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผนการ ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่ และทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก ซึ่งหลักการดังกล่าวหากนำมาปรับใช้กับสถานศึกษาจะช่วยพัฒนาบุคลากร และผู้เรียนให้มีคุณภาพได้

4. การประเมินคุณภาพผู้เรียน และรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพ ผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนхамสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา การประเมินคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (K) การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (P) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) ผู้วิจัยนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2565 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2566 โดยในปีการศึกษา 2566 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (KPA) สูงขึ้นกว่าปีการศึกษา 2565 ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนхамสะแกแสงมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเห็นความสำคัญรวมทั้งร่วมกันดำเนินงานตามกระบวนการรูปแบบโรงเรียนคุณธรรม ส่งผลให้โรงเรียนхамสะแกแสงได้รับรางวัลโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และรางวัลโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 5 ดาว จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับบุษยมาศ ช่างชู (2565, หน้า 1451-1468) ที่กล่าวว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด สามารถประเมินยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว ซึ่งเพิ่มขึ้นหลังการทำวิจัย และใช้คู่มือการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนхамสะแกแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ส่วนความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลของโรงเรียนхамสะแกแสง ในภาพรวมของความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบที่มีองค์ประกอบที่มีความเชื่อมโยงกันในทุกด้าน ทั้งหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ โดยเฉพาะวิธีดำเนินการของรูปแบบในแต่ละมาตรฐานที่มีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นชัดเจน และเป็นระบบ สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมของสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาญชิต ทัพพณี (2564) ที่กล่าวว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ มีผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ

อยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะในการพัฒนารูปแบบผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบที่มีองค์ประกอบที่มีความเชื่อมโยงทั้งวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ทฤษฎีพื้นฐาน และหลักการของรูปแบบ รวมไปถึงระบบงานและกลไกของรูปแบบ วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และแนวการประเมินรูปแบบ ซึ่งมีการอธิบายวิธีการดำเนินงานที่เข้าใจง่าย มีความชัดเจน แสดงให้เห็นถึงเป้าหมาย ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมที่ชัดเจน และความพึงพอใจต่อการพัฒนารูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเกิดจากหลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีความตระหนักรู้ และเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานตามรูปแบบโรงเรียนคุณธรรม นักเรียนมีโอกาสดำเนินงานตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรม โดยความคิดดี พูดดี ทำดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามรูปแบบ สอดคล้องกับจุฑามาศ พันสวรรค (2562) กล่าวว่า จุดสำคัญในการพัฒนาด้านต่างๆ นั้น จะเกิดความสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาการศึกษาด้วยกระบวนการทางสังคมของสมาชิกในชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมของการบริหารสถานศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้

1.1 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียน ขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนสูงขึ้นทุกด้าน ดังนั้นสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ที่นำรูปแบบนี้ไปใช้ควรมีความตระหนักรู้ เห็นความสำคัญ และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามรูปแบบจึงจะประสบผลสำเร็จ

1.2 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียน ขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ในแต่ละด้านจะมีขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการ PACIM Model อย่างเป็นระบบจนประสบผลสำเร็จ และรักษาผลลัพธ์ไว้ ดังนั้นจึงเป็นระบบสำคัญที่สถานศึกษาควรนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล และสร้างความเข้าใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภายใต้บริบทของโรงเรียนขามสะแกแสง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ดังนั้นสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่างๆ เช่น สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ควรนำรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลไปศึกษา และปรับประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาตามบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมต่อไป

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล ตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม PACIM Model สถานศึกษาหรือหน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา อาจนำกระบวนการของรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านอื่นๆ เช่น โรงเรียนคุณธรรม และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัลโรงเรียนขามสะแกแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา มีแนวทางการนำรูปแบบ PACIM Model ไปใช้ประโยชน์ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำคู่มือไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนตามรูปแบบโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล โรงเรียนขามสะแกแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบาย รวมทั้งการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุงพัฒนา การรักษาผลลัพธ์ และพัฒนาหน่วยงานในสังกัดให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนภาพประกอบองค์ความรู้ที่ได้รับ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (27 ธันวาคม 2562ข). ม.ป.ท.
- จุฑามาศ พันสวรรค. (2562). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลนครเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ชาญจิต ทัพพณี. (2564). รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิตินัดดา สิงห์แก้ว. (2562). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA: กรณีศึกษา โรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุษยมาศ ชวงชู. (2565). การวิจัยและพัฒนาความเป็นโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8(2), 1451-1468.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน. เข้าถึงได้จาก <http://sdgs.nesdc.go.th>

แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการ ในพื้นที่ตะเข็บชายแดนลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย*

Social Immunity Strategies Against COVID-19 with Buddhist Integration in the Mekong River Basin Border Area, Loei Province

พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนฺโน (สมศักดิ์ สินนา)

Phramaha Somsak Satisompanno (Somsak Sinna)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Loei Buddhist College, Thailand

E-mail: somsak_maha2011@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 2) ศึกษากระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการ และ 3) เสนอแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 30 รูป/คน อาสาสมัครตัวแทนสาธารณะสุข จำนวน 10 รูป/คน ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 30 รูป/คน เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสนทนากลุ่ม แบบการสำรวจ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาตามหลักอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้แหล่งท่องเที่ยวทุกพื้นที่ของจังหวัดเลยเจียบเหงา บ้านเรือนตลอดสองฝั่งถนนคนเดินปิดเงียบถือเป็นภาพที่แทบจะไม่เคยเกิดขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม

2. กระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการ ถือเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ไม่มีความประมาท โดยผู้ติดเชื้อที่มีอาการรุนแรงมักมีอาการของโรคปอดอักเสบอันตรายถึงแก่ชีวิต โรคนี้สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คน จากการไอ จาม หรือสัมผัสกับสารคัดหลั่งของคนติดเชื้อ เพื่อป้องกันการติดเชื้อเราสามารถเริ่มต้นดูแลตัวเองได้ หากมีความสงสัยว่าพื้นที่มีความเสี่ยงควรหลีกเลี่ยงไม่เข้าไปในสถานที่

*ได้รับบทความ: 1 พฤษภาคม 2567; แก้ไขบทความ: 14 สิงหาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 20 สิงหาคม 2567

3. แนวทางสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการ โดยใช้ฐานความคิดทางพระพุทธศาสนาให้เกิดสุขภาวะองค์รวม 4 มิติ คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านปัญญา โดยสุขภาวะแบบองค์รวมจากการพึ่งพากัน การสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีทั้งทางด้านกาย จิต สังคม สอดคล้องกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือหลักภวนา 4 คือ หลักการทำให้เป็นให้มีขึ้น การฝึกอบรมการพัฒนาด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และด้านปัญญา

คำสำคัญ: แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกัน; โรคโควิด-19; เชิงพุทธบูรณาการ; พื้นที่ตะเข็บชายแดนกลุ่มแม่น้ำโขง

Abstract

The purposes of this research were 1) Analyze the issues surrounding the COVID-19 pandemic; 2) Study the process of building social immunity against COVID-19 through a Buddhist integrative approach; and 3) Propose guidelines for building social immunity against COVID-19 through a Buddhist integrative approach. This is a qualitative research study. Key informants include 30 community leader representatives, volunteers, 10 public health representatives, and 30 public representatives. Research tools include in-depth interviews, focus group discussions, surveys, and participant observations. Data were analyzed using inductive reasoning and descriptive analysis.

The research findings are as follows:

1. The issues surrounding the COVID-19 pandemic revealed that the spread of the COVID-19 virus has led to a decline in tourism across all areas of Loei Province. The once-busy streets have become eerily quiet, with many homes and businesses along the walking streets closed, an unusual sight in such popular tourist destinations.

2. The process of building social immunity against COVID-19 through a Buddhist integrative approach emphasizes self-responsibility and social responsibility, avoiding negligence. Patients with severe symptoms typically experience dangerous pneumonia that can be fatal. The disease can spread from person to person through coughing, sneezing, or contact with the bodily fluids of an infected person. To prevent infection, one must begin by taking care of oneself and avoiding high-risk areas.

3. The guidelines for building social immunity against COVID-19 through a Buddhist integrative approach involve applying Buddhist principles to promote holistic well-being in four dimensions: physical, mental, social, and intellectual. Holistic health

is achieved through mutual support and promoting well-being in all aspects body, mind, and society aligned with the Buddhist teachings of the Four Developments (Bhavana 4), which include physical, moral, mental, and intellectual training and development.

Keywords: Immunization Guidelines; COVID-19; Buddhist Integrative Approach; The border area of the Mekong River Basin

1. บทนำ

ในปัจจุบันนี้สภาพของสังคมในประเทศไทย เกิดปัญหาที่มีระบบการเรียนรู้ที่อ่อนแอทั้งการเรียนรู้ในระบบ คือ ระบบการศึกษา และการเรียนรู้ของคนทำงาน แล้วหรือแก่แล้ว ระบบการศึกษาที่อ่อนแออย่างยิ่ง ในปัจจุบันคือ ต้นเหตุสำคัญของสภาพของ “ภูมิคุ้มกันทางสังคมบกพร่อง” ที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ เพราะทำให้ได้ พลเมืองที่ความคิดตื้น มองเรื่องที่ซับซ้อนและเลื่อนไหล ไม่ออก ไม่มีทักษะของการเรียนรู้ ไม่มีอิทธิบาทของการ เรียนรู้ เราจึงต้องช่วยกันแก้ไข คนละไม้คนละมือ (นวพร ประสมทอง, 2559, หน้า 63-78) สรุปได้ว่า ภูมิคุ้มกันทางสังคมที่สำคัญที่สุดคือการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้ของคนทุกคน “ตั้งแต่เกิดถึงเชิงตะกอน” หากระบบการเรียนรู้ที่อ่อนแอ สังคมจะอ่อนแอ ต่อสู้ปัญหา และความเปลี่ยนแปลงผันผวนได้ไม่ดี ทำให้จะต้องดำเนินการโครงการวิจัยนี้เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงระบบให้เข้มแข็งขึ้น จากข้อมูลตามแผนพัฒนาสถิติ จังหวัดของสำนักงานสถิติจังหวัดอุทัยธานี ระบุว่า การส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติมในการสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับคนในท้องถิ่น ชุมชนในการมีส่วนร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เป็นการแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการ (สำนักงานสถิติจังหวัดอุทัยธานี, 2558)

เมื่อปี พ.ศ. 2562 ทวีโลกและประเทศไทยประสบกับวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วและเริ่มระบาดไปทั่วโลก โดยได้รับรายงาน ครั้งแรกจากนครอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้ป่วยจำนวนมากมีอาการไข้สูง ไอแห้ง อ่อนเพลีย และมีอาการปอดอักเสบโดยไม่ทราบสาเหตุ อาการดังกล่าวเกิดจากโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่ ที่องค์การอนามัยโลก (องค์การอนามัยโลก, 2565) ได้ประกาศชื่อโรคนี้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ว่า “Corona-virus Disease 2019” ต่อมาพบการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างมากกว่า 100 ประเทศทั่วโลกในระยะเวลาอันรวดเร็ว สำหรับประเทศไทย ได้มีการประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ที่ต้องมีการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคอย่างเข้มงวด (กรรณิการ์ แสนสุภา และคณะ, 2563 หน้า 79-92) โดยรัฐบาลไทย ได้กำหนดแนวทางการป้องกันโรคด้วยการงดการเดินทางไปในที่ชุมชน มีการกำหนดมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) การใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า หมั่นล้างมือหรือฆ่าเชื้อด้วยแอลกอฮอล์รวมทั้งการสังเกตและกักตนเองเมื่อมีอาการต้องสงสัย ทั้งนี้ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อ

การดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมหลายด้าน เช่น ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการศึกษาที่มีสถานศึกษา หรือโรงเรียนเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนซึ่งมีการรวมกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาจำนวนมาก (อวาทิพย์ แว, 2563, หน้า 24-29)

จังหวัดเลย เป็นจังหวัดขนาดเล็กในภาคอีสานตอนบน ประชากร 642,569 คน แบ่งการปกครองเป็น 14 อำเภอ 89 ตำบล 840 หมู่บ้าน 100 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 13 แห่ง โรงพยาบาลจิตเวชเลยราชนครินทร์ 1 แห่ง และโรงพยาบาลค่ายศรีสองรัก (กระทรวงกลาโหม) 1 แห่ง โรงพยาบาลเมืองเลยราม (เอกชน) 1 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 127 แห่ง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย, 2563) พบผู้ป่วยโควิด-19 จำนวน 5 รายระหว่างวันที่ 20 มีนาคม-11 เมษายน ค.ศ. 2020 ภายหลังการเปิดศูนย์ปฏิบัติการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข จังหวัดเลย (Loei Province Emergency Operation Center: Loei EOC) ส่งผลให้สามารถออกมาตรการในการดำเนินงานภายใต้ พระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 และประกาศ ศบค. สามารถดำเนินการสอบสวน ควบคุมโรค ค้นหาผู้ป่วยรายใหม่จากผู้สัมผัสใกล้ชิดกลุ่มเสี่ยงสูง กลุ่มเสี่ยง และประชาชนทั่วไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (กายสิทธิ์ แก้วยาศรี และบุญมา สุนทราวิรัตน์, 2564, หน้า 16-34) ในภาพรวมจังหวัดเลยยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง คือ นายอำเภอทุกอำเภอ ต้องสร้างความเข้าใจเรื่องไวรัส โควิด 2019 ระลอกที่ 5 กับชาวบ้านประชาชนในพื้นที่ เข้าใจให้ตรงกัน ลักษณะของเชื้อโรค ผลจากการติดเชื้อ ต้องอธิบายให้เข้าใจชัดเจนจากสถานการณ์ เชื้อติดง่าย ซึ่งข้อมูลทางวิชาการต้องฟังพหุ มายาบาลในพื้นที่ช่วยในเรื่องข้อมูล นายอำเภอต้องนำข้อมูลนี้อธิบาย เพราะเชื้อเปลี่ยนไปทำให้การบริหารจัดการเปลี่ยนไป เราต้องมีการสื่อสารให้มากขึ้นว่าติดแล้วจะทำอย่างไร ต้องสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ออกไปให้ครบเพื่อจะตอบคำถามทุกอย่างให้ได้ จะได้ลดความวิตกกังวล (สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนกลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันโดยนำเอาหลักพุทธธรรมมาบูรณาการให้สังคมมีความสุขและชุมชนเข้มแข็งต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่ตะเข็บชายแดนกลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย
2. กระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนกลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย
3. แนวทางสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนกลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพหุบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนกลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย ตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 2 ชุมชนๆ ละ 15 รูป/คน รวมเป็น 30 รูป/คน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน/ผู้นำศาสนา ตัวแทนอาสาสมัครนักพัฒนาชุมชน ตัวแทนจากสาธารณสุข ตัวแทนภาคประชาชน 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 10 รูป/คน ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา อาสาสมัครนักพัฒนาชุมชน ตัวแทนจากสาธารณสุข และตัวแทนภาคประชาชน และ 3) การจัดเวทีคืนความรู้ชุมชน และการระดมความคิด ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังการให้ข้อมูลจากวิทยากรที่ทางทีมวิจัยได้ติดต่อมาบรรยายให้ประชาชนจำนวน 30 รูป/คน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเวทีของชุมชนเพื่อประกอบการสรุปผลการวิจัยที่สมบูรณ์

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดสถานที่ทำการวิจัยในขอบเขตพื้นที่ชุมชนที่มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนบ้านท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับ (สปป.ลาว) ที่มีแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี และ 2) ชุมชนตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เนื่องจากติดกับแม่น้ำโขง (สปป.ลาว) ที่มีแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับวิถีชีวิตเป็นย่านชุมชนเก่า

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การศึกษาเชิงเอกสาร ในการกำหนดกรอบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 โดยศึกษาวิเคราะห์ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจเบื้องต้น เพื่อสามารถต่อยอดแนวความคิดในการวิจัย

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการจัดเตรียมโครงสร้างคำสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็น โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีวัตถุประสงค์ ศึกษามาตรการฟื้นฟูและการขับเคลื่อนนโยบายการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เชิงพหุบูรณาการในชุมชนตะเข็บชายแดนกลุ่มแม่น้ำโขงในจังหวัดเลย และกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพหุบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนกลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย ตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพหุบูรณาการต่อไป

3.3 การสนทนากลุ่ม โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย หรือ stakeholders เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และหาข้อสรุปจากผู้ที่เกี่ยวข้อง จากรูปแบบการพัฒนาที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ หาลักษณะร่วม และข้อสรุปร่วม

3.4 การจัดเวทีคืนความรู้สู่ชุมชน โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และหาข้อสรุป จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จากรูปแบบการพัฒนาที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ หาลักษณะร่วม และถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษารูปแบบการสร้างเครื่องมือจากหนังสือ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงภาษาที่ใช้ความครอบคลุมของเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และ 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำเก็บข้อมูลกับผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ตามระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยจำนวน 7 เดือน ทั้งนี้เพื่อให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้ในกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนากิจการ ตลอดจนได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาาร่วมกับชุมชน เพื่อให้เห็นภาพรวมของกิจกรรมการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 พัฒนาโจทย์วิจัยและนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประจำสถาบัน ได้กลั่นกรองกรอบโครงการวิจัย และนำข้อเสนอวิจัยฉบับสมบูรณ์ส่งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และอัปโหลดข้อเสนอวิจัยผ่านระบบการจัดการวิจัย (NRIIS)

ขั้นที่ 2 เตรียมทีม คน และสร้างความเข้าใจกับชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ทีมวิจัยได้ประชุมเพื่อออกแบบเครื่องมือวิจัย และหารือเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานและจัดทำรายงาน โดยจัดประชุมในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 และปฏิบัติการเก็บข้อมูลบริบทชุมชน ข้อมูลสภาพปัญหาของชุมชน โดยใช้วิธีการจัดเวทีระดมความคิด การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบเอกสารรายงานมาวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วมของทีมวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ขององค์ความรู้ เพื่อนำเสนอรายงาน กิจกรรมในช่วงนี้ได้แก่ กิจกรรมศึกษาสภาพปัญหาบริบทชุมชน

ขั้นที่ 4 การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีภายใต้รูปแบบการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกึ่งทางการ

ขั้นที่ 5 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะ

โดยผู้วิจัยจะเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีหน้าที่โดยตรง ผู้ซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการศึกษาการวิจัย ที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัยในเขตพื้นที่ที่ทำการวิจัย เข้าร่วมสนทนา และแสดงความคิดเห็น ภายใต้บรรยากาศการมีส่วนร่วม และการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสามารถสังเคราะห์ หาลักษณะร่วม และข้อสรุปประเด็น

ขั้นที่ 6 การจัดเวทีค้นความรู้ผู้ชุมชน โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และหาข้อสรุป จากผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 7 การสรุปและจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

6.1 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร จากการการทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการ โดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร กฎหมาย ระเบียบ บทความ และงานวิจัย ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษา ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้นัยสำคัญของคำในข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวคิดที่ปรากฏขึ้นตามประเด็นที่กำหนด และสรุปตามประเด็นของกรอบการวิจัย

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์โดยการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับความเป็นไปได้ วิธีการ และกลไกการพัฒนา แล้วนำมาวิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ ด้วยหลักแห่งเหตุผล อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์ ปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญ เพื่อหาลักษณะร่วม (Common Character) ของการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

6.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อนำไปกำหนดแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนกลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ด้วยวิธีการนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ลักษณะแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์และสังเคราะห์ด้วยกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

6.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผลจากการวิจัย ผลจากแบบสอบถาม ผลการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยใช้วิธีการประมวลสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อปรับปรุงการวิจัยให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง และเชื่อถือได้ โดยผู้วิจัย จะนำข้อมูลจากผลการวิจัยในแต่ละขั้นตอน มาวิเคราะห์จัดรวบรวมข้อมูล พร้อมอธิบายความหมาย แล้วทำการสร้างข้อสรุป ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย ตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากผลการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์โดยการจัดระบบจำแนกชนิดข้อมูล เปรียบเทียบและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อให้การสรุปข้อมูลผลการวิจัยเกิดความสมบูรณ์ สามารถนำมาตีความ สร้างข้อสรุปจากผลการวิจัย และนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่สู่สาธารณะชนต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่ตะเข็บชายแดนลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย

1.1 บริบทชุมชนท่าดีหมี ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน บ้านท่าดีหมี ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลปากตม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นชุมชนเก่าแก่ตามแนวชายแดนตรงข้ามกับเมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำเหืองกั้น และตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณปากเหืองซึ่งเป็นจุดที่แม่น้ำเหืองไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขง เดิมทีนั้นชุมชนแห่งนี้มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโบราณบริเวณทางเหนือของปากเหือง ซึ่งเป็นชุมชนโบราณเก่าแก่ราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 และเคยเป็นศูนย์กลางของเมืองปากเหืองในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 24 ซึ่งมีบทบาทแทนเมืองเชียงคานเก่าที่ถูกทำลายโดยกองทัพเมื่อนานในช่วงศึกเจ้าอนุวงศ์ พ.ศ. 2370 ปัจจุบันชุมชนบ้านท่าดีหมียังเก็บรักษาพระเสี้ยวและพระแยม ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสำคัญประจำวัดหลวงซึ่งเป็นวัดสำคัญของชุมชนโบราณที่ปากเหือง รวมทั้งหีบพระธรรม คัมภีร์ใบลานและโบราณวัตถุสำคัญต่างๆ ที่ย้ายมาจากวัดหลวงทางฝั่งประเทศกลางภายในชุมชนบ้านท่าดีหมีมีศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธที่น่าสนใจ

1.2 บริบทชุมชนตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เมืองเชียงคานเดิมตั้งอยู่ที่เมืองชนะคาม ประเทศลาว ซึ่งสร้างโดยขุนคาน โอรสของขุนตัวแห่งอาณาจักรล้านช้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 1400 ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2250 อาณาจักรล้านช้างแยกออกเป็นสองอาณาจักรคือ อาณาจักรหลวงพระบาง ซึ่งมีพระเจ้ากัสรราชเป็นกษัตริย์ และอาณาจักรเวียงจันทน์ ซึ่งมีพระเจ้าไชยองค์เว้เป็นกษัตริย์ โดยกำหนดอาณาเขตให้ดินแดนเหนือแม่น้ำเหืองขึ้นไปเป็นอาณาเขตหลวงพระบาง และได้แม่น้ำเหืองลงมาเป็นอาณาเขตเวียงจันทน์

ต่อมาทางหลวงพระบางได้สร้างเมืองปากเหืองซึ่งอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำโขงเป็นเมืองหน้าด่านและทางเวียงจันทน์ได้ตั้งเมืองเชียงคานเดิมเป็นเมืองหน้าด่านเช่นกัน ต่อมา พ.ศ. 2320 กรุงธนบุรี โปรดให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกกับพระสุรสีห์ ยกทัพไปตีกรุงเวียงจันทน์ ติเวียงจันทน์ได้จึงได้อันเชิญพระแก้วมรกต กลับมายังกรุงธนบุรี แล้วได้รวมอาณาจักรล้านช้างเข้าด้วยกันและให้เป็นประเทศราชของไทย และได้กวาดต้อนผู้คนพลเมืองมาอยู่เมืองปากเมืองมากขึ้น แล้วโปรดเกล้าฯ ให้เมืองปากเหืองไปขึ้นกับเมืองพิชัย ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 เจ้าอนุวงศ์ เจ้าเมืองเวียงจันทน์ คิดกบฏไ้เอกราชเพื่อแยกเป็นอิสระจากไทยโดยยกกำลังจากเวียงจันทน์มายึดเมืองนครราชสีมา แต่ในที่สุดเจ้าอนุวงศ์ถูกจับสังเวยชีวิต กองทัพไทยที่ยกมาปราบเจ้าอนุวงศ์ที่นครราชสีมาได้ยกทัพไปกวาดต้อนผู้คนจากฝั่งซ้ายของลำน้ำโขงมายังเมืองปากเมืองมากขึ้น และ โปรดเกล้าฯ ให้พระอนุพนาศ (กึ่ง ต้นสกุลเครือทองศรี) เป็นเจ้าเมืองปากเหืองคนแรก แล้วพระราชทานชื่อเมืองใหม่ว่า เมืองเชียงคาน ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พวก

จีนฮ่อได้ยกทัพมาตีเมืองเวียงจันทน์ เมืองหลวงพระบางและได้เข้าปล้นสะดมเมืองเชียงคานเดิมที่อยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ชาวเชียงคานเดิมจึงอพยพผู้คนไปอยู่เมืองเชียงคานใหม่ (เมืองปากเหือง) เป็นจำนวนมาก

ครั้งต่อมา เห็นว่าชัยภูมิเมืองเชียงคานใหม่ (เมืองปากเหือง) ไม่เหมาะสม ผู้คนส่วนใหญ่จึงอพยพไปอยู่ที่บ้านท่านาจันทร์ซึ่งใกล้กับที่ตั้งของอำเภอเชียงคานปัจจุบัน แล้วตั้งชื่อใหม่ว่า เมืองใหม่เชียงคาน

ต่อมาไทยได้เสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส ทำให้เมืองปากเหืองตกเป็นของฝรั่งเศส คนไทยที่อยู่เมืองปากเมืองจึงอพยพมาอยู่เมืองใหม่เชียงคานหรืออำเภอเชียงคานปัจจุบันโดยสิ้นเชิง แล้วได้เปลี่ยนชื่อเมืองเป็นเมืองเชียงคานใหม่ ได้ตั้งที่ทำการอยู่บริเวณวัดธาตุเรียกว่าศาลาเมืองเชียงคาน

1.3 สภาพปัญหาผลกระทบจากโรคโควิด-19 ผลกระทบของสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จากมาตรการที่ต้องควบคุมการระบาดส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งภายในและภายนอกผลจากการล็อกดาวน์ประเทศส่งผลให้เกิดการชะงักต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย จากผลประเมินของการวิจัยกรุงศรีได้ประเมินผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้เศรษฐกิจหดตัวร้อยละ 3.2 และเศรษฐกิจอาเซียนจะลดลงราวร้อยละ 2.1-5.4 หากมีการล็อกดาวน์ประเทศจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตของนักท่องเที่ยวคาดลดลงกว่าร้อยละ 60 ปัญหาจากการขาดดุลของห่วงโซ่การผลิตทั้งในและต่างประเทศอาจส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยหดตัวลงร้อยละ 5.4 คาดการอาจเกิดผลกระทบถึงระดับต่ำสุดตั้งแต่วิกฤตต้มยำกุ้งในปี พ.ศ. 2541 กระทรวงสาธารณสุขเป็นหนึ่งในหน่วยงานหลักที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมสถานการณ์การระบาด จัดทำหลักเกณฑ์มาตรฐานการเฝ้าระวัง จัดทำคู่มือการปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา (COVID-19) ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อ ได้แก่ จัดทำคู่มือ Sandbox Safety Zone in School ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อกำหนดมาตรการให้โรงเรียนสามารถเปิดให้มีการเรียนการสอนได้จัดทำคู่มือ 2 มาตรการ Factory Sandbox ร่วมกับกระทรวงแรงงาน และด้านการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ กระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมพัฒนารูปแบบการเดินทางเข้าประเทศไทยเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ Sandbox และมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจแนวพรมแดนถาวร (One Day Trip) เพื่อรองรับนโยบายและมาตรการรองรับการเปิดประเทศ การกำหนดมาตรฐานการพำนักในพื้นที่นำร่องการท่องเที่ยว และการเข้ากักตัว (Quarantine Facilities) ร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จากบทบาทกระทรวงสาธารณสุขในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในประเทศและชาวต่างประเทศ

สรุปผลกระทบโควิด-19 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่จังหวัดเลย มีผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด-19 จำนวน 1 ราย และอยู่ระหว่างเฝ้าระวังอีก 2 ราย ทำให้แหล่งท่องเที่ยวทุกพื้นที่ของจังหวัดเลยเงียบเหงา โดยเฉพาะที่ถนนคนเดินริมแม่น้ำโขง ลานวัฒนธรรม อ.เชียงคาน ซึ่งปกติวันธรรมดาจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวก็บางตา และเป็นวันหยุดนักท่องเที่ยวก็จะมากขึ้น ตั้งแต่มี

การแพร่กระจายเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั่วทุกพื้นที่ ทำให้ถนนคนเดิน อ.เชียงคาน เจียบเหงามาร่วมเดือนแล้ว ร้านค้าปิดหมด ไม่มีคนเดินเหมือนเมืองร้าง บ้านเรือนตลอดสองฝั่งถนนคนเดินปิดเงียบสงัด ถือเป็นภาพที่แทบจะไม่เคยเกิดขึ้นเลยในสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเช่นนี้ พ่อค้าในถนนคนเดินเชียงคานเล่าว่า จากสถานการณ์ตอนนี้ลำบาก มาตั้งร้านขายของก็ไม่มีคน เพราะโควิด-19 ทำให้ไม่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเชียงคาน ตนเองมาตั้งร้านทุกวันเพราะเสียค่าเช่าไปแล้ว ลำบาก ไหนค่าเช่าบ้าน ค่าผ่อนรถ พ่อค้าแม่ค้าลำบากกันทุกคนอยากให้หน่วยงานรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถนนคนเดินลงมาช่วยเหลือ

2. กระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย กระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันตนเอง ในระดับบุคคล ถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เพราะถ้าเราไม่มีความประมาท และไม่กลัวจนเกินไป ดำเนินชีวิตประจำวันด้วยความระมัดระวังจากไวรัสโควิด (COVID-19) โดยผู้ติดเชื้อรายที่มีอาการรุนแรงมักมีอาการของโรคปอดอักเสบและอาจอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เป็นที่ทราบกันดีกว่าโรคนี้สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คน ไม่ว่าจะเป็นการไอ จาม หรือสัมผัสกับสารคัดหลั่งของคนที่ติดเชื้อ เพื่อป้องกันการติดเชื้อเราสามารถเริ่มต้นดูแลตัวเองได้ดังต่อไปนี้ 1) ใส่หน้ากากอนามัย และล้างมือบ่อยๆ ด้วยสบู่ อย่างน้อย 30 วินาที หากไม่สะดวกควรใช้แอลกอฮอล์เจลหรือสเปรย์ 2) พักผ่อนให้เพียงพออย่างน้อย 8-9 ชม.ต่อวัน และเข้านอนก่อน 4 ทุ่ม เพื่อเสริมภูมิคุ้มกัน 3) ทานอาหารปรุงสุก สะอาด และใช้ช้อนกลางทุกครั้ง 4) ทานอาหารที่อุดมไปด้วยสารต้านอนุมูลอิสระ เช่น ผัก ผลไม้หลากสี รวมถึงอาหารเสริม อาทิ ถั่งเช่า เห็ดหลินจือ วิตามิน C และ E เป็นต้น 5) เลี่ยงการเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยง, แออัด และมีคนจำนวนมาก 6) ออกกำลังกายสม่ำเสมอ 7) ลดความเครียด เพราะความเครียดทำให้การทำงานของภูมิคุ้มกัน (NK Cell Activity) ลดลง 8) ปรึกษาแพทย์ผู้ชำนาญการ เพื่อตรวจการทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน (NK Cell Activity) ว่าอยู่ในระดับปกติหรือไม่ 9) หากพบว่ามีอาการทางระบบหายใจ เช่น ไอ น้ำมูก หอบเหนื่อย และมีไข้ ควรรีบติดต่อขอเข้ารับการรักษาตามขั้นตอนต่อไป และ 10) หากมีความสงสัยว่าพื้นที่ที่มีความเสี่ยงควรหลีกเลี่ยงไม่เข้าไปในสถานที่ดังกล่าว เพื่อเป็นการป้องกันตนเอง และส่วนรวมด้วย

3. แนวทางสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย โดยใช้ฐานความคิดทางพระพุทธศาสนาให้เกิดสุขภาวะองค์รวม 4 มิติ คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านปัญญา ซึ่งหลักการเชิงพุทธบูรณาการเป็นพื้นฐานมุมมองด้านสุขภาพ โดยสุขภาวะแบบองค์รวมจากการพึ่งพากัน การสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีทั้งทางด้านกาย จิต สังคม เพราะหากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะทำให้ขาดความสมดุล และสิ่งที่สำคัญที่เป็นสารตั้งต้นในเรื่องสุขภาวะที่ดี คือ สุขภาพจิตที่ดี กายเป็นสุข สังคม สิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยแวดล้อมก็ได้รับการพัฒนาอย่างปกติสมดุล องค์ประกอบด้าน กาย จิต สังคม หากขาดส่วนใดชีวิตก็จะสูญเสียการทำงานไป ส่งผลต่อองค์ประกอบอื่นๆ ที่เหลือมีผลให้ร่างกายโดยรวมเจ็บป่วย จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ครอบคลุม

ร่างกายทุกระบบทั้งทางด้านร่างกาย การปรับตัวด้านพฤติกรรมและการปรับตัว ระดับจิตสำนึก เป็นเรื่องของดุลยภาพในท่ามกลางปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรวมทั้งแนวทางในการรักษาสุขภาพที่ เน้นการดำรงชีวิตให้มีความประสานสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือหลักอริยสัจ 4 หมายถึง หลักการเจริญ การทำให้เป็นให้มีขึ้น การฝึกอบรมและการพัฒนาด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และด้านปัญญา ที่เกี่ยวกับสุขภาวะทั้ง 4 มิติ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

สภาพปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในพื้นที่ตะเข็บชายแดนลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย ผลกระทบของสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จากมาตรการที่ต้องควบคุมการระบาดส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยทั้งภายในและภายนอกผลจากการล็อกดาวน์ประเทศ ส่งผลให้เกิดการชะงักต่อเศรษฐกิจของประเทศ จากผลประเมินของการวิจัยกรุงศรีได้ประเมินผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้เศรษฐกิจหดตัวร้อยละ 3.2 และเศรษฐกิจอาเซียนจะลดลงราวร้อยละ 2.1-5.4 หากมีการล็อกดาวน์ประเทศจะส่งผลต่อการลดลงของนักท่องเที่ยวคาดลดลงกว่าร้อยละ 60 ปัญหาจากการขาดดุลของห่วงโซ่การผลิตทั้งในและต่างประเทศอาจส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยหดตัวลงร้อยละ 5.4 คาดการอาจเกิดผลกระทบถึงระดับต่ำสุดตั้งแต่วิกฤตต้มยำกุ้งในปี พ.ศ. 2541 กระทรวงสาธารณสุขเป็นหนึ่งในหน่วยงานหลักที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมสถานการณ์การระบาด จัดทำหลักเกณฑ์มาตรฐานการเฝ้าระวัง จัดทำคู่มือการปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา (COVID-19) ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อ ได้แก่ จัดทำคู่มือ Sandbox Safety Zone in School ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อกำหนดมาตรการให้โรงเรียนสามารถเปิดให้มีการเรียนการสอนได้ จัดทำคู่มือ 2 มาตรการ Factory Sandbox ร่วมกับกระทรวงแรงงาน และด้านการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศกระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมพัฒนารูปแบบการเดินทางเข้าประเทศไทยเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ Sandbox และมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจแนวพรหมแดนถาวร (One Day Trip) เพื่อรองรับนโยบายและมาตรการรองรับการเปิดประเทศ การกำหนดมาตรฐานการพำนักในพื้นที่นาร่องการท่องเที่ยว และการเข้าถึงตัว ร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จากบทบาทกระทรวงสาธารณสุขในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในประเทศและชาวต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระนอง เกตุดาว, อัมพร เทียงตรงดี และภาสินี โทอินทร์ (2564, หน้า 53-61) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลส่งเสริม

สุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี (Udon Model COVID-19) พบว่า รูปแบบการเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุม โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี (Udon Model COVID-19) ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการเฝ้าระวัง คัดกรอง สอบสวน ควบคุม ป้องกันโรคมีประสิทธิภาพ 2) การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่และการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุข ภาครัฐเครือข่าย และประชาชนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว 3) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลหลัง การนำรูปแบบไปใช้พบว่า ความรู้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล-ส่งเสริมสุขภาพตำบลก่อนและหลังพัฒนามีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบไปใช้ กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอและภาครัฐเครือข่ายอย่างเข้มแข็ง ภายใต้ “คนอุดรไม่ทอดทิ้งกันฝ่าฟัน โควิด” โดยสื่อสารข้อมูล ความรู้รวดเร็วด้วยเทคโนโลยีทันสมัย ข้อเสนอแนะสามารถนำรูปแบบดังกล่าว ไปประยุกต์ใช้ตามบริบทพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐเครือข่าย

กระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดน ลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย กระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันตนเอง ในระดับบุคคล ถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อ ตนเองและสังคม เพราะถ้าเราไม่มีความประมาท และไม่กลัวจนเกินไป ดำเนินชีวิตประจำวันด้วยความ ระมัดระวังจากไวรัสโควิด (COVID-19) โดยผู้ติดเชื้อรายที่มีอาการรุนแรงมักมีอาการของโรคปอดอักเสบ และอาจอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เป็นที่ทราบกันดีกว่าโรคนี้สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คน ไม่ว่าจะเป็น จากการไอ จาม หรือสัมผัสกับสารคัดหลั่งของคนติดเชื้อ เพื่อป้องกันการติดเชื้อเราสามารถเริ่มต้นดูแล ตัวเองได้ดังต่อไปนี้ 1) ใส่หน้ากากอนามัย และล้างมือบ่อยๆ ด้วยสบู่ อย่างน้อย 30 วินาที หากไม่สะดวก ควรใช้แอลกอฮอล์เจลหรือสเปรย์ 2) พักผ่อนให้เพียงพออย่างน้อย 8-9 ชม.ต่อวัน และเข้านอนก่อน 4 ทุ่ม เพื่อเสริมภูมิคุ้มกัน 3) ทานอาหารปรุงสุก สะอาด และใช้ช้อนกลางทุกครั้ง 4) ทานอาหารที่อุดมไปด้วย สารต้านอนุมูลอิสระ เช่น ผัก ผลไม้หลากสี รวมถึงอาหารเสริม อาทิ ถั่งเช่า เห็ดหลินจือ วิตามิน C และ E เป็นต้น 5) เลี่ยงการเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยง, แออัด และมีคนจำนวนมาก 6) ออกกำลังกายสม่ำเสมอ 7) ลดความเครียด เพราะความเครียดทำให้การทำงานของภูมิคุ้มกัน (NK Cell Activity) ลดลง 8) ปรึกษา แพทย์ผู้ชำนาญการ เพื่อตรวจการทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน (NK Cell Activity) ว่าอยู่ในระดับปกติหรือไม่ 9) หากพบว่ามีอาการทางระบบหายใจ เช่น ไอ น้ำมูก หอบเหนื่อย และมีไข้ ควรรีบติดต่อขอเข้ารับ การตรวจเพื่อรับการรักษาทันทีต่อไป 10) หากมีความสงสัยว่าพื้นที่ที่มีความเสี่ยงควรหลีกเลี่ยงไม่เข้าไป ในสถานที่ดังกล่าว เพื่อเป็นการป้องกันตนเอง และส่วนรวมด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์พิพัฒน์ ชุ่มสีดา และวินัย ทองภูบาล (2564, หน้า 158-175) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การป้องกันและควบคุม โรคโควิด-19 ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างกลยุทธ์การป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 เพื่อพัฒนากลยุทธ์

การป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 และเพื่อประเมินกลยุทธ์การป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ บางการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ระยะที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลคือ คณะกรรมการชมรมผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 10 คน ขั้นตอนที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลคือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน และขั้นตอนที่ 3 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 186 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกนได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนแนวทางสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดน กลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย โดยใช้ฐานความคิดทางพระพุทธศาสนาให้ เกิดสุขภาวะองค์รวม 4 มิติ คือ ทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ ทางด้านสังคม และทางด้านปัญญา ซึ่งหลักการเชิงพุทธบูรณาการเป็นพื้นฐานมุมมองด้านสุขภาพ โดยสุขภาวะแบบองค์รวมมีพื้นฐานมาจากการพึ่งพากัน กล่าวคือ การสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีต้องดูแลแบบบูรณาการทั้งทางด้านกาย จิต สังคม เพราะหากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะทำให้ขาดความสมดุล และสิ่งที่สำคัญที่เป็นสารตั้งต้นในเรื่องสุขภาวะที่ดี นั่นก็คือ สุขภาพจิตที่แข็งแกร่ง ซึ่งการมีสุขภาพทางจิตที่ดี จะเป็นฐานรากให้คนเราสามารถยืนหยัดต่อสู้และเผชิญปัญหาต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิตได้ การมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เข้มแข็งก็จะทำให้กายเป็นสุข สังคม สิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยแวดล้อมก็ได้รับการพัฒนาอย่างปกติ สุขและสมดุล องค์ประกอบด้านกาย จิต สังคม เป็นองค์ประกอบที่ต้องอยู่ร่วมกันหากขาดส่วนใดชีวิตก็จะสูญเสียการ ทำงานไปและจะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่นๆ ที่เหลือมีผลให้ร่างกายโดยรวมเจ็บป่วย จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ครอบคลุมร่างกายทุกระบบทั้งทางด้านร่างกาย การปรับตัวด้านพฤติกรรมและการปรับตัว ระดับจิตสำนึก เป็นเรื่องของคุณภาพในท่ามกลางปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรวมทั้งแนวทางในการรักษาสุขภาวะที่ เน้นการดำรงชีวิตให้มีความประสาสนสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือหลักภาวนา 4 หมายถึง หลักการเจริญ การทำให้เป็นให้มีขึ้น การฝึกอบรมและการพัฒนาด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และด้านปัญญา ที่เกี่ยวกับสุขภาวะทั้ง 4 มิติ สอดคล้องกับการวิจัยของกันตภณ หนูทองแก้ว และณัฐฐา ม้วนสุธา (2566, หน้า 420-433) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตแบบพุทธบูรณาการตามแนวชีวิตวิถีใหม่ พบว่า 1) แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางจิตเชิงพุทธบูรณาการ จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในช่วงเวลานั้นๆ โดยหลักการจัดการกับเหตุปัจจัยต้องอาศัยหลักของสติและปัญญา มาประยุกต์ใช้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมดุล การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ นำสู่การพัฒนาตัวเองให้มีความเข้มแข็งสามารถยืนหยัด

อยู่ได้ในท่ามกลางโลกธรรมที่แปรเปลี่ยนไปในทางดีและไม่ดี 2) แนวทางการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางจิต แบบพุทธบูรณาการตามแนวชีวิตวิถีใหม่ เป็นกระบวนการพัฒนาสุขภาวะทางจิตเชิงพุทธบูรณาการ โดยหลักการสร้างดุลยภาพแห่งชีวิตด้วยสติและปัญญา ฆาณธรรมเป็นฐานรากในการสร้างสมการชีวิต กล่าว คือ การมีสติในการพิจารณาเหตุปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาต่อทางกายและจิตใจ และใช้สติในการ ดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและประเสริฐทั้งทางกาย วาจา ใจ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรเร่งศึกษาผลกระทบทางสังคมต่อกลุ่มเปราะบางเพิ่มขึ้นในช่วงการระบาดระลอกสอง ทั้งความสามารถในการรับมือกับผลกระทบ ทางเลือกของเขาเหล่านั้นในการปรับตัวว่ามีมากน้อยเพียงใด มาตรการของภาครัฐอะไรบ้างที่ช่วยเขาได้ มาตรการอะไรที่อาจช่วยเขาได้แต่เขาไม่ได้หรือยังไม่ได้ และ เพราะเหตุใดจึงไม่ได้หรือได้ช้า เป็นต้น

1.2 ภาครัฐ “ต้อง” มีมาตรการเยียวยาเป็นพิเศษสำหรับกลุ่มเปราะบางและกลุ่มที่เสี่ยงจะ เกิดแผลเป็น โดยควรเป็นมาตรการที่หลากหลาย เพิ่มเติมจากการให้เป็นเงิน เช่นการดูแลให้เข้าถึงบริการ ภาครัฐด้านต่างๆ เช่นการจ้างงาน การดูแลสุขภาพ การช่วยดูแลบุตรหลานให้เรียนรู้ออนไลน์ได้มากขึ้น การเข้าถึงบริการเหล่านี้ต้องเป็นไปโดยไม่ตกหล่น หรือควรเข้าถึงมากขึ้นกว่าในภาวะปกติด้วยซ้ำ การ ป้องกันการตกหล่นอาจใช้ทั้งกลไกภาครัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ชุมชน ภาคเอกชน หรือแม้กระทั่ง ประชาชนทั่วไปในการแจ้งให้ภาครัฐทราบกรณีพบเห็นกลุ่มเปราะบางที่ตกหล่นจากการได้รับการ ช่วยเหลือและเยียวยา

1.3 ควรมีมาตรการเฝ้าระวัง (monitoring) การเกิดแผลเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม โดย แผลเป็นหมายถึงกิจการหรือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 แบบต่อเนื่องยาวนาน และไม่มี โอกาสฟื้นตัวแม้การระบาดจะหายไป ตัวอย่างเช่นเจ้าของกิจการขนาดเล็กที่สิ้นเนื้อประดาตัว ไม่มีเงินทุน จะเริ่มกิจการใหม่ แรงงานที่ถูกเลิกจ้างถาวรและไม่มีโอกาสได้รับการจ้างงานใหม่ เป็นต้น คาดว่ากลุ่มเหล่านี้จะทับซ้อนกับกลุ่มเปราะบางที่กล่าวถึง และเมื่อพบแผลเป็นเหล่านี้แล้ว ก็ต้องเร่งออกมาตรการในการ บรรเทาความทุกข์ร้อนและประคับประคองให้เขาสามารถกลับเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและฟื้นฟูทางสังคม ควบคู่กันไป

1.4 ในระยะยาว ต้องทำการปรับปรุงระบบความคุ้มครองทางสังคม (social protection) ที่คำนึงถึงการได้รับผลกระทบที่ต่อเนื่องและรุนแรงของกลุ่มเปราะบางและผู้ที่กลายเป็นแผลเป็นจาก การระบาด ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่และต้องการการออกแบบที่เหมาะสม ดังจะกล่าวถึงในบทความฉบับต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในพื้นที่ชุมชนอื่นตามแนวชายแดนในจังหวัดอื่นนอกเหนือจากจังหวัดเลย ที่มีความแตกต่างทางด้านบริบทชุมชน เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้ทราบถึงบริบทพื้นที่และสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาต่างๆ

2.2 ควรศึกษาในประเด็นแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเพื่อเป็นการส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อยด้วย

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากโรคโควิด-19 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ตะเข็บชายแดนกลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดเลย ซึ่งมีแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันระดับบุคคล การสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัว การสร้างภูมิคุ้มกันระดับชุมชน การสร้างภูมิคุ้มกันเชิงพุทธบูรณาการไปสู่การบูรณาการตามหลักภาวนา 4 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ แสนสุภา และคณะ. (2563). การปรับตัวของนักศึกษาในสถานการณ์โควิด-19. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 79-92.
- กันตภณ หนูทองแก้ว และณัฐฐา ม้วนสุธา. (2566). การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตแบบพุทธบูรณาการตามแนวชีวิตวิถีใหม่. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 เรื่องศาสนาและปรัชญา: แนวคิด มุมมอง คุณค่าทางจริยธรรม, 22 มิถุนายน 2566, (หน้า 420-433). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- กายสิทธิ์ แก้วยาศรี และบุญมา สุนทราวิรัตน์. (2564). แนวทางการดำเนินงานและผลกระทบจากโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส (โควิด-19) จังหวัดเลย. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 7(1), 16-34.
- นาวพร ประสมทอง. (2559). สภาพของกระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและครอบครัว เข้มแข็งและปัญหาของธุรกิจครอบครัวในการดำเนินงานนวัตกรรม. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, 11(2), 63-78
- พงษ์พิพัฒน์ ชุ่มสีดา และวินัย ทองภูบาล. (2564). กลยุทธ์การป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา*, 7(1), 158-175.
- ระนอง เกตุดาว, อัมพร เทียงตรงดี และภาสินี โทอินทร์. (2564). การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุดรธานี (UdonModel COVID-19). *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 30(1), 53-61.
- องค์การอนามัยโลก. (2565). สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. เข้าถึงได้จาก https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG_2203161_6505_5539
- สำนักงานสถิติจังหวัดอุทัยธานี. (2558). แผนพัฒนาสถิติจังหวัดอุทัยธานี. อุทัยธานี: สำนักงานสถิติจังหวัดอุทัยธานี.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย. (2563). เอกสารประกอบการตรวจราชการกรณีปกติ 1/2563. ม.ป.ท. อวาทิพย์ แว. (2563). COVID-19 กับการเรียนรู้สู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในวันนี้. *วารสารสมาคมวิชาชีพสุขภาพ*, 35(1), 24-29.

คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส
ตำบลโคกขาม อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร*
The Quality of Life of Burmese Foreign Workers in the Wat
Sriburanawas Community, Khok Kham Subdistrict, Mueang
District, SamutSakhon Province

ณัฐชา สุตินญามณี และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร
Nutchaya Sutinyamanee and Rachen Noppanatwongsakon
มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Southeast Asia University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: S6543510014@sau.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) พัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ แรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวน 176 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test ในการเปรียบเทียบระหว่างตัวแปร และค่าสถิติ One-way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 1.00) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน สภาพการทำงาน ด้านสิทธิส่วนบุคคลในสถานทำงาน ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ด้านจังหวะชีวิต ด้านโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถตนเอง ตามลำดับ

---

*ได้รับบทความ: 15 มีนาคม 2567; แก้ไขบทความ: 14 พฤษภาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 24 กรกฎาคม 2567
Received: March 15, 2024; Revised: May 14, 2024; Accepted: July 24, 2024

2. พัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน เมื่ออาศัยอยู่ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต; แรงงานต่างด้าว; การจ้างงาน

Abstract

The purposes of this research were 1) study the quality of life of Myanmar foreign workers in the Wat Siburnawas community, Khok Kham Sub-district, Mueang District, Samut Sakhon Province, and 2) develop the quality of life of Myanmar foreign workers in the Wat Siburnawas community, Khok Kham Sub-district, Mueang District, Samut Sakhon Province. This is a quantitative research study. The sample group consisted of 176 migrant workers in the Wat Siburnawas community, Khok Kham Sub-district, Mueang District, Samut Sakhon Province, selected by simple random sampling. The research tool was a questionnaire with a reliability coefficient of .92. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test for comparing variables, and One-way ANOVA.

The research results found that:

1. The overall quality of life of Myanmar foreign workers in the Wat Siburnawas community was at a high level ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 1.00). Considering each aspect, it was found that cooperation and relationship with others had the highest mean, followed by career advancement and job security, working conditions, personal rights in the workplace, fair and sufficient compensation, life rhythm, and opportunities for self-development, respectively.

2. The development of the quality of life of Myanmar foreign workers in the Wat Siburnawas community revealed that different personal factors resulted in different quality of life when residing in the Wat Siburnawas community, Khok Kham Sub-district, Mueang District, Samut Sakhon Province.

Keywords: Quality of Life; Foreign Workers; Employment

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ประเทศไทยเพิ่มบทบาทจากเป็นประเทศผู้ส่งออกแรงงานมาเป็นทั้งผู้ส่งออกและผู้รับแรงงาน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) นอกจากนั้นประเทศไทยยังมีสภาพ ภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยต่อการลักลอบเดินทางข้ามพรมแดนได้อย่างไม่ลำบากมากนัก และยังเป็นเส้นทางที่จะสามารถผ่านไปยังประเทศอื่นโดยง่าย จึงทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของผู้ใช้แรงงาน เข้ามาเป็นจำนวนมากประกอบกับการขยายการลงทุนของภาคธุรกิจ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA), 2566) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการใช้แรงงานคนอย่างหนาแน่น ดังนั้นธุรกิจมีความจำเป็นอย่างมากในการที่จะแสวงหาแรงงานที่มีค่าแรง ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจและกลายเป็นนโยบายของทั้ง ภาครัฐและภาคเอกชน ในการสร้างความได้เปรียบของธุรกิจในการจ้างแรงงาน (ธนิตา ทวีศรี และคณะ, 2567)

ปัจจุบันคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง องค์กรทุกภาคส่วนพยายามที่จะหันมาใส่ใจในเรื่องทรัพยากรคนมากขึ้น (เนติวัฒน์ รัตนวรรณ และปริญญาภรณ์ พจน์อริยะ, 2563) ยิ่งในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อค่าแรงสูงกว่าการดำรงชีพของพนักงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรต่างๆที่จะต้องปรับตัวกับสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น การจ้างแรงงานต่างด้าวที่มีค่าแรงถูกเพื่อความอยู่รอดและพัฒนาองค์กรให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในการดำเนินงาน

การเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีเข้ามาทำงานในประเทศไทยจนรัฐบาลต้องมีการดำเนินการเพื่อลดการพึ่งพาแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งยังมีการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ (ภัทรรุธ เกอแผละ, 2563) มีการนำระบบการขึ้นทะเบียนแรงงานมาใช้ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2547 เป็นต้นมา ทำให้รัฐบาลรู้และเข้าใจถึงสถานการณ์การจ้างแรงงานต่างด้าวที่มีทักษะไม่สูงมากนักของธุรกิจภาคเอกชน แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการพึ่งพาการใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายของธุรกิจได้ทั้งหมด (พินิตทิพย์ อุบลจินดา และคณะ, 2565)

กรมการจัดหางาน เผยว่า ปี 2566 มีแรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยจำนวน 1.86 ล้านคน (MGROnline, 2566) อย่างไรก็ตามคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในจังหวัดสมุทรสาครก็ไม่ได้ดีมากนัก หากเปรียบเทียบกับแรงงานไทย เพราะแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในจังหวัดสมุทรสาครล้วนแล้วแต่หนี ร้อนมาพึ่งเย็นทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสภาพเศรษฐกิจ ความยากจน สงครามทางการเมือง เป็นต้น (กันยา ศรีสวัสดิ์, 2560) การอพยพย้ายถิ่นฐานนั้นมิได้เป็นเพียงการเปลี่ยนสถานที่เท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงสังคม และสภาพแวดล้อมใหม่ แรงงานต่างด้าวจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ได้ โดยต้องอาศัยเวลาและประสบการณ์ รวมถึงลักษณะส่วนตัวของผู้ย้ายถิ่นฐาน ประกอบกัน การปรับตัวเพื่อให้คงความสมดุลอยู่ได้ในชุมชนใหม่นั้นย่อมทำให้เกิดความเครียด (พีรพล

จิรปฐมสกล, 2563) บางครั้งการปรับตัวต่อสังคมใหญ่ก็เป็นเรื่องยากสำหรับผู้ที่ย้ายถิ่น เนื่องจากความไม่พร้อมบางประการ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ความแตกต่างระหว่างสภาพแวดล้อมเดิมกับสภาพแวดล้อมใหม่ ซึ่งช่วยป้องกันผู้ย้ายถิ่นฐานจากความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วเกินไป แรงงานต่างด้าวที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยเป็นแรงงานที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาต่างๆ เนื่องจากการย้ายถิ่นฐานข้ามชาติ ความแตกต่างมีมากมายทั้งด้านภูมิศาสตร์ ภาษาและวัฒนธรรม การที่จะปรับตัวให้สามารถใช้ชีวิตในประเทศไทยได้นั้นย่อมทำให้แรงงานต่างด้าวต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมาย (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ในชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้รู้และเข้าถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้ทราบถึงคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว อันเป็นประโยชน์ในการประเมินสภาพชีวิต และปัญหาของแรงงานต่างด้าวเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และป้องกันผลกระทบต่างๆ ที่จะตามมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการที่จะช่วยกันป้องกัน แก้ไข และเข้าใจ ปัญหาที่เป็นผลกระทบจากการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อนำผล ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ที่นำเสนอให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน แรงงาน กระทรวง สาธารณะสุข สถานประกอบการ ที่มีแรงงานต่างด้าว รวมถึงหน่วยงานที่ให้ความคุ้มครองแรงงานต่างด้าว ได้รับทราบและนำไปกำหนด นโยบายหรือวางแผนแนวทางในการบริหารจัดการ ให้ความช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่จะมุ่งค้นหาและพัฒนาข้อมูล มาตราวัดความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่สามารถวัดลักษณะพฤติกรรมเป็นตัวเลข ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 324 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 176 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ได้มีการพัฒนาข้อคำถามเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า Rating scale โดยกำหนดค่าระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.922 อยู่ภายในเกณฑ์ที่กำหนดและมีความน่าเชื่อถือ และผู้วิจัยได้ดำเนินการหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.938 ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามให้กับแรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวนทั้งสิ้น 180 คน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2566-ธันวาคม 2566 และนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของประชากรมาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ สถิติสำเร็จรูป มาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว สัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาสตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 36-40 ปี มีสถานภาพ สมรส ส่วนใหญ่เป็นผู้มีบุตร มีสมาชิกในครอบครัว 5-6 คน วุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คุณภาพชีวิตแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศหญิง	102	56.67
2. อายุ 36-40 ปี	51	28.33
3. สถานภาพสมรส	85	47.22
4. จำนวนผู้มีบุตร	98	54.44
5. สมาชิกในครอบครัว 5-6 คน	82	45.55
6. วุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา	64	35.56

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เพศหญิง จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 มีอายุ 36-40 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 28.33 มีสถานภาพสมรส จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 47.22 ส่วนใหญ่เป็นผู้มีบุตร จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 54.44 มีสมาชิกในครอบครัว 5-6 คน จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 45.55 วุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 35.56 ตามลำดับ

2. คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบไปด้วย ด้านการทำงานร่วมกันและ ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน สภาพการทำงาน ด้านสิทธิส่วนบุคคลในสถานทำงาน ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ด้านจังหวะชีวิต ด้านโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ	4.16	0.69	มากที่สุด
2. สภาพการทำงาน	4.23	1.04	มากที่สุด
3. ด้านโอกาสในการพัฒนา ขีดความสามารถตนเอง	3.97	1.14	มาก
4. ด้านการทำงานร่วมกัน และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	4.37	0.91	มากที่สุด
5. ด้านสิทธิส่วนบุคคลในสถานทำงาน	4.22	1.06	มากที่สุด
6. ด้านจังหวะชีวิต	4.09	1.02	มาก
7. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	4.26	0.83	มากที่สุด
รวม	4.18	1.00	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมา คือความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$) สภาพการทำงาน อยู่ในระดับมาก

ที่สุด ($\bar{X} = 4.23$) ด้านสิทธิส่วนบุคคลในสถานทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.16$) ด้านจังหวะชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) ด้านโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัยเสียงแจ่ม (2553) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างด้าวในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า แรงงานประเภทอุตสาหกรรมจะทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ตามกฎหมาย และหยุดในวันเทศกาล ส่วนแรงงานประเภทเกษตรและพาณิชย์กรรม จะหยุดให้ในวันเทศกาลเมื่อเจ็บป่วยจะรักษาโดยซื้อยามากินเองจะไปหาหมอต่อเมื่อป่วยมากและจะไปรักษาที่อนามัยใกล้บ้าน ส่วนแรงงานประเภทเกษตรกรรม พาณิชยกรรมและงานบ้าน จะมีที่พักอาศัยให้ส่วนประเภทอุตสาหกรรมมีทั้งที่ให้ที่พักและไม่ให้ที่พัก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกปัจจัยส่วนบุคคล โดยรวมพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน เมื่ออาศัยอยู่ชุมชนวัดศรีบูรณาวาส ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ชนก บุลยเลิศ (2551) ที่ศึกษาเรื่องแรงงานต่างด้าวในภาคธุรกิจก่อสร้างในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพื่อต้องการหาเงินให้ได้มากๆ จะได้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น เข้ามาจากพื้นที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ อาชีพเดิม ทำงานในสวนส้มหรือทำงานก่อสร้างแห่งอื่นมาก่อน ส่วนใหญ่ทำงานเป็นช่างปูน และกรรมกรหญิง คิดว่างานที่ตนเองทำไม่หนักและไม่เสี่ยงอันตราย ป้องกันตนเองโดยสวมหมวก สวมถุงมือ และมีผ้าปิดจมูก โดยที่นายจ้างไม่ได้เป็นผู้จัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายให้ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง และทำงานล่วงเวลา-ชั่วโมง พอใจกับวันหยุดที่ได้รับแต่ยังไม่พอใจกับค่าจ้างที่ได้รับ แต่ก็เพียงพอต่อการใช้จ่ายและมีเงินเก็บออม ได้รับสวัสดิการจากนายจ้างคือ ที่พัก รถรับ-ส่ง และพาไปต่อใบอนุญาต ไม่มีปัญหาถูกเพื่อนแรงงานไทยรังเกียจ ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ แต่มีปัญหาค่าธรรมเนียมในการต่อใบอนุญาตแพ่ง จึงต้องการให้นายจ้างช่วยเหลือในการออกค่าใช้จ่ายให้ ต้องการให้หน่วยงานของรัฐช่วยลดค่าธรรมเนียมในการต่อใบอนุญาตหรือขยายระยะเวลาในการต่อใบอนุญาต ผลการศึกษาในส่วนของผู้ประกอบการพบว่า สาเหตุที่เลือกจ้างแรงงานต่างด้าวเพราะมีความอดทนขยันทำงานยินดีที่จะทำงานหนักและหาได้มากกว่าแรงงานไทยโดยให้ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง มีวันหยุดคือ วันแรงงาน และเทศกาลสงกรานต์ แรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวทำงานเหมือนกัน มีอัตราค่าจ้างที่ต่างกันเล็กน้อย ค่าทำงานล่วงเวลา สวัสดิการที่แรงงานได้รับ ได้แก่ ที่พัก เงินล่วงเวลา รถรับ-ส่ง เทศกาล โบนัส เห็นด้วยกับการที่

รัฐกำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว เพราะจะทำให้ควบคุมแรงงานต่างด้าวอย่างทั่วถึงและการผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวทำงาน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติซึ่งควรมีการศึกษาเพื่อหารูปแบบในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวเพื่อให้กลุ่มแรงงานเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดตั้งศูนย์หรือจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวให้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงเรื่องผลกระทบจากการอพยพของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทย เพื่อจะได้ทราบถึงผลที่จะเกิดขึ้นทั้งผลดีและผลเสียต่อแรงงานในอนาคต

2.2 ควรศึกษาถึงปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการอพยพของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทย เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจ้างแรงงาน

2.3 ควรศึกษาในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายกลับเข้าไปยังประเทศของแรงงานต่างด้าว ซึ่งอาจมีผลต่อผู้ประกอบการหรือผู้ใช้แรงงานต่างด้าว เมื่อมีการเคลื่อนย้ายกลับภูมิลำเนา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวสำคัญชาติพม่า ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญต่อองค์กร ดังนั้น สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานที่ทำงานต้องมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการทำงาน คือ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีรู้สึกที่ดีต่องาน มีความมั่นคง ทำให้เกิดความสุข โดยจะส่งผลดีทั้งตัวบุคคลและองค์กร ตามหลักการของ Richard E. Walton (1973) ได้แบ่งออกองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ 8 ประการ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กันยา ศรีสวัสดิ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแรงงานอพยพสัญชาติพม่าของผู้ประกอบการไทยในจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 2(2), 167-179.
- ธนิสา ทวีศรี, ศุภนิจ ปิยะพรมดี และนงา วะสี. (2567). ค่าจ้างขั้นต่ำ การจ้างงาน อำนาจตลาด และการเติบโตของธุรกิจขนาดใหญ่. เข้าถึงได้จาก <https://www.pier.or.th/abridged/2024/01/>
- เนติวัฒน์ รัตนวรรณ และปริญญารณ พจน์อริยะ. (2563). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพชีวิตของพนักงานธนาคารกรุงไทยเขตพื้นที่ 5 จังหวัด. เข้าถึงได้จาก <http://www.ba-abstract.ru.ac.th/>
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). (2565). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง.
- พิมพ์นที อุลจินดา และคณะ. (2566). การขาดแคลนแรงงานและความจำเป็นการใช้แรงงานต่างด้าวในประเทศไทย. *การประชุมหาญวิชาวาระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 14, 19 พฤษภาคม 2566*, (หน้า 1163-1176). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- พิมพ์ชนก บุลยเลิศ. (2551). *แรงงานต่างด้าวในภาคธุรกิจก่อสร้างในจังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พีรพล จิรปฐมสกุล. (2563). *กระบวนการทางจิตวิทยาในการย้ายถิ่นของคนเมืองกรุงสู่ชนบท*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทรรุธ เกอแสดะ. (2563). *การพัฒนากระบวนการการนำเข้าแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกฎหมายตามระบบ MOU รายงานการศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคล*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2544). *รายวิชา SO243 ประชากรศาสตร์ (Demography (SO 260))*. เข้าถึงได้จาก <http://old-book.ru.ac.th/ebook/inside/html/dlbook.asp?code=SO243>
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA). (2556). *สภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยให้การลักลอบเดินทางข้ามพรมแดน*. เข้าถึงได้จาก <http://library1.nida.ac.th/termpaper6/lang/2556/20023.pdf>
- อุทัย เสียงแจ่ม. (2553). *คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างด้าวในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- MGROnline. (2566). *ล่าขุมทรัพย์ 1.2 ล้านล้านบาท ตลาดแรงงานเมียนมาในไทย*. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9660000099130>
- Walton, R. E. (1973). Quality of working life: What is it?. *Sloan Management Review*, 15(1), 12-18.

สภาพและความคาดหวังเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียน
โรงเรียนบ้านหมากแข้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1*
Conditions and Expectations Regarding Democracy Promotion of
Students at Ban Mak Khaeng School Under the Office of Udon
Thani Primary Educational Service Area 1

เกษมสันต์ ชันดี และวินัย ผลเจริญ

Kasemsun Kunttee and Vinai Poncharoen

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: 64011381001@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน 2) ศึกษาสภาพและความคาดหวังการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียน และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 305 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงพรรณนา และเชิงอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักภราดรภาพ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักเสียสละ 4) หลักความเสมอภาค และ 5) หลักเสรีภาพ ตามลำดับ
2. สภาพและความคาดหวังเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้งโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีสภาพจริงโดยค่าเฉลี่ยมาก เป็นอันดับแรก

*ได้รับบทความ: 4 มิถุนายน 2567; แก้ไขบทความ: 14 สิงหาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 14 สิงหาคม 2567

Received: June 4, 2024; Revised: August 14, 2024; Accepted: August 14, 2024

ได้แก่ หลักเสียงข้างมาก รองลงมาคือ หลักความเสมอภาค หลักภราดรภาพ หลักการมีส่วนร่วม และหลักเสรีภาพ

3. แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง พบว่า ด้านหลักเสรีภาพ นักเรียนควรมีเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ด้านความเสมอภาค นักเรียนควรให้เกียรติซึ่งกันและกัน ด้านหลักภราดรภาพ นักเรียนควรมีความเป็นกัลยาณมิตร ด้านหลักการยึดเสียงข้างมาก ควรให้ความสำคัญของประชาธิปไตยในการเลือกตั้งเป็นหลัก หลักการมีส่วนร่วม นักเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเคารพกฎระเบียบข้อตกลงที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้น

คำสำคัญ: สภาพและความคาดหวัง; การส่งเสริมประชาธิปไตย

Abstract

The purposes of this research were 1) study the democratic characteristics of students, 2) examine the current state and expectations for promoting democracy among students, and 3) provide recommendations on approaches to fostering democracy among students. The research employs a mixed-methods approach. The sample consists of 305 lower and upper secondary school students. The research instruments include a questionnaire, a rating scale with a reliability coefficient of 0.90, and a semi-structured interview. The primary informants, selected purposively, number 8 individuals. Data analysis was conducted using percentage, mean, standard deviation, and qualitative analysis through descriptive and inductive methods.

The research findings are as follows:

1. The overall democratic characteristics of students are at a high level. When considering each aspect, all are at a high level, ranked from the highest to the lowest mean as follows: 1. Fraternity, 2. Participation, 3. Majority rule, 4. Equality, and 5. Liberty.
2. The current state and expectations regarding the promotion of democracy at Ban Mak Khaeng School are at a moderate level overall. When considering each aspect, the highest average in the current state is for majority rule, followed by equality, fraternity, participation, and liberty.
3. Recommendations for promoting democracy at Ban Mak Khaeng School include: for liberty, students should have the freedom to express opinions without

infringing on others' rights; for equality, students should respect one another; for fraternity, students should foster goodwill among peers; for majority rule, emphasis should be placed on the importance of democracy in elections; and for participation, students should engage in school activities and adhere to the school's established rules and agreements.

Keywords: Conditions and Expectations; Democracy Promotion

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษา 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ที่ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการหมวดที่ 1 บททั่วไป มาตราที่ 7 เกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่รัฐหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาต้องมีหน้าที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคน มีความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติให้เกิดขึ้นกับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) โดยคำว่า ประชาธิปไตยนั้น เป็นศัพท์ที่นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายมากซึ่งปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศต่างๆ แม้จะมีรูปแบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน แต่ต่างก็อ้างว่าประเทศของตนเป็นประชาธิปไตยกันทั้งสิ้น แต่เป็นวิถีประชาธิปไตยที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งทางสังคม เป็นการเมืองประชาธิปไตยที่มีความซับซ้อนขาดความร่วมมือกันระหว่างสมาชิกภายในสังคม สังคมมีแต่การแข่งขันและการต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจจนส่งผลไปสู่ความขัดแย้งทางสังคม สังคมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ดีนั้นจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ 1) ปัจเจกบุคคลในสังคมมีปรัชญาความเชื่อว่าเสรีภาพทางการเมืองของบุคคลเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย 2) กลุ่มผู้นำทางการเมืองซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อย จะเข้าไปครอบครองตำแหน่งทางการเมืองและมีบทบาทในการปกครองคนส่วนใหญ่ในสังคม 3) กลุ่มผู้นำทางการเมืองกลุ่มอื่นที่ไม่มีโอกาสในการปกครองคนส่วนใหญ่จะทำหน้าที่สอดส่องการกระทำอันไม่ชอบธรรมของผู้ปกครองและในขณะเดียวกันก็จะคอยโอกาสในการเข้ามามีบทบาทในการปกครองคนส่วนใหญ่ จะเกิดเมื่อมวลบรรดาสมาชิกในสังคมมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเมืองในระบอบนี้

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีแนวคิดหลักสำคัญ คือ หลักสิทธิ เสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักนิติธรรม หลักการใช้เหตุผล และหลักการยอมรับเสียงข้างมากที่ต้องเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย ประเทศไทยมีระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คนไทยจึงต้องเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพให้ถ่องแท้จึงจะสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบ ประชาธิปไตยได้

ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ก็ได้กำหนดให้นักเรียนทุกคนมีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความตระหนักความรู้ความเข้าใจ เรื่องประชาธิปไตยให้นักเรียน และสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ซึ่งโรงเรียนเป็นสถาบันหลักที่สำคัญในการปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับเด็กและเยาวชน

การจัดการศึกษาเป็นการสร้างคนให้มีพัฒนาการที่ดี มีความคิด และผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในด้านนี้คือครูผู้สอน ฉะนั้นครูผู้สอนจึงต้องทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนให้มีทัศนคติและค่านิยมที่ส่งเสริม พัฒนาการทางสังคมในระบอบประชาธิปไตยให้รู้จักหน้าที่รู้จักช่วยเหลือตัวเอง รู้สิทธิ รู้จักทำมาหากิน มีการศึกษา มีวัฒนธรรมสร้างนิสัยที่ดีแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนพัฒนาขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยในอนาคต ในการสอนประชาธิปไตยในรูปแบบการปกครองแต่เพียงอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอจะปลูกฝังคุณลักษณะประชาธิปไตยด้วยการที่ครูพยายามจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด และการฝึกฝนให้นักเรียนทำงานร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคี ความคิดริเริ่ม ความมีเหตุผล ผล จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่มีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนสนใจสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การปลูกฝังค่านิยมและความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย การฝึกเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน การลงคะแนน การเสนอความคิดเห็น การตัดสินใจ ปัญหาโดยอาศัยความรับผิดชอบร่วมกัน เมื่อโตขึ้นก็จะกลายเป็นพลเมืองที่เพียบพร้อมด้วยคุณวุฒิ และคุณสมบัติอันเหมาะสมแก่ระบอบประชาธิปไตย (สุพัตรา หอมทอง, 2547)

หน้าที่ของโรงเรียนประการหนึ่งได้แก่ การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ถ้าหากโรงเรียนได้ขัดกับวิถีชีวิตในสังคมแล้วการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยก็จะล้มเหลว และในที่สุดการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศก็จะล้มเหลวด้วย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่สำคัญของโรงเรียนที่จะต้องส่งเสริมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน โดยโรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสร่วมกับกิจกรรมประชาธิปไตยที่จะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ หรือมีความเชี่ยวชาญในการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยได้อย่างรวดเร็ว โรงเรียนจึงต้องสร้างบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้น การเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นประชาธิปไตย การปกครอง การจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นประชาธิปไตย พฤติกรรมต่างๆ ของครูและนักเรียนจึงต้องเป็นประชาธิปไตยไปด้วย (ประเทิน มหาจันทร์, 2554)

โรงเรียนบ้านหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดอุดรธานี เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 3,196 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 4-18 ปี โรงเรียนบ้านหมากแข้ง มักเน้นรูปแบบของประชาธิปไตย เช่น การเลือกหัวหน้าห้อง การเลือกตั้ง

สถานักเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ปลูกฝังจิตสำนึกตามหลักของประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของนักเรียนทั้งหลักสิทธิเสรีภาพ หลักเหตุผล หลักความเสมอภาค หลักการยึดหลักเสียงข้างมาก และหลักภราดรภาพ จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เตรียมความพร้อมผู้เรียนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เป็นการสร้างลักษณะนิสัยให้ผู้เรียนได้รู้จักระเบียบข้อบังคับ กฎเกณฑ์และกติกาของสังคม ตลอดจนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน และทีมงาน รับผิดชอบชุมชนและสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยโรงเรียนต้องนำรูปแบบประชาธิปไตยมาใช้ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตย รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามภาระหน้าที่และมีวิถีชีวิตตามหลักประชาธิปไตย สามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนยังไม่มีรูปธรรมมากนัก เพราะที่ผ่านมายังขาดความเข้าใจในระบบการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจในหลักสำคัญและควมมีการส่งเสริมให้มีวิสัยทัศน์ วิธีการคิด วิถีชีวิต คุณธรรม และความเข้าใจการเป็นสังคมประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้องตามหลักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อุปสรรคที่ทำทลายในการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยภายในโรงเรียน คือความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการประชาธิปไตย ปัญหาการจัดการเรียนรู้ และผลที่เกิดกับผู้เรียน ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดหลักสูตรที่ชัดเจนในแต่ละระดับการศึกษา แต่ก็ยังไม่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยเฉพาะการตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางด้านเมืองและสังคม รวมถึงการเผชิญหน้าของกลุ่มสนับสนุนทางการเมืองที่ต่างขั้วที่เกิดขึ้นโดยปราศจากการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการศึกษาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งก็ได้สนใจการส่งเสริมประชาธิปไตยภายในโรงเรียนของนักเรียนเอง และคาดว่านักเรียนจะมีประสิทธิภาพและคุณภาพตามที่ได้คาดหวัง นักเรียนที่จบการศึกษาออกไปแล้ว สามารถนำวิถีชีวิตประชาธิปไตยสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เมื่อโรงเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้เข้าใจ เข้าถึง และรักในความเป็นประชาธิปไตยได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและความคาดหวังการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาสภาพและความคาดหวังการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,290 คน ได้กลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากประชากรที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยคำนวณด้วยตามสูตรทาร์ยามาน (1973, p. 727) ได้จำนวน 305 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสังเคราะห์ เพื่อสร้างเครื่องมือและปรับปรุงให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่วิจัย โดยผ่านการตรวจสอบแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ยึดวัตถุประสงค์และประโยชน์คาดว่าจะได้รับเป็นแนวทางการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaires) ได้ค่าแบบสอบถามอยู่ที่ 0.901 ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) หลักเสรีภาพ 2) หลักความเสมอภาค 3) หลักภราดรภาพ 4) หลักการยึดเสียงข้างมาก 5) หลักการมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับแบบการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ประเภทของเครื่องมือมีทั้งหมด 3 ประเภทคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง และนัดหมายสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการสถานักเรียน และจัดสนทนากลุ่มกับสถานักเรียนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลเชิงปริมาณโดยการใช้สถิติได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพใช้การพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้อง และนำมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นของการวิจัย เพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ข้อมูล 2) สรุปข้อมูลจากเครื่องมือแต่ละประเภท 3) นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงตามความมุ่งหมายของการวิจัยเชิงพรรณนาหลังจากที่มีการจัดกระทำข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความครบถ้วนแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงอุปนัย

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง สภาพและความคาดหวังการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 สามารถสรุปการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.448) โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) หลักภราดรภาพ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.49) 2) หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.49) 3) หลักเสียสละ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.36) 4) หลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.49) และ 5) หลักเสรีภาพ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.41) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์สภาพและความคาดหวังเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 1.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีสภาพจริงโดยค่าเฉลี่ยมาก เป็นอันดับแรก ได้แก่ หลักเสียสละ ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 1.06) รองลงมาคือ หลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 1.14) หลักภราดรภาพ ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 1.07) หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 1.05) และหลักเสรีภาพ ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 1.14) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง พบว่า 1) ด้านหลักเสรีภาพ ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง พบว่า ในด้านหลักเสรีภาพของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง นักเรียนมีเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นในโครงการต่างๆ ของโรงเรียน แต่ต้องไม่กระทบหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น และอยู่ภายใต้กฎหมาย กฎระเบียบของโรงเรียน 2) ด้านความเสมอภาค ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง พบว่า นักเรียนมีความต้องการในด้านหลักเสมอภาคกันทั้งในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในโครงการที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ การเลือกตั้งสภานักเรียน ศาสนา เชื้อชาติ ชนชาติพันธุ์ สีผิว นักเรียนทุกคนภายในโรงเรียน ประสงค์ให้มีความเคารพ และให้เกิดเกียรติซึ่งกันและกัน 3) ด้านหลักภราดรภาพ ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง พบว่า โรงเรียนบ้านหมากแข้งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่และมีจำนวนนักเรียนมาก ทางโรงเรียนได้มีการจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อที่ให้การอยู่ร่วมกันของนักเรียนมีความเป็นพี่เป็นน้อง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขมากขึ้น 4) ด้านหลักการยึดเสียสละ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.36) ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง พบว่า ด้านหลักการยึดหลักเสียสละภายในโรงเรียนบ้านหมากแข้ง มีค่อนข้างมากและให้

ความสำคัญใน หลักการเสี่ยงข้างมากซึ่งเป็นหลักการสำคัญของประชาธิปไตย โรงเรียนค่อนข้างให้ความสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น ในการเลือกตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน และ 5) หลักการมีส่วนร่วม ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้งพบว่า ในด้านหลักการมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง จากที่โครงการต่างๆ ที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้นและให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมการเลือกหัวหน้าห้องเรียน และการเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียนและข้อตกลงต่างๆ ที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพและความคาดหวังการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านหลักภราดรภาพ 2) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 3) ด้านหลักเสี่ยงข้างมาก 4) หลักความเสมอภาค 5) หลักเสี่ยงข้างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพชร สมคำ (2560) ได้ศึกษา แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า คุณลักษณะประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอโกสุมพิสัย โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ หลักภราดรภาพ หลักการยึดเสี่ยงข้างมาก หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม และหลักเสรีภาพ จะเห็นได้ว่านักเรียนให้ความสำคัญ และความสนใจกับหลักการของประชาธิปไตยในด้านต่างๆ

2. เพื่อศึกษาสภาพและความคาดหวังการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง จากผลการวิเคราะห์ พบว่า สภาพและความคาดหวังเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง ในด้านสภาพเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง รายด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 1) หลักเสี่ยงข้างมาก 2) หลักความเสมอภาค 3) หลักภราดรภาพ 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักเสรีภาพ ส่วนความคาดหวังเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง พบว่า รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีการเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) หลักความเสมอภาค 2) หลักเสรีภาพ 3) หลักการมีส่วนร่วม 4) หลักเสี่ยงข้างมาก 5) หลักภราดรภาพ จะเห็นได้ว่าจากสภาพและความคาดหวังในด้านหลักของภราดรภาพของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนเข้าใจความเป็นพี่น้องตามแนวคิด

ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งไม่ตรงกับหลักภราดรตามหลักสากล และด้านหลักเสียงข้างมากและหลักการมีส่วนร่วม ในบางข้อจะเห็นได้ว่าด้านสภาพมีค่าเฉลี่ยที่มากกว่าความคาดหวัง ซึ่งสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่าโรงเรียน บ้านหมากแข้งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึก ในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้นกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนบ้านหมากแข้งจังหวัดอุดรธานีจึงเน้นนักเรียนเป็น ศูนย์กลาง เน้นบทบาทนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ท้าทาย และให้ยึดหลักของเสียงข้างมากตามหลักของประชาธิปไตยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่อยาก เรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชฎาภรณ์ แก้วแสนทิพย์ (2561) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด พบว่า สภาพจริงของ นักเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับที่มาก แนวทางการส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยนักเรียนโรงเรียน พระกุมารร้อยเอ็ด โรงเรียนควรให้นักเรียนได้เลือกและเข้าร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมประชาธิปไตยที่ ตนเองชอบและสนใจ โดยให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นทั้งด้านความคิดและมีส่วนร่วม และงานวิจัย ของสมพิศ จำย่นอก (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประทาย อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การใช้กลยุทธ์การศึกษาดูงานการประชุมระดมความคิด การ มอบหมายงาน กิจกรรมฝึกปฏิบัติคือกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมห้องเรียน ประชาธิปไตย จากการศึกษาดูงานและนำมาสู่การประชุมระดมความคิดและกิจกรรมฝึกปฏิบัติกับ นักเรียน นักเรียนพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นโดยภาพรวมยังมีบางคนที่ขาด ด้านคารวธรรม ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญาธรรม นักเรียนมีการพัฒนาประชาธิปไตยไปในระดับดี สอดคล้องกับหลักของกระทรวง ศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและมูลนิธิคอนราดอาเดนาัวร์ (2548) ที่ได้ให้แนวทาง การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นในด้านการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย คุณลักษณะในการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตย การ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การฝึกให้ผู้เรียนนั้นได้รู้จักเกี่ยวกับการ ประเมินผลการปฏิบัติและการพัฒนาตนเองตามแนวทางของวิถีประชาธิปไตย เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จัก เสนอแนะ แสดงความคิดเห็น การพัฒนาตนเองและผู้อื่นตามหลักการอย่างมีเหตุผลและมีความยุติธรรม และงานวิจัยของทิพย์สุคนธ์ ศรีธำณนท์ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมประชาธิปไตยใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 สรุปได้ดังนี้ 1) สภาพการส่งเสริม ประชาธิปไตยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ในภาพรวม ด้านการ ฝึกปฏิบัติประชาธิปไตยในโรงเรียน อยู่ลำดับที่ 1 รองลงมาด้านการจัดโครงการ/กิจกรรมที่นำหลัก ประชาธิปไตยมาประยุกต์ใช้ในเชิงสร้างสรรค์สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและมีความยั่งยืน อยู่ลำดับที่ 2 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อพัฒนาส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย

อยู่ลำดับที่ 3 และด้านการประยุกต์ใช้และขยายผลประชาธิปไตยในชุมชนอยู่ลำดับที่ 4 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อพัฒนาส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย มีแนวทางการพัฒนา คือ ควรมีการแสดงความชื่นชมและส่งเสริมให้มีการยอมรับ โดยฝึกการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ส่งเสริมการปฏิบัติจริงฝึกระเบียบวินัยปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ให้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง โดยยึดหลักคารวธรรม สามัคคีธรรมและปัญญาธรรม จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีการวิเคราะห์หิววิจารณ์ โดยการฝึกทักษะด้านการพูด การคิด การสื่อสารโดยใช้เหตุผล ด้านการฝึกปฏิบัติประชาธิปไตยในโรงเรียนมีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมสถานักเรียนโดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่และได้รับการดูแลจากสถานักเรียนอย่างเท่าเทียมกันและสามารถแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้อย่างมีความสุข ควรเสริมสร้างให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของตนเองโดยเน้นทักษะกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ควรสร้างความระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญโดยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยระบุบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 ผลการสัมภาษณ์ข้อมูลแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านเสรีภาพ ในด้านหลักเสรีภาพของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง นักเรียนมีเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นในโครงการซึ่งจะไปสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและมูลนิธิคอนราตอาเดนาัวร์ (2548) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงและมีส่วนร่วมในวิถีประชาธิปไตย อันได้แก่ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม รวมถึงการปฏิบัติตามกฎ กติกา ระเบียบวินัยของกลุ่ม/โรงเรียนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้ง ตั้งแต่ในระดับห้องเรียน ระดับโรงเรียน ระดับท้องถิ่น และการพัฒนาตนเองตามแนวทางของวิถีประชาธิปไตย เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักเสนอแนะ แสดงความคิดเห็น การพัฒนาตนเองและผู้อื่นตามหลักการอย่างมีเหตุผลและมีความยุติธรรม

3.2 ด้านความเสมอภาค ในด้านหลักความเสมอภาคของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง นักเรียนมีความต้องการในด้านหลักเสมอภาคกันทั้งในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในโครงการที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ การเลือกตั้งสถานักเรียน ศาสนา เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ สีผิว นักเรียนทุกคนภายในโรงเรียนอยากให้มีความเคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งก็จะสอดคล้องกับสมพงษ์ นามบุตดี (2550) ได้เสนอกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียนเนื่องจากในแต่ละโรงเรียนมีนักเรียนเป็นจำนวนมากถึงแม้ว่าครูจะใช้ความพยายามมากเพียงไร ก็ย่อมดูแลได้ไม่ทั่วถึงทุกอย่าง สิ่งที่จะช่วยได้ก็คือ นักเรียนช่วยดูแลกันเอง โดยการจัดแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มให้เหมาะสม นอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระของครูแล้ว ยังเป็นการฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองแบบประชาธิปไตยนอกจากจะก่อให้เกิดความสามารถในด้านการเป็นผู้นำและผู้ตาม กิจกรรมอาหารกลางวัน

เป็นกิจกรรมที่มีความมุ่งหมายเบื้องต้น เพื่อให้ นักเรียนมีอาหารกลางวันรับประทานทุกคน เมื่อนักเรียนมีอาหารกลางวันรับประทานแล้ว จึงจัดให้มีอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการที่ทุกคนควรได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

3.3 หลักการตราตราภาพ ในด้านหลักการตราภาพพบว่าโรงเรียนบ้านหมากแข้งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่และมีจำนวนนักเรียนที่เยอะ ทางโรงเรียนก็ได้มีการจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อที่ ทำให้การอยู่ร่วมกันของนักเรียนมีความเป็นพี่เป็นน้อง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์สุคนธ์ ศรีธำณนท์ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อพัฒนาส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย มีแนวทางการพัฒนา คือ ควรมีการแสดงความชื่นชมและส่งเสริมให้มีการยอมรับ โดยฝึกการเรียนรู้เป็นกลุ่ม และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งจากผลการศึกษาในด้านหลักการตราภาพสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่านักเรียนมีความเข้าใจในหลักการตราภาพแบบระบบอุปถัมภ์อยู่กันแบบพี่น้องซึ่งจะไม่ตรงกับหลักการตราภาพตามหลักสากล นักเรียนจึงมีความคาดหวังในโครงการที่โรงเรียนจัดทำขึ้นในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้องในระดับที่น้อย โรงเรียนก็ควรจะต้องลดกิจกรรมต่างๆ ที่เน้นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ลง

3.4 หลักการยึดเสียงข้างมาก ในด้านหลักการยึดหลักเสียงข้างมากภายในโรงเรียนบ้านหมากแข้ง มีค่อนข้างมากและให้ความสำคัญใน หลักการเสียงข้างมากซึ่งเป็นหลักการสำคัญของประชาธิปไตย โรงเรียนค่อนข้างให้ความสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น ในการเลือกตั้งคณะกรรมการสภานักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์สุคนธ์ ศรีธำณนท์ (2560) คือ ควรส่งเสริมกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งตามแนวทางประชาธิปไตยตามบทบาทหน้าที่ และได้ฝึกปฏิบัติจริงในการคิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผลตามวิถีประชาธิปไตยและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จัดหาหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ฝึกทักษะการพูดในที่สาธารณะ นำเสนอผลงานในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้มีการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาสามารถนำไปใช้ได้ ควรให้ออกาสนักเรียนได้สะท้อนความคิดในเรื่องของการพูดครูต้องเปิดใจและให้ออกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระตามศักยภาพ

3.5 หลักการมีส่วนร่วม ในด้านหลักการมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง จากที่โครงการต่างๆ ที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้นและให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมการเลือกหัวหน้าห้องเรียน และการเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบของโรงเรียนและข้อตกลงต่างๆ ที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย ชนามวงศ์ (2563) ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและตัวแปรรายด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาหลักสูตรประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมเสริมวิถีประชาธิปไตย การฝึกฝนประชาธิปไตยในชั้นเรียน การจัดสภาพแวดล้อมประชาธิปไตย การส่งเสริมคุณธรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540) ได้ชี้ให้เห็นว่าการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การเปลี่ยนครูหรือเปลี่ยนวิธีเรียน โดยครูที่เข้าไปสอนในแต่ละห้อง ต้องคำนึงถึงข้อตกลงของนักเรียน และของการปกครองในแต่ละห้องเรียน ไม่ควรเปลี่ยนแปลงกติกาหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปกครองในห้องเรียน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีอิสระในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียน การปกครองตนเองของนักเรียน ในการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยในห้องเรียนนั้นจะช่วยให้นักเรียนได้มีการฝึกปกครองตัวเองไปในตัว ครูจะคอยสอดส่องดูแลการจัดกิจกรรมของนักเรียนตามความเหมาะสมและควรควรปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับระบบกลุ่มของนักเรียน เพื่อนักเรียนจะได้เห็นความสำคัญของระบบกลุ่ม และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะ เพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสภาพจริงต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารครูและบุคลากรภายในโรงเรียนควรเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างจริงจัง

1.2 โรงเรียนบ้านหมากแข้ง ควรลดกิจกรรมโครงการด้านหลักภารตภาพลงหรือปรับโครงการกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับหลักภารตภาพที่ตรงกับหลักสากลมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนที่หลากหลายเพิ่มขึ้นจากโรงเรียนอื่นในลักษณะรูปแบบโรงเรียนที่มีความแตกต่าง เช่น โรงเรียนชาย โรงเรียนสตรี โรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส

2.2 ควรศึกษาเจตคติของครูที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยภายในโรงเรียน ในโรงเรียนประเภทอื่นที่มีความแตกต่างกันเช่น โรงเรียนในเมือง โรงเรียนในชนบท โรงเรียนสาธิตให้ครอบคลุมทุกประเภท

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การศึกษาวิเคราะห์สภาพและความคาดหวังเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้ 1) นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นตามหลักของประชาธิปไตย 2) วิธีการส่งเสริมประชาธิปไตยภายในโรงเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและมูลนิธิคอนราดอาเดนาัวร์. (2548). *คู่มือประกอบการเรียนการสอนประชาธิปไตยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ชุมนวลาดพร้าว
- ชฎาภรณ์ แก้วแสนทิพย์. (2561). *แนวทางการส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิพย์สุนนท์ ศรีธานนท์. (2560). *แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ธวัชชัย ชนามวงศ์. (2563). *แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.

- ประเทิน มหาจันทร์. (2554). *การสอนอ่านเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พชร สมคำ. (2560). *แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะประชาธิปไตยของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมพงษ์ นามบุตดี. (2550). *การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนในเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- สมพิศ จำนอกร. (2555). *การพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาเล่ม 2*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แนวการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุพัตรา หอมทอง. (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปิณิกธรรม 3
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น*
The Skills of Educational Institution Administrators in the 21st Century
According to the Three Pāpaṇika Dhamma Principles by Educational
Institution Administrators under the Office of Vocational
Education, Khon Kaen Province

จิตรภรณ์ สารภักดี, สุนทร สายคำ และพระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (บุญช่วย อุ้ยวงศ์)

Jitraporn Sarapakdee, Sunthon Saikham

and Phrakhrupalad Boonchuay Jotivamso (Boonchuay Auiwong)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: jitraporn.sara@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปิณิกธรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น 2) เสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปิณิกธรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 289 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 12 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปิณิกธรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับการปฏิบัติการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้าน

---

*ได้รับบทความ: 27 เมษายน 2567; แก้ไขบทความ: 20 สิงหาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 22 สิงหาคม 2567

ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะการบริหารจัดการองค์กรด้านทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล ด้านทักษะการสื่อสาร และด้านทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

2. แนวทางการส่งเสริมทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิคธรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านทักษะการสื่อสาร ควรส่งเสริมการสื่อสารในการกำหนดวิสัยทัศน์ และให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ด้านทักษะการบริหารจัดการองค์กร ควรส่งเสริมการตัดสินใจที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ การแก้ปัญหาตรงจุด ในการบริหารงานบุคคล/ทรัพยากร งบประมาณ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์ ควรส่งเสริมการแก้ไขปัญหาหาพาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ด้านเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และด้านทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารถ่ายทอดเทคนิคการทำงานเป็นทีม

คำสำคัญ: ทักษะ; ผู้บริหารสถานศึกษา; ปาปนิคธรรม

Abstract

The purposes of this research were 1) study the issues related to the skills of educational institution administrators in the 21st century according to the Three Papanika Dhamma Principles by educational institution administrators under the Office of Vocational Education, Khon Kaen Province; 2) propose guidelines to enhance the skills of educational institution administrators in the 21st century according to the same principles in this context. The study used a mixed-methods approach. The sample group included 289 school administrators and teachers, with an additional 12 key informants for qualitative insights. The research instruments included a questionnaire and an interview. Data analysis for the quantitative aspect used percentage, mean, and standard deviation, while qualitative analysis employed descriptive methods.

The research results were as follows:

1. The state of the skills of educational institution administrators in the 21st century according to the Three Papanika Dhamma Principles by educational institution administrators under the Office of Vocational Education, Khon Kaen Province, was generally at the highest level overall and across all individual aspects. The aspects, ranked by descending means, were: analytical and creative thinking skills, organizational management skills, technology and digital skills, communication skills, and interpersonal skills.

2. The guidelines to enhance the skills of educational institution administrators in the 21st century according to the Three Pāṇika Dhamma Principles are Communication Skills: encourage communication in vision setting and develop specialized knowledge; Organizational Management Skills: promote good decision-making, effective interpersonal relationships, and problem-solving in personnel management, assets, and budgets; Analytical and Creative Thinking Skills: foster problem-solving to lead schools toward excellence; Technology and Digital Skills: Encourage sharing of modern technology knowledge and Interpersonal Skills: encourage administrators to transfer teamwork skills to others.

Keywords: Skills; Educational Institution Administrators; Pāṇika Dhamma

1. บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สังคม และชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนาให้เกิดคุณภาพ ในศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้เรียนจึงได้ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในอนาคตการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้ทันต่อสถานการณ์และมีคุณภาพ และเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยไปสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับพินันท์ เดชะคุปต์ (2558, หน้า 43) กล่าวว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่เน้นคนมีปัญญา มีทักษะและมีการคิดสร้างสรรค์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาระดับและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญา ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัย มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ แข่งขันได้

ยั่งยืน มีความมั่นคงทางพลังงาน มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล รักษาทุนธรรมชาติ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลของระบบนิเวศ สร้างความมั่นคงภายในประเทศ มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้ภาครัฐมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทัวถึงตรวจสอบได้และปราศจากคอร์รัปชั่น ซึ่งได้กำหนดให้การเสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการขับเคลื่อนแผนให้บรรลุเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็ยุคที่มีความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร เมื่อเป็นเช่นนี้สถานศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์โลก เพื่อให้บุคลากรของประเทศได้เรียนรู้ทักษะและนวัตกรรม โดยเฉพาะทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสาร ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ เพื่อให้ประชาชนได้มีทักษะในการดำเนินชีวิต สำหรับสถาบันการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องจำเป็นต้องมีทักษะในการทำงาน มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เมื่อเป็นเช่นนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการวิจัยทักษะผู้บริหารสถานศึกษาโดยการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามามีบูรณาการกับศาสตร์การบริหารการศึกษา สำหรับทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่มีความสอดคล้องอยู่หลายหลักธรรม สามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมที่แตกต่างกันไปตามบุคคล ตามสถานการณ์ สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกหลักธรรมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 คือหลักปาปนิกกรรม 3 (อง.ตัก.อ. (ไทย) 2/20/98) ซึ่งเป็นทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาหรือคุณลักษณะ 3 ประการของนักบริหารที่จะช่วยให้นักบริหารการศึกษาทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อันประกอบไปด้วย จักขุมา คือ การมองการณ์ไกล วิรุโธ คือ ความเชี่ยวชาญ และนิสสยสัมปันโน คือ ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัย จึงมีความสนใจในการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักปาปนิกกรรม 3 เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร 60 คน ครูผู้สอน และพนักงาน 1,111 คน รวม 1,171 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (1970, pp. 607-610) และใช้การสุ่มแบบแบ่งช่วงชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง ได้ผู้บริหาร 41 คนครูผู้สอน/พนักงาน 289 คน รวม 289 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) โดยการกำหนดค่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิบัติ 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

1.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยแล้วนำมาสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 70-74) 2) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ 3) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) 4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ ในการปรับปรุงแก้ไข และให้ความเห็นชอบ 5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีความคล้ายคลึงกันทั้งบริบทพื้นที่และ

ประชากร จำนวน 30 คน 6) นำผลจากการทดลองใช้ไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน แล้วนำข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ทางบวกไปเทียบกับค่าวิกฤติ ($\alpha = 0.05$) โดยใช้เกณฑ์มีค่าตั้งแต่ 0.20-1.00 เป็นข้อที่นำไปใช้ได้ 7) นำแบบสอบถามในข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายด้านและโดยภาพรวมตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha-Coefficient) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.76 ขึ้นไป 8) นำแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่กำหนดมาจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ที่พร้อมนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ ประสิทธิภาพการทำงาน และระดับการศึกษาโดยหาค่าสถิติร้อยละ และการแจกแจงความถี่ 2) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ IOC ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยการใช้ค่า Item-total correlation และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ Cronbach และ 2) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 12 แห่ง ละ 1 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 12 คน 2) เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น 3) การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ (1) ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ (2) นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ (3) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบ และ (4) นำแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วไปเก็บข้อมูลต่อไป 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ (1) ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ (2) นำหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์และเอกสารเกี่ยวกับการวิจัยไปมอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนดวัน เวลาและสถานที่ในการให้สัมภาษณ์ และ 5) การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องแล้วจัดหมวดหมู่ข้อมูล ทำการตีความ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.15) ด้านทักษะการบริหารจัดการองค์การ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.16) ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.15) ด้านทักษะการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.17) และด้านทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.15) ตามลำดับ ดังนี้

1.1 ทักษะการสื่อสาร โดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารมีความรู้ มีวิสัยทัศน์ดี มีน้ำใจ เป็นแบบอย่างที่ดีขององค์กร ทั้งความคิด การกระทำ คำพูด และการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.34) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีวาทศิลป์ในการพูดจูงใจบุคลากร สามารถโน้มน้าวใจผู้ร่วมงานให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน ให้ปฏิบัติตามตนเองได้ ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.31) และผู้บริหารมีความสามารถในการนำประสบการณ์มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.30) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติการต่ำ คือ ผู้บริหารสามารถสื่อความหมายด้วยการพูด เขียนสั่งการที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.52)

1.2 ทักษะการบริหารจัดการองค์การ โดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อที่มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารมีการสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.28) ผู้บริหารเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง รู้จักเปิดโอกาสให้กับบุคลากรสามารถคิด แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจเอง ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.37) และ ผู้บริหารมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา สามารถยุติความขัดแย้งภายในสถานศึกษา และทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจ ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.31) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำ คือ ผู้บริหารมีการกำหนดโครงการที่สามารถประยุกต์การบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.37)

1.3 ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อที่มีระดับ

การปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือผู้บริหารมีความฉลาดรอบคอบ ใช้ความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีความยุติธรรมกับบุคลากรในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.24) ผู้บริหารมีความเอาใจใส่กับบุคลากรเป็นรายบุคคล มีความเข้าใจและเข้าถึงความสามารถของบุคคลนั้นอย่างแท้จริง ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.24) และผู้บริหารได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้สำหรับบริหารงานกับบุคลากรในองค์กร ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.41) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำ คือผู้บริหารสร้างความท้าทายให้บุคลากรเชื่อมั่นในตนเอง ส่งเสริมกำลังใจ ให้เชื่อมั่นว่าจะสร้างผลลัพธ์ที่สร้างสรรค์ได้ ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.44)

1.4 ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล โดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาและเข้าอบรมการใช้เทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.27) คือผู้บริหารมีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและส่งเสริมสร้างแรงกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.31) และผู้บริหารมีการติดตามประเมินผลการพัฒนาระบบ ICT ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.27) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำ คือผู้บริหารมีการกำหนดจัดทำแผนปฏิบัติงาน จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาพัฒนาองค์กรให้มีความรู้เฉพาะด้านเสมอ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.52)

1.5 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยภาพรวมและรายข้อ มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อที่มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารมีความสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างกว้างขวางมีวิวัฒนาการทางอารมณ์ ยอมรับสภาพต่างๆ มีความอดทนและเป็นคนมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.31) รองลงมา คือผู้บริหารมีนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.42) และ ผู้บริหารมีการสร้างแรงบันดาลใจมาใช้กับครูและเพื่อนร่วมงาน เช่น การใช้สวัสดิการพิเศษอื่นให้สิ่งตอบแทนหรือรางวัลเมื่อปฏิบัติงานสำเร็จ ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.40) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำ คือ ผู้บริหารมีการมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของบุคคล ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.49)

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. แนวทางการส่งเสริมทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการสื่อสารตามหลักปาปนิกรรม 3 พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรทางการศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย และจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน ซึ่งเป็นแนวทางให้ผู้บริหารเปิดทัศนคติที่กว้างไกล มีวิสัยทัศน์ มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ และเพิ่มทักษะการสื่อสารแบบสร้างสรรค์ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและผู้อยู่ภายใต้บังคับบัญชา เช่น การให้เกียรติยกย่องผู้ทำงานดีและผู้ทำงานประสบผลสำเร็จด้วย

การชมเชย มีการให้รางวัลแก่บุคลากรเมื่อปฏิบัติงานนั้นสำเร็จหรือบรรลุตามเป้าหมาย สื่อสารด้วยความจริงใจและเป็นแบบอย่างที่ดีขององค์กร ทั้งความคิด การกระทำ คำพูด

2. แนวทางการส่งเสริมทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการบริหารจัดการองค์กรตามหลักปาปนิกรรม 3 พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดการบริหารตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร โดยการสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรให้มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีแผนปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานตามแผน และผู้บริหารที่ดีต้องคำนึงถึงข้อแตกต่างของบุคคลและศักดิ์ของความเป็นคน แนวทางการส่งเสริมทักษะการบริหารจัดการองค์กร โดยสนับสนุนให้ผู้บริหารระดมความคิด และร่วมกันตัดสินใจ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารที่ดีต้องมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และมีความประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมและจริยธรรม มีความยุติธรรมกับทุกฝ่าย เป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง รู้จักเปิดโอกาสให้กับบุคลากรสามารถคิด แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจเอง บริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส มีความยุติธรรมและมีธรรมาภิบาล

3. การส่งเสริมทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ตามหลักปาปนิกรรม 3 พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเอาใจใส่ในปัญหา พร้อมทั้งมีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว แก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตรงจุด และมีความยุติธรรมกับบุคลากรในสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้สถานศึกษามีพันธมิตรทางวิชาการ จะทำให้ผู้บริหารเข้าใจธรรมชาติของคน สามารถแก้ไขปัญหาทางการศึกษาและสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้า และสามารถผลิตนักเรียนออกไปอย่างมีคุณภาพและตรงกับความต้องการของผู้เรียนและตรงกับความต้องการของสังคม

4. แนวทางการส่งเสริมทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ตามหลักปาปนิกรรม 3 พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์อันกว้างไกลในการสนับสนุนให้บุคลากรให้มีการพัฒนาในการนำเทคโนโลยีในการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำองค์กรอย่างเป็นระบบและนำ เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลมาใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณไว้พัฒนาด้านเทคโนโลยีทุกปี พร้อมทั้งสนับสนุนครูและบุคลากรสายปฏิบัติการปฏิบัติงานเข้าอบรมการใช้เทคโนโลยี นำเทคโนโลยีมาให้นักเรียนใช้ปฏิบัติงาน สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

5. แนวทางการส่งเสริมทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักปาปนิกรรม 3 พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ในสภาวะการณ์ต่างๆ อย่างมีความอดทน และเป็นคนมีเหตุผลจึงจะสามารถมอบหมายงานได้ตรงกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล 2) ผู้บริหาร

สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการระดมความคิด มีการปฏิบัติการณ์ร่วมกัน สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ด้วยความโปร่งใส สร้างองค์กรแห่งธรรมาภิบาล บริหารด้วยความยุติธรรม พุดคุยด้วยกัลยาณมิตร สื่อสารแบบสร้างสรรค์ สร้างจิตอาสา มีน้ำใจและเอื้ออาทรต่อเพื่อร่วมงาน

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการบริหารจัดการองค์การ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล และด้านทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับคุณ ภัฏฐิตาภรณ์ และวิจิต แสงสว่าง (2564, หน้า 68-80) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล ทักษะทำงานเป็นทีม และทักษะการแก้ปัญหา สอดคล้องกับกณิษฐา ทองสมุทร (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นทักษะด้านการใช้ดิจิทัล อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ดังนี้ ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางเทคนิค ทักษะด้านความรู้ความคิด ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะทางความคิดรวบยอด ทักษะการสื่อสาร ทักษะการศึกษาและการสอน ทักษะด้านการใช้ดิจิทัล

2. ผลการวิจัยที่ค้นพบ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิกรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้แก่ จักขุมา คือการมีวิสัยทัศน์ วิบุรุษ คือ การบริหารจัดการที่ดี และนิสสนสัมพันธ์ คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ มงคลเสถียร และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า 1) ตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ คิทธิเริ่ม

สร้างสรรค์ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การศึกษาและการสอน และ 21 ตัวบ่งชี้ โดยองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำมีค่าน้ำหนักสูงสุด และตัวบ่งชี้ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานใหม่มีค่าน้ำหนักสูงสุด 2) โมเดลตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ศวัสมน แป้นทิม ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า 1) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารนวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการประสานงานที่ดี ด้านมีวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสามารถในการสื่อสาร รองลงมา คือด้านความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา และด้านความสามารถในด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์และแก้ปัญหา 3) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับมาก .63 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา คือภาวะผู้นำทางวิชาการ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การประสานงานที่ดี มีวิสัยทัศน์

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป
  - 1.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา
  - 1.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
  - 1.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางด้านเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปาปนิทธรรม 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ได้องค์ความรู้ คือ จักขุมา (มีวิสัยทัศน์) วิรุโร (มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน) นิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์) ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะ

เพิ่มดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร ทำให้ผู้บริหารมีความรู้ มีวิสัยทัศน์ดี มีน้ำใจ เป็นแบบอย่างที่ดีขององค์กร และการสื่อสาร 2) ทักษะการบริหารจัดการองค์กร ทำให้ผู้บริหารมีความรู้ มีวิสัยทัศน์ดี มีน้ำใจ เป็นแบบอย่างที่ดีขององค์กรและการสื่อสาร 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ทำให้ผู้บริหารมีการสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีภาวะผู้นำ 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทำให้ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาและเข้าอบรมการใช้เทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ 5) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทำให้ผู้บริหารมีความสนใจสิ่งรอบตัว อย่างกว้างขวางมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความอดทน และเป็นคนมีเหตุผล สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กณิษฐา ทองสมุทร. (2561). *ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (และแก้ไขเพิ่มเติม 2545, 2553). กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2554). การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พรทิพย์ สุขเอียด. (2562). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุวัฒน์ กุเกียรติกาญจน์ และวิจิต แสงสว่าง. (2564). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(3), 68-80.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activity. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
ตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตอำเภอพนสนิคม จังหวัดชลบุรี*

The Administrative Factors Influencing Internal Educational Quality
Assurance According to the Four Iddhipāda Principles in Local
Administrative Child Development Centers in Phanat Nikhom
District, Chonburi Province

ปรามินทร์ สัจจันทร์ฮอด, เกษม แสงนนท์ และสัมฤทธิ์ กางเพ็ง

Poramin Seejanhod, Kasem Saengnon and Samrit Kangpeng

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: poraminsjh@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพนสนิคม 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพนสนิคม และ 3) ศึกษาอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อปัจจัยการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพนสนิคม จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณกับคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 152 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 12 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพนสนิคม พบว่า 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย 2) ปัจจัย

*ได้รับบทความ: 27 เมษายน 2567; แก้ไขบทความ: 20 สิงหาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 22 สิงหาคม 2567

Received: April 27, 2024; Revised: August 20, 2024; Accepted: August 22, 2024

ด้านการบริหารจัดการ 3) ปัจจัยด้านบุคลากร 4) ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน 5) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ทั้ง 5 ปัจจัยมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

2. ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความคิดเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ตามลำดับ

3. อิทธิบาท 4 ส่งผลต่อปัจจัยการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพนสนิมคม 4 ปัจจัยคือ 1) ผู้บริหารและการกำหนดนโยบาย 2) การบริหารจัดการ 3) บุคลากรประกันคุณภาพการศึกษา 4) วัฒนธรรมองค์กร

คำสำคัญ: ปัจจัยการบริหาร; การประกันคุณภาพการศึกษา; หลักอิทธิบาท 4

Abstract

This research aimed to: 1) study the factors influencing internal educational quality assurance according to the Four Iddhipāda Principles at local administrative child development centers in Phanat Nikhom District, Chonburi Province; 2) explore the factors affecting the management of internal educational quality assurance according to the same principles in these centers; and 3) analyze the impact of the Four Iddhipāda Principles affecting the management of internal educational quality assurance according to the same principles in these centers. The research utilized a mixed- methods between quantitative and qualitative data. The research sample group of 152 administrators and teachers, 12 key informants. The research instrument was a questionnaire and interview. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, and standard deviation.

The research results were as follows:

1. The factors of educational quality assurance management according to the 4 factors of the local administrative organization child development center in Phanat Nikhom District found that 1) administrators and policies factors, 2) management factors, 3) personnel factors, 4) resources and support factors, and 5) organizational culture factors, all 5 factors were implemented at the highest level.

2. The administration factors influencing internal educational quality assurance according to the Four Iddhipāda Principles were at the highest level overall and across all individual aspects. The factors, ranked by descending means, were: resources and supporting elements; personnel; organizational culture; management and administrators, and policies.

3. The Four Iddhipāda Principles affecting the management of internal educational quality assurance according to the same principles in these centers are: (1) administrators and policy determination; (2) management; (3) quality assurance personnel and (4) organizational culture.

Keywords: Administrative Factors, Educational Quality Assurance, Iddhipāda

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กล่าวถึงเรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ในหมวด 6 ว่าสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพทั้งภายในและการประกันคุณภาพภายนอกตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะมาตราที่ 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดทำประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก พ.ศ. 2553 หมวดที่ 1 บททั่วไปข้อ 5 กล่าวว่าให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อตรวจสอบและประเมินกระบวนการบริหารจัดการของสถานศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยให้มีหน้าที่ตรวจสอบและประเมินการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้ตรงหรือใกล้เคียงกับเกณฑ์คุณภาพที่ตั้งไว้ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมั่นใจในการบริหารจัดการในสถานศึกษานั้นๆ ว่ามีคุณภาพ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 12-14)

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาระดับปฐมวัย ส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำแตกต่างกัน ทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากรหรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียนรวมทั้งปัจจัยอื่นๆ และสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการด้วยตนเอง จึงทำให้คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพบริหารจัดการมีความแตกต่างกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561, หน้า 1) ด้วยเหตุนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สูงขึ้นตามมาตรฐานที่กำหนด

ซึ่งวงจรคุณภาพ PDCA สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีระบบหรือวิธีการที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตามวงจรคุณภาพ PDCA ทั้งนี้กรมวิชาการ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 8) อธิบายถึงวงจรคุณภาพกับการบริหารจัดการสถานศึกษา

เด็กปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตและการพัฒนาในทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางด้านต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและเป็นฐานรากที่สำคัญสำหรับพัฒนาการในช่วงวัยต่อไป เด็กในวัยนี้จะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพและจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต ดังนั้น การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นรากฐานที่มีผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของคนตลอดชีวิตและเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด กล่าวคือ เด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดี มีความสามารถเรียนรู้ทำงานได้ เก่งและเป็นพลเมืองดีที่จะนำสู่ความสำเร็จในสังคม เด็กต้องได้รับโอกาสการพัฒนาอย่างรอบด้านในช่วงปฐมวัยองค์กรท้องถิ่นมุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยมีโอกาสพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัย (มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ, 2562, หน้า 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 54 และพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 2-5 ปีที่เข้ารับการบริการทุกคนให้มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการตามวัยอย่างเต็มศักยภาพ มีพัฒนาการที่เหมาะสมทุกด้าน และเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ดังนั้นเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและมาตรฐานการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะครู ผู้ดูแลเด็ก บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการและภาคีเครือข่ายอื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเกื้อหนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2561, หน้า 3)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพนัสนิคมได้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษามาตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 จนกระทั่งสถานศึกษาทุกแห่งได้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายังไม่เข้มแข็ง สถานศึกษาไม่ได้สร้างระบบประกันคุณภาพให้เกิดอย่างเข้มแข็ง มุ่งเน้นการปรับปรุงเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศมาตรฐานการศึกษาระดับกรมการศึกษาปฐมวัย และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

สำหรับให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และเตรียมการสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐาน และคงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานจากการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561, หน้า 3) การจะให้ประกันคุณภาพการศึกษาภายในได้คุณภาพและได้มาตรฐาน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเอาหลักอิทธิบาทสี่ คือ ความรัก ความขยันหมั่นเพียร ความเอาใจใส่ และความรอบคอบเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการปัจจัยการประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องมือใช้วัดความสำเร็จ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อปัจจัยการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร 49 คน ครูผู้สอน 204 คน รวม 253 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน และใช้การสุ่มแบบแบ่งช่วงชั้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง 152 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิธีสร้างเครื่องมือ แล้วนำมาสร้างแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 70-74) 2) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ 3) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.60-1.00 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีความคล้ายคลึงกันทั้งบริบทพื้นที่และประชากร จำนวน 30 คน 5) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาหาความสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ .30-.49 ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง 6) คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 40 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ .81 และ 7) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 70-74)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่า IOC (Index of item objective congruence) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination power) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) และ 2) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนนทบุรี ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับอิทธิบาท 4 ที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่องานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ 3) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบ 4) นำแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วไปเก็บข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ จากนั้นนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ จึงทำการแปลความ ตีความหมาย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการพรรณนา

4. สรุปผลการวิจัย

การทำวิจัยเรื่องปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี มีผลการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ใช้ทำการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อ 1 คือปัจจัยการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรีพบว่า ปัจจัย 5 ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย พบว่า มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.36) 2) ปัจจัยด้านบริหารจัดการ พบว่า มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.36) 3) ปัจจัยด้านบุคลากร พบว่า มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.29) 4) ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน พบว่า มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.27) และ 5) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร พบว่า มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.32)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อ 2 คือปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติการในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.21)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.07) ปัจจัยด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.29) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.31) ปัจจัยด้านบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.36) และปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.36) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อที่ 8 ผู้บริหารมีการวางแผน กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.52) รองลงมาคือข้อ ข้อที่ 2 ผู้บริหารมีความพึงพอใจในการกำหนดนโยบายในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.58) และข้อที่ 7 ผู้บริหารมีการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งและโอกาสในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.85) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติการน้อยสุด คือข้อที่ 6 ผู้บริหารการเอาใจใส่ในการให้การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกให้บุคลากรปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 1.17) ตามลำดับ

2.2 ปัจจัยด้านบริหารจัดการ ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือข้อที่ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กมีการจัดการตามแผน กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.77) รองลงมาข้อที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กมีการนำข้อมูลสถิติ ทรัพยากร และสภาพแวดล้อมภายในมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.77) และข้อที่ 5 ศูนย์พัฒนาเด็กมีการสื่อสารให้ข้อมูลและขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุม เพื่อขับเคลื่อนสู่เป้าหมายที่กำหนด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.70) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติการน้อยที่สุด คือข้อที่ 3 ศูนย์พัฒนาเด็กมีการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.87) ตามลำดับ

2.3 ปัจจัยด้านบุคลากร ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือข้อที่ 8 ผู้บริหารมีการบริหารบุคลากรตามแผน กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.97$, S.D. = 0.20) รองลงมาคือ ข้อที่ 7 มีบุคลากรพอเพียงและเหมาะสมต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.54) และข้อที่ 2 บุคลากรให้ความสนใจความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมให้การสนับสนุนในการดำเนินงานประกันคุณภาพของหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.65) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติการน้อยที่สุด คือค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 4 บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

2.4 ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือข้อที่ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กมีบริหารทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนตามแผน กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.97$, S.D. = 0.20) รองลงมา คือข้อที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมประชุมสัมมนาหรืออบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้การดำเนินงานประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.54) และข้อที่ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กมีการจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนอย่างพอเพียง ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.65) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติการน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4 ศูนย์พัฒนาเด็กมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

2.5 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือผู้บริหารมีบริหารวัฒนธรรมองค์กรตามแผน กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.39) รองลงมาคือ ข้อที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กมีนโยบายและแผนงานในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรด้านประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.45) และ ข้อที่ 6 ศูนย์พัฒนาเด็กมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาและการปฏิบัติงานร่วมกัน ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.61) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติการน้อยที่สุด ข้อที่ 5 บุคลากรทุกฝ่ายตระหนักในความรับผิดชอบร่วมกัน ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ใช้ทำการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คืออิทธิบาท 4 ส่งผลต่อปัจจัยการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี ใน 5 ด้าน ซึ่งมีผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยบริหารด้านผู้บริหารและการกำหนดนโยบาย อิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน พบว่า เมื่อผู้บริหารมีความพึงพอใจ (ฉันทะ) มีความมุ่งมั่นขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมาย (วิริยะ) มีความเอาใจใส่ในงานประกันคุณภาพการศึกษา (จิตตะ) และมีการวิเคราะห์ประเมินผล (วิมังสา) จะส่งผลต่อการการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ นโยบาย แผนปฏิบัติการ การออกคำสั่งและการมอบหมายงานตามหน้าที่ด้วยความยุติธรรม

2. ปัจจัยบริหารด้านผู้บริหารจัดการ อิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการบริหารจัดการ คือทำให้คนในองค์กรทำงานตามแผน มีการมอบหมายงานตามแผน สั่งงานตามแผน มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และอิทธิบาท 4 ยังส่งผลต่อการวางแผน กำกับ ติดตาม และประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่องด้วยความรัก ความมุ่งมั่น ความเอาใจใส่ และมีการประเมินผล จะทำให้การจัดการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีประสิทธิภาพ บรรลุตามปรัชญา วิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

3. ปัจจัยการบริหารด้านบุคลากร อิทธิบาท 4 ส่งผลต่อการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในองค์กร ในการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ การจัดบุคลากรผู้รับผิดชอบงาน การมอบหมายงาน ตามความถนัด ตามความสามารถของแต่ละบุคคลอย่างเหมาะสมด้วยความเป็นธรรม ให้เกียรติซึ่งกันและกันในการทำงาน โดยการร่วมแรงร่วมใจกัน ให้เสรีภาพในการทำงาน และอยู่ด้วยกันแบบอาทรภาพ

4. ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ผู้บริหารและครูผู้สอนมีอิทธิบาท 4 จะส่งผลต่อศูนย์พัฒนาเด็กควรมีการจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนอย่างพอเพียง เช่น วัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน ครุภัณฑ์ที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการปฏิบัติงานอาคารและสถานที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรม มีการติดตามและประเมินการใช้ทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนด

5. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารและครูผู้สอนมีอิทธิบาท 4 จะส่งผลต่อศูนย์พัฒนาเด็กควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรัก ด้วยความเพียร ด้วยความเอาใจใส่ ด้วยความรอบคอบและด้วยความตรงตรง ไตร่ตรอง สร้างเด็กให้มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความกตัญญูต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ อันเป็นค่านิยมที่ของการจัดการศึกษาไทย

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพนสนิมคม ทั้ง 5 ด้านคือ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปัจจัยด้านบริหารจัดการ พบว่า มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ปัจจัยด้านบุคลากร พบว่า มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน พบว่า มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด และ 5) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านบุคลากร พบว่า มีระดับการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานด้วยความรัก ความขยันหมั่นเพียร ด้วยความเอาใจใส่ และมีการวิเคราะห์วัดผลประเมินผลจะทำให้การปฏิบัติปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี บำรุงเวช (2561, หน้า 1-9) ได้ศึกษาวิจัย การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในสังกัดกลุ่มอัมพวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถาน

ศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านคือ 1) มีความพึงพอใจในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในด้านฉันทะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) มีความเพียรพยายาม ขยัน อดทน ไม่ทอดทิ้งไม่ทอดทิ้งในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านวิริยะโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 3) มีความตั้งใจรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาใจใส่ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านจิตตะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) มีความหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในความสำเร็จในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านวิมังสาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามเพศมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษาาระดับการศึกษาต่างกันโดยภาพรวมทุกด้าน พบว่ามีการประยุกต์ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .280 แนวทางการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านการนำหลักการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาควรคำนึงถึงหลักอิทธิบาท 4 เมื่อนามาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของหน่วยงานองค์กรของตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ มีความแตกต่างกันทั้งด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ สิ่งที่ถูกท่านคาดหวัง คือ การประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ดีและมีมาตรฐาน คือ การนำไปบูรณาการใช้อย่างจริงจังในการบริหารงานและเรียนรู้ปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

2. ผลการวิจัยที่ค้นพบ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาเข้ามาร่วมกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้แก่หลักอิทธิบาท 4 ฉันทะ (รักในหน้าที่การงาน) วิริยะ (ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน) จิตตะ (การเอาใจใส่ในหน้าที่ของตนเอง) วิมังสา (การวัดผลประเมินผลในการทำงาน) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาบรรจง ตีสรโณ (ศรีสุข) (2560) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปรีดีคุณรสวิทยา อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า อิทธิบาทธรรม 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ ได้มากมาย เช่น การปฏิบัติธรรม การทำงาน การจัดการเรียนการสอนหนังสือหรือในการดำเนินชีวิต หลักอิทธิบาทธรรม 4 ประกอบไปด้วย ฉันทะ หมายถึง สร้างความพอใจในการทำงาน ประสงค์จะทำยิ่งขึ้น วิริยะ หมายถึง ความขยัน หมั่นเพียร จิตตะ หมายถึง ความมีจิตใจสำนึกไม่ทอดทิ้งต่อปัญหาหรืออุปสรรค วิมังสา หมายถึง การรู้จักใช้ปัญญา ใช้ความคิดพิจารณาอย่างรอบด้านในการทำงาน ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย แนวทางในการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนปรีดีคุณรสวิทยา ผู้บริหารโรงเรียนมีแนวทางในการประยุกต์หลักอิทธิบาท

ในการเรียนการสอนโดยให้ครูผู้ทำการสอนในโรงเรียนต้องเป็นผู้รักงานในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่ และเอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน และเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถในการสอนหนังสือ นอกจากนี้ผู้บริหารต้องสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้ทำการสอนด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือน การช่วยเหลือเกื้อกูลในด้านอื่นๆ

6. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยแบบการพัฒนา (R&D) และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อจะได้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาไทย

1. รูปแบบการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
2. การพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษา ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี พบองค์ความรู้ คือปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ในด้านที่ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารและนโยบาย ส่งผลให้ผู้บริหารมีการวางแผน กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ 2) ปัจจัยด้านบริหารจัดการ ส่งผลให้ผู้บริหารมีการจัดการตามแผน กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ปัจจัยด้านบุคลากร ส่งผลให้ผู้บริหารการบริหารบุคลากรตามแผน กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ 4) ปัจจัยด้านทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน ส่งผลต่อผู้บริหารมีการบริหารทรัพยากรและสิ่งสนับสนุนตามแผน กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ และ 5) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลให้ผู้บริหารมีการบริหารวัฒนธรรมองค์กรตามแผน กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานประกันคุณภาพ สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

- ณัฐชยา บำรุงเวช และคณะ. (2561). การประยุกต์ใช้อธิติบาท 4 ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในสังกัดกลุ่มอัมพวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 7(1), 1-9.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- พระมหาบรรจง ดิสรโน (ศรีสุข). (2560). *ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอธิติบาทธรรม 4 ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปริยัติคุณรสวิทยา อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. (2562). *คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ยุทธศาสตร์ผู้นำกับการบริหารจัดการท้องถิ่น
เพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะแบบร่วมมืออย่างยั่งยืน*

Leadership Strategies and Local Management for Sustainable
Collaborative Smart City Development

เรียงดาว ทวะชาลี

Riangdow Tavachalee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

E-mail: riangdow@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ผู้นำในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะแบบร่วมมืออย่างยั่งยืนโดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทสำคัญของผู้นำในการสร้างความร่วมมือและยั่งยืนและหน้าที่สำคัญของผู้นำในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการรับผิดชอบต่อที่มากขึ้นในการกำหนดและส่งเสริมนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับเมืองอัจฉริยะมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเชื่อมโยงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นโดยมีการสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจในแผนการและนโยบายที่มีการสร้างเมืองอัจฉริยะโดยการเปิดโอกาสให้กับประชาชนในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้นำควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารและการสร้างสรรค์ของทางความร่วมมือที่เหมาะสมในกระบวนการตัดสินใจ เพราะความเป็นผู้นำมีบทบาทสำคัญในบริบทของการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เฉพาะ เช่น เมือง ภูมิภาค หรือชุมชน ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการพัฒนาภาวะผู้นำถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น ผู้นำในบริบทนี้จะต้องมีวิสัยทัศน์ มุ่งเน้นชุมชน ร่วมมือกันในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกและปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีในพื้นที่ของตน ผู้นำที่ดีสามารถบริหารจัดการทรัพยากรและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายและ

*ได้รับบทความ: 11 ตุลาคม 2566; แก้ไขบทความ: 24 เมษายน 2567; ตอรับตีพิมพ์: 25 เมษายน 2567

Received: October 11, 2023; Revised: April 24, 2024; Accepted: April 25, 2024

ยุทธศาสตร์ของชาติสามารถแสดงความความน่าเชื่อถือและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เป็นตัวอย่างให้คนในท้องถิ่นและสามารถชักชวนให้ปฏิบัติตามเพื่อสร้างความมั่นใจให้คนในท้องถิ่น

คำสำคัญ: ผู้นำ; การบริหารจัดการท้องถิ่น; เมืองอัจฉริยะ; ความยั่งยืน

Abstract

In this academic article, the author has studied the leadership strategies in local management for sustainable collaborative smart city development with the objective of studying the important role of leaders in building partnerships and sustainability and the important duties of leaders in local management for smart city development. Leaders must have a clear vision and greater responsibility to formulate and promote appropriate development policies and approaches for smart cities, striving to create a sustainable society and connected to the needs of local people, with the creation of Confidence and understanding of plans and policies that create smart cities by providing opportunities for citizens to participate in decision-making. Leaders should focus on communication and creating appropriate channels for participation in the decision-making process. Because leadership plays an important role in the context of local development to ensure the economic, social, and environmental well-being of citizens of a specific geographic area such as a city, region, or community, effective leadership is essential for guiding it. and facilitating leadership development is an important component of local development. Leaders in this context must have a vision. community oriented Collaborate to drive positive change and improve wellbeing in their area. Good leaders can manage resources and personnel professionally, plan and operate in line with national goals and strategies, can show credibility and play an important role in the development of local communities, being an example for local people and able to persuade them. Follow this to build confidence among local people.

Keywords: Leader; Local Administration; Smart City; Sustainability

1. บทนำ

แนวทางพัฒนาท้องถิ่นสู่ Smart City ตามกลยุทธ์ภายใต้หมุดหมาย 8 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับ 13 การพัฒนาเมืองอัจฉริยะเป็นการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ หรือที่ถูกวางแผนเอาไว้เพื่อยกระดับคุณภาพของการอยู่อาศัย การลงทุน และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มประสิทธิภาพ รวมถึงการตรวจสอบความโปร่งใสของภาครัฐ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ด้วยการบูรณาการอย่างเป็นระบบพร้อมกับโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ ทางเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ โครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยระบบจะทำงานเมื่อรวบรวมข้อมูล สร้างการตอบสนองอย่างอัจฉริยะจากข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจสามารถเลือกแนวทางการพัฒนาเมืองได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ กระบวนการของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะเกิดขึ้นบนฐานแนวคิดแบบองค์รวม การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นรายประเด็นไม่ได้ทำให้เกิดความยั่งยืน สิ่งสำคัญลำดับแรกต้องมีสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่เพียงพอ มีกระบวนการเรียนรู้การฝึกอบรม เพื่อสร้างทุนมนุษย์ในการสร้างระบบของการพัฒนา และความพร้อมในการประเมินผลของชุมชน เพื่อตอบโจทย์ในด้านการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติ การและความต้องการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมสมัย กล่าวคือ ชุมชนมีความต้องการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ในการรองรับการพัฒนาอย่างเป็นพลวัต (จรรยา เจริญเนตรกุล และคณะ, 2564, หน้า 8)

การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่เน้นการปรับปรุงและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่นั้น การพัฒนาท้องถิ่นมักมีเป้าหมายในการสนองความต้องการในการอาศัยของประชากรในพื้นที่นั้นๆ และเพิ่มโอกาสในการแสวงหาอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นคือการวางแผนเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ควรมีการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและการรับรู้ความต้องการของประชาชนในพื้นที่นี้ การวางแผนควรรวมถึงการกำหนดเป้าหมาย และการกำหนดกลยุทธ์และแผนงานที่เหมาะสมในการบรรลุเป้าหมายนั้นๆ การสร้างพื้นที่การทำงาน

การพัฒนาท้องถิ่นมักเริ่มต้นด้วยการสร้างพื้นที่การทำงานที่เหมาะสม เช่น การสร้างโรงงานหรือโรงการผลิต การสร้างสถานที่การศึกษา หรือการพัฒนาสถานที่สำคัญอื่นๆ ที่สามารถสร้างงานและรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น การสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น การสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญในการสร้างรายได้และการเพิ่มคุณค่าให้กับพื้นที่นั้นๆ โดยอาจมีการสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจเล็กและกลาง การสร้างอุตสาหกรรมท้องถิ่น หรือการสนับสนุนการสร้างสินค้าและบริการท้องถิ่น การส่งเสริมการศึกษาและทักษะ การพัฒนาท้องถิ่นยังควรมุ่งเน้นการศึกษาและการพัฒนาทักษะของประชาชนในพื้นที่ เพื่อเพิ่มโอกาสในการหางานและรายได้ที่ดีขึ้น การสร้างสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เช่น การพัฒนาสาธารณูปโภค การเข้าถึงสุขภาพ และการสร้างพื้นที่สำหรับการออกกำลังกาย สามารถช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การสนับสนุนการ

สร้างสรรค์และวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถเสริมสร้างอัตราการท่องเที่ยวและการตลาดสินค้าท้องถิ่น ทำให้มีโอกาสในการขายสินค้าและบริการท้องถิ่นได้มากขึ้น

ดังนั้น ผู้นำมีบทบาทสำคัญเพราะเป็นบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีบทบาทหรือภารกิจในการสั่งงานและแนะนำผู้อื่นในหลายๆ ด้าน โดยทั่วไปแล้ว ผู้นำมักจะมีคุณสมบัติชอบในการเติบโตและส่งเสริมพัฒนาองค์กรหรือกลุ่มในทิศทางที่ดีขึ้น บางครั้ง “ผู้นำ” ยังอาจหมายถึงบุคคลที่มีอิทธิพลและความสามารถในการนำทีมหรือกลุ่มคนให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์หรือแผนการที่กำหนดไว้ในองค์กรหรือการบริหารจัดการต่างๆ ผู้นำมักจะมีลักษณะคุณลักษณะที่เห็นได้เป็นอย่างดีชัดเจน เช่น การมีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการตัดสินใจการสื่อสารที่ดีความเป็นระบบ และความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เพื่อให้สามารถนำองค์กรหรือกลุ่มไปสู่ความสำเร็จและประสบความสำเร็จอย่างเต็มที่โดยทั่วไปผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการบริหารองค์กรเพราะผู้บริหารเป็นผู้นำ เป็นผู้กำหนดนโยบายกำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผน และกำหนดเป้าหมายตลอดจนวิธีการดำเนินงาน เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางเพื่อให้การบริหารองค์การบรรลุผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของรัฐ และจะต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานกิจการต่างๆ มีส่วนรับผิดชอบ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามผลการปฏิบัติงาน การปรับปรุงคุณภาพ ผู้บริหารมีอาชีพต้องสร้างวัฒนธรรม โดยการให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำงานประสบผลสำเร็จและนำไปสู่การพัฒนาตนเองคิดได้เองตัดสินใจได้เอง พัฒนาได้เอง ของผู้ร่วมงานทุกคน ผู้บริหารต้องแสดงออกอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอเกี่ยวกับวัฒนธรรมขององค์การเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานสามารถเลือกการกระทำที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ผู้บริหารจึงต้องสร้างความรู้สึกระบบความสำเร็จให้แก่บุคลากร แต่ละคนและทุกคน จนเกิดภาพความเป็นผู้นำในทุกระดับและนำไปสู่การพัฒนา (พิชญ์นิษฐา พรพรรณศิลป์ และคณะ, 2558, หน้า 146-161)

บทบาทของผู้นำท้องถิ่นมีความสำคัญมากเนื่องจากมีผลต่อการพัฒนาและความเป็นอยู่ของชุมชนและพื้นที่ท้องถิ่นอย่างมากในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นผู้นำท้องถิ่นต้องมีความคุ้มครองในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของพวกเขา เช่น ดิน และน้ำ เพื่อให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในระยะยาวผู้นำท้องถิ่นมีหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจในชุมชนของพวกเขา โดยการสนับสนุนโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สู่ชุมชน เช่น การพัฒนาโรงงานหรือการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและมีบทบาทในการส่งเสริมและรักษาสาธารณสุขวัฒนธรรมและความเป็นไปในพื้นที่เพื่อรักษาเสถียรภาพและความเป็นอยู่ของชุมชน ตลอดทั้งการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นผู้นำท้องถิ่นมีหน้าที่ในการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาท้องถิ่น โดยการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชน และหาวิธีในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในบทความเรื่องนี้ผู้เขียนได้นำเสนอยุทธศาสตร์ผู้นำกับการ

บริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะแบบร่วมมืออย่างยั่งยืน

2. การมีวิสัยทัศน์การเป็นผู้นำ

ผู้นำควรมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรับฟังความต้องการและปัญหาของชุมชนและมุ่งหวังในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นสำหรับผู้คนในพื้นที่นั้นการมีวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้นำเป็นสิ่งสำคัญมากเมื่อมุ่งหวังที่จะเป็นผู้นำที่มีความสามารถและประสบความสำเร็จในหน้าที่ของผู้นำวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้นำคือรากฐานหรือแนวทางในการพัฒนาตัวเองและยกระดับชุมชนหรือกลุ่ม ที่นำมาดำเนินงานผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ชัดเจนการมีวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้นำควรจะเป็นความมุ่งมั่นและแนวทางที่ชัดเจนในความคิดของคุณว่าคุณต้องการที่จะเป็นผู้นำแบบใดควรพิจารณาถึงค่านิยมคุณสมบัตินี้ที่เชื่อว่าผู้นำควรมีและวิธีที่จะสร้างผลงานและส่งผลกระทบในบทบาทนั้นการกำหนดและแบ่งปันวิสัยทัศน์ที่จะแบ่งปันวิสัยทัศน์ของคุณกับคนในที่ทำงานหรือชุมชนเพื่อให้ทุกคนเข้าใจและมุ่งมั่นกับเป้าหมายของคุณ วิสัยทัศน์ที่มีการสื่อสารและการแบ่งปันอย่างชัดเจนจะช่วยให้ทุกคนมุ่งมั่นที่จะทำงานร่วมกันในทิศทางที่เดียวกันรับฟังและสร้างร่วมมือการเป็นผู้นำไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นผู้มีอำนาจและควบคุมทุกสิ่งเสมอแต่หมายความว่าผู้นำต้องรับฟังความคิดเห็นและมุ่งพัฒนาความสามารถในการร่วมมือกับคนอื่นเพื่อสร้างสามัคคีและการทำงานร่วมกันที่ดีก้าวไปข้างหน้าและมีความยืดหยุ่นวิสัยทัศน์การเป็นผู้นำควรที่จะบังคับผู้นำให้ก้าวไปข้างหน้าและเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และความจำเป็น ควรมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวและทำสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้วิสัยทัศน์เป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงให้ความกำกับและคำแนะนำผู้นำต้องสามารถให้คำแนะนำและความกำกับให้กับคนในที่ทีมหรือท้องถิ่นเพื่อช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์ของพวกเขาการสร้างความเข้าใจและความน่าเชื่อถือในบทบาทของผู้นำเป็นสิ่งสำคัญการมีวิสัยทัศน์การเป็นผู้นำไม่ได้มีเวลาหรือวันสิ้นสุดสมควรที่จะเป็นกระบวนการที่คุณต้องรักษาตลอดเวลา ผู้นำควรรักษาความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบในบทบาทของผู้นำอยู่เสมอโดยไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

ผู้นำที่ดีนอกจากจะมีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้วควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล การมีวิสัยทัศน์ที่ดีและกว้างไกลนั้นจะทำให้สามารถนำทีมตลอดจนพาลูกน้องไปในทิศทางที่ดีและเหมาะสมได้ เห็นอนาคตที่ไกลกว่าและทำให้ทีมก้าวหน้าได้ไกลกว่า ผู้นำที่ขาดวิสัยทัศน์ก็อาจทำให้การทำงานของทีมงานอยู่อยู่กับที่ได้ หรือการทำงานไม่เกิดประโยชน์ในระยะยาว หรือแม้แต่มองไม่เห็นหนทางในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา ตลอดจนไม่สามารถทำสิ่งที่ตนรับผิดชอบอยู่ให้ประสบความสำเร็จหรือดีขึ้นได้ การเปิดรับสิ่งใหม่ๆ ก็ทำให้เราค้นพบวิธีการทำงานใหม่ๆ ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาใหม่ๆ ผู้นำที่รักการค้นหาค้นหาสิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา เปิดรับความรู้แบบไม่จำกัด รักที่จะเรียนรู้ รักความก้าวหน้าอยู่เสมอ ก็ย่อมทำให้เกิดการพัฒนาตัวเองและท้องถิ่นในขณะเดียวกันก็จะช่วยในการบริหารงาน ตลอดจนทำให้ผู้ตามเปิดโลกใหม่ๆ ได้เสมอเช่นกัน (มหาวิทยาลัยรังสิต, 2566) การเป็นผู้นำที่ดีนั้นมีหลายปัจจัยรวมกัน และภาวะผู้นำนั้นไม่ได้หมายถึงความอาวุโสหรือ

การมีตำแหน่งหน้าที่ แต่หมายถึงภาวะที่เกิดขึ้นจริงที่มีประโยชน์ต่อการบริหารงาน บริหารคน นำพาชุมชนให้ไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำท้องถิ่นควรส่งเสริมคนที่มีภาวะในความเป็นผู้นำให้ขึ้นมาเป็นผู้นำ มากกว่าที่จะส่งเสริมจากความอาวุโสหรืออายุงานเป็นหลัก หากเลือกคนที่เหมาะสมกับงาน จะทำให้การเป็นผู้นำมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ และท้องถิ่นก็จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เหมือนกับคำพูดประโยคนี้ที่ว่า “ภาวะการณเป็นผู้นำนั้นต้องสามารถที่จะแปลงวิสัยทัศน์ให้เกิดเป็นการปฏิบัติงานจริงจนเกิดผลสำเร็จให้ได้มากที่สุด”

จากข้างต้นที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การมีวิสัยทัศน์ของผู้นำเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากมีผลมากทั้งในด้านความมุ่งมั่นของทีมงาน การสร้างแรงบันดาลใจ และการเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดังนั้น การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากสำหรับผู้นำที่มุ่งหน้าไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

3. บทบาทผู้นำในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ผู้นำควรมีความสามารถในการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะช่วยให้มีการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการระบุวัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงานในการกระจายอำนาจการบริหารของรัฐไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการถ่ายโอนภารกิจงบประมาณและอัตรากำลังของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าในอนาคตอันใกล้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่สูงขึ้นมีอัตรากำลังมากขึ้นรวมทั้งมีภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นตามกันไปด้วย

จากผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งจะต้องมีการเตรียมการเพื่อรองรับมาตรการในการถ่ายโอนภารกิจงบประมาณและอัตรากำลังจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายความว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเร่งกำหนดจุดหมายหรือทิศทางในการพัฒนาของตนให้ชัดเจนมีการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยมีความครอบคลุมภารกิจการพัฒนาในทุกๆ ด้าน อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะสามารถบริหารงานในความรับผิดชอบตามที่ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคจะถ่ายโอนมาให้อย่างมีประสิทธิภาพแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนในการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการขององค์กรบริหารส่วนตำบลเพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการกำหนด

ภารกิจและแนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายดังกล่าวอย่างเป็นระบบซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงาน/โครงการมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกันซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหา/ความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้วยังเป็นกาบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดในขณะเดียวกันด้วยหลักการสำคัญที่ถือเป็นหัวใจของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาก็คือการกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

การพัฒนาและการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่จะนำไปสู่การบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ทั้งนี้เพราะหากไม่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาที่ชัดเจนแล้วการบริหารงานก็จะเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไปเมื่อมีปัญหาอย่างซ้ำซ้อนและไม่มีที่สิ้นสุดแล้วยังอาจทำให้ปัญหามีความรุนแรงมากขึ้นจนเกินศักยภาพและแก้ไขได้ดังนั้นการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในครั้งนี้ จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะได้กำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการและศักยภาพอย่างเป็นระบบซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดแล้วยังเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอีกทางหนึ่งด้วย

ดังนั้น บทบาทของผู้นำในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนมีความสำคัญมากในการนำท้องถิ่นหรือชุมชนในทิศทางที่เป็นประโยชน์และยั่งยืนบทบาทสำคัญของผู้นำในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนนั้นการวางแผนและการดำเนินการผู้นำควรสามารถวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นและดำเนินการตามแผนนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมกับการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมและวัดผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบผู้นำควรสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างหลายกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่น เช่น ภาคเอกชน ภาครัฐ ชุมชน และองค์กรสังคมอย่างพอเพียง เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นมีการสนับสนุนและการทำงานร่วมกันมีการสร้างสรรค์นวัตกรรมผู้นำควรส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาท้องถิ่นให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยสนับสนุนการทำวิจัยและพัฒนาท้องถิ่นการบริหารจัดการทรัพยากรผู้นำควรมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารทรัพยากรธรรมชาติการบริหารงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์การสร้างศักยภาพและความสามารถในการชุมชนผู้นำควรส่งเสริมความรู้และทักษะในชุมชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนามีการวิเคราะห์และการประเมินผู้นำควรใช้ข้อมูลและข้อมูลทางกายภาพและสังคมในการวิเคราะห์และประเมินผลสำหรับยุทธศาสตร์การพัฒนา และปรับปรุงแผนการพัฒนาตามความจำเป็นมีการสร้างสรรค์การสื่อสารผู้นำควรสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความเข้าใจและสนับสนุนจากประชาชน และเพื่อสร้างความตระหนักในความสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้นำในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนเป็นสำคัญมาก เนื่องจากผู้นำมีอิทธิพลที่สำคัญในการกำหนดเส้นทางและกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น ผู้นำที่มีความรับผิดชอบและมีความเข้าใจในความต้องการของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้กับชุมชนและพื้นที่ในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4. บทบาทผู้นำในการสร้างความร่วมมือ

ผู้นำต้องสามารถสร้างความร่วมมือกับสมาชิกในชุมชนและกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้มีการแบ่งปันทรัพยากรและความรู้ในการพัฒนาการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างสังคมและเศรษฐกิจท้องถิ่นที่ยั่งยืนและเจริญเติบโต ดังนั้นการมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น ประชาชน และภาครัฐในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นโดยผู้นำต้องรู้จักและเข้าใจสภาพการณ์ท้องถิ่น การทำการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ท้องถิ่น เช่น ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม และปัจจัยทางวัฒนธรรม เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการเข้าใจความต้องการและโอกาสท้องถิ่นมีการพัฒนาแผนและนโยบายท้องถิ่นที่มุ่งเน้นการรวมกลุ่มและการร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งท้องถิ่น ภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้การพัฒนามีทิศทางที่ชัดเจนและรับรองว่ามีการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายการสร้างพันธมิตรการสร้างความร่วมมือระหว่างหลายฝ่าย เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรสังคมภาคแรงงาน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้มีการแบ่งแยกความรับผิดชอบและทรัพยากรที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนา (สมพงษ์ เกศานุช และคณะ, 2562, หน้า 293-306)

การสร้างความมีส่วนร่วมของประชาชนการสร้างโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน โดยการจัดประชุมสาธารณะ การเข้าร่วมกระบวนการวางแผนและการให้ข้อมูลและการฝึกอบรมการจัดการทรัพยากรการจัดการทรัพยากรที่จำเป็นให้เหมาะสมสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การจัดสรรงบประมาณการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานการวัดและประเมินผลการตรวจสอบและวัดผลการดำเนินงานเพื่อให้สามารถปรับปรุงแผนและโครงการในอนาคตและให้ข้อมูลสำหรับการอนุรักษ์ปรับปรุงและการประเมินผลในระยะยาวการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นต้องการความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย การทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสังคมและเศรษฐกิจท้องถิ่นที่ยั่งยืน (อรทัย ก๊กผล, 2552, หน้า 4)

ผู้นำมีบทบาทในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชนและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่โดยการเริ่มต้นด้วยการสร้างความเข้าใจการสร้างความเข้าใจและการสื่อสารกับชุมชนในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญเริ่มต้นด้วยการฟังความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนเพื่อทราบถึงปัญหาและความต้องการที่จะแก้ไขการสร้างความร่วมมือระหว่างหลายฝ่ายการพัฒนาท้องถิ่นมักเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย เช่น รัฐบาลท้องถิ่น ภาคเอกชน

และชุมชนท้องถิ่น ควรสร้างความร่วมมือระหว่างฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและดำเนินโครงการพัฒนาการสร้างความร่วมมือในการสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ ควรมีแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการและความเป็นไปได้ของชุมชน

ข้างต้นที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการเป็นผู้นำในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นมีบทบาทหลากหลาย ซึ่งรวมถึงการสร้างประสบการณ์ที่เข้มข้นในการเข้าใจปัญหาและโอกาสที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น การสร้างความเชื่อมั่นและความสามัคคีในกลุ่ม รวมถึงการสร้างแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการผู้นำยังต้องมีความสามารถในการสร้างพันธมิตรกับผู้นำอื่นๆ ในสังคมและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความสามารถในการแบ่งปันทรัพยากรและความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น ความโปร่งใส และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

5. บทบาทผู้นำในการบริหารจัดการ

ผู้นำการบริหารจัดการเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำทีมและท้องถิ่นไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้มีความรับผิดชอบในการดำเนินการและจัดการทรัพยากรที่อยู่ในอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในระดับท้องถิ่นผู้นำการบริหารจัดการต้องมีความสามารถในการวางแผนกิจกรรมและทรัพยากรให้เข้ากันอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและตามเป้าหมายการบริหารและพัฒนาบุคลากรการบริหารจัดการต้องสามารถแนะนำและสร้างความเข้าใจในวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ของชุมชนให้กับทีมงานและพัฒนาความสามารถและทักษะของคนในชุมชนและท้องถิ่นนั้นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วงษ์ศิริ เรื่องศรี และคณะ, 2565, หน้า 18)

บทบาทผู้นำเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญที่เริ่มจากภาวะผู้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในอนาคตที่ชัดเจนมีการสร้างพันธกิจเพื่อให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มีการปลูกฝังวัฒนธรรมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานมีกลไกการขับเคลื่อนในการสร้างทีมสร้างความเข้าใจสร้างแรงจูงใจรวมทั้งส่งเสริมหรือกระตุ้นบุคลากรให้เกิดความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระดับบุคคลระดับทีมงานและระดับชุมชนเพื่อให้ชุมชนไปสู่เป้าหมาย คือการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ (นฤมล จิตรเอื้อ, 2560, หน้า 1738-1754) ผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานซึ่งเป็นจุดรวมแห่งพลังของสมาชิกในชุมชน คุณลักษณะ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้นำมีส่วนสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับปริมาณ คุณภาพ และภาพพจน์ของชุมชน ซึ่งจะมีผลสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผล และประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้นำยังเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน โดยนัยนี้ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับ

ปัญญา สถาบัน และความสำเร็จขององค์การเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการได้เรียนรู้ถึงคุณลักษณะ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ จึงจะเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองได้ดีในระดับหนึ่งการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น งบประมาณ บุคลากร และโครงสร้างพื้นที่ มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่

บทบาทผู้นำสิ่งที่ผู้นำแสดงออกมาในการบริหารและการจัดการต่างๆ ภายในชุมชนเพื่อให้องค์กรปฏิบัติการกิจได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546, หน้า 31-32) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำไว้ในหนังสือเรื่องภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศสรุปว่าภาวะผู้นำก็คือคุณสมบัติ เช่นสติปัญญาความตั้งใจความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ตั้งมาและกล่าวถึงลักษณะผู้นำไว้ 3 ข้อคือ มองกว้าง คิดไกล และใฝ่สูง บริบทผู้นำการบริหารจัดการท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะรับผิดชอบในการนำทางและบริหารจัดการในระดับท้องถิ่นหรือชุมชนที่เล็กกว่าองชุมชนใหญ่ เช่นระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศเป็นต้น ผู้นำท้องถิ่นควรรู้และเข้าใจเรื่องท้องถิ่นและชุมชนที่ตนเองบริหารจัดการรวมถึงปัญหาและความต้องการของชุมชนนั้นๆ สร้างความเชื่อมโยงและความไว้วางใจกับชุมชนโดยการเข้าสังคมและสนับสนุนกิจกรรมท้องถิ่นทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนโครงการและการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อการบริหารจัดการงาน ผู้นำท้องถิ่นต้องบริหารจัดการงานในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า บริบทผู้นำในการบริหารจัดการการบริหารจัดการท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนและความเจริญรุ่งเรืองในระดับท้องถิ่น ในปัจจุบันนี้ บทบาทของผู้นำในการบริหารจัดการท้องถิ่นมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากต้องรับมือกับความซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมและสภาพแวดล้อมรอบตัว ดังนั้น การมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งดังนั้นผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการต้องมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเรื่องของสิ่งแวดล้อมและปัจจัยท้องถิ่นที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรในพื้นที่และต้องสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องมีความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น และสร้างทีมงานที่มีสมรรถนะและความเชี่ยวชาญในการทำงานกันอย่างเป็นทีม เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นไปในทิศทางที่ถูกต้อง

6. สรุป

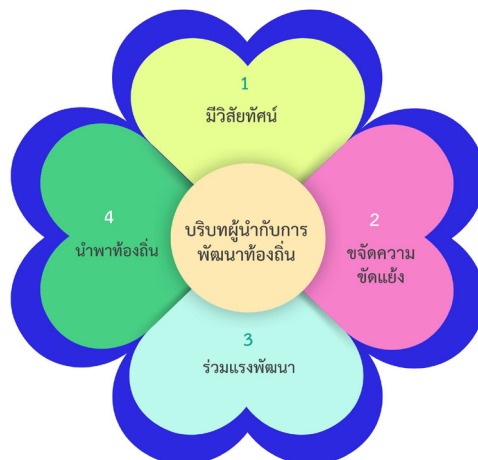
ผู้นำในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะแบบร่วมมืออย่างยั่งยืนผู้นำมีบทบาทสำคัญในการสร้างและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว โดยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะและมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นในการกระทำการนำที่สามารถแบ่งปันและสร้างความเชื่อมั่นในกลุ่มคนต่างๆ ในชุมชนหรือเมืองผู้นำที่มีบทบาทในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างสังคม

ที่มีความยั่งยืนและเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนและภูมิภาค สรุปลักษณะเกี่ยวกับผู้นำที่มีความสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นการสร้างความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการบริหารองค์กรหรือกลุ่มงานใดๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจ องค์กรสาธารณะ หรือองค์กรไม่แสวงผลกำไร บทบาทนี้ช่วยส่งเสริมความเข้าใจร่วมกัน สร้างความไว้วางใจ และสร้างภูมิคุ้มกันภัยในการทำงานร่วมกันได้ในด้านบริบทของผู้นำในการบริหารจัดการมีความหลากหลายและมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์กรผู้นำควรเป็นตัวนำในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการสร้าง ความเชื่อมั่น การทำงานร่วมกันการสร้าง ความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบในทีมผู้นำควรมีทักษะในการสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ข้อมูลและคำสั่งถูกต้องและเข้าใจได้เพียงพอโดยทั้งทีมงานผู้นำควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับทีมงาน เช่น มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และมีความคิดริเริ่มการสร้างพลังงานบวกผู้นำควรสร้างพลังงานบวกในทีม โดยการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนและกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาผู้นำควรส่งเสริมการนวัตกรรมและการพัฒนาในองค์กร เพื่อให้ทีมงานมีความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาต่อยอดองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผู้นำท้องถิ่นจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเป็นเสถียร เพื่อเป็นแรงผลักดันให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องการจัดความขัดแย้งในชุมชนเป็นสิ่งที่ผู้นำท้องถิ่นควรให้ความสำคัญการทำงานร่วมกันเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชนไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแต่ยังช่วยเพิ่มความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนโดยผู้นำท้องถิ่นและคนในท้องถิ่นมีการร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองเพื่อนำพาท้องถิ่นสู่การเป็นท้องถิ่นอัจฉริยะและเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืนผู้เขียนสรุปเป็นแผนผังองค์ความรู้จากการเขียนบทความดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา เจริญเนตรกุล และคณะ. (2564). การพัฒนาศักยภาพพื้นที่เมืองและโครงสร้างพื้นฐานรองรับ ยุทธศาสตร์เมืองอัจฉริยะของเทศบาลนครสงขลา. (รายงานการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- นฤมล จิตรเอื้อ. (2560). บทบาทภาวะผู้นำในการพัฒนาองค์การสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้. วารสาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ, 10(2), 1738-1754.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พิชญ์นิษฐา พรหมศิลป์ และคณะ. (2558). บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 3(2), 146-161.
- มหาวิทยาลัยรังสิต. (2566). ทักษะวิสัยของผู้นำที่ดี. เข้าถึงได้จาก <https://rbs.rsu.ac.th>
- วงษ์สิริ เรืองศรี และคณะ. (2565). การเสริมศักยภาพผู้นำจิตอาสาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทชุมชน ประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(7), 16-32.
- สมพงษ์ เกศานุช และคณะ. (2562). บทบาทผู้นำกับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาชุมชน. วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ, 1(3), 293-306.
- อรรถัย กักพล. (2552). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: จรัญสนิทวงศ์.

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย ในปัจจุบัน*

Political Tactics of the Thai Youth Movement at Present

นิพนธ์ เครื่องสนุก, มุจลินท์ นทีประสิทธิ์พร, ณัฐพร อินทะกันต์ และพลอยพัชชา ไคว์สุวรรณกิจ

Nippeach Krueangsanuk, Mujalin Nateeprasittiporn, Nattaporn Intagun

and Ploypatcha Kowsuwankit

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: nippeach@northcm.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอเพื่อต้องการศึกษาด้วยกระแสสังคมที่ให้ความสนใจกับขบวนการเคลื่อนไหวรูปแบบใหม่ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยและบางขบวนการเคลื่อนไหวถูกยอมรับพร้อมทั้งมีเสียงตอบรับและได้รับความนิยมนิยมชมชอบอย่างแพร่หลายในประเด็นขับเคลื่อนทางการเมืองและยุทธวิธีการเคลื่อนไหวที่ต่างกันไปและยังทรงอิทธิพลต่อผู้มีอำนาจได้ไม่มากนักน้อย การใช้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างการรับรู้ต่อสังคมไทยและเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานตามชนบทหรือวิถีชีวิตกับดักสำคัญคอยกีดกันเสรีภาพมนุษย์ที่พึงมีจึงเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมหลากหลายสาขาอาชีพให้เราพบเห็นในพื้นที่ออนไลน์และออฟไลน์มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาได้ค้นพบว่า ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวอันส่งผลให้ขบวนการคนรุ่นใหม่ค่อนข้างประสบความสำเร็จ ด้วยยุทธวิธีการสร้างการรับรู้สาธารณะ ยุทธวิธีการอารยะขัดขืน ยุทธวิธีการลงชื่อทางกฎหมาย ยุทธวิธีการระดมมวลชนในโซเชียลมีเดีย ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มดาวดิน กลุ่มยังไพบรด์คลับ กลุ่มนักเรียนแล้ว กลุ่มเยาวชนปลดแอก ซึ่งกลุ่มเคลื่อนไหวเหล่านี้เป็นตัวแทนคนรุ่นใหม่เพื่อออกมาขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอีกทั้งการใช้ยุทธวิธีใหม่ในการเคลื่อนไหวต่างจากคนรุ่นเก่า

คำสำคัญ: ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมือง; กลุ่มคนรุ่นใหม่; ประเทศไทย

*ได้รับบทความ: 10 มิถุนายน 2567; แก้ไขบทความ: 24 กรกฎาคม 2567; ตอบรับตีพิมพ์: 19 สิงหาคม 2567

Received: June 10, 2024; Revised: July 24, 2024; Accepted: August 19, 2024

Abstract

This academic articles presented for studies by social trends interesting with new social movement of the new generation in Thailand, some movements have been accepted and received a response and have gained widespread popularity regarding political issues and different movement tactics and still have more or less influence on those in power. Using movement strategy to create awareness of Thai society and change the norms according to customs or the way of life is an important trap that erodes the freedom that people should have. Therefore, there have been social movements in many professions that we can see in the online space and even more offline.

However, from the study it was discovered that only the movement tactics that result in the relatively successful new generation movement. With tactical of movement public awareness ,civil disobedience, tactics legal Signing and tactics for mobilizing the masses on social media, etc. For example, Dao Din group, Young Pride Club group. Bad students group, Free Youth group These movement groups represent the new generation to come out and open problems occurring in Thai society, as well as using new tactical for movement that are different from those of the older generation.

Keywords: Political Tactics; Thai Youth; Thailand

1. บทนำ

ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีตส่วนใหญ่มีข้อเรียกร้องจากกลุ่มแรงงานหรือกลุ่มผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและผลประโยชน์ทางการเมือง เป็นต้น กระทั่งมาถึงปัจจุบันเกิดสถานการณ์ทางการเมืองขึ้นอย่างโกลาหล เช่น การชุมนุมประท้วง และการเรียกร้องทางการเมืองเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในผลประโยชน์ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยนักวิชาการได้ให้ความหมายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หมายถึง “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่” (New Social Movements) โดยกลุ่มการเคลื่อนไหวเป็นคนชนชั้นกลางและมีรูปแบบเคลื่อนไหวไปในทิศทางของการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ (The rights movements) รวมทั้งขบวนการเคลื่อนไหวสามารถรวมตัวกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการแต่เป็นผู้มีอุดมการณ์เดียวกันและกลุ่มเคลื่อนไหวมีความคับข้องใจจากการถูกลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงต้องการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอัตลักษณ์ (identity) เพื่อรังสรรค์ค่านิยมใหม่แทนที่ค่านิยมดั้งเดิม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2540, หน้า 3) ด้วยการต่อสู้ของกลุ่มคนรุ่นใหม่มีข้อแตกต่างจากกลุ่มคนรุ่นเก่าในเชิง

ยุทธวิธีการต่อสู้สองประการ 1) บริบทสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนไปเกิดความระส่ำระสายทางการเมืองและความตื่นตัวของประชาชน เช่น สถานการณ์โควิด 19 ทำให้ประชาชนเริ่มหันมาสนใจสื่อที่อยู่ในมือมากขึ้น การถูกกดดันจากการดำเนินวิถีชีวิตของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจและความอ่อนแอของฝ่ายบริหารที่ไม่สามารถสร้างหลักประกันความมั่นคง ปลอดภัยให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง นับตั้งแต่ปี 2563 เหตุการณ์เคลื่อนไหวจากกลุ่มคนชนชั้นกลางอย่างเยาวชนรุ่นใหม่จึงรวมตัวแบบไฟลามทุ่งแบบไม่มีแกนนำด้วยซ้ำไป 2) นวัตกรรมการต่อสู้เชิงอำนาจทางการเมืองผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่และตัวแสดงที่มีความแตกต่างหลากหลายมากกว่าการต่อสู้เช่นในอดีตที่ให้ความสำคัญเชิงสถาบันมากกว่า เห็นได้จากยุทธวิธีเคลื่อนไหวการเมืองของกลุ่มเสื้อเหลือง-เสื้อแดงแม้มีการระดมมวลชนได้อย่างล้นหลามแต่ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวลอกเลียนแบบกัน เช่น การชุมนุมสนามหลวง บุกลี้ถรณ์ทำเนียบรัฐบาล ปิดท้องถนนเพื่อสร้าง เผาอาคารสถานที่ และปิดสนามบินสุวรรณภูมิ ยุทธวิธีในอดีตเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองค่อนข้างล้าสมัยเมื่อเทียบกับกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นยุทธวิธีการอยู่นอกเหนือบทบัญญัติพึงกระทำตามหลักรัฐธรรมนูญ และไม่มีข้อเรียกร้องใดที่อ้างถึงการประท้วงเพื่อสิทธิขั้นพื้นฐาน (เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ, 2555, หน้า 145-151) สอดคล้องกับขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในการออกมาเรียกร้องทางการเมืองและเป็นเชื้อเพลิงสำคัญในการสร้างยุทธวิธีหลากหลายเพื่อปลุกเร้าใจมวลชน

ดังนั้น เมื่อก่อเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบใหม่ ณ ปัจจุบัน จึงแปรเปลี่ยนยุทธวิธีการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างอิทธิพลมากกว่ายุทธวิธีดั้งเดิม โดยเฉพาะยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความตื่นตัวตื่นรู้ในเหตุการณ์ทางการเมืองและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ทุกรอบด้าน มากยิ่งขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตามพบว่าขบวนการเคลื่อนไหวแบบใหม่ภายในกลุ่มคนรุ่นใหม่เกิดยุทธวิธีที่มีความหลากหลายมากกว่ายุทธวิธีแบบเดิมและความยืดหยุ่นค่อนข้างสูงเพื่อเพิ่มการปฏิรูปสังคม วัฒนธรรมแบบใหม่ให้ได้ทั้งความทันสมัย ปลุกเร้าความรู้สึก อารมณ์นึกคิด จิตสำนึก อย่างแยบยล ยกตัวอย่างเช่น การใช้เพลง “แฮมทาโร่” การ์ตูนญี่ปุ่นของแก๊งหนูแฮมเตอร์โดยโฆษณาเพื่อชักชวนประชาชนออกมาเคลื่อนไหวร่วมกัน หรือการสร้างโพสต์ข้อมูลข่าวสารภายในกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวด้วยการจัดกิจกรรมให้ความรู้วิชาการ จัดกิจกรรมเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างผู้สนใจและประสานงานกับขบวนการหรือหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเมื่อเทียบเคียงกับการเคลื่อนไหวแบบเก่าจะใช้เพลงปฏิวัติเพื่อปลุกใจผู้ร่วมขบวนการเคลื่อนไหว (เพ็ญพรรณ อินทปนต์, 2563) หรือการสร้างกระแสแนวคิดเรื่องการศึกษาาระบบการปกครองคอมมิวนิสต์ในหมู่นักศึกษาชนชั้นกลาง แม้กระทั่งกลุ่มเคลื่อนไหวการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีชื่อเสียงและนำมาศึกษาผ่านบทความ ได้แก่ กลุ่มดาวดิน กลุ่มยังไพรด์คลับ กลุ่มนักเรียนเลว กลุ่มเยาวชนปลดแอก

ฉะนั้นคณะผู้เขียนต้องการตอบวัตถุประสงค์ว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่สามารถสร้างยุทธวิธีเพื่อเคลื่อนไหวภายใต้สภาวะโอกาสทางการเมืองที่ไม่ค่อยเอื้ออำนวยหรือเปิดโอกาสให้เคลื่อนไหวได้เป็นอย่างดี เพียงแค่

เน้นเป้าหมายผลประโยชน์ส่วนบุคคลที่พึงมีมากกว่าแต่นั้นก็ได้หมายความว่าขบวนการอื่นจะไม่ละเลยปัญหาในสังคมเรื่องอื่นๆ ด้วยความสนใจใคร่รู้และต้องการศึกษายุทธวิธีการเคลื่อนไหวที่เป็นเป้าหมายสำคัญต่อการสร้างจิตสำนึกในอุดมการณ์และเป็นสื่อกลางต้นแบบกลุ่มคนรุ่นใหม่ตามกระแสนิยมในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของสากลโลกให้แก่คนรุ่นใหม่สืบต่อไป ฉะนั้นคณะผู้เขียนจึงได้นำแนวคิดเรื่องยุทธวิธีการเคลื่อนไหวอย่างสงบเพื่อเป็นแนวทางในการค้นคว้าและอภิปรายผลบทความวิชาการนี้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. แนวคิดยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมือง

นักวิชาการตะวันตกหลายท่านต่างก็พยายามมองปรากฏการณ์ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบใหม่โดยพวกเขาได้กล่าวถึงขบวนการเคลื่อนไหวด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อมุมมองการศึกษาแนวคิดการระดมขบวนการทางสังคมที่รวมตัวกันจากปัญหาความคับข้องใจ (grievance) จนทำให้เกิดการกระทำรวมหมู่ (collective action) ซึ่งการเคลื่อนไหวจะสำเร็จได้จำเป็นต้องมีทรัพยากรด้านเงิน แรงงาน และความเป็นหนึ่งเดียวเพราะกลุ่มเคลื่อนไหวคือผู้ถูกกีดกันออกจากกลุ่มต่อสู้นอกเขตทางการเมือง (excluded group) โดยใช้ยุทธวิธีขัดขวางระบบการเมืองปกติ (disruptive tactics) จากการระดมมวลชนและระดมผู้สนับสนุนด้วยวิธีการชุมนุมและประท้วงหรือการสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันภายในขบวนการ (McCarthy, & Zald, 1977, pp. 1212-1241) ในบางครั้งการใช้ยุทธวิธีขัดขวางระบบการเมืองปกติอาจนำมาสู่ผลดีหรือผลเสียต่อการชุมนุมอย่างหลายๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

ในทางกลับกัน Sidney Tarrow (1998, pp. 77-81) ได้อธิบายว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองจะประสบความสำเร็จได้นั้นไม่เพียงแต่ใช้การระดมทรัพยากรคนหรือเงินเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น แต่โครงสร้างทางการเมืองย่อมเป็นใบเบิกทางสำคัญเช่นเดียวกันที่กลุ่มเคลื่อนไหวสามารถบรรลุข้อเรียกร้องได้อย่างดีหากโอกาสทางการเมืองเปิดย่อมส่งผลต่อการขยายสิทธิทางการเมืองให้มีแนวร่วมอย่างเป็นทางการซึ่งการมีแนวร่วมจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลคือแรงสนับสนุนหรือผู้เป็นตัวแทนในการเจรจารวมไปช่วยป้องกันการปราบปราม การปกครองจากรัฐเผด็จการส่วนรัฐประชาธิปไตยเองก็เปิดโอกาสให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวอย่างเน่เนอน แม้ว่าเกิดความขัดแย้งภายในกลุ่มแนวร่วมของกลุ่มชนชั้นนำแต่ผู้สูญเสียอำนาจมักกลับมาให้การสนับสนุนขบวนการเคลื่อนไหวได้ง่ายขึ้น

อย่างนั้นไม่ได้มีเพียงแค่นักวิชาการ Tarrow ที่กล่าวถึงยุทธวิธีการเคลื่อนไหวโดยใช้กลุ่มชนชั้นนำเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนทางการเมือง ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองเกิดขึ้นได้อีกหลากหลายมุมมองพร้อมกันเพื่อสร้างผลสะท้อนให้แก่ขบวนการเคลื่อนไหวซึ่งมุมมองของ Charl Tilly (1977, pp. 53-55) มองว่ายุทธวิธีเหล่านี้เป็นเครื่องมือหลักช่วยขับเคลื่อนผ่านกลยุทธ์ของผู้เรียกร้องภายในขบวนการได้

เป็นอย่างดี ซึ่งเขานำเสนอไว้สามยุทธวิธี ได้แก่ 1) ยุทธวิธีการขัดขวางทำลายระบบการเมืองปกติ เช่น การอารยะขัดขืน (civil disobedience) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมายไร้ความชอบธรรมเพื่อดึงดูดคนในสังคมให้เข้าร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหว หรือ บอยคอต (boycott) เป็นวิธีการขัดขวางผลประโยชน์ โดยทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคมแต่ไม่ถือว่าละเมิดต่อหลักกฎหมาย และการนั่งประท้วง (sit-ins) นั่งประท้วงเพื่อต่อต้านฝ่ายตรงข้ามในเขตพื้นที่หวงห้ามนั้นเนื่องด้วยกลุ่มเคลื่อนไหวไม่ได้สรรพกำลังหรืออำนาจมากพอต่อต้านฝ่ายตรงข้าม 2) ยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง คือ วิธีการโจมตีอย่างรุนแรงจนนำมาสู่ความบาดเจ็บเสียหายต่อบุคคลและทรัพย์สินโดยมีวิธีการเคลื่อนไหวนี้แตกต่างจากยุทธวิธีอื่นเนื่องจากเป็นวิธีการที่สังคมภายนอกไม่ยอมรับและไร้ระเบียบ 3) ยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติ ยุทธวิธีนี้อยู่ในระดับการยอมรับภายใต้ระบบการปกครองแบบสังคมประชาธิปไตยผ่านวิธีการงดใช้ความรุนแรง ด้วยการหันมาเจรจาต่อรองหรือเดินขบวน ล็อบบี้ตัวแทนพรรคการเมืองซึ่งเป็นยุทธวิธีการต่อสู้อย่างสันติ

จากการถอดบทเรียนผ่านมุมมองยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของ Tilly ทำให้คณะผู้เขียนรู้สึกสะท้อนแนวคิดเรื่องยุทธวิธีการต่อสู้ต่อรองทางอำนาจหรือยุทธวิธีการกดดันพรรคการเมืองแต่การเรียกร้องนั้นต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบ กติกาของสถาบันทางการเมืองเช่นเดียวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทยหลายๆ กลุ่มได้หยิบยกยุทธวิธีการเคลื่อนไหวตามระบบช่องทางการเมืองปกติแม้สุดท้ายข้อเสนอในการเรียกร้องมีความแข็งข้อและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเคลื่อนไหวได้อย่างทันท่วงทีก็ตาม แต่ปัจจุบันปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทยโดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่เข้าใจสถานการณ์ทางการเมืองและปรับเปลี่ยนรูปแบบยุทธวิธีการเคลื่อนไหวให้สังคมมีการยอมรับและหันกลับมาทำความเข้าใจระบบโครงสร้างการเมืองที่เป็นต้นตอปัญหาสำคัญด้วยยุทธวิธีการระดมมวลชนทั้งแนวร่วมผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยได้มากยิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Gemma Edwards (2014, pp. 63-69) เขาเสนอความคิดในลักษณะองค์การเคลื่อนไหวคือ กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการซึ่งอยู่ในความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจนส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างสมาชิกในกลุ่มเคลื่อนไหวอื่นผ่านการระดมพลจากสื่อมวลชนเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ความคิดเห็นสาธารณะ” (public opinion) และการกระจายข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ (media) มีส่วนกระตุ้นช่วยผลักดันให้ขบวนการเคลื่อนไหวกระพือขึ้น โดยการใช้เสียงของสาธารณชนช่วยปกป้องปัญหาการเผชิญหน้ากับกลุ่มต่อต้าน (counter-movement) ฉะนั้นการรวมตัวของเครือข่ายในความสัมพันธ์ไม่เป็นทางการระหว่างกลุ่มบุคคล สมาคม หรือองค์กร มักมีปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองและวัฒนธรรมบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ร่วมกันทำให้การแลกเปลี่ยนระหว่างองค์การขบวนการเคลื่อนไหวได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเคลื่อนไหวอื่นตามมาด้วย หากกลุ่มเคลื่อนไหวใดไม่ได้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวแต่ยังคงมีความสัมพันธ์แบบทางการ

ภายในขบวนการเคลื่อนไหวระหว่างบุคคลกลุ่มอื่นแฝงอย่างทับซ้อนระหว่างกันโดย Edwards กล่าวว่าเครือข่ายทางสังคมเหล่านี้ล้วนดำรงอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว ขบวนการเคลื่อนไหวทุกกลุ่มล้วนเป็นพันธมิตรระหว่างองค์กรขบวนการเคลื่อนไหว

รวมไปถึงนักวิชาการไทยก็ได้ให้ความหมาย “ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว” หมายถึง การสร้างกรอบนิยามปัญหา (framing process) ที่เกิดขึ้นรวมไปถึงสาเหตุของปัญหาและความมีเหตุผลของปัญหาความเดือดร้อนภายในสังคมเพื่อให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อระดมมวลชนสาธารณะร่วมกันโดยใช้ยุทธวิธีการทางความคิด ผ่านมิติของความหมายทางอุดมการณ์ ความเชื่อทางการปลูกฝังความคิด จิตสำนึกเพื่อให้ประชาชนได้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเป็นผู้เห็นอกเห็นใจต่อปัญหาและยังมียุทธวิธีเพื่อหากรอบแนวทางออกของปัญหาในการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวอาจทำให้สามารถแทรกซึมแนวคิดผ่านพื้นที่สาธารณะทางสังคมได้เป็นอย่างดีแม้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวจะหยุดนิ่งหรือตายตัวตามสภาวการณ์การเมืองไม่เอื้อขณะการเคลื่อนไหวการเมืองก็ตาม (เอกพลณัฐ ญัฐพัชร์นันท์, 2556, หน้า 181-204)

เช่นเดียวกับงานวิจัยของกมลวรรณ ทับทิมทอง (2566) ศึกษาเรื่อง ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์: ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก” ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษายุทธวิธีการต่อสู้ของกลุ่มคนรุ่นใหม่อย่างใกล้ชิดกับบทความชิ้นนี้อย่างมาก และเจอข้อค้นพบคือ ทั้งสองกลุ่มเคลื่อนไหวออนไลน์เหมือนกันแต่กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะมีความแตกต่างกันโดยการเคลื่อนไหวออนไลน์จะมีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ที่ออกมารวมตัวกันชุมนุมเคลื่อนไหว เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากเวทีเสวนา การจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ การจัดนิทรรศการรำลึกถึงผู้เสียสละจากการเคลื่อนไหวในอดีต การจัดมินิคอนเสิร์ตเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ เพราะฉะนั้นการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้เคลื่อนไหวถือว่าเป็นนวัตกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วยเคลื่อนไหวกรอบกับสถานการณ์โควิด 19 ในประเทศไทยและลดการใช้ต้นทุนและทรัพยากรในการเคลื่อนไหวอีกด้วย งานวิจัยชิ้นนี้ยังพบอีกว่าขบวนการ The Umbrella Movement กับ คณะประชาชนปลดแอก ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในการสร้างยุทธวิธีดึงมวลชนให้สนใจและติดตามขบวนการเคลื่อนไหวด้วยการต่อสู้อย่างสันติวิธี

ทั้งนี้ จากที่กล่าวมาข้างต้นจะได้สรุปความหมายเกี่ยวกับยุทธวิธีต่อสู้หลายความคิดจากนักวิชาการตะวันตกและนักวิชาการไทยถึงยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองอย่างเป็นระบบแบบแผนและมีความจำเพาะเจาะจง เช่น ยุทธวิธีการต่อสู้ท้าทายระบบการเมืองปกติ ยุทธวิธีการสร้างเครือข่ายสังคม ยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง และยุทธวิธีการใช้ช่องทางการเมืองปกติ ยุทธวิธีการกำหนดกรอบโครงปัญหา และยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้เนื้อหาสาระที่ชวนผู้อ่านบทความได้ทราบถึงการแบ่งแยกประเภทยุทธวิธีการเคลื่อนไหวที่คณะผู้เขียนค้นคว้าผ่านทางหนังสือ ตำรา บทความวิจัย บทความวิชาการ และข่าวสารเว็บไซต์ ในการนำมาวิเคราะห์หรือเรียงพัฒนาการยุทธวิธีเคลื่อนไหวทางการเมือง

เมืองตั้งแต่อดีตจนถึงยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันอันเป็นโจทย์คำถามที่สำคัญ และเป็นข้อสงสัยของคณะผู้เขียนบทความจนนำมาสู่การแสวงหาองค์ความรู้ต่างๆ ดังนี้

1. พัฒนาการยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย ย้อนกลับไปเมื่ออดีตก่อนหน้านั้นกับเหตุการณ์ปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475 โดยบทความชิ้นนี้ได้ทางประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยเหตุการณ์ที่พลิกโฉมรูปแบบการปกครองโดยกลุ่มนักศึกษาหัวก้าวหน้าไม่เคยเลือนลางจากความทรงจำบนหน้าประวัติศาสตร์ประเทศไทย รวมถึงเป็นสารตั้งต้นให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ทุกรุ่นสืบทอดเจตนารมณ์จากรุ่นสู่รุ่น ด้วยเหตุผลประการนี้ คณะผู้เขียนจึงศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกใช้อุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ไทยเพียงบางกลุ่มจากช่วงเวลาสำคัญ เนื่องจากเน้นศึกษาประเด็นสำคัญโดยตรงกับกลุ่มเป้าหมายและยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ คณะผู้เขียนมิได้มีเจตนาละเลยขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองกลุ่มอื่นๆ ในทุกเหตุการณ์ยังคงเป็นการเรียกร้องที่มีคุณค่าและไม่เคยพราเลือนจากความรู้สึกนึกคิดของคณะผู้เขียนแต่อย่างใด

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชน 14 ตุลาคม 2516 ประวัติศาสตร์ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองตั้งแต่อดีตล้วนเป็นเหตุการณ์ปลุกระดมความตื่นตัวของกลุ่มคนรุ่นใหม่และนักศึกษาโดยคณะผู้เขียนเริ่มต้นทำความรู้จักกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยบทบาทนักศึกษาในช่วงเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 โดยมีผู้จุดประกายการเคลื่อนไหวคือ “ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย” (ศ.น.ท.) ส่งผลให้เกิดองค์กรนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและโรงเรียน อาชีวะต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อออกมาเรียกร้องรัฐธรรมนูญร่วมกัน ในขณะนั้นกลุ่มนักศึกษาเองก็เลือกวิธีการเคลื่อนไหวอย่างสันติวิธีผ่านช่องทางการเมืองปกติด้วยการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องสิทธิเสรีภาพภายใต้รูปแบบการปกครองประชาธิปไตยเมื่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีมติให้เลื่อนการสอบและปล่อยตัวนักศึกษาที่เป็นแกนนำเคลื่อนไหวเรียกร้องรัฐธรรมนูญ 13 คนจึงสร้างความไม่พอใจให้แก่ผู้ร่วมขบวนการอย่างมากทำให้พวกเขาตัดสินใจใช้อุทธวิธีต่อสู้แบบอหิงสา เช่น การประท้วงทั้งกลางวันและกลางคืน

กระทั่งนำไปสู่ยุทธวิธีรุนแรงที่โดยนักเรียนมัธยมและนักเรียนอาชีวะจากวิทยาลัยและสถาบันในกรุงเทพฯ กับต่างจังหวัดส่งตัวแทนขึ้นมาประกาศงดสอบ งดเรียนรวมถึงร่วมต่อสู้สลับกับการประท้วงชุมนุม อภิปราย มีการร้องเพลง การแสดงละคร การอ่านบทกวีดำเนินทั้งคืน ภายหลังจากเหตุการณ์เรียกร้องครั้งนั้นส่งผลสะท้อนให้มิแน่วร่วมนักศึกษาเชียงใหม่ ศูนย์นิสิตนักศึกษาภาคใต้ ศูนย์นักเรียนนักศึกษาโคราช โดยการสร้างยุทธวิธีการเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยมแบบประชาธิปไตยให้นำไปสู่ขบวนการนักศึกษาต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยไปสู่เป้าหมายอื่นมากขึ้น (จารุวัฒน์ เกียรติวรรณ, 2549, หน้า 219-224)

2. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ 6 ตุลาคม 2519 ย้อนรอยเหตุการณ์เคลื่อนไหวในอดีตวันที่ 6 ตุลาคมเป็นวันที่สูญเสียไม่ต่างจากเหตุการณ์ 14 ตุลาถือว่าเป็นเรื่องราวต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน

และเป็นความซับซ้อนใจของประชาชนเกี่ยวกับบุคคลที่สังคมคิดเห็นว่าเป็นผู้บงการเหตุการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมาผสานกับการเฟื่องฟูของอุดมการณ์สังคมนิยมจากกลุ่มขบวนการต่อสู้ของกรรมกร กลุ่มชาวนา และขบวนการเคลื่อนไหวกลุ่มอื่นๆ ต่อจากนั้นกลุ่มของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตัดสินใจรวมพลังให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัยงดสอบ เพื่อร่วมการประท้วงขับไล่จอมพลถนอม กลุ่มชมรมนาฏศิลป์และการละครในมหาวิทยาลัยเองก็ได้จัดการแสดงละครเรียกร้องให้นักศึกษามีจิตสำนึกในการเข้าร่วมการต่อสู้เพื่อสะท้อนภาพไฟฟ้าที่ถูกสังหารจังหวัดนครปฐม กระทั่งการรณรงค์ประสบผลสำเร็จจนทำให้มหาวิทยาลัยต้องประกาศเลื่อนการสอบออกไปอย่างไม่มีกำหนด ในอีกทางรัฐได้ใช้วิธีความรุนแรงจัดการกับกลุ่มนักศึกษาด้วยการจัดตั้งองค์กรฝ่ายขวาเพื่อต่อต้านขบวนการนักศึกษา วิธีปิดล้อม ใส่ร้ายป้ายสี และโฆษณาทำลายภาพลักษณ์ การจัดตั้งกลุ่มกระหังแดง และอีกหลายกลุ่มเพื่อให้ร่วมกันในการทำลายขบวนการนักศึกษา (ใจ อึ้งอาภรณ์ และคณะ, 2544, หน้า 63-166)

เห็นได้ว่า ยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการนักศึกษาไม่ต่างกับเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคมแต่กลับเป็นได้รับผลด้วยความสูญเสียอย่างมหันต์ ภายหลังเหตุการณ์ส่งผลให้ขบวนการเคลื่อนไหวโดยกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เติบโตและเกิดคำถามตามมาถึงกลุ่มต่อสู้โดยขบวนการนักศึกษาจางหายไปได้อย่างไร

3. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวขบวนการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย โดยการทำงานเพื่อต่อสู้กับการเมืองหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จึงทำให้องค์กรนักศึกษานี้ดำเนินขบวนการเคลื่อนไหวผ่านกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะ จากนั้นกลุ่มสหพันธ์นักศึกษาเกิดขึ้นภายหลังเมื่อปี พ.ศ.2527-2540 จากเหตุการณ์นองเลือดในอดีตเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516-2519 กินเวลาหลายปีทำให้ความตื่นตัวทางการเมืองลดลงมากกว่าครั้งที่นักศึกษาทุกคนเดือนตุลาเป็นหัวหอกของการเคลื่อนไหว แม้ในมิติความเป็นผู้นำทางการเมืองอาจมีไม่เพียงพอเท่าในอดีต กลุ่มสนท.ก็มีความพยายามออกมาเคลื่อนไหวและอยู่เป็นแนวร่วมกับองค์กรเคลื่อนไหวอื่นที่มีกระแสแนวร่วมมวลชนล้นหลามถึงเป็นเพียงกลุ่มเคลื่อนไหวขนาดเล็กแต่ก็พอสานต่ออุดมการณ์ของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวกลุ่มคนเดือนตุลาได้พอสมควร กลุ่มจึงเลือกใช้ยุทธวิธีที่ไม่มีความรุนแรงมีการออกแบบการเคลื่อนไหวในลักษณะความรุนแรงและเน้นความเร็วควบคู่กัน เช่น ถือป้ายผ้า เผาหุ่น วางหรีด แกล้งการณ์ กิจกรรมรณรงค์ การจัดประชุม สัมมนา เป็นต้น ยุทธวิธีเหล่านี้ทำให้กลุ่มสามารถแย่งชิงพื้นที่สื่อมวลชนในการนำเสนอประเด็นความคิดเห็นต่อสาธารณะในการเรียกร้องปัญหาของตนเอง (อุเชนทร์ เชียงแสน, 2561, หน้า 145-147)

หลังจากเหตุการณ์เคลื่อนไหวนองเลือด เมื่อเข้าสู่เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ในช่วงสี่สัปดาห์ทางการเมืองมีตัวแสดงใหม่ เช่น กลุ่ม NGOs หรือกลุ่มปฏิบัติการเมือง เริ่มเติบโตมากขึ้นและเข้าไปมีส่วนร่วมของนักศึกษาในฐานะพันธมิตรทางการเมือง และนักศึกษาเป็นเพียงแค่เครื่องมือทางการเมืองโดยเป็นตัวละครหลักที่มีบทบาทนำในขบวนการเพียงเท่านั้น ด้วยโครงสร้างทางการเมืองเปิดกว้างทำให้กลุ่มคนชนชั้นกลางเกี่ยวข้องกับการเมืองที่มีความซับซ้อนกว่าเดิมจึงส่งผลต่อรูปแบบการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง

ไปค่อนข้างมาก (Prachathai Online, 2016) คณะผู้เขียนจึงนำผู้อ่านเข้าถึงแก่นแกนสาระในการเลือกสรร ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่รุ่นใหม่ในสังคมไทย

4. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย ปรากฏการณ์ข้างต้นเกี่ยวข้องกับ การสร้างพลังมวลชนในการเคลื่อนไหวจากกลุ่มคนรุ่นเก่าโดยตรงเพื่อพัฒนาอุดมการณ์ตามกระแสนทางความคิดแบบคนรุ่นใหม่ประชาธิปไตย เหนือสิ่งอื่นใดจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลคณะผู้เขียนมีข้อค้นพบว่า พัฒนาการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่รุ่นใหม่มีความแตกต่างจากอดีตค่อนข้างมากในแง่ของความเข้มแข็งขององค์กรภายในขบวนการ ในอดีตกลุ่มคนรุ่นใหม่ นักศึกษาเคลื่อนไหวอย่างเป็นองค์กร และมีการทำงานแบบทางการอย่างเข้มข้นรวมถึงเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมแบบเสรีนิยมแต่สิ่งที่ยังคงหลงเหลือทรงคุณค่าให้แก่คนรุ่นหลังคือ “เพื่อนพ้องอุดมการณ์” ยังไม่จางหาย ด้วยเหตุผลประการนี้ คณะผู้เขียนได้สืบค้นขบวนการเคลื่อนไหวแบบใหม่ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ปัจจุบันที่มีเป้าหมายต่างกันโดยเน้นศึกษาทำความเข้าใจด้านยุทธวิธีการเคลื่อนไหวในบรรยากาศทางการเมืองที่มีความคลุมเครือสูง รวมไปถึงเงื่อนไขทางเศรษฐกิจจนเกิดภาวะตึงเครียด เศรษฐกิจฝืดเคือง และการศึกษาไทยมุ่งเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีมากกว่าการปลูกฝังจิตสำนึกทางความคิดแบบระบอบคอมมิวนิสต์อย่างในอดีตเมื่อเกิดปัจจัยหลายมุมมอง

ขณะเดียวกันเพียงแค่วิธีศึกษาทางทฤษฎีคงไม่เพียงพอต่อการอธิบายยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่อย่างทั่วถึง หากแต่จะทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งกับประเด็นการศึกษาครั้งนี้ ยังพบงานศึกษาเรื่อง “ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่: จุดยืนประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคต” โดยผู้ศึกษาทำการสรุปถึงการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่เพื่อโลกประชาธิปไตยอย่างถึงรากถึงโคนไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปิดประตูไปสู่โลกภายนอกหรือสังคมสาธารณะตลอดจนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นการต่อสู้เพื่อส่งเสริมการเป็นพลเมืองที่มีต้นแบบการพัฒนาประชาธิปไตย ฉะนั้นกลุ่มคนรุ่นใหม่จึงเป็นตัวแปรสำคัญเพื่อผลักดันการสร้างสังคมหรือการเมืองแบบใหม่เพื่อก้าวข้ามผ่านการเมืองรุ่นเก่าโดยการสร้างพื้นที่ของตนเองให้กว้างขวางมากกว่าการต่อสู้โดยใช้ระบบผู้แทนเพื่อหาหรือแต่เป็นการต่อสู้ทุกเพศ ทุกชนชั้น ทุกอายุ ร่วมกันกระโดดเข้าสู่พื้นที่แห่งโอกาสในการเคลื่อนไหวอย่างไม่ถูกกีดกัน ถูกข่มขู่ภายใต้อำนาจของใครก็ตาม (ศิริสุตา แสงทอง, 2564, หน้า 287-297)

คณะผู้เขียนจึงขอเลือกศึกษากลุ่มเคลื่อนไหวที่เป็นกระแสสังคมคนรุ่นใหม่และสามารถสร้างแรงกระเพื่อมทางสังคมเพื่อให้เห็นภาพความชัดเจนหลายกลุ่มหลายมุมมองมากยิ่งขึ้น ซึ่งคณะผู้เขียนพยายามค้นหาคำตอบผ่านการศึกษายุทธวิธีขบวนการเคลื่อนไหวกลุ่มคนรุ่นใหม่ ฉะนั้นยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่คนรุ่นใหม่มาพร้อมกับยุคโลกาภิวัตน์ที่มีสื่อสังคมออนไลน์ในการผลิตซ้ำข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วให้ทันต่อกระแสโลกผนวกกับสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองที่มีหลาย

ฝักฝ่ายและขัดแย้งกันอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันจึงไม่อาจขวางกันแรงปะทุที่มาจากฝ่ายค้านและการเรียกร้องความเป็นธรรมจากอีกหลายขบวนการเคลื่อนไหวขึ้นเป็นระลอกๆ แต่มักเคลื่อนไหวด้วยคนละกลุ่มและเป้าหมายแตกต่างกันไป ดังนั้นภาพลักษณ์การเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่จึงดูอ่อนแอบ้างและแตกสลายออกเป็นกลุ่มก้อนทำให้การระดมมวลชนลดน้อยลงอาจเป็นเพราะโครงสร้างทางการเมืองปิดๆ เปิดๆ ไม่สม่ำเสมอ และเศรษฐกิจสังคมย่อมแปรเปลี่ยนตามพลวัต

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนรุ่นเก่าให้ความสนใจกับปัญหาปากท้อง เศรษฐกิจในโครงสร้างส่วนบน ซึ่งเทียบกับคนรุ่นใหม่นั้นกลับมุ่งเน้นไปสู่เป้าหมายปะทุสู่เสรีภาพแบบปัจเจกชนและเป็นขบวนการคนรุ่นใหม่ที่เป็นชนชั้นกลาง เช่น กลุ่มนักเรียน นักศึกษา นักเคลื่อนไหว หรือนักกิจกรรม ที่มีตัวแสดงหลากหลายโดยเริ่มต้นที่กล้าเปลี่ยนแปลงสังคมดั้งเดิมด้วยการสร้างอัตลักษณ์แบบใหม่ ความเข้าใจสังคมแบบใหม่เข้ามาแทนที่สิ่งเก่าจากคนรุ่นเก่า โดยเฉพาะการเลือกต่อสู้ผ่านยุทธวิธีการเคลื่อนไหว เช่น ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวแบบออนไลน์และออนไลน์ควบคู่กันไปด้วย และพยายามชูประเด็นการต่อสู้ส่วนล่าง คือวัฒนธรรม อัตลักษณ์ใหม่ของคนในกลุ่ม ซึ่งมีผลกระทบต่อแนวความคิดของคนรุ่นเก่ากับปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองอย่างมีนัยยะสำคัญ ทั้งนี้ยุทธวิธีทางการเมืองกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงและต่อสู้ทางการเมืองในประเด็นการต่อสู้อย่างประสบความสำเร็จและถูกยอมรับภายใต้ค่านิยมไทย เช่น การแก้ไขกฎหมายโครงการภาครัฐ การแต่งตัวตามเพศสภาพงานรับปริญญามหาวิทยาลัย แฟลชม็อบในมือถือของกลุ่มนักเรียนในกรุงเทพฯ ชูสามนิ้วของเยาวชน เป็นต้น เพื่อจะได้ให้ผู้อ่านได้เห็นยุทธวิธีการเคลื่อนไหวที่สำเร็จโดยการใช้อยุทธวิธีต่างๆ ด้วยเริ่มต้นศึกษากลุ่มเคลื่อนไหว ดังต่อไปนี้

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มดาวดิน กลุ่มดาวดินเป็นกลุ่มที่มีแนวคิดแบบท้องถื่นนิยมโดยการก่อตั้งกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการเมื่อปี พ.ศ.2547 โดยเริ่มต้นกลุ่มขนาดเล็กที่เป็นนักศึกษาอาสาสมัครช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นด้วยการให้ความรู้ด้านกฎหมายเช่น ปัญหาโครงการภาครัฐ ปัญหาสังคม และปัญหานายทุน แม้เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างแต่กลุ่มเคลื่อนไหวดาวดินเลือกให้การต่อสู้เคลื่อนไหวอย่างสันติวิธีในการแก้ปัญหาเนื่องจากเป็นข้อกฎหมายซึ่งต้องมีความแม่นยำในขบวนการโต้กลับ (counter-movement) จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มดาวดินใช้ยุทธวิธีเคลื่อนไหว 1) ยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติ เช่น การประชาสัมพันธ์ หรือการยื่นหนังสือในศาลปกครองตามกระบวนการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ตามสิทธิกฎหมายของชาวบ้านอันพึงมี หรือการคัดค้านทางคืนผืนป่า คัดค้านการตั้งเสาไฟฟ้า คัดค้านโรงงานอุตสาหกรรมหรือการขุดเจาะน้ำมัน ปิโตรเรียม เป็นต้น 2) ยุทธวิธีการขัดขวางทำลายระบบการเมืองปกติ เช่น การอารยะขัดขืน (civil disobedience) หากโอกาสทางการเมืองมีข้อจำกัดกลุ่มเลือกกระทำความผิดเพื่อเรียกร้องความชอบธรรมให้เกิดสำนึกในความยุติธรรมแก่ประชาชนต่อมาคือการบอตคอต (boycott) กลุ่มหลีกเลี่ยงการทำงานกับหน่วยงานเกี่ยวข้องกับภาครัฐ และนักศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่นไม่มีส่วนร่วมในการลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ สุดท้ายใช้วิธีการนั่งประท้วง (sit-in) ใช้วิธีกดดันผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีการแก้ไขปัญหาตามที่เรียกร้อง เช่น การเดินขบวน ประท้วงชุมนุม ล้มเวทีรับฟังความคิดเห็น (EIA) เพื่อให้หน่วยงานทราบปัญหาจากประชาชน 3) ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้ใช้ช่องทางการสื่อสารกับสาธารณะและยุทธวิธีการสร้างเครือข่าย ด้วยสภาพการเมืองไม่เอื้ออำนวย ตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

ดังนั้นการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีของกลุ่มด้วยการใช้โซเชียลมีเดียให้กลุ่มที่ได้รับผลกระทบเข้าร่วมกิจกรรมและรณรงค์ทางโซเชียลมีเดียโดยการโจมตีผ่านเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสารสาธารณะให้ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนผ่านแรงกดดันทางสังคมจนกระทั่งมีกลุ่มสนใจเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เช่น การรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของกลุ่มฮักบ้านเกิดบ้านเมืองเพี้ย จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น และการสร้างเครือข่ายกับผู้มีจิตสำนึกในประเด็นปัญหาและสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมนอกพื้นที่ ดังนั้นกลุ่มดาวดินจึงเผยแพร่ข้อมูลประเด็นปัญหา ในกรณีของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-move) เป็นขบวนการของชาวบ้านหลายพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบในปัญหาที่ดินทำกินเหมือนกันได้รวมตัวเพื่อยกระดับกลุ่มขนาดใหญ่เพื่อต่อต้านภาครัฐ ข้อดีของการเผยแพร่ข่าวสารทางโซเชียลมีเดียยังเป็นกระบอกเสียงสำคัญให้ผู้มีอำนาจหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามาตรวจสอบข้อเท็จจริงอีกด้วย (โชติกา พรหมเพิก และอจิรภาส เพียรชุกทด, 2562, หน้า 510-521)

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่ม Young Pride Club กลุ่มยังไพรด์คลับเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศรุ่นใหม่โดยเริ่มก่อตั้งเป็นกลุ่มขนาดเล็กและมีการรวมตัวกันแบบแนวราบ ประเด็นหลักที่กลุ่มต้องการเคลื่อนไหวคือความเท่าเทียมทางเพศกลุ่มตัดสินใจใช้ยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติเพียงยุทธวิธีเดียว ได้แก่ 1) ยุทธวิธีสร้างการรับรู้ด้วยการประกาศกิจกรรมในเฟซบุ๊ก กิจกรรมเสวนา กิจกรรมเดินขบวนไพรด์พาเหรด การรณรงค์รายชื่อผ่านเว็บไซต์ Chang เพื่อเรียกมวลชนที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมและมีการโพสต์หรือแชร์เนื้อหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิทางเพศ 2) ยุทธวิธีระดมมวลชน กลุ่มได้ขยายแนวร่วมกับกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยอื่นทั้งสี่ภาคในประเทศไทยและร่วมมือกับตัวแทนพรรคการเมืองเพื่อร่วมผลักดันสิทธิขอเรียกร้องทางกฎหมายผ่านแนวคิดอัตลักษณ์ทางเพศจนสามารถขยายเครือข่ายกับองค์กรการเคลื่อนไหวอื่นโดยการพัฒนาแนวคิดสู่ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของกลุ่มผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มพนักงานบริการทางเพศได้อย่างสำเร็จ ช่วงหลังเกิดสถานการณ์โควิด 19 ทำให้การเมืองปิดกลุ่มก็พยายามระดมมวลชนในการเคลื่อนไหวโดยเปลี่ยนยุทธวิธีการเรียกร้องสิทธิทางการเมืองผ่านกิจกรรมสื่อออนไลน์เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องสิทธิอัตลักษณ์ทางเพศและประเด็นสิทธิมนุษยชนอื่นๆ (นิพิพิพัฒน์ เครื่องสนุก, 2566, หน้า 87-101)

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนในสถาบันการศึกษา กลุ่มนักเรียนเหล่านี้ถือว่าเป็นตัวแสดงหลักในการเสริมสร้างแรงกระเพื่อมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านและจุด

ติดความเคลื่อนไหวโดยการขับเคลื่อนทางโซเชียลมีเดียช่วงสถานการณ์โควิด 19 และสภาวะการเมืองปิดล้อมไปด้วยระบอบเผด็จการ รวมไปถึงความคับข้องใจจากการถูกยุบพรรคอนาคตใหม่จึงเกิดการรวมตัวอย่างเป็นทางการของกลุ่มคนรุ่นใหม่ถือเป็นปรากฏการณ์ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนโดยเลือกใช้ยุทธวิธีตามช่องทางระบบการเมืองปกติ เช่น ติดแฮชแท็กทวิตเตอร์ #ไม่เอาระบอบเผด็จการนำไปสู่เชื้อเพลิงที่เรียกว่า “แฟลชม็อบ” การเคลื่อนไหวมีเครือข่ายหลากหลายมากขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมถึงมหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนที่ยังไม่ได้กล่าวถึง และการชุมนุมในโรงเรียนมัธยมหลายแห่งซึ่งติดเทรนทวิตเตอร์เช่นเดียวกัน ยกตัวอย่าง #เผด็จการออกไปประชาธิปไตยจงเจริญ #เรานับไม่จ้อเผด็จการ #กระดุมใหญ่จะไผ่เผด็จการ หมายความว่าพลังทางการเมืองของกลุ่มนักเรียนเป็นกลไกหลักขับเคลื่อนอุดมการณ์ประชาธิปไตยตามแนวทางของกลุ่มตนเองแต่ก็มีเป้าหมายอย่างชัดเจนคือต่อต้านรัฐบาลทหาร (ภิญญพันธุ์ พจนะลาวัณย์, 2565, หน้า 298-300)

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวกลุ่มนักเรียนเลว องค์กรนักศึกษากลุ่มนักเรียนเลวจัดตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ชัดเจนเคลื่อนไหวเรียกร้องนโยบายด้านการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานเพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการออกมาคุ้มครองสิทธินักเรียนจากปัญหาการถูกคุกคามจากหน่วยงานภายในและภายนอก และยกเลิกกฎหรือระเบียบของกระทรวงฯ ที่มีเนื้อหาเป็นการกดขี่นักเรียนและการละเมิดสิทธิมนุษยชน จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนเลวมียุทธวิธีการเคลื่อนไหวคล้ายกับกลุ่มดาวดิน ได้แก่ 1) กิจกรรมขับเคลื่อนปฏิรูปสังคม เช่น ใช้วิธีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ให้กระทรวงยกเลิกการเรียนแบบท่องจำและการแต่งกายของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศรวมถึงเรียกร้องให้ยกเลิกแบบเรียนสุขศึกษาที่มีเนื้อส่อเสียดในเรื่องเพศอย่างไม่เหมาะสม / กิจกรรมเป่านกหวีดไล่รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการด้วยการติดแฮทแท็ก “ให้มันจบที่รุ่นเรา” / กิจกรรมแขวนชุดนักเรียนไว้ที่ประตูกระทรวงศึกษาธิการด้วยการเคลื่อนไหวเรื่อง “ชุดนักเรียนไม่ปลอดภัย” เช่น การถูกละเมิดและล่วงเกินทางเพศได้ง่ายแทนที่จะสอนเด็กว่าแต่งตัวอย่างไรให้ปลอดภัย หรือชุดนักเรียนกำหนดเพศสภาพถือเป็นการจำกัดสิทธิทางเพศ / การสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิพื้นฐาน โดยนำแจกหนังสือคู่มือเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเมื่อโดนผู้มีอำนาจมากกว่าละเมิด และแนะนำวิธีการร้องเรียน 2) ยุทธวิธีการขัดขวางทำลายระบบการเมืองปกติ เช่น จัดกิจกรรมเรียนออนไลน์เราจะตายกันหมด โดยแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เรียกร้องให้เด็กนักเรียนทั่วประเทศหยุดเรียนออนไลน์หนึ่งอาทิตย์และให้รัฐบาลนำวัคซีนเข้ามาโดยเร็วเพื่อให้เด็กนักเรียนกลับมาเรียนได้ตามปกติ ใช้วิธีการชักชวนให้ไม่เข้าเรียน และเปลี่ยนรูปโปรไฟล์หรือภาพพื้นหลังเป็นข้อเรียกร้องเช็กชื่อแล้วออกจากห้องเรียนออนไลน์ทั้งหมด / จัดการปราศรัยด้วยการร้องเพลงแจวเรือแสดงถึงการใช้เสียงอยู่ท่ามกลางสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งเป็นข้อห้ามฐานฝ่าฝืนพระราชกำหนด (พ.ร.ก.) การบริหารราชการตามสถานการณ์ฉุกเฉินกระทั่งถูกจับทำให้เยาวชนทำลายรัฐและมองว่าการชุมนุมคือเสรีภาพฉะนั้นกระบวนการทางกฎหมายควรให้ความยุติธรรมแก่พวกเขา (วุฒิเมศร์ ไกรจริยาเวทย์, 2564)

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนปลดแอก (Free Youth) ในส่วนการก่อตั้งคณะเยาวชนปลดแอกมาจากรวมกลุ่มของคนรุ่นใหม่ โดยการค้นคว้าผลงานวิจัยได้ข้อมูลว่ากลุ่มเคลื่อนไหวมีทั้งเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน ซึ่งคล้ายคลึงกับกลุ่มเคลื่อนไหว The Umbrella Movement ประเทศฮ่องกงในบางประเด็นและต้องการออกมาเรียกร้องการบริหารงานภาครัฐที่มีความล้มเหลวกระทั่งรวมกลุ่มที่ในการสร้างภาคีเครือข่ายและการประสานงานกันอย่างไม่เป็นทางการแม้เป็นการหลวมตัวกันอย่างไม่หลวมๆ ไม่มีแกนนำของกลุ่มผ่านสื่อออนไลน์แต่สามารถผนึกกำลังกันได้อย่างประสบผลสำเร็จ ยุทธวิธีการระดมมวลชนในโซเชียลมีเดียเพื่อแจ้งข่าวสารการเคลื่อนไหวแบบเรียลไทม์อีกทั้งใช้สื่อในการนัดหมาย พื้นที่การชุมนุมมีการใช้ข้อความในการเคลื่อนไหวที่มีคำศัพท์เฉพาะ การเขียนป้ายประกาศต่างๆ / การเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ เช่น การใช้แฟลชม็อบ การใช้สัญลักษณ์มือชูสามนิ้วเพื่อแสดงออกถึงเสรีภาพ เมื่อต้องการเคลื่อนไหวกลุ่มรวมตัวกันผ่านการนัดหมายหลังเวลาเลิกงานโดยการชุมนุมอย่างสันติ ส่วนมากมักเลือกใช้สถานที่สาธารณะหรือสถานที่สำคัญในการรวมตัวบ่อยครั้งถูกขบวนการฝ่ายรัฐได้กลับกลุ่มเคลื่อนไหวยังคงดำเนินกิจกรรมต่อยอดด้วยใช้ยุทธวิธีทำลายระบบการเมืองปกติโดยวิธีการใช้รุมเข้ามาป้องกันรถแก๊สน้ำตา และป้องกันรถน้ำแรงดันสูงของรัฐ เป็นต้น (กมลวรรณ ทับทิมทอง และวีระ หวังสัจจะโชค, 2566, หน้า 1-17)

สรุปได้ว่า บทความวิชาการชิ้นนี้ได้ตอบคำถามในการค้นคว้าข้อเท็จจริงตามหลักวิชาการและได้คำตอบจากสิ่งที่ต้องการตอบคำถามในเรื่องของยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ซึ่งพบข้อแตกต่างจากขบวนการเคลื่อนไหวรุ่นเก่าในประเด็นภาวะผู้นำเพราะผู้นำขบวนการเข้มแข็งหรือคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจกับเรื่องที่ตนเองได้รับผลกระทบและมีความเป็นเอกเทศสูงในข้อเรียกร้องกลุ่มตนเอง ในอีกทางหนึ่งขบวนการเคลื่อนไหวอย่างไม่เป็นทางการก่อเกิดผลดีในการขยายแนวร่วมพันธมิตรเพื่อระดมมวลชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งโดยตรงกับโดยอ้อมผ่านการสร้างยุทธวิธีสร้างการรับรู้หรือสร้างเครือข่ายสาธารณะให้เป็นสื่อกลางในการช่วยผลักดันข้อมูลข่าวสารและเป็นกระบอกเสียงคอยสร้างแรงสนับสนุนไปยังผู้มีอำนาจอีกทั้งยังช่วยป้องกันขบวนการโต้กลับ (counter-movement) จากกลุ่มเคลื่อนไหวอื่นหรือชนชั้นนำที่เสียผลประโยชน์ ในอีกปัจจัยนั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยว่าสื่อมีอิทธิพลอย่างยิ่งยวดในการเชื่อมโยงขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ เรามักพบเห็นขบวนการเคลื่อนไหวเริ่มมีมากยิ่งขึ้นทั้งพื้นที่ออนไลน์และพื้นที่ออฟไลน์และได้นำยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยการระดมทรัพยากรต่างๆ แม้ประเทศไทยอยู่ภายใต้โครงสร้างโอกาสทางการเมืองปิดแต่ขบวนการเคลื่อนไหวหลายๆ กลุ่มและสามารถเป็นกระบอกเสียงสำคัญในบทบาท ผู้ร่วมเครือข่ายกับกลุ่มเคลื่อนไหวอื่นจนกระทั่งผลักดันข้อเรียกร้องได้อย่างประสบผลสำเร็จ

3. สรุป

คณะผู้เขียนได้ทำการศึกษาบทความวิชาการชิ้นนี้ โดยตั้งใจนำเสนอผ่านแหล่งข้อมูลที่มีข้อเท็จจริงในหนังสือ บทความวิชาการ บทความวิจัย และข่าวสารทางเว็บไซต์ที่มีความน่าเชื่อถือในเรื่องแนวคิด ทฤษฎี งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องความหมายหรือประเภทของยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่างๆ จากนักวิชาการไทยและนักวิชาการตะวันตกเพื่อนำแนวคิดทั้งหลายมาอภิปรายผลเปรียบเทียบกับพัฒนาการยุทธวิธีการต่อสู้ของกลุ่มคนรุ่นเก่าและกลุ่มคนรุ่นใหม่เกิดข้อแตกต่างอย่างไร โดยคณะผู้เขียนเริ่มต้นศึกษาพัฒนาการยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นเก่าในประเทศไทย ได้แก่ ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชน 14 ตุลาคม 2516 ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ 6 ตุลาคม 2519 และ ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวขบวนการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย จากนั้นจึงเลือกนำเสนอยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ได้กล่าวถึงยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่สามารถประสบความสำเร็จในเชิงบริบทเศรษฐกิจ สังคม การเมืองถดถอยลง เช่น ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มดาวดิน ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่ม Young Pride Club ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนเลว ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียนในสถาบันการศึกษา และ ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนปลดแอก (Free Youth) พร้อมทั้งบทสรุปเพิ่มเติมองค์ความรู้ใหม่และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการศึกษายุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองให้เกิดความเข้มข้นในทางวิชาการต่อไป

จากการนำเสนอเรื่องราวทางวิชาการดังกล่าวเพื่อเป็นคำแนะนำให้ผู้อ่านได้ศึกษาค้นคว้ายุทธวิธีการของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในอนาคตมีแนวโน้มที่มีรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวขนาดใหญ่ผนึกรวมกันเป็นปีกแผ่นเพื่อปลุกฝังประชาธิปไตยอย่างเต็มไปดได้อย่างดี อีกหนึ่งข้อสังเกตภายใต้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่นั้นเห็นผลลัพธ์ที่จะสามารถผลักดันข้อเรียกร้องสู่กฎหมายอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถสร้างผลสะท้อนแก่ผู้ร่วมอุดมการณ์หรือผู้มีอิทธิพล ยกตัวอย่างเช่น การใช้ยุทธวิธีการสื่อสารสาธารณะ ยุทธวิธีการสร้างการรับรู้โดยลงพื้นที่ออนไลน์ ชูป้าย แสดงภาพประวัติศาสตร์การเมือง ยุทธวิธีการลงชื่อทางกฎหมาย ยุทธวิธีการร้องเพลงที่มีความหมายทางการเมือง ยุทธวิธีการลงชื่อผ่านสื่อออนไลน์ การไลฟ์สด เวทีเสวนาออนไลน์ เป็นต้น

หากกล่าวว่ายุทธวิธีการทางการเมืองเหล่านี้บ่งบอกถึงการท้าทายเชิงอำนาจ เชิงสัญลักษณ์ ซึ่งมีนัยยะความสำคัญทางการเมืองอย่างชัดเจนและถูกนำไปใช้เคลื่อนไหวทางการเมืองในอนาคตอย่างแน่นอน ด้วยการปรับเปลี่ยนข้อเรียกร้องจากเวทีรัฐมุ่งหน้าเข้าหาเวทีของมวลชนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการตื่นตัวของกลุ่มคนรุ่นใหม่อาจส่งผลดีไปสู่การเมืองระดับชาติอย่างแท้จริง แม้อยู่ในสถานะการเมืองที่สับสนอึมครึมก็มีโอกาสที่คนรุ่นใหม่สร้างสังคมในแบบฉบับของตนเอง ในยุทธวิธีที่สามารถให้คนทั้งโลกสื่อสารหรือรวมตัวรับรู้ในสิ่งที่ต้องการเรียกร้องผ่านทางทางการเมืองแบบละมุน (Soft Power) หรือ วัฒนธรรมป๊อป (Pop Culture) แสดงออกมาในรูปแบบของการเสียดสีสังคม ล้อการเมือง ในการกระทำของคนรุ่นเก่าหรือความ

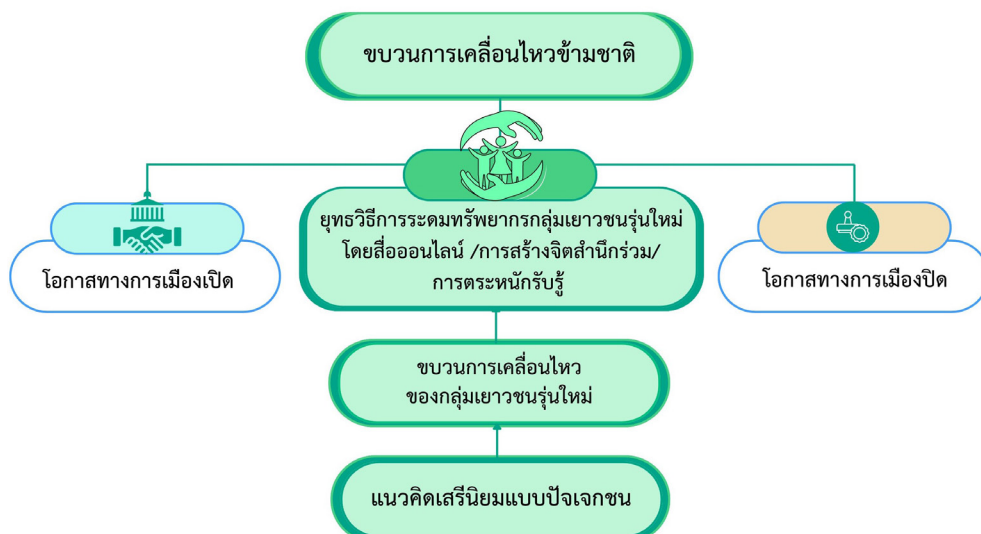

ล้ำสมัยในการเมืองไทยให้สายตาของชาวโลกได้ประจักษ์และเข้าใจต่อบริบททางสังคม เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสธารทางความคิดแบบประชาธิปไตยตามหลักการปกครองที่สามารถเข้าถึงทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชั้น และทุกย่อมหญาของสังคมไทยในอนาคต

4. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การศึกษายุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติมเกี่ยวกับยุทธวิธีทางการเมืองของคนรุ่นใหม่โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมการเมืองแบบมีส่วนร่วมสูง และให้ความสำคัญกับแนวความคิดเสรีนิยมประชาธิปไตยเป็นอย่างมากมารวมตัวกันหลากหลายกลุ่มกระทั้งเป็นการรวมทั้งลักษณะแบบหลวมๆ เป็นขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ แต่ละกลุ่มเคลื่อนไหวมีกลยุทธ์ในการเคลื่อนไหวที่คล้ายคลึงกัน คือ พยายามใช้ยุทธวิธีการระดมทรัพยากรกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างจิตสำนึกร่วม และเพิ่มการตระหนักรู้ต่อสิทธิพึงมีให้แก่ประชาชนตามประเด็นการเรียกร้องถึงแม้ช่วงเวลานั้นเกิดสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวได้ ความพิเศษคือแม้การเมืองเปิดให้สามารถเคลื่อนไหวตามกฎหมายกติกา หรือ การเมืองปิดโดยสภาพการเมืองที่ไม่เอื้อต่อการเคลื่อนไหวก็ตาม

อย่างไรก็ดี กลุ่มคนรุ่นใหม่มักใช้แนวทางข้างต้นเป็นยุทธวิธีทางการเมืองหลักและพบอีกว่าบางประเด็นการเคลื่อนไหวส่งผลสะท้อนเป็นที่จับตามองต่อขบวนการเคลื่อนไหวข้ามชาติอีกด้วย แสดงว่ายุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยวิธีการข้างต้นนี้สามารถระดมทรัพยากรด้านคน ทรัพยากรเงิน และขวัญกำลังใจจากสายตาประชาชนภายนอกได้เป็นอย่างดีกับสภาวะการเมืองที่สั่นคลอนเช่นนี้ คณะผู้เขียนจึงขอสรุปข้อมูลองค์ความรู้ที่ได้รับ สังเคราะห์ในแต่ประเด็นออกมาตามแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ทับทิมทอง และวีระ หวังสัจจะโชค. (2566). การเปรียบเทียบยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์ของขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก”. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 11(1), 1-17.
- _____. (2566). ยุทธวิธีและนวัตกรรมการเคลื่อนไหวด้วยสื่อสังคมออนไลน์: ศึกษาเปรียบเทียบขบวนการเคลื่อนไหว “The Umbrella Movement” กับ “คณะประชาชนปลดแอก”. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จารุวัฒน์ เกียรติวรรณ. (2549). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในไทย*. กรุงเทพฯ: ประชาธิปไตยแรงงาน.
- ใจ อึ้งอาภรณ์ และคณะ. (2544). *อาชญากรรมรัฐในวิกฤตการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการรับข้อมูลและสืบพยานเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519.
- โชติกา พรหมเพิก และอจิรภาส เพียรขุนทด. (2562). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มดาวดิน. การประชุมทางวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 การบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล: กฎหมาย ความเป็นธรรมและการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย, 1-2 พฤศจิกายน 2562*, (หน้า 510-521). ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2540). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่*. กรุงเทพฯ: วิภาษา.
- นิพนพิณณ์ เครื่องสนุก. (2566). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มยังไทร์คลับ จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 6(2), 87-101.
- เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ. (2555). *การเคลื่อนไหวทางสังคมในบริบทของสังคมไทย. วารสารสังคมศาสตร์*, 15(1), 145-151.
- เพ็ญพรรณ อินทปิ่นดี. (2563). *ย้อนอดีต เข้าใจปัจจุบัน ร่วมแก้เพื่ออนาคต: ขบวนการนักศึกษา. เข้าถึงได้จาก* <https://theactive.net/read/20200731/>
- ภิญญพันธ์ พจนะลาวัณย์. (2565). *เครื่องแบบ ทรงผม หน้าเสาชง ไม่เรียว: ประวัติศาสตร์วินัยและการลงทัณฑ์ในโรงเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- วุฒิเมศรี ไกรจริยาเวทย์. (2564). *บทบาทของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม "กลุ่มนักเรียนเลว" ในการผลักดันนโยบายด้านการศึกษา. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริสุดา แสงทอง. (2564). *ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่: จุดยืนประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคต. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์*, 8(2), 287-297.

อุเชนทร์ เชียงแสน. (2561). *การเมืองภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ: มติชน.

เอกพลณัฐ ญัฐพัชรัตน์. (2556). พลวัตภายในแนวการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคม. *วารสารสังคมศาสตร์*, 43(1), 181-204.

Edwards, G. (2014). *Social movements and protest*. New York: Cambridge University Press.

McCarthy, J. & Zald, M. (1977). Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory. *American Journal of Sociology*, 82(6), 1212-1241.

Prachathai Online. (2016). *เปลี่ยนรูปแบบเปลี่ยนวิธีของขบวนการนักศึกษาจาก 2519 ถึง 2559*. เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2016/09/68100>

Tarrow, S. (1998). *Power in Movement Social movement, collective action and politics*. New York: Cambridge University Press.

Tilly, C. (1977). *From Mobilization to Revolution*. New York: University of Michigan.

นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาผ่านกระบวนการ Makerspace^{*}

Innovation in Education Administration based on the Makerspace Process

พัชรภรณ์ ดวงชื่น และอรุณศรี อัครปัญญาร

Patcharaporn Duangchurn and Aroonsri Arckarapunyathorn

มหาวิทยาลัยคริสเตียน

Christian University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: patcharapornnd@christian.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอเกี่ยวกับกระบวนการ Makerspace หรือพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่และเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้เป็นนวัตกรรมด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้ระบบคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งมีองค์ประกอบของการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ การบริหารจัดการ การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม การประเมินผล การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร การจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการบริหารงานแบบบูรณาการในการจัดพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ร่วมกันผลิตนวัตกรรมใหม่ เป็นนวัตกรรมการศึกษาซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการส่งเสริมทักษะนวัตกรรมของผู้เรียน 3 ด้าน คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ด้านความคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา และด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม เพื่อมุ่งหวังการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำและแนวทางการเรียนรู้ที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะนวัตกรรม พัฒนาทักษะการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมในการทำงาน รวมถึงการจัดการเรียนรู้ของครูในรูปแบบใหม่ที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษาผ่านกระบวนการ Makerspace

คำสำคัญ: นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา; กระบวนการ Makerspace

---

^{*}ได้รับบทความ: 19 มิถุนายน 2567; แก้ไขบทความ: 2 สิงหาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 7 สิงหาคม 2567

Received: June 19, 2024; Revised: August 2, 2024; Accepted: August 7, 2024

Abstract

This academic article explores the Makerspace process, a relatively new and significant phenomenon in educational settings. Makerspaces have the potential to revolutionize the administration of educational institutions through innovative methods, enhancing the efficiency of management under the PDCA (Plan-Do-Check-Act) quality system. This system emphasizes participatory teaching, thorough evaluation, and effective knowledge management within the organization. By fostering a collaborative environment where individuals with similar interests can creatively exchange knowledge and work together to produce innovations, Makerspaces serve as a catalyst for educational transformation. The Makerspace process represents an educational innovation aimed at empowering students to construct their own knowledge. It promotes a new approach to teaching, where educators act as facilitators of learning. This innovation in management is designed to enhance students' use of design thinking, fostering skills development and creativity. It specifically aims to improve students' innovation skills in three key areas: innovation skills, communication, and participation. These goals align with the principles of learning by doing and student-centered learning. Educational institutions that adopt the Makerspace process can develop their capacity to enhance innovation skills, communication skills, and teamwork participation. Consequently, the Makerspace process constitutes a novel approach to educational institution management.

Keywords: Innovation in Education Administration; Makerspace Process

1. บทนำ

การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการบริหารการศึกษาทั้งหมด เพราะเป็นระดับที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การศึกษาในหลายๆ ประเทศพัฒนาด้วยนวัตกรรมต่างๆ นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาของประเทศสิงคโปร์ ญี่ปุ่น เกาหลี และประเทศไทย ในบริบทที่มีความแตกต่าง หลากหลายในการสร้าง

ผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปตามเป้าหมายทางการศึกษา นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาที่สำคัญๆ ของประเทศไทย เช่น การบริหารงานวิชาการได้กำหนด มาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาโดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) ผู้เรียนรู้ (Learner Person) 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) และ 3) พลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) ซึ่งเป็นการสร้างคนให้มีคุณภาพการศึกษาที่ดีทุกระดับ พร้อมเผชิญกับความท้าทายของทั้งโลกปัจจุบันและโลกในศตวรรษที่ 21 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้สรุปภาพรวมว่า แนวโน้มที่กระทบการศึกษาไทย คือ ความปั่นป่วนทางเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตมากขึ้น ทำให้การเรียนรู้ในปัจจุบันอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของแรงงานในอนาคต เทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้อย่างมากมาย เกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียน มีช่องทางการศึกษาใหม่มากยิ่งขึ้น ระบบการศึกษานั้นจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนา โดยให้นักเรียนเรียนรู้จากการใช้ประโยชน์ของข้อมูลมากกว่าการท่องจำ นอกจากนี้ ทั้งในประเทศไทยและระดับนานาชาติได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตัวชี้วัดทางการเรียนรู้ เช่น PISA ได้มีการเพิ่มการประเมินใหม่ เช่น ทักษะการแก้ปัญหาในรูปแบบกลุ่ม ในประเทศไทยเองก็ได้มีการเพิ่มการประเมินทักษะศตวรรษที่ 21 ในหลักสูตรแกนกลาง ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะเปลี่ยนจาก standard-based education เป็น competency-based education เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับโลกอนาคต (TDRI, 2023) แนวโน้มของนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความสอดคล้องกันในเรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกในอนาคตในรอบกว่า 20 ปีที่ผ่านมาการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยได้มีความพยายามนำนวัตกรรมเข้ามาประยุกต์ใช้หลายรูปแบบ เช่น การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - based Management) การบริหารโรงเรียนเล็กในโรงเรียนใหญ่ การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น เพื่อให้การเรียนการสอนในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและได้ผลผลิตคือ ผู้เรียนที่มีคุณภาพ สำหรับมาตรฐานการศึกษาของชาติดังกล่าวเน้นเป็นความก้าวหน้าในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติที่เทียบเคียงได้กับหลายประเทศ แต่โจทย์ใหญ่สำหรับประเทศไทยคือ จะนำกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษานี้ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาได้อย่างไร สถานศึกษาควรมีนวัตกรรมการบริหารอย่างไรที่สนับสนุนให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลและเกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, หน้า 2)

รัฐบาลได้จัดทำโมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Thailand 4.0) เพื่อพัฒนาให้ประเทศไทยก้าวไปสู่ประเทศในโลกที่เข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเต็มรูปแบบ โดยปัจจัยหลักที่เป็นแรงผลักดันให้การขับเคลื่อนโมเดลนี้ดำเนินไปในทิศทางที่กำหนด คือ ทรัพยากรมนุษย์ หรือ ประชากรในประเทศไทยทุกคน ดังนั้นประชากรจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อยอมรับวัฒนธรรมการเรียนรู้ชุดใหม่ที่มียุคประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ (1) Unlearn คือ ไม่ยึดติดกับสิ่ง

ที่เรียนรู้มา (2) Relearn คือ นำสิ่งที่เรียนรู้มาปรับเปลี่ยนให้เกิดมุมมองใหม่ๆ และ (3) Learn เรียนรู้ให้สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ซึ่งการพัฒนาประชากรให้มีพฤติกรรมตามองค์ประกอบข้างต้นต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำเทคโนโลยีมาผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมอย่างเหมาะสม เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ (Generative Learning) หรือการจัดการเรียนรู้จากข้อเท็จจริง (Fact-Based) เป็นการเรียนที่เริ่มจากการใช้ความคิด (Idea-Based) (คัทลียา วิลปนนะ, 2565, หน้า 94) Makerspace ถือเป็นเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่และเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญในยุคอุตสาหกรรม 4.0 ที่เป็นแนวโน้มที่ได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก ในฐานะงานอดิเรกและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะบุคคล กล่าวกันว่าเมกเกอร์สเปซที่อยู่นอกบริบทการศึกษาถูกเปรียบเป็น “สวนสนุกทางปัญญา” สำหรับคิดและสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ ช่วยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้ นักการศึกษาที่มองเห็นจุดแข็งของการเรียนรู้แบบเมกเกอร์ จึงนำเอาเมกเกอร์สเปซเข้ามาใช้ในระบบการศึกษา ประยุกต์เป็น “เมกเกอร์สเปซเพื่อการศึกษา” โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ผ่านการตั้งคำถามที่ลึกซึ้งและการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผลลัพธ์ที่ได้คือความสอดคล้องอย่างพอเหมาะพอดีกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาซึ่งก้าวข้ามจากกระบวนการแบบท่องจำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ (Learning by doing) และแนวคิดการเรียนรู้ที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (student-centered learning) ในปัจจุบันการส่งเสริม Makerspace กลายเป็นมาตรการสำคัญทางด้านการศึกษา สำหรับนักการศึกษาที่มองว่าเมกเกอร์สเปซเป็นเรื่องไกลเกินเอื้อมสำหรับนำมาประยุกต์กับโรงเรียน กรณีของโรงเรียนมัธยมศึกษาในนิวยอร์ก (New Milford High School-NMHS) รัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา และการบ่มเพาะยุวชนเมกเกอร์ของโรงเรียนเทาปากิ (Taupaki School) เมืองโอ๊คแลนด์ ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงให้เห็นว่าแนวทางดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้จริงในบริบทโรงเรียนระดับกลางๆ ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีรายได้น้อยปานกลาง และมีนักเรียนที่มีพื้นฐานทางสังคมระดับกลาง (The KOMMON, 2021) สำหรับประเทศไทยโรงเรียนวัดบางพลัด (ป.สุวณฺโณ) ได้นำ Makerspace ไปใช้ในโรงเรียนเพื่อค้นหานวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะมาส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการของนักเรียนและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้กระบวนการ STEAM Design Process ในรูปแบบนวัตกรรม Makerspace ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการจุดประกายในการสร้างนวัตกรรมและสามารถนำมาขับเคลื่อนองค์ความรู้ของครู เพื่อพัฒนานักเรียนได้ (Starfish Labz, 2024)

การจัดพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (Makerspace) จึงเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สามารถส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาทักษะนวัตกรรม เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความพร้อม และเพียงพอต่อการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และถือเป็นพื้นที่ที่ทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้งานได้สร้างสรรค์ผลงานอย่างเปิดกว้าง เป็นพื้นที่สังคมแห่งการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งถือเป็นทักษะย่อยๆ ในทักษะ

นวัตกรรม (Becker et al., 2016; Han et al., 2016) Makerspace จึงเป็นการจัดพื้นที่ส่งเสริมทักษะ นวัตกรรมในผู้เรียน ถือเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน ก้าวไปสู่พลเมืองที่มีคุณภาพในการขับเคลื่อนประเทศ และเป็นการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นสถาน ศึกษา นวัตกรรม

ดังนั้น บทความวิชาการนี้ จึงมุ่งเน้นให้ผู้อ่านได้รับความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ หรือวิธี การแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมทักษะนวัตกรรมในผู้เรียน โดยการจัดพื้นที่การเรียนรู้ (Makerspace) ภายในสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนหรือบุคคลที่มีความสนใจเหมือนกัน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกันผลิตเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ในด้านศิลปะ ด้าน วิทยาศาสตร์และด้านวิศวกรรม โดยเลือกใช้ทรัพยากรในพื้นที่จัดการเรียนรู้ที่อำนวยความสะดวกไว้ ซึ่งทักษะนวัตกรรมที่ต้องการให้เกิดในผู้เรียนประกอบด้วย 3 ด้านย่อย คือ 1) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creatively and Innovation) (2) ความคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) และ (3) การสื่อสารและการมีส่วนร่วม (Communication and Collaboration) ซึ่งครูและนักเรียนมารวมตัวกันเพื่อสร้างสรรค์ ประดิษฐ์ ออกแบบ สำนวณ เขียนโค้ด หรือทำงานต่างๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานเดี่ยวหรือทำงานเป็นกลุ่มด้วยวัสดุที่หลากหลายทั้งแบบทันสมัยและเรียบง่าย

2. นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา

นับตั้งแต่มีการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา การบริหารสถานศึกษาในประเทศไทยได้มีความพยายามนำนวัตกรรมเข้ามาประยุกต์ใช้หลายรูปแบบ เพื่อให้การเรียนการสอนในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและได้ผลผลิตคือผู้เรียนที่มีคุณภาพ โดยมึผล การประเมินภายนอกเป็นภาพสะท้อนคุณภาพของผู้เรียน การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาซึ่งกรอบแนวคิดในการพัฒนา ผู้บริหารคือ นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ที่ประกอบด้วย องค์การแห่งการเรียนรู้ การจัดการความรู้ เครือข่ายความร่วมมือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (สุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2564, หน้า 983) นวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษา เป็นการปฏิรูปทั่วทั้งโรงเรียน (school-wide reform) มีการกำหนดยุทธศาสตร์การศึกษา ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนวัตกรรม หมายถึง การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยผ่านแนวทางใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, หน้า 6) รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้ ระบบคุณภาพ PDCA ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น คือวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบและปรับปรุงซึ่งองค์ ประกอบของการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการ (Management) เป็นการบริหารจัดการโรงเรียน โดยใช้หลักการคิดเชิงระบบ มีขั้นตอนกระบวนการ

เป็นการบริหารจัดการเพื่อสนองนโยบายการศึกษาของชาติ 2) การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Active Learning) คือ กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำกรณีศึกษา 3) การประเมินผล (Evaluation) คือ การติดตามผลการดำเนินงาน โดยการวัด และประเมินผลในลักษณะวิธีการที่หลากหลาย 4) การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร (Knowledge Management) คือ การจัดการความรู้โดยการรวบรวม จัดเรียงหรือสร้างองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ทั้งในตัวบุคคลและเอกสารโดยใช้หลัก PLC (Professional Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การร่วมมือร่วมใจกันของครู และผู้บริหารโรงเรียน ในการร่วมกันพัฒนาองค์กร 5) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources) คือ การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยความต้องการ และความถนัดของแต่ละบุคคล โดยการเลือกบุคคลให้เหมาะกับงาน และ 6) การบริหารงานแบบบูรณาการ (Integrated Management) โดยมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทั้งโรงเรียนทุกฝ่าย โดยร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติตามแผน ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (กฤษฎาพร นพินันท์, 2564, หน้า 3-5) องค์กรนานาชาติต่างๆ ได้กำหนดกรอบสมรรถนะสำหรับรูปแบบการศึกษาในอนาคตสำหรับประเทศต่างๆ ในโลกไว้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้พร้อมสำหรับโลกในอนาคต องค์กรที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ ได้แก่ OECD ธนาคารโลก (World Bank) และ World Economic Forum องค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development-OECD) ซึ่งเป็นการทดสอบสมรรถนะของผู้เรียนที่จะเผชิญกับความท้าทายในอนาคต โดยกำหนดสมรรถนะที่คนรุ่นในอนาคตจะต้องมี ได้แก่ cognitive and metacognitive skills เช่น การคิดวิเคราะห์ (critical thinking) การคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) การเรียนรู้ที่จะเรียน (learning to learn) และการกำกับตนเอง (self-regulation) รวมทั้งทักษะทางสังคมและอารมณ์ ธนาคารโลก (The World Bank-2014) ได้เสนอกรอบแนวคิดโดยเน้นนโยบาย 4 ด้าน ที่การศึกษาของทุกประเทศควรจัดให้มีเพื่อเตรียมคนสำหรับอนาคต คือ ระบบการศึกษาที่พัฒนาทั้งทักษะด้านความรู้และทักษะด้านพฤติกรรม (cognitive and noncognitive skills) สามารถส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ได้ ระบบการศึกษาที่ปลูกฝังการเรียนอย่างมีความสุขนำไปสู่ภาวะที่สร้างสรรค์ นโยบายการศึกษาควรเน้นทักษะที่นำไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรม (creative economy and innovation) ไม่ว่าจะเป็นองค์กรใดก็ตาม แนวคิดที่ตรงกันสำหรับสมรรถนะในอนาคต คือ ทักษะด้านความรู้และทักษะด้านพฤติกรรม (cognitive and non-cognitive skills) ในปี พ.ศ. 2561 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำ “มาตรฐานการศึกษาของชาติ” ผ่านผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ซึ่งหมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 3 ด้าน คือ เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อใช้เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย การที่จะนำกรอบ

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาได้ สถานศึกษาควรมีนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาที่จะส่งเสริมให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลและเกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, หน้า 3)

ดังนั้น นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาในที่นี้ หมายถึง การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้ระบบคุณภาพ PDCA ซึ่งมีองค์ประกอบของการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ การบริหารจัดการ การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม การประเมินผล การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร การจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการบริหารงานแบบบูรณาการ เป็นการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยผ่าน กระบวนการใหม่ๆ ที่นำเข้ามาในการจัดการศึกษาที่จะเอื้อให้การดำเนินงานพัฒนาการศึกษาในระดับสถานศึกษาเกิดผลลัพธ์ที่ดีกับผู้เรียน การสร้างนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำไปพร้อมๆ กับการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะสำเร็จได้ต้องอาศัยระบบการบริหารที่ส่งเสริมและสนับสนุน การเรียนการสอนต้องเน้นการปลูกฝังทักษะความคิดสร้างสรรค์ คิดนวัตกรรม สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้นแต่ที่สำคัญที่สุดคือ ต้องเน้นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง กระบวนการ Makerspace จึงเป็นหนึ่งในทางเลือกของการสร้างนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา

3. แนวคิดการศึกษาแบบเมกเกอร์สเปซ (Makerspace)

การศึกษาแบบเมกเกอร์ (Maker Education-ME) และเมกเกอร์สเปซเพื่อการศึกษา (Educational Makerspace-EM) อยู่บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษาแบบ Constructionism หรือการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ซึ่งพัฒนาโดย ซีมัวร์ แพเพิร์ต (Seymour Papert) แนวทางนี้เชื่อว่า การเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการลงมือทำสิ่งที่จับต้องได้ สัมพันธ์กับโลกความเป็นจริง และทำงานร่วมกับผู้อื่น ประการสำคัญคือ การเรียนรู้ต้องเกิดจากการริเริ่มของนักเรียน ไม่ใช่ของครู นักเรียนควรมีแนวทางการเรียนรู้แบบเฉพาะเป็นรายบุคคล ในการจัดการเรียนรู้นักพบว่าครูยังคงเป็นผู้ป้อนความรู้ แล้วนักเรียนก็ผลิตซ้ำความรู้นั้นในรูปแบบของโครงงาน เช่นนี้ไม่เรียกว่า Constructionism เพราะเท่ากับนักเรียนไม่ได้ “สร้าง” อะไรใหม่ และไม่ได้แก้ปัญหาใดๆ หลักฐานที่บ่งบอกถึงการสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหาก็คือ กระบวนการคิด ซึ่งการเรียนรู้แบบเมกเกอร์สนับสนุนโอกาสให้ผู้เรียนใช้การคิดเชิงออกแบบ (design thinking) เชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะและความคิดสร้างสรรค์ เด็บบี้ เคอร์ติ (Debby L. Kurti) นักการศึกษาพยายามเสนอแนะให้นำ makerspace เข้ามาใช้ในระบบการศึกษาประยุกต์เป็น “เมกเกอร์สเปซเพื่อการศึกษา” เพื่อมุ่งหวังการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ (learning by doing) และแนวคิดการเรียนรู้ที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (student-centered learning) ด้วยเหตุผลที่มองว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการลงมือทำสิ่งที่จับต้องได้

สัมพันธ์กับโลกความเป็นจริง และทำงานร่วมกับผู้อื่น หนึ่งในนวัตกรรมการศึกษาที่บุกเบิกเรื่องการศึกษาแบบเมกเกอร์กล่าวว่า ผลลัพธ์ของการศึกษาแบบเมกเกอร์สเปซเพื่อการศึกษา คือการนำไปสู่การตัดสินใจ การเป็นตัวของตัวเอง และการแก้ไขปัญหา เป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสำหรับโลกแห่งความจริงผ่าน การกระตุ้นที่ท้าทาย สรุปก็คือ การศึกษาแบบเมกเกอร์เป็นสิ่งที่เล็กกว่าห้องเรียนแต่สร้างแรงจูงใจได้มากกว่าห้องเรียน (The KOMMON, 2021)

พื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (Makerspace) จึงเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้คนที่ต้องการประดิษฐ์หรือสร้างสิ่งของ (Maker) มาผลิตสิ่งของในลักษณะของการลงมือทำ ผลิตสิ่งของโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ แลร่วมมือกับผู้สร้าง (Maker) คนอื่นๆ พื้นที่ดังกล่าวมักจะเป็นสถานที่ขนาดเล็กตั้งอยู่ในห้องสมุดโรงเรียน หรือตั้งอยู่ อย่างอิสระในชุมชนก็ได้ การเกิดขึ้นของแหล่งเรียนรู้เพื่อการสร้างสรรค์ (Makerspace) เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการเป็นนักผลิต (Maker Culture) โดยมีรากฐานจากวัฒนธรรมอยากได้ต้องทำเอง (Do-It-Yourself-DIY) ซึ่งเป็นแนวโน้มสำคัญที่เกิดขึ้นในทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย (Niaros, Kostakis, & Drechsler, 2017 อ้างถึงในสมพงศ์ พรหมสะอาด และคณะ, 2564) แนวคิดการศึกษาแบบ makerspace เป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำในสิ่งที่ตนเองอยากทำ ไม่ว่าจะเป็นการจัดพื้นที่การเรียนรู้ให้เหมาะสม สภาพแวดล้อมที่ดีที่น่าสนใจรวมถึงเรื่องของวัฒนธรรมและเครื่องมือทรัพยากรที่หลากหลายและเหมาะสม มีกิจกรรมที่น่าสนใจช่วยกระตุ้นความคิดและดึงความสนใจนักเรียนให้สนุกและอยากเรียนรู้

4. นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาผ่านกระบวนการ Makerspace

นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย องค์การแห่งการเรียนรู้ การจัดการความรู้ เครือข่ายความร่วมมือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (สุวิมล โพธิ์กลิ่น, 2564) การจัดพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (Makerspace) ของสถานศึกษาให้เป็นสถานที่ที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความสนใจเหมือนกันมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสร้างสรรค์ แล้วร่วมกันผลิตเชิงสร้างสรรค์ นวัตกรรมใหม่ๆ ในด้านศิลปะ ด้านวิทยาศาสตร์และด้านวิศวกรรม เป็นรูปแบบขององค์การแห่งการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมการศึกษาซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง การบริหารจัดการอุปกรณ์ สถานที่ รวมถึงการจัดการเรียนรู้ของครูในรูปแบบใหม่ที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เข้าใจกระบวนการ STEAM Design Process ซึ่งประกอบด้วย การตั้งคำถาม การจินตนาการ การวางแผน การสร้างสรรค์ และการคิดทบทวน แล้วบูรณาการกับวิชาต่างๆ เป็นนวัตกรรมในการบริหารผ่านการเรียนรู้แบบเมกเกอร์ ที่ส่งเสริมทักษะนวัตกรรมของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ด้านย่อย คือ (1) ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creatively and Innovation) (2) ความคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) และ (3) การสื่อสารและการมีส่วนร่วม (Communication and Collaboration)

ซึ่งพื้นที่ที่สามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดทักษะเหล่านี้ได้จะต้องมีลักษณะ คือ เป็นสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด มีพื้นที่แสดงความคิดเห็น มีพื้นที่ที่สามารถพัฒนาหรือสร้างสรรค์ผลงานจากความคิดให้ออกมาเป็นผลงานในรูปธรรมและต้องเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

จากลักษณะที่สำคัญของพื้นที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะนวัตกรรมของผู้เรียนมาพิจารณาแล้วสามารถจำแนกองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) การสนับสนุนทางด้านเทคนิค เป็นการจัดสรรเครื่องมืออำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการสร้างผลงานที่สร้างสรรค์ โดยเครื่องมือจะต้องมีความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้นั้นๆ โดยทั่วไปสามารถแบ่งเครื่องมือเป็น 2 แบบ คือ (1) เครื่องมือพื้นฐาน เช่น กรรไกร ค้อน กระดาษ กาว ไขควง สว่าน คีม แวนตานิรภัย กล้องดิจิทัล เป็นต้น และ (2) เครื่องมือเฉพาะทางที่ส่งเสริมให้เกิดทักษะที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic) โปรแกรมเฉพาะ (Programing) หุ่นยนต์ (Robot) เครื่องทอ (Textiles) เครื่องปริ้นท์ 3 มิติ เป็นต้น (Oliver, 2016, p. 160) 2) การสนับสนุนทางด้านงบประมาณ เพื่อจัดหาเครื่องมือที่นำมาอำนวยความสะดวกในการพัฒนาความรู้และทักษะและเพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณในการจัดพื้นที่การเรียนรู้ในโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนคือ โรงเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานทางการศึกษา คนในชุมชนใกล้เคียง ระดมเครื่องมือที่มีอยู่แล้ว หรืออาจจะนำสิ่งที่ไม่ใช้กลับมาใช้ซ้ำใหม่ ถือเป็นการพัฒนาทักษะนวัตกรรมด้านการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน นำมาจัดการให้เหมาะสมกับพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามเป้าหมาย (Han et al., 2016, p. 185) และ 3) การสนับสนุนทางสังคม เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างนักนวัตกรรมเพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประชุมงาน ติดต่อกัน หรือจัดแสดงผลงานกันได้อย่างสะดวก ซึ่งนอกจากจะต้องจัดสถานที่ และสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองในบริเวณพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้แล้ว ยังต้องคำนึงถึงการติดต่อสื่อสารทางไกล ทั้งแบบประสานเวลาและแบบไม่ประสานเวลา ดังนั้นช่องทางที่นำมาตอบสนองความต้องการนี้คือ สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Twitter YouTube เป็นต้น ซึ่งเป็นช่องทางที่จะสนับสนุนให้เกิดทักษะนวัตกรรมด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม (Peterson, 2017, p. 165) สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ของเมกเกอร์สเปซของนักศึกษา มิใช่เพราะวัสดุอุปกรณ์ที่เพียบพร้อมทันสมัย แต่เนื่องจากเส้นแบ่งระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เมื่อนักเรียนคนหนึ่งประสบอุปสรรคในการทำงาน นักเรียนคนอื่นสามารถแบ่งปันวิธีแก้ไขปัญหาที่ตนเคยใช้มาก่อน นักเรียนคนหนึ่งจึงกลายเป็น “ผู้เรียน” ในขณะที่นักเรียนอีกคนหนึ่งกลายเป็น “ผู้สอน” ความสำเร็จของเมกเกอร์สเปซขึ้นอยู่กับผู้ดูแลและบริหารพื้นที่ หรือเรียกว่า “สเปซเมกเกอร์” ซึ่งต้อง รู้จักทรัพยากรและเครื่องมือการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถแนะนำเครื่องมือหรือแหล่งค้นคว้าความรู้ให้สอดคล้องกับโครงงานและทักษะของนักเรียน สามารถทำงานร่วมกับเด็กๆ ครู ผู้บริหาร รวมถึงชุมชน

ถ้าสเปซเมกเกอร์หรือครูเป็นผู้ตอบหรือสอนมากเกินไป ความรู้ของนักเรียนจะไม่มีวันก้าวหน้า และไม่จำเป็นที่จะต้องรู้คำตอบของคำถามทุกข้อที่ได้ถามนักเรียน เพียงแต่มีความพยายามและรักที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ไปพร้อมกับนักเรียน ควรจะมีมุมมองเชิงบวกต่อปัญหาโดยพยายามแก้ไขให้ทุกอย่างให้เดินไปข้างหน้า มีวิธีการในการแนะนำให้นักเรียนปรับวิธีการทำงาน และระมัดระวังการใช้คำพูดสื่อสารถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

5. ความสำเร็จในการนำกระบวนการเมกเกอร์สเปซมาประยุกต์กับสถานศึกษา

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มองว่าเมกเกอร์สเปซเป็นเรื่องไกลเกินเอื้อมสำหรับนำมาประยุกต์กับสถานศึกษา จึงขอความสำเร็จของสถานศึกษาทั้งต่างประเทศ และในประเทศไทยเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้บริหารสถานศึกษา นักการศึกษา และผู้สนใจที่จะก้าวสู่ความสำเร็จที่ละก้าวดังเช่น โรงเรียนมัธยมศึกษานิคมิลฟอร์ด (New Milford High School-NMHS) รัฐนิวเจอร์ซีย์สหรัฐอเมริกา เป็นตัวอย่างที่ดีซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวทางดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้จริงในบริบทโรงเรียนระดับกลางๆ ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีรายได้ระดับปานกลาง และมีนักเรียนที่มีพื้นฐานทางสังคมระดับกลาง ครูใหญ่ของโรงเรียนนิวมิลฟอร์ดเป็นผู้นำการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ และนำกลยุทธ์การจัดการทางธุรกิจและการตลาดมาประยุกต์ใช้กับโรงเรียนจนกลายเป็นที่จับตามองระดับชาติ โดยปฏิรูปห้องสมุดไปสู่ศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้เต็มรูปแบบ เริ่มต้นด้วยการสร้างเมกเกอร์สเปซขนาด 150-200 ตารางฟุต ไว้ในห้องสมุดและติดป้าย “นครการเรียนรู้ที่รุ่งเรือง” การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนก็เริ่มเกิดขึ้น ขั้นตอนแรกของการสร้างเมกเกอร์สเปซเพื่อการศึกษา คือการทำความเข้าใจนักเรียนอย่างถ่องแท้ บรรณารักษ์ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในขณะทำกิจกรรมต่างๆ ตลอดวัน เนื่องจากการออกแบบพื้นที่จะต้องสอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และแรงบันดาลใจของนักเรียน นอกจากนี้ยังวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรและกิจกรรมที่โรงเรียนมีอยู่ รวมทั้งศึกษาแนวโน้มด้านเทคโนโลยีและวัฒนธรรมทั้งระดับชาติและระดับโลก เพื่อนำมาเป็นกรอบคิดของเมกเกอร์สเปซ และประมวลแนวทางในการออกแบบและทำรายการเครื่องมือที่จำเป็น เช่น เลโก้ คอมพิวเตอร์เก่า เครื่องมือช่าง ชุดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเครื่องพิมพ์สามมิติ เป็นต้น กระบวนการออกแบบเมกเกอร์สเปซไม่ได้เสร็จสิ้นเมื่อเปิดให้บริการ แต่เป็นวงจรที่ต่อเนื่องและยืดหยุ่นตามสถานการณ์ บรรณารักษ์ยังคงต้องคอยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จากการสังเกตพบว่า ในระยะแรกนักเรียนไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่ใหม่เท่าไรนัก และไม่พร้อมที่จะสำรวจพื้นที่ด้วยตนเอง ดังนั้นห้องสมุดจึงต้องสร้างกิจกรรมให้นักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมและอยากเข้ามาใช้งานในเมกเกอร์สเปซ นอกเหนือไปจากการมอบหมายของครู พื้นที่ภายในห้องสมุดมีการออกแบบให้นักเรียนเข้าถึงง่าย รองรับกิจกรรมที่เกิดเร็วจบเร็ว และนักเรียนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ ส่วนจุดที่ยืดหยุ่นสามารถเคลื่อนย้ายปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมสำหรับใช้จัดกิจกรรมที่ครูเป็นคนช่วยดูแลและอำนวยความสะดวก รวมถึงการทำโครงการนอกคาบเรียน เช่น การตัดต่อวิดีโอ แอนิเมชัน งานเขียนโปรแกรม และงานประดิษฐ์ด้านวิศวกรรมศาสตร์ จากการสะท้อนบท

เรียนสำคัญในการทำงานว่า ถ้าสเปซเมกเกอร์ทำตัวเป็นผู้รู้จะกลับกลายเป็นการสร้างเพดานการเรียนรู้ให้กับนักเรียน และเพื่อทลายข้อจำกัดเหล่านั้นครูหรือบรรณารักษ์ต้องให้เด็ก “เป็นเจ้าของ” การเรียนรู้ ด้วยการถอยห่างออกมาแล้วปล่อยให้พวกเขาผิดพลาดและหาทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง วิธีนี้กระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสนุกและไม่ต้องการครูอีกต่อไป นักเรียนที่ได้ “เรียนวิธีเรียนรู้” จะพบข้อจำกัดเพียงเล็กน้อย แต่จะเกิดความมั่นใจในตัวเองอย่างฝังรากลึก (The KOMMON, 2021)

อีกหนึ่งตัวอย่างของสถานศึกษาในประเทศไทยที่นำกระบวนการเมกเกอร์สเปซมาประยุกต์ในสถานศึกษาคือ โรงเรียนวัดบางพลัด (ป.สุวณโณ) เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร สถานศึกษาได้นำกระบวนการ STEAM Design Process ในรูปแบบนวัตกรรม Makerspace ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาขับเคลื่อนองค์ความรู้ของครูเพื่อพัฒนานักเรียน และนำนวัตกรรมนี้ไปใช้ทดลองในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยให้เด็กได้ลงมือทำจริง โดยชั้นอนุบาล-ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ออกแบบ Booklet ชั้นละ 10 กิจกรรม เพื่อนำ Makerspace ไปปรับใช้ในชั่วโมงชมรมมีการนิเทศติดตามการดำเนินงานเป็นระยะๆ ผลการดำเนินงานครูและนักเรียนได้พัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น นักเรียนมีความสุขกับการเรียนโดยใช้นวัตกรรมนี้ เริ่มมีทักษะด้านการจัดการ การแก้ปัญหา การวางแผน การออกแบบเป็นรูปธรรมชัดเจน ผู้บริหาร และครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่อมาได้มีการพัฒนาโดยการนำกิจกรรม Makerspace มาใช้ทุกรายวิชา ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในชั้นกิจกรรมการเรียนการสอน เพิ่มกิจกรรมการนิเทศ หลังจากที่ได้นำกระบวนการ Makerspace มาใช้ เห็นการเปลี่ยนแปลงเด่นๆ 3 ด้านด้วยกัน คือ 1) ด้านผู้เรียนเด็กมีความสุขในการเรียนรู้ สนุกกับการได้ทำชิ้นงาน มีวิธีการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นนักจัดการองค์ความรู้ของตัวเอง สามารถวางแผนวิธีการต่างๆ คิดวิเคราะห์และเป็นผู้ทดลอง สามารถแก้ปัญหา ทำซ้ำ เมื่อทำได้ไม่ดีก็มีการปรับปรุงแก้ไข ที่สำคัญคือ ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในชิ้นงานที่ได้ลงมือทำเอง ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีสิทธิ์เลือกว่าอยากทำงานเดี่ยวหรืออยากทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อน ผู้เรียนได้เป็นเจ้าของการเรียนรู้ มีวิธีการคิดอย่างเป็นระบบ 2) ด้านครู จากการที่ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามบริบทของสถานศึกษา ทำให้ครูพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและยอมรับกับสิ่งใหม่ๆ ซึ่งหลังจากได้นำกระบวนการ Makerspace พบว่า ครูเหน็ดเหนื่อยลง เนื่องจากผู้เรียนจะเป็นคนสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ครูเป็นเพียงผู้ดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เท่านั้น ที่สำคัญครูต้องเป็นนักตรด้วย สามารถพัฒนาตนเองไปพร้อมนักเรียน รวมถึงต้องมีคุณธรรมในการให้ออกาสผู้เรียนรู้จักฟังและให้เด็กได้ฝึกเป็นผู้นำ และ 3) การเปลี่ยนแปลงคือ ผู้ปกครองและชุมชนสถานศึกษาได้รับเสียงสะท้อนจากผู้ปกครองในด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีความสุขกับการมาโรงเรียน และผู้ปกครองพร้อมให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาทุกครั้งเมื่อมีโอกาส (Starfish Labz, 2024)

ด้วยความมุ่งมั่นและพยายามที่จะส่งเสริมให้ครูในสถานศึกษาได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Makerspace ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาทักษะของผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนตามบริบทของสถานศึกษา ครูช่วยกันออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้นั้นประสบผลสำเร็จและได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ผลลัพธ์ต่างๆ เหล่านี้มาจากกระบวนการใหม่ๆ ที่ผู้บริหารได้นำมาจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานพัฒนาการศึกษาเกิดผลลัพธ์ที่ดีกับผู้เรียน การสร้างนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำไปพร้อมๆ กับการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะสำเร็จได้ต้องอาศัยภาวะผู้นำและระบบการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

6. สรุป

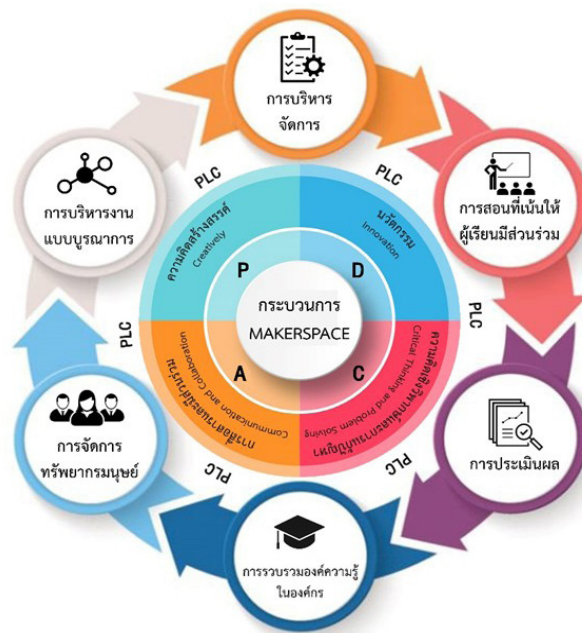
ด้วยแนวคิดในการนำกระบวนการใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ดังเช่นกระบวนการ Makerspace ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ผู้เรียนได้ใช้เวลาที่มีอยู่เล็กๆ น้อยๆ เข้ามาสร้างสรรค์งานที่เมกเกอร์สเปซผู้เรียนที่มีภูมิหลังทางสังคมแตกต่างกันและไม่เคยมีปฏิสัมพันธ์กันมาก่อนได้พบปะกันในบริเวณที่เป็น commons space ร่วมทำงานด้วยกันและช่วยเหลือกัน Makerspace ได้กลายเป็นศูนย์กลางสำหรับการเรียนรู้ตามอัธยาศัยในระบบนิเวศของสถานศึกษา ผู้เรียนสามารถนำชิ้นงานอะไรก็ได้มาทำใน Makerspace ที่จะพัฒนาทั้งผู้เรียนและครูเปลี่ยนบทบาทตัวเองเป็นผู้เชี่ยวชาญคอยแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ให้กับคนอื่น และประโยชน์ของการสนับสนุนความเชี่ยวชาญของครูและผู้เรียน อาจส่งผลให้ผู้เรียนมากกว่าครู และการเรียนรู้ก็ได้ขึ้นอยู่กับการมอบหมายของครูเสมอไป แต่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้น หากเมื่อใดที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ แล้วเข้ามาที่ Makerspace จะได้พบกับคนที่มีประสบการณ์ คนที่สามารถให้คำแนะนำ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นครูเท่านั้น เมื่อนั้นจึงเรียกว่าการศึกษาได้เปลี่ยนจากการสอนแบบดั้งเดิมไปสู่การเรียนรู้ที่แท้จริง และนี่คือ นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาผ่านกระบวนการ Makerspace

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษานำสู่การจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่ผสมผสานรูปแบบเมกเกอร์สเปซ เพื่อส่งเสริมทักษะนวัตกรรมของผู้เรียนมาจากแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงานประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น คือวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างเป็นระบบให้ครบวงจรอย่างต่อเนื่อง (PDCA) รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาผ่านกระบวนการ Makerspace มีองค์ประกอบของการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ 1) การบริหารจัดการ เป็นการบริหารจัดการโดยใช้หลักการคิดเชิงระบบ

เช่น การจัดพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ต้องมีการสนับสนุนทางด้านเทคนิค ด้านงบประมาณ และการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งขั้นตอนการพัฒนาพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้นั้นควรสอดคล้องกับการออกแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะนวัตกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ด้านความคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา และด้านการสื่อสารและการมีส่วนร่วม 3) การประเมินผล เป็นการติดตามผลการดำเนินงาน โดยการวัด และประเมินผลในรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ 4) การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร คือ การจัดการความรู้โดยการรวบรวม จัดเรียงหรือสร้างองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ทั้งในตัวบุคคลและเอกสาร โดยใช้หลัก PLC (Professional Learning Community) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การร่วมมือร่วมใจกันของครู และผู้บริหารโรงเรียน 5) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ คือ การวิเคราะห์ความต้องการและความถนัดของแต่ละบุคคลเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะนวัตกรรมครบทุกด้าน และ 6) การบริหารงานแบบบูรณาการ โดยมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนทุกฝ่าย นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีทักษะนวัตกรรมครบทุกด้านแล้ว ยังเป็นการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ความรู้จากบทความนี้จะเป็แนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษาโดยนำกระบวนการใหม่มาประยุกต์ใช้อย่างหลากหลายดังเช่นกระบวนการ Makerspace สรุปดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎาพร นทีนนทน. (2564). การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้ระบบคุณภาพ PDCA. เข้าถึงได้จาก https://www.kroobannok.com>news_file
- คัทลียา วิเลปะนะ. (2565). แนวทางการพัฒนาพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (Makerspace) เพื่อพัฒนาทักษะนวัตกรรมของผู้เรียน. เข้าถึงได้จาก <https://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/27984>
- สมพงศ์ พรหมสะอาด, อภินันท์ เอื้ออังกูร และसानิตย์ ศรีชูเกียรติ. (2564). การจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อการสร้างสรรค์สำหรับการสร้างนวัตกรรมและผู้ประกอบการ. สงขลา: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ โดยมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาในประเทศไทยและประเทศที่คัดสรรเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2564). นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษายุคใหม่. วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์, 6(3), 975-984.
- Becker A. S., et al. (2016). *NMC/CoSN Horizon Report: 2016 K-12 Edition*. Austin, Texas: The New Media Consortium.
- Han S. Y., et al. (2016). Understanding makerspace continuance A self-determination perspective. *Telematics and Information*, 34(2017), 184-195.
- Niaros, V., Kostakis, V., & Drechsler, W. (2017). Making (in) the smart city: The emergence of makerspaces. *Telematics and Informatics*, 34(7), 1143-1152.
- Oliver, K. M. (2016). Professional development considerations for makerspace leaders, part one: Addressing “what?” and “why?”. *Tech Trends*, 60(3), 211-217.
- Peterson, R. E., et al. (2017). The genetic architecture of major depressive disorder in Han Chinese women. *JAMA psychiatry*, 74(2), 162-168.
- Starfish Labz. (2024). ทักษะการเป็นผู้บริหารผ่านกระบวนการ Makerspace. เข้าถึงได้จาก <https://www.starfishlabz.com/blog/1351>
- TDRI. (2023). สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). เข้าถึงได้จาก <https://tdri.or.th>wp-content>uploads>2023/11>
- The KOMMON. (2021). เมกเกอร์สเปซเพื่อการศึกษาพื้นที่เรียนรู้เพื่อการค้นพบตัวเอง. เข้าถึงได้จาก <https://www.thekommon.co/makerspace-for-education/>

วิจารณ์หนังสือ : Book Reviews
รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่*
Modern Public Administration

ผู้เขียน: ฉัฐวัฒน์ ชัชณฐาภักดิ์

Author: Chattawat Shatnataphat

ฉัฐวัฒน์ ชัชณฐาภักดิ์

Chattawat Shatnataphat

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: chattawat.sh@western.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอหนังสือ “รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่” ที่มุ่งให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการภาครัฐในยุคปัจจุบัน เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและเทคโนโลยี หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาครอบคลุมและละเอียดอ่อนในหลายด้าน เพื่อตอบสนองความต้องการในการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐ หนังสือเล่มนี้จะประกอบด้วย 12 บท บทที่ 1 อธิบายพื้นฐานและแนวคิดเบื้องต้นของรัฐประศาสนศาสตร์ บทที่ 2 เน้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการทางการเงิน และเทคโนโลยี บทที่ 3 เน้นการวิเคราะห์กระบวนการกำหนดและประเมินผลนโยบาย บทที่ 4 เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการภาครัฐ บทที่ 5 สำรวจบทบาทของเทคโนโลยีในการพัฒนาภาครัฐในยุคดิจิทัล บทที่ 6 นำเสนอความท้าทายและโอกาสในยุคดิจิทัล บทที่ 7 เน้นการบริหารจัดการองค์กรและการพัฒนาโครงสร้างภาครัฐ บทที่ 8 แนะนำแนวคิดและวิธีการปฏิรูปรัฐประศาสนศาสตร์ บทที่ 9 และ 10 เป็นการรวมกรณีศึกษาการปฏิบัติที่ดีจากต่างประเทศและประเทศไทย นอกจากนี้ หนังสือยังเสนอแนวโน้มและทิศทางในอนาคตของการบริหารจัดการภาครัฐไว้ใน

*ได้รับบทความ: 9 กรกฎาคม 2567; แก้ไขบทความ: 19 สิงหาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 23 สิงหาคม 2567

Received: July 9, 2024; Revised: August 19, 2024; Accepted: August 23, 2024

บทที่ 11 และสรุปแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญไว้ในบทที่ 12 โดยให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ในระบบที่หลากหลาย ซึ่งหนังสือ "รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่" เล่มนี้จะเป็นแหล่งความรู้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาด้านการบริหารจัดการภาครัฐในยุคปัจจุบันและอนาคต ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาภาครัฐในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้การบริหารจัดการมีความยั่งยืนตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: รัฐประศาสนศาสตร์; การบริหารจัดการภาครัฐ; ยุคดิจิทัล

Abstract

This article aim to present the book "Modern Public Administration" it seeks to offer insight into current concepts theories and practices in public administration for address emerging changes and challenges in society and technology. The book provides detailed information on different aspects assist with studying comprehending related concepts and theories. It comprise 12 chapters with Chapter 1 covering fundamental public administration concepts while Chapter 2 delve into human resource management financial management and technology. Chapter 3 is dedicated to the examination of how policies is made and assessed. Chapter 4 highlights how communities get involved in public governance. Discussion in Chapter 5 revolves around the impact technology has on improving public administration in our current digital era. Challenges and opportunities that comes with life in this digital age are explored in Chapter 6. The focus of the last chapter, Chapter 7, is on management of organizations and the forming of structures within public sector. Chapter 8 talk about ways and strategies to enhance public administration. After that Chapter 9 and 10 shows instances of effective methods from abroad nations as well as Thailand. Moreover Chapter 11 look into the future directions in public administration whereas Chapter 12 lay out key ideas and theories together with recommendations for establishing a strong and efficient management structure. The thorough method intends to provide reader with an in-depth knowledge that is applicable in various situations. "Modern Public Administration" book is likely to be a useful asset for persons who wish to explore public administration study currently and

into future days. In today's rapidly changing digital era, it is essential for improve public administration by aiming for sustainable and efficient management to tackle the new challenges that comes up.

Keywords: Public Administration; Public Sector Administration and Management; Digital Era

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การบริหารจัดการภาครัฐ เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอก การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ส่งผลให้การบริหารจัดการภาครัฐต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หนังสือ "รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่" (Modern Public Administration) เขียนโดย ฉัฐวัฒน์ ชัชวาลย์ภักดี มีเลข ISBN 978-616-612-756-0 เป็นหนังสือแบบพ็อกเก็ตบุ๊ก มีจำนวน 397 หน้า ราคา 250 บาท พิมพ์ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2567 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ PROTEXTS.COM ภายใต้การดำเนินงานของบริษัท แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น จำกัด เขียนขึ้นเพื่อให้ผู้สนใจได้ศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิด ทฤษฎี และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐในยุคปัจจุบัน รัฐประศาสนศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรของรัฐเพื่อให้บริการแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ในอดีต (ฉัฐวัฒน์ ชัชวาลย์ภักดี, 2563, หน้า 92-101) การบริหารจัดการภาครัฐมักเน้นที่การควบคุมและการบริหารภายในองค์กรของรัฐเป็นหลัก ในยุคปัจจุบัน การบริหารจัดการภาครัฐควรมีการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองต่อความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี (ติน ปรัชญาพทุทธิ, 2553, หน้า 35) หนึ่งในความท้าทายสำคัญที่การบริหารจัดการภาครัฐเผชิญคือการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตัดสินใจและการบริหารจัดการ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภาครัฐไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความโปร่งใส และความรับผิดชอบ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (บุญทัน ดอกไธสง, 2565, หน้า 56)

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการภาครัฐ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การใช้เทคโนโลยีช่วยลดขั้นตอนการทำงาน ลดความซับซ้อน และเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการแก่ประชาชน อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยียังต้องคำนึงถึงความปลอดภัยทางไซเบอร์ และความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐในยุคดิจิทัล (Mergel, Edelmann, & Haug, 2019, pp. 12-13) อีกหนึ่งแนวคิดที่สำคัญในการบริหารจัดการภาครัฐ

คือการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรภาครัฐ การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร วยเสริมสร้างความรู้ความสามารถ และความพร้อมในการตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในภาครัฐ (รัฐธรรมนุญ โมลาแสง, 2565, หน้า 38)

การบริหารจัดการทางการเงิน ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการบริหารจัดการภาครัฐ การวางแผนและการจัดการงบประมาณ อย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้การใช้ทรัพยากรของรัฐเป็นไปอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการทางการเงินที่ดีต้องคำนึงถึงการใช้จ่ายที่เป็นธรรม และการควบคุมการทุจริต เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน (บุญเลิศ ไพรินทร์, 2556, หน้า 42) การกำหนดและประเมินผลนโยบาย เป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารจัดการภาครัฐ การวิเคราะห์และประเมินผลนโยบายช่วยให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประชาชน การประเมินผลนโยบายต้องใช้ข้อมูลและหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ (Meijer, Curtin, & Hillebrandt, 2018, p. 87) การปฏิรูปรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความยืดหยุ่น และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิรูปรัฐประศาสนศาสตร์ต้องคำนึงถึงความโปร่งใส และความรับผิดชอบ ในการบริหารจัดการ การปฏิรูปที่ดีต้องมีการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้การปฏิรูปเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2562, หน้า 45-46)

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี การพัฒนาภาครัฐในยุคดิจิทัล เป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการภาครัฐช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการ ลดขั้นตอนการทำงาน และเพิ่มความโปร่งใสในการบริหารจัดการ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาภาครัฐในยุคดิจิทัลยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัยทางไซเบอร์และความเป็นส่วนตัวของข้อมูล เพื่อให้การพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (Osborne, 2017, p. 66) หนังสือ "รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่" จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งความรู้ที่ครอบคลุมและละเอียดอ่อนในการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนวปฏิบัติ ในการบริหารจัดการภาครัฐในยุคปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นให้ความรู้และความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐ รวมถึงการสำรวจแนวโน้มและทิศทางในอนาคตของการบริหารจัดการภาครัฐ การนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมและมีความสำคัญต่อการพัฒนาภาครัฐในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน (กฤษฎารัตน์ โล่ห์วัชรินทร์, 2565, หน้า 84)

2. โครงสร้างหนังสือ

องค์ประกอบของหนังสือ หนังสือ "รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่" เป็นผลงานที่เขียนขึ้นเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐในยุคปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วย 12 บท โดยมีการนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมและละเอียดอ่อนในหลายด้าน เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน หนังสือ "รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่" ประกอบด้วย 12 บทสำคัญที่เน้นศึกษาและประยุกต์ใช้ในวงการบริหารรัฐประศาสนศาสตร์ โดยแต่ละบทครอบคลุมประเด็นสำคัญ ได้แก่ พื้นฐานและแนวคิดเบื้องต้น การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการทางการเงิน กระบวนการกำหนดและประเมินผลนโยบาย การมีส่วนร่วมของประชาชน บทบาทของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ความท้าทายและโอกาสในยุคดิจิทัล การบริหารจัดการองค์กรและการพัฒนาโครงสร้างภาครัฐ แนวคิดและวิธีการปฏิรูประัฐประศาสนศาสตร์ กรณศึกษาและตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี แนวโน้มและทิศทางในอนาคต และสรุปแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญ รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเน้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการบริหารจัดการภาครัฐ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใส รวมถึงการจัดการปัญหาความปลอดภัยทางไซเบอร์และความเป็นส่วนตัวของข้อมูลในยุคดิจิทัล วัตถุประสงค์ของหนังสือคือเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการภาครัฐ สำรวจแนวโน้มในอนาคต และเสนอแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน พร้อมสาระและแง่คิดเกี่ยวกับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการภาครัฐ

ประเด็นที่ศึกษา หนังสือเล่มนี้มุ่งเน้นการศึกษาและนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีกรณีวิเคราะห์และเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการทางการเงิน เทคโนโลยีสารสนเทศ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการภาครัฐ นอกจากนี้ยังมีการสำรวจความท้าทายและโอกาสในยุคดิจิทัล การปฏิรูประัฐประศาสนศาสตร์ และแนวโน้มในอนาคตของการบริหารจัดการภาครัฐ

มุมมอง หนังสือเล่มนี้นำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการภาครัฐในยุคปัจจุบันโดยคำนึงถึงความท้าทายและโอกาสที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยใช้กรณีศึกษาและตัวอย่างการปฏิบัติที่ดีจากต่างประเทศและประเทศไทยเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลาย

3. บทวิจารณ์

หนังสือ "รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่" นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐในยุคที่สังคมและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาที่ครอบคลุมหลายประเด็นสำคัญในวงการรัฐประศาสนศาสตร์ ทำให้หนังสือเล่มนี้มีความน่าสนใจและเป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่า โดยเนื้อหาหลักและการและแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐ ที่สำคัญ เช่น 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารจัดการภาครัฐ ประชาชนที่มีส่วนร่วมจะรู้สึกว่าการตัดสินใจมีความสำคัญและสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการบริหารจัดการภาครัฐ 2) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง การพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีความรู้ความสามารถและทักษะที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็น การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องช่วยให้การบริหารจัดการภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ๆ ได้ดีขึ้น

ในหนังสือยังมีการเชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ เข้าด้วยกัน การอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการบริหารจัดการภาครัฐ การนำกรณีศึกษาจากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในประเทศเอสโตเนีย ที่เป็นตัวอย่งที่ดีในการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐ ทำให้การบริการแก่ประชาชนมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น หนังสือเล่มนี้เด่นด้วยการนำเสนอแนวคิดหลากหลาย เช่น แนวคิดการบริหารสาธารณะร่วมสมัย ทฤษฎีการพัฒนาที่ยั่งยืน และการจัดการการเปลี่ยนแปลง ทฤษฎีที่หลากหลายรวมถึงการบริหารแบบนวัตกรรมและการจัดการเชิงกลยุทธ์ ทันทสมัยด้วยการเชื่อมโยงกับเทคโนโลยีดิจิทัลและแนวทางการบริหารสมัยใหม่ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม มีจุดด้อยบางประการ เช่น การเน้นไปที่แนวคิดและทฤษฎีในประเทศตะวันตกมากกว่าประเทศในเอเชีย ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติในบริบทของประเทศเอเชียต้องการตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับบริบทของตนเองมากขึ้น โดยเนื้อหาที่นำเสนอในหนังสือ "รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่" จะเป็นแหล่งความรู้และแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่ทันสมัยในหนังสือเล่มนี้รวมถึงทฤษฎีการบริหารดิจิทัล ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการองค์กร ทฤษฎีการบริหารแบบอัจฉริยะ ที่ใช้ข้อมูลและ AI เพื่อการตัดสินใจ และทฤษฎีการจัดการนวัตกรรมที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์และการเปลี่ยนแปลงในองค์กร ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐในยุคปัจจุบัน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐ การเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบ รวมถึงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

หนังสือ "รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่" เป็นผลงานที่นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีเชิงวิชาการในการบริหารจัดการภาครัฐอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ โดยนำเสนอทฤษฎีต่างๆ เช่น การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการทางการเงิน และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการภาครัฐ ทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นแหล่งความรู้สำคัญในการศึกษาและวิจัยในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ อย่างไรก็ตาม หนังสือยังมีจุดอ่อนในเรื่องการเน้นไปที่แนวคิดและทฤษฎีในประเทศตะวันตกมากกว่าประเทศในเอเชีย ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกับประเทศไทย การเพิ่มเติมกรณีศึกษาจากประเทศในเอเชียจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติในบริบทของประเทศเอเชียสามารถนำแนวคิดและทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการบริการแก่ประชาชนให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. สรุป

หนังสือ "รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่" เป็นผลงานที่มีคุณค่าในวงการรัฐประศาสนศาสตร์ โดยนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีในการบริหารจัดการภาครัฐที่ทันสมัยและครอบคลุมในยุคที่สังคมและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หนังสือเล่มนี้มีความน่าสนใจและเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญในการศึกษาและวิจัยในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ หนึ่งในจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือการนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลาย เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ นอกจากนี้ หนังสือยังนำเสนอกรณีศึกษาจากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการภาครัฐ ทำให้ผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติในสาขานี้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม หนังสือมีบางประการที่ยังขาดหายไป เช่น การเน้นไปที่แนวคิดและทฤษฎีในประเทศตะวันตกมากกว่าประเทศในเอเชีย ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ศึกษาในบริบทของประเทศเอเชียต้องการตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับบริบทของตนเองมากขึ้น หนังสือควรเพิ่มการนำเสนอกรณีศึกษาจากประเทศในเอเชีย และการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญ การจัดฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐ หนังสือ "รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่" นับเป็นหนังสืออีกเล่มในทางรัฐประศาสนศาสตร์นี้เป็นแหล่งความรู้และแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐ เพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบ รวมถึงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ด้วยการนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมและมีความสำคัญต่อการพัฒนาภาครัฐในยุคดิจิทัล หนังสือเล่มนี้จะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป และ

หากผู้อ่านต้องการขยายความรู้เพิ่มเติมในบางประเด็นที่ยังไม่ครอบคลุม ขอแนะนำให้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลอื่น เช่น วารสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารการพัฒนา และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ นอกจากนี้ การศึกษากรณีศึกษาในต่างประเทศ และเอกสารงานวิจัยที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจะช่วยให้เพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

5. องค์ความรู้ที่ได้รับ

1. รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ในการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยมีการพัฒนาและปรับปรุงในหลายด้านหลักๆ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน ในรัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นปัจจัยสำคัญ ประชาชนมีบทบาทในการร่วมแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นทำให้การบริหารจัดการภาครัฐมีความโปร่งใสและมีความรับผิดชอบมากขึ้น 2) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐ การคัดเลือกและพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถและมีจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การบริการภาครัฐมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ยังรวมถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี และ 3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การให้บริการ และการสื่อสารระหว่างภาครัฐกับประชาชน การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยให้การบริหารจัดการภาครัฐมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นสามองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการภาครัฐในยุคใหม่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมอย่างเหมาะสม

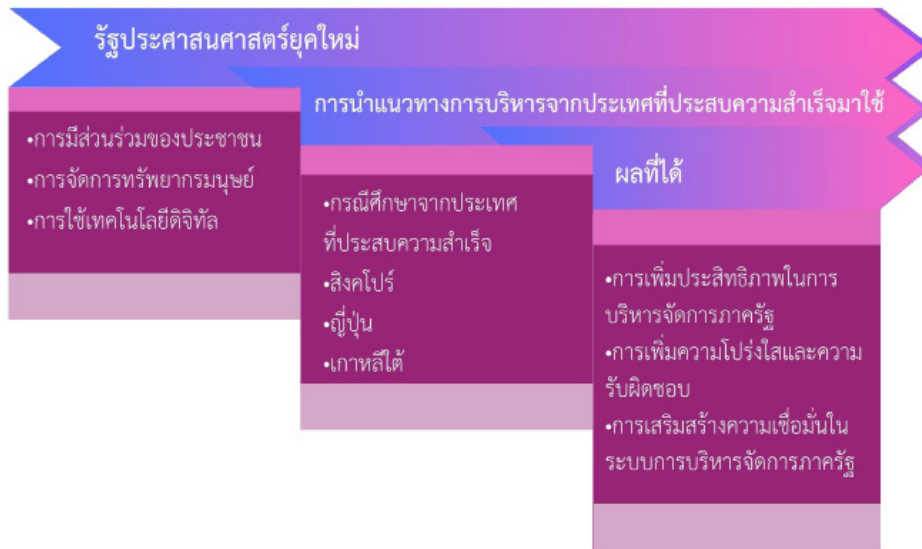
2. กรณีศึกษาจากประเทศที่ประสบความสำเร็จ การศึกษาจากกรณีศึกษาของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการภาครัฐ การนำแนวทางการบริหารจากประเทศที่ประสบความสำเร็จมาใช้ เช่น จาก 3 ประเทศ ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการภาครัฐ ดังนี้ 1) สิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพสูง มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริการประชาชนอย่างเต็มที่ รวมถึงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นเลิศ 2) ญี่ปุ่น มีระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถและประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่รัฐ การบริหารจัดการทางการเงินที่เข้มงวด และการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริการสาธารณะ และ 3) เกาหลีใต้ มีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการภาครัฐอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพสูงและโปร่งใส รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการบริหารจัดการภาครัฐอย่างเข้มแข็ง จะเป็นประโยชน์ในการนำความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภาครัฐของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ผลที่ได้จากการนำไปใช้ เกิดขึ้นจากการนำแนวทางการบริหารและแนวคิดในรัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่มาใช้ รวมถึงการเรียนรู้และปรับใช้แนวทางการบริหารจากประเทศที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ที่สำคัญสามประการดังนี้ 1) การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐ การนำแนวทางการบริหารที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพจากประเทศที่ประสบความสำเร็จมาใช้ เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ช่วยให้การดำเนินงานภาครัฐมีความคล่องตัวมากขึ้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงกระบวนการทำงานและการใช้เทคโนโลยีช่วยลดความซับซ้อนและเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการ 2) การเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของประชาชนและการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลและการสื่อสารทำให้ข้อมูลของภาครัฐมีความโปร่งใสมากขึ้น นอกจากนี้ การมีระบบที่ชัดเจนในการตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของบุคลากรภาครัฐยังช่วยเพิ่มความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน และ 3) การเสริมสร้างความยั่งยืนในระบบการบริหารจัดการภาครัฐ การปรับใช้แนวทางการบริหารที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนและการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพทำให้การบริหารภาครัฐสามารถดำเนินไปได้ในระยะยาว การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความยั่งยืนในระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ดังนั้น ผลที่ได้จากการปรับใช้รัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่ทำให้การบริหารจัดการภาครัฐมีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

การมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นองค์ประกอบสำคัญในรัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่ การเรียนรู้จากประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความยั่งยืนในระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ดังแสดงตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎารณณ์ โลหะวัชรินทร์. (2565). รัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิดเพื่อการจัดการปกครองสาธารณะในศตวรรษที่ 21. ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ฉัฐวัฒน์ ชัชณฐาภักดิ์. (2563). รัฐประศาสนศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 7(5), 92-101.
- ติน ปรัชญาพฤทธิ. (2553). รัฐประศาสนศาสตร์เปรียบเทียบ เครื่องมือในการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: อินทภาษ.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2565). รัฐประศาสนศาสตร์เปลี่ยนโลก 2. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญเลิศ ไพรินทร์. (2556). รัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิด ทฤษฎี และวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เอส. พี. เอ เจรียผล.
- รัฐธรรมนุญ โมลาแสง. (2565). แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการจัดการภาครัฐแนวใหม่. วารสารการบริหารการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน, 1(1), 38-52.
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2562). พลิกภาครัฐสู่การบริหารจัดการยุคใหม่. ปทุมธานี: ศูนย์วิจัยดิเรกขัยนามคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- Meijer, A., Curtin, D., & Hillebrandt, M. (2021). Open government: Connecting vision and voice. *International Review of Administrative Sciences*, 78(1), 10-29.
- Mergel, I., Edelmann, N., & Haug, N. (2019). Defining digital transformation: Results from expert interviews. *Government Information Quarterly*, 36(4), 101385.
- Osborne, S. P. (2017). *Public management reform: A comparative analysis*. New York: Oxford University Press.

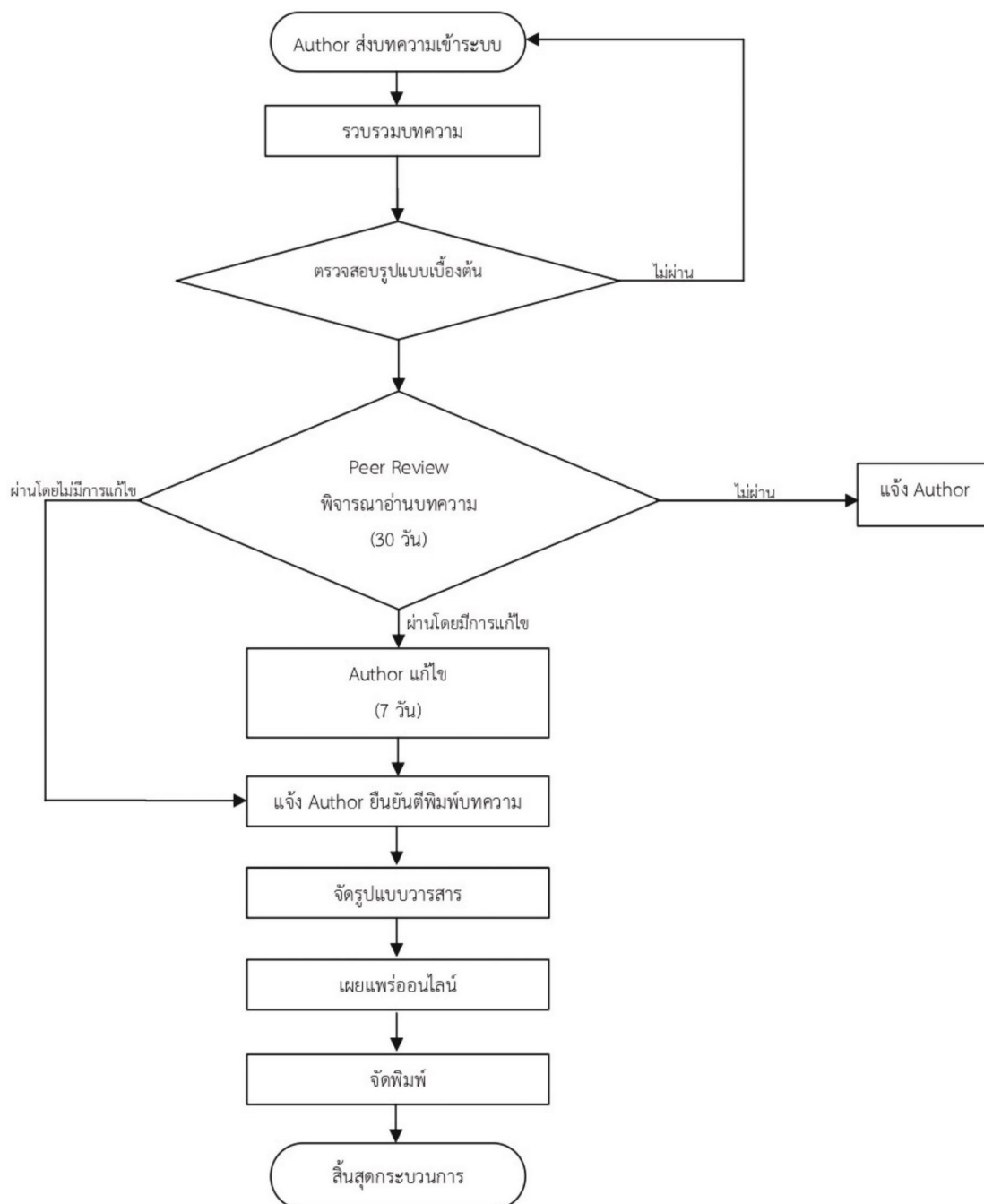
ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

30 หมู่ 1 ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 082-855-8962

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม ต้องส่งผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ Website: <http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/kkjin/> และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิตไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12 หน้ากระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind Peer Review)

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 2 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วย ผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่าจะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยาย ในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้อง กับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรค ต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets) ระบุง่องค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้ จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลัก เกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความ ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ ( ) แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์ การอ้างอิงที่ออกแบบมา เพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและ การปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

3.2.5 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ ( ) แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการปฏิบัติ

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์ รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

3.3.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ ( ) แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการปฏิบัติ

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA 6th edition

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์. เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บคำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีหรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ตัวอย่างเช่น (อง.ทศ. (ไทย) 20/395/106)

1.2 หนังสือ

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล/ปีที่พิมพ์/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่ง 1 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย **กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์**

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2557, หน้า 15)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557, หน้า 15)

กรณีผู้แต่งมีเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2547)

Yamane (1967)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, 2547)

(Yamane, 1967)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระชนันท์ ฐานุตตโร และบุญชนะ ทาโยธี (2559)

Bruce and Blackburn (1992)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระชนนันท ฐานุตโร และบุญชนะ ทาโยธี, 2559)

(Bruce and Blackburn, 1992)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม (2552)

Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525, หน้า 100)

Prasitratsin et al. (1982, p. 100)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525, หน้า 100)

(Prasitratsin et al., 1982, p. 100)

1.3 วารสาร

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่ง 1 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย

กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2557, หน้า 15)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557, หน้า 15)

กรณีผู้แต่งมีเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2547)

Yamane (1967)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, 2547)

(Yamane, 1967)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระชนนันท ฐานุตโตร และบุญชนะ ทาโยธี (2559)
Bruce and Blackburn (1992)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระชนนันท ฐานุตโตร และบุญชนะ ทาโยธี, 2559)
(Bruce and Blackburn, 1992)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่ง คนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม (2552)
Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)
(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525, หน้า 100)
Prasitratsin et al. (1982, p. 100)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525, หน้า 100)
(Prasitratsin et al., 1982, p. 100)

1.4 วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่ง 1 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย

กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) (2557, หน้า 15)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต), 2557, หน้า 15)

กรณีผู้แต่งมีเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2547)

Yamane (1967)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, 2547)

(Yamane, 1967)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระชนนันท ฐานุตโตโร และบุญชนะ ทาโยธี (2559)

Bruce and Blackburn (1992)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระชนนันท ฐานุตโตโร และบุญชนะ ทาโยธี, 2559)

(Bruce and Blackburn, 1992)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่ง คนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม (2552)

Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525, หน้า 100)

Prasitratsin et al. (1982, p. 100)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525, หน้า 100)

(Prasitratsin et al., 1982, p. 100)

1.5 รายงานการวิจัย

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

(ใช้รูปแบบเดียวกับหนังสือ)

1.6 ราชกิจจานุเบกษา

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อพระราชบัญญัติ/(ปีที่พิมพ์)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อพระราชบัญญัติ,/ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (2544)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504, 2544)

1.7 สัมภาษณ์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(การสัมภาษณ์,/วันที่/เดือน/พ.ศ.)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/การสัมภาษณ์,/วันที่/เดือน/พ.ศ.)

ผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป
ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย
ชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ

กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต (การสัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2557)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต, การสัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2557)

1.8 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่จัดทำ)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่จัดทำ)

ตัวอย่าง เว็บไซต์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น กรวรรณ สังขกร (2558)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (กรวรรณ สังขกร, 2558)

ตัวอย่าง วิกีพีเดีย

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น Wikipedia (2558)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (Wikipedia, 2558)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. คัมภีร์พระไตรปิฎก:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2. หนังสือ:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. (2547). *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ปรชญา*. กรุงเทพฯ: โบแดง.

Yamane, T. (1967). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper and Row.

3. วารสาร:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่(ฉบับที่)./ เลขหน้า.

พระชนนันท ฐานุตโตโร และบุญชนะ ทาโยธี. (2559). การบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 16(1), 1-13.

Prescott, S. G. (2015). Will Instructors Save Time Using a Specifications Grading System?. *Journal of Microbiology & Biology Education*, 16(2), 298.

4. วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือชื่อมหาวิทยาลัย.

พระมหาบุญพิเชษฐ์ จันทร์เมือง. (2553). *การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์*. (ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Phrachanna Bhaddharakhito. (2015). *An Analytical Study of Morality in Cambodian Traditional Wedding at Chamnomkuet Village, Chamnom Sub-district, Mongkol borei District, Banteay Meanchey Province Based on Buddhist Principle*. (Master of arts). Khon Kaen: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

5. รายงานการวิจัย:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง. (รายงานการวิจัย)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

สมเกียรติ ชัยพิบูลย์. (2550). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

6. ราชกิจจานุเบกษา:

ชื่อพระราชบัญญัติ./ (ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/ตอนที่/หน้า.

พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504. (2544, 21 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 118 ตอนพิเศษ 127ง, หน้า 13-17.

7. สัมภาษณ์:

การสัมภาษณ์ให้ทำการอ้างอิงในเนื้อหาโดยไม่ต้องลงรายการในเอกสารอ้างอิง

8. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./เข้าถึงได้จาก/http://www.xxxxxxx

(คำว่า เข้าถึงได้จาก ใช้สำหรับเอกสารภาษาไทย Retrieved from สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ)
กรวรรณ สังขกร. (2558). *การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับวิถีไทย*. เข้าถึงได้จาก <http://www.slideshare.net/amicsangkakorn/ss-48803224>

Bhandari, P., Rishi, P. and Prabha, V. (2014). *Positive Effect of Probiotic Lactobacillus Plantarum in Reversing the LPS Induced Infertility in Mouse Model*. Retrieved from <http://www.jmm.microbiologyresearch.org/content/journal/jmm/10.1099/jmm.0.000230;jsessionid=1me6a81o04g7o.x-sgm-live-03>

9. วิกีพีเดีย :

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./วันที่สืบค้น./จาก/http://www.xxxxxxx

วิกิพีเดีย. (2561). *ข่าวสารจังหวัดขอนแก่น พ.ศ.2560*. วันที่สืบค้น 3 มิถุนายน 2562, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>

ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม” สำนักวิชาการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น อาคาร 100 ปี สมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ (อจ. อาสภมหาเถร) เลขที่ 30 หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ 082-855-8962

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/prij/> E-mail: phimoldhamma.prij@gmail.com

1) ผศ.ดร.นิเทศ สนั่นนารี 089-711-1190

2) นางสาวมารีสา ไสวงาม 082-855-8962

กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 2 กันยายน-ธันวาคม

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้พิมพ์ต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้พิมพ์ต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรมเพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนพร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

